

המחיר 3 ש"ח
פרטים בעמוד 3

גיליון 330 • פרשת קורח תשפ"ו

לע"נ רבינו הגדול מרן ראש הישיבה רבי מיכל יהודה ב"ר משה דוד ליפקוביץ זללה"ה
נלב"ע כ"ו סיון תשע"א - הונצה ע"י בני המשפחה

אוצר הפרשה

ממרנן ורבנן וראשי הישיבות זיע"א ושליט"א

"כל הגולה כולה כמדורת אש באהבת התורה"

רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א יצא בראש משלחת גדולי ישראל וראשי הישיבות למסע מיוחד וממושך לארה"ב למען 'קרן עולם התורה': המסע נפתח במעמד אדיר 'כבוד של תורה ודתהא דאורייתא' בעיר התורה לקווד בהשתתפות אלפי התלמידים חכמים בעיר כאשר במשך שעה ארוכה להט האולם באש התורה. הסיקור המלא: 'בעניגא דיומא' זעמ" 4.

רבינו הגדול מרן ראש הישיבה
הגרמ"י ליפקוביץ זללה"ה
כ"ו סיון - היארצייט הט"ו:

זמני הדלקת נרות: פרשת קורח

זמן פרישה ממלאכה כהוראת
מרן רה"י הגראי"ל שטינמן זצוק"ל:
לאופק ב"ב: 19:17

ירושלים:
19:09

מודיעין עילית:
19:19

בני ברק:
19:25

לרפואת המתמיד הגאון רבי חיים בן ראשע רייזל ברמן בתושח"י

לקבלת הקובץ במייל: a169258235@gmail.com

בשורה חדשה מבית 'תורה דינא'

הספר האהוב ורב המכר 'לדעת לכתוב' מאת הרב ירוחם חיטובסקי

שהדריך עשרות אלפי בחורים ואברכים בדרכי הכתיבה התורנית
חוזר במהדורה חדשה ומורחבת עם פרקים חדשים והוספות חשובות

בין שרל הנרשאים הנידונים בספר:

- ✍ איך לסכם סוגיות בקלות ובבהירות
- ✍ מדוע חשוב לכתוב בצורה נכונה
- ✍ חלוקת קטעים וכותרות
- ✍ מעלת המיקום והסדר
- ✍ גיוון מילים וכתיבה אמינה
- ✍ כתיבת שיעורים בלי להתאמץ
- ✍ שימוש נכון בשפת כתיבה ומליצות
- ✍ דרכי התמודדות עם פרפקציוניזם

כולל
נספחים
מיוחדים על מעלת
הכתיבה!

ניתן להשיג ברשת חנויות הספרים יפה נוף - פלדהיים

וכן - אצל משפחת חיטובסקי 9 גינות דוד 28 בני ברק

להזמנת הרצאות וקורסים בהדרכת הכתיבה,

כולל שיעורים יחידים בליווי מצגת אינטראקטיבית

נא להשאיר הודעה בקו 'היא שיחתי' 03-3064-600 < שלוחה 6

להזמנת כמיות לחלוקה לבחורים ואברכים

במחיר מוזל:

4127499@gmail.com | 050-412-7499

ניתן להשיג את האוצר מידי שבוע במוקדים כדלהלן:

	אופקים
ביהק"נ קויתי	
ביה"כ שויתי	
ביה"כ שערי תפילה	
ביה"כ זכרון אליהו	
ביה"כ אילת השחר	
אלעד	
ביהק"נ מאור שרגא	
ביהק"נ הר"ן	
ביהק"נ דגל התורה	
ביהק"נ אחיעזר	
ביה"כ רשב"י	
ישיבת תורה בתפארתה	
ישיבת כנסת יחזקאל	
אשדוד	
ביהק"נ בית שמואל	
ביהק"נ עטרת צבי	
באר יעקב	
ישיבת גרודנא	
בית חלקיה	
ישיבת שערי שמועות	
בית שמש	
ביה"כ שערי תורה הקריה החרדית	
ישיבת אור לישרים	
ביהק"נ אהבת תורה	
ביהק"נ אור אליהו	
ביהק"נ בית אביי	
ישיבת נתיבות חיים	
ביה"כ נתיבות ישראל-אשכנז רמה ד	
ביה"כ חניכי הישיבות רמת אברהם	
ביה"כ בני הישיבות - חפציבה	
ביתר	
ביה"כ זכור לאברהם	
ישיבת הר"ן	
בני ברק	
ביהק"נ לדרמן	
ביהק"נ המרכזי רמת אלחנן	
ביהק"נ נחלת משה	
כולל חזון איש	
ביהק"נ משכנות יעקב	
ביהק"נ חניכי ארחות תורה	
ביהק"נ דברי שיר	
ביהק"נ בית השם	
ביה"כ הליגמן	
ביהק"נ אהל יעקב ולאה	
ביהק"נ נאות יוסף	
ביהק"נ רמב"ם	
ביה"כ בית אריה	
ישיבת פוניבז' - אהל קדושים	
ישיבת ארחות תורה	
ישיבת בית מדרש עליון	

תשלום הקובץ בקופה או בעמדות נדרים פלוס (גם אחרי שב"ק)
בחשבון כולל דף היומי – אליבא דהלכתא – קטגורייה אוצר הפרשה
לתרומות והנצחות לזכות ולע"נ בסכום סימלי ולקבלת הקובץ במייל ניתן לפנות
במייל: a169258235@gmail.com ובטלפון: 055-760-0055

לרגל חודש הספר ניתן להשיג ללא תשלום
את הספר "תורת הבן איש חי" עם ביאור "ישכיל פיהו"
על הלכות רבית, לבתי כנסיות כוללים וכדומה,
מוקדים בבני ברק ירושלים ומודיעין עילית.
לפרטים טל: 054-8529919
ליחידים: ניתן להשיג גם ברשת יפה נוף ב30 ש"ח בלבד

מתוך מסירות נפש יצא רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א למסע מיוחד בארה"ב בראש משלחת גדול"י וראשי הישיבות למען קרן עולם התורה, קודם צאתו הגיע לברך מרן רה"י הגרמ"ה הירש והגה"ג ר"ד כהן שערך לרשכבה"ג לחש נגר עין הרע. רשכבה"ג התפלל כותיקין בשדה התעופה יחד עם מרן המשגיח הגר"ד סגל וטסו יחד במטוס פרטי לארה"ב כשמיד עם הגיעו נערך מעמד אדיר 'ריתחא דאורייתא' בהשתתפות אלפים מתושבי ליקווד. הסיקור המלא בגיליונות 'בענינא דיומא'.

מרן רה"י הגר"ב פוברסקי הגיע למעמד הכתרת תלמידו הגר"ד יצחק אדלשטיין לרבה של רמת השרון, כשבמעמד משתתף הגה"ג ר"ש שטיינמן, וכן הגיע להתונת נכד הגר"א וויס. מרן פוה"ד הגר"י זילברשטיין בהספד ברמת אלחנן על הגרמ" צרף.

עטרת תפארת

במחיצת רבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה
טור שבעי מהחברות הגרמ"י שניידר שליט"א

אשרינו, מה טוב חלקנו...

צריך לשמוח בכל רגע ורגע שזוכה ללמוד תורה וברוך השם החלק הקטן מכלל ישראל שזוכים לזה, הם אלו שלומדים תורה. ויש אפילו אנשים שיוצאים, אבל אין להם את האפשרות כל כך, הם מורידים קצת בכל מיני דברים, פרנסה וכדומה, אבל מי זוכה לזה, ברוך השם יש בכלל ישראל חלק קטן שמבינים מה זה תורה, ומרגישים אושר, אושר אושר ממש! צריך לשמוח כל רגע ורגע שהוא חי שיכול לעבוד את הקב"ה ולקיים את התורה "וללמוד את התורה", שאין לשער עד כמה הגדלות של תורה, החכמה של התורה, הגדלות של התורה אין לשער, ובוה צריך להיות מאושר.

אנחנו "לא מסכנים"...

ברוך השם אנחנו זכינו ולא לחשוב כאילו אנחנו מסכנים, מוכרחים לעשות את זה, מוכרחים לעשות את זה, לא צריך להרגיש אושר, ברוך השם שיכול ללמוד תורה, כל רגע ורגע שלומד תורה אין לשער איזה אושר, הוא רוכש נצחיות, נצחיות! תענוגים בלי סוף.

לפני זמן קצר זכינו ב"ה, כל שנה חוזר מוצב של מתן תורה, לפני בערך כמעט חודש זכינו עוד פעם להיות במוצב של מתן תורה, הן מתן תורתנו, ואנחנו צריכים להמשיך להיות מאושרים, להתחזק מאוד בלימוד התורה, במעשה המצוות, וללמוד ג"כ את המדות טובות, ומה שיותר נתחזק בזה, נזכה להיות המאושרים. ע"כ.

מסע ההצלה!

בימים אלו, מתוך החושך ענין וערפל... המבטא בנזירות איומות על "עולם התורה", הבויק לנו בורא כל עולמים "אור מופלא" אור נאצל... לראות את רשעבד"ץ מרן גאון ישראל הנרי"ד לנדו שליט"א ועמו גדולי תלמידי חכמים וצדיקים מופלגים, המכתתים רגליהם במסירות עילאה למען הצלת "עולם התורה".

כמה אור, מאיר בעולם, מסע נשגב זה לעיני בני הגולה בפרג, ולעיני כל העולם בכלל, אשרי עין ראתה.

"כבוד התורה"

ומי ימלא את הקדוש השם העצום, במעמדות "היתחא דאורייתא" שמקיים מרן שליט"א במגדלי התורה, הרי אין לך "כבוד התורה" גדול מזה, וכנגד "ביוון הנורא" שעושים "שונאי התורה" רח"ל בארץ הקודש, מתנגד ומתקדש כבודו ית"ש וכבוד התורה – זה הוא, ברחמי תבלי.

אין לנו אלא להודות לאבינו שבשמים, שמקיים בנו לא געלותם ולא מאסתם, שהעמדתו להם רבי וחכמי הדורות. ולהתפלל שיהיה השם את כחו של מרן שליט"א וכל התי"ח והצדיקים הנלזים אלו, כל אי "במסירות נפש", ויצליח את דרכם מאוד מאוד, להצלת העמדות "עולם התורה" בארץ הקודש.

יישר כח לעושים "ומעשים"

ומקום אתנו לחקור את אחינו חקרים שחיו, העושים ומעשים במסירות עילאה, להצלת המסע וכל הנלזים אלו, ולכל התורמים שמפרישים סכומי עתק, להעמדת התורה, עד שהרין מרן שליט"א שראוי לבקש מהם "ברכות..." ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלימה מאת השי"ת להתברך בכל הדברים, הם וביתם וכל הנלזים עליהם.

נמצאים "בגן עדן"

הרבה פעמים שמענו שהתבטאו רבנו, על אברכים העמלים בתורה בשקידה גדולה, ועל בחורי החמד השוקדים באהלה של תורה יומם ולילה – "זיי זיצן אין גן עדן..." הם יושבים בגן עדן.

וכבר הבאנו כמחממה, על נגיד גדול מאוד, שלא זכה לחביר באושר העצום של "שבת בבית ה'", ומצד שני באב לו מאד, המוצב הדחוק של האברכים, [עד שסיפר רבנו שבכה ע"ז מאד], ולכן הציע לרבנו לתמוך בסכום יפה בתוספת לכל אברך, אך בתנאי ששעתיים ביום, יעסקו לפרנסתו – אף בעבודת קודש.

ולא אבה רבנו לשמוע את זה "בשום אופן", ונזעק "מה אתה רוצה להוציא אותם מגן עדן"...

וכמוכן שלא זכה אותו יהודי, כי לא הבין על מה מדובר כלל. אך אנו בני התורה, שזכינו להרגיש "מתיקת התורה", חוזקים ליהנות ולשמוח בכל קטע גבו, רש"י ותרס"ו... כמה עלינו ליקר את הדבר, ולנצל כל רגע ורגע לחמץ ולחמץ עוד ועוד.

רק יהודי יש לו נצח!

ונביא כמה קטעים "מתוך" דבר קדשו של רבנו, שדיבר בישיבתו חק "אדרת תורה" (ד' תמוז תשע"א) דברים היוצאים מלבו, שהי' "חי" את זה כל הזמן, בודאי יכנסו ללבנו.

וכך אמר: אחרי שקבלנו את התורה, בן אדם צריך להרגיש את האושר שיש, אי אפשר לתאר את האושר שיש במתן תורה. ולהבדיל כל אומות העולם מה יש להם, איבול, שניה, אבל מה התכלית שלהם? וכי בשביל זה בן אדם צריך להיבדל כדי לאכול ולישון ולשתות, זה התכלית שלו? אי"כ שלא יבדל אותו ולא יצטרך לאכול.

ובין שהם לא התכלית, באמת הם לא חזקים, רק כלל ישראל זכו שיהיה להם הטוב האמיתי והעידון הגדול שבכל העידונים, כלל ישראל, זה נצח! חיי נצח זה כלל ישראל, גוי אין לו חיי נצח, גוי יוצא בזה שאוכל ושותה וישן ואחר כך מת, ומה נשאר מהם, כלום! אין להם שום תכלית אמיתי, כי הם לא ראויים לזה.

אנחנו המאושרים שבבריאה!

צריך לדעת אנחנו ברוך השם המאושרים אדם לא ידע עד כמה שהוא מאושר, הוא חושב להבדיל אדרבה לגויים טוב, יש להם טוב, לא חסר להם כל תענוגי עולם הזה, אבל זה שום דבר! רק נצח! נצח יש רק לכלל ישראל. וגויים לא מבינים את כל זה, וגם הם חיים רק ע"ז שיש בעולם תורה, בלי תורה גם הם לא חיים, כי בלי תורה לא היה עולם בכלל, היה תהו ובהו, אבל הם לא יודעים. ולא רק הם לא יודעים, אלא גם חלק הגדול בכלל ישראל לא יודעים.

חלק הכי גדול בכלל ישראל לאבוננו לא זכו לדעת מה זה תורה, הוא לא מרגיש את האושר, ואדרבה הם לא רוצים לקיים את התורה, הם חושבים שזה רק צרות צרות, לא יודעים שאחרי הכל התכלית האמיתי הוא להשיב עם הברואים, מכילא אנחנו צריכים לדעת עד כמה לשמוח ולהעריך את הענין הגדול הזה של תורה.

פרשת השבוע – זכוי הרבים

ובני קרח לא מתו. בספר שמירת הלשון (סוף שער הזכירה) מביא הח"ח מדרש, לפי שהלך משה לפתחו של דתן ואבירם, זכה להציל ד' צדיקים, ג' בני קרח, ואון בן פלג, וכתוב ע"ז בספר מליץ יושר, נ"ב כונת המדרש עפ"י שאח"ז שבעי קרח היו נבוכים, כשבא משרע"ה אצל אביהם אם לעמוד מפניו, ולבסוף הכריעו לעמוד, ובאותה שעה נכנסו תשובה בלבם. הרי מצוה גוררת מצוה ע"י שכפו יצרם בהעמידה, וזו לעזרה שיהרהרו בתשובה.

נמצא שהחליפה שהלך משרע"ה, והו גרם מהלך טבעי לכל האושר, שלוא הי הולך לא היו קמים ולא מהרהרים לשוב. וכן אשתו של און בן פלג ע"י שראתה ענותנות של משרע"ה שהולך ואינו הם על כבודו, נתברר לה שלא נכון טענתו של קרח שמשרע"ה מבקש שררה.

ומכאן שהמעשה טוב "לבד" פועל באופן טבעי טוב, והחיפז בחיפז, ע"כ. ודבר זה לימדנו רבנו זצוקללה"ה הרבה, ובפרט כדי לזכות "ליום הדין" הממושמש ובא... שכל פעולה שאדם עושה בציבור, יש לה השפעה, בין לטוב ובין לחיפז.

ולדוגמא בחור שבא לתפילה ולפדר "בזמן", ומתפלל בריבנות, ולומד בראוי, גם בלי שיעשה כלום יותר, עצם ההתנהגות הזאת כבר משפיעה על אחרים, והרי הוא בכלל "מוצא הרבים".

כפי נתינתם - נתברכו...

דבר מעניין זמן ה' לדי חיים, [מתוך אוצר המכתבים של רבנו, מכתב שכתוב עליו שכתב ע"י מרן הגר"ד לנדו שליט"א עם שינויים מרבנו זצוק"ל - ולא נשלח] [בלי לפרט למדן]. והוא המכתב: בס"ד. הנה זה ידוע בכל ישראל שכל קונונו בכל הדורות הוא בזכות התורה, בין ע"י הלומדים בה וגם המוחזקים ותומכים בלומדי התורה, על ידיהם אנו חיים, וכתוב מפורש ותומכיה מאושר חיינו שתומכי התורה הם האנשים המאושרים בין בעולמינו עולם הזה וגם חיי נצח לעולם הבא. והנה המציאות הראתה לאחרונה בעליל כי כל אותם נדיבי לב אשר נתנו מחנה ביד רחבה להחזקת לומדי תורה בכוללים וישיבות, כפי גדל נתינתם כך נתברכו מן השמים בשפע רב כהנה וכהנה, מלכד גדל השכר בבא אשר מי ישרונו.

וזה דבר נפלא שבדורינו זה שרב בו הסתר פנים ואין זוכין כל כך לגילוי השגחה, הנה בזה גילוי השגחה באופן כולל כל כך הוא חסר מיוחד מן השמים וקידוש השם גדל בדורינו. וכן יוסיפו מן השמים ברכה והצלחה לכל אותם אשר יוסיפו ויגדילו וירבו כהנה וכהנה בפתיחת לב והנה לענין גדל ונשגב זה, אשר כאמור כל קיום הדורות ובדורינו בפרט תלוי בזה, וכאשר חיינו כי ארבות השמים נפתחו ויפתחו להם בס"ד, ואשרי חלקם של כל נדיבי לב ומעשה אשר יתנו ליכב לכל זה. ע"כ.

מעלת תרומות מחרדים

ואצרך מכתב שנתנע ג"כ בעת, שזימן השי"ת את המזב, שהישיבות והכוללים יתחזקו ע"י שומרי תורה ומצוות, ולא ע"י... וכתבו רבנו זצוק"ל לת"ת תשכ"ד, לפני קרוב לשלושים שנה. בס"ד, לאחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר, שלומכון ישגא מאד, דבר גדל עשיית העסקנים והתומכים למסדות תורה אשר רוצים שהתומכין דאורייתא תהי' ע"י נדבת לבם של שומרי תורה ומצוות, כי תמיכה הבאה ממוחר לב של יראי שמים, שקול ומקובל מאד, ועולה לרצון לפניו ית"ש, והתועלת בזה גדול, ומצודה הבאה ליד אל תחמיצנה, כי יש בזה זיכוי הרבים אשר לשכרם אין להעריך. וניסן תשנ"ז בני ברק יצ"ו. הכו"ח למען הענין הגדול

עסק מצויין - תמיכה תורה

ובזהדמנות, התבטא רבנו: תומכי תורה עושים עסק מצויין, הם הרי נותנים בסך הכל כסף... ומה ערך יש להז' ומקבלים תמורת זה "תורה"? שהיא שוה יותר מהכל. ובאבות כסף אי"ז בלום: אבל אם נותן עם כונה שלימה, זה כבר שוה משהו. ויהי רצון שנוכח בקרוב לביות משיח צדקנו בב"א

לזכר עולם יהי' צדיק

במלאת מ"ז שנים לסילוקו של צדיק מו"ר מרן רח"י הגאון רבי מייכל יהודה [ב"ר משה דוד] לפקוביץ זצוק"ל, - כ"ז סיון - עדיין רוחו הגדולה מפעמת בתוכנו ובתוך כל תלמידיו וכל כלל ישראל, דמות גדולה מאד, שכל כולה זועקת תורה ויראה. וכפי שהי' מזהל ומשכבדו רבנו זצוק"ל על כחו המיוחד בהעמדת תלמידים, ושוכה עד סוף ימיו ממש, ללמד תורה. ולפני בעשרים שנה, נשאל רבנו מו"ר ממקורביו, לחיכן לשלוח את בנו לישיבה קטנה, והשיב לו: "כל זמן שרבי מייכל יהודה נמצא בישיבה קטנה פנימה, תשלח לשם...".

וכך הי' מושבה תמיד את גדל מעלותיו וצדקותו, והנהיג יחדיו את הספינה הגדולה בית הוצר, ישיבת פוניב' לצעירים, מיום שהקימה מרן הרב מופניב' זצוק"ל.

והי' מספר רבנו זצוק"ל, שבניסן תשכ"ה בקשו הרב מופניב' שיעזוב את הישיבה קטנה ויבוא לחיות "ראש חלל", בכולל פוניב'. אך באו מרן הגרמ"ל זצוק"ל המושגח אז הגה"צ ר' שרגא גרספער זצ"ל אל הרב, ואמרו לו שאם רבנו זצוק"ל עוזב את הישיבה קטנה, הם עוזבים ג"כ. ושמע להם הרב, ואמר שיבוא לכולל רק אחרי"כ וכו'. והי' מסיים רבנו זצוק"ל, שעשו עמו חסד גדל, כי ככה נשאר לחיות "בולמז", ולמד וחזר הרבה את כל המסכתות הנלמדות בישיבה, גמרא רש"י ותוס', בראוי, ואם הי' חולץ לחיות ראש כולל, הי' חסר לו כל זה.

דבר נורא הביא רבנו זצוק"ל בשמו, שסיפר לו מרן זצ"ל שכשהציעו לו לומר שיעזר בתפארת ציון, והי' צעיר לימים, בא לפני החזו"א ושאל שאם יתחיל כבר עכשיו לומר שיעזרים, מתי יספיק ללמוד ש"ס? אמר לו החזו"א "ש"ס ב"ז דרייצען יאדער", ש"ס צריך לגמור לפני גיל שלש עשרה זאת אומרת שלאחר מכן זה כבר אבוד... [שאינו זוכר טוב] מבהיל!

והרבה יש להרחיב על דמותו הגדולה שהקרינה בכלל ישראל, קרוב לשבעים שנה ואין לנו אלא ללמוד ממעשיו הגדולים, וללכת בדרכיו, ונזכה לדרגות גדולות.

ואספר דבר קטן שאומר הרבה. בזמנו היו נוסעים קבוע בעש"ק אחרי מנחה בקיץ, עם אוטובוס מהישיבה לים נתניה, וחוזרים מוקדם כמובן, [אח"כ כשפרצה מלחמת לבנון - שלו הגלי, אמר מרן הגרמ"ל זצוק"ל להספיק ליסוע, כי זה חילול השם, שהחילים נמצאים במלחמה, ויראו שבני ישיבות נוסעים לים...]

ונגשו למרן עם שאלה, אם צריכים ללבוש כיפה כשנכנסים למים? והשיב מרן, כמה זמן כבר נמצאים במים, רבע שעה, עשרים דק, לא צריך ללבוש כיפה. אלו היו המושגים שלו ברחיצה בים, רבע שעה, עשרים דק.

וכיון שהזכרנו נושא זה, זכורני לפני כחמשים שנה, שהי' רשכבה"ג מרן שר התורה הגרמ"ק זצוק"ל נוסע בבוקר מוקדם מאד, אחרי ותיקין, לים [בערך 5.30] והי' חוף ריק, [והיו מצטרפים אתו ברכב, הגה"צ ר' יעקב גלינסקי זצ"ל ועוד...]

הי' נכנס למים עם בגד ים, וחובש "כיפה גדולה" על ראשו, ושוהה שם בעמידה ליד סף המחיצה, כעשרים רגעים, ובאמצע הי' מוריד את הכיפה, ומובל כמה פעמים, ואח"כ יוצא וחוזר לכ"ב. תנצב"ה.

הגאון רבי שמחה קסלר זצ"ל

במלאת "שלושים שנה" לסילוקו של האי גבורא רבה הגאון הצדיק רבי שמחה קסלר זצ"ל מרא דאתרא קרית ספר, שנסתלק בחמ"א, אחרי שבלילה לפני פטירתו השתתף בהכנסת ס"ת, עם רבנו זצוק"ל.

וכפי ששמענו מהרבני הצדקנית מרת תמר ע"ה שמהומון שלמד רבי שמחה בכפר סבא, כבר ראה בו רבנו "גבורא רבה" והעריצו מאד. וכן כל השנים זכינו לראות גדל חביבותו אצל רבנו זצוק"ל. והדברים ניכרים מתוך המשפטים הקצרים שהזכיר רבנו בהספד במלאת חשבעה.

וכך פתח דבריו: קשה מאד לבא ולהספיד אדם גדל, כי אדם גדל בדרך כלל מסתיר את דרכו והנהגתו, וזמי שאינו מסתיר את דרכו בדרך כלל אינו אדם גדל. ובפרט ידוע שהגאון הצדיק ר' שמחה זצ"ל היה מסתיר דרכו מאד, וידוע לכל מדת הענוה שלו, והיה נהגש האיד שחיה מכניע את עצמו לפני כל אדם, אי אפשר לדעת את גדלותו.

וכל זמן שהאדם הי' לא מרגישים כ"כ את הגדלות שבו. רק אחרי פטירתו מרגישים את גדל חסריו, לכן קשה מאד לדבר עליו, אך בכל זאת מצויים אנו להספידו.

ואחרי שהרחיב על "נפש נקי וצדיק" סיים כך: ואחרי שהושברנו במכה גדולה בזו ורצצים להתחזק, באתי להציע בדבר שיהיה טוב לעיניו נשמתו וטוב לכולנו, והוא מה שהובא בכתר ראש בשם הגר"ח מוולוז'ין ז"ל שלימד משניות הוא דבר גדל ומועיל להבנת הפשט ועוד ענינים. ולבד מזה איתא בספרים שלימד משניות הוא דבר גדל מאד, ולכן היה כדאי שכל אחד יקבל על עצמו ללמוד כל יום משניות אם פרק או לכה"פ חצי פרק, אבל שיהא בקביעות "כל יום" בלי נדר.

ויהיה מזה תועלת גדולה לאדם עצמו וגם יהיה בזה זכות גדול לנפטר הגדל שכל כך מסר נפשו בשביל כולם, לכן יראה כל אחד ואחד להתחזק בזה. לראות כשיגיע בסוף ימיו שהוא ידע משניות.

ואותא בספר יש נחליו לאביו של הגר"ה הקדוש דקבלה בידם על אשר בן יעקב שהוא ממונה לראות שכל מי שיודע ששה סדרי משנה בע"פ לעכבר שלא יכנס לגיהנום. ויהיה בזה זכות לנפטר שמוח כל כך בשביל כל אחד ואחד, וכל כך היה אהוב לכולם, ומגיע לו שנשתדל לעיניו נשמתו, ויעזור הקב"ה שלא יהיה חלילה להם עוד פרץ וצחחה, ויתקיים בנו ובלע חמות לנצח ומוחה הי' דמעה מעל כל פנים.

"אוהבים דבריה" - נגריים אחרי הציבור שקבלו שבת

שמעתי הערה בשם הרב של קובנא. שעל אף שהשקיעה שם כעת מאוחרת מאד, והיו רוצה להקדים קבלת שבת ומעריב מפלג המנחה, בכל זאת ממתנים ללילה. היות ובית הכנסת שלו, הוא היחיד בעיר, ונמצא שברגע שהם מקבלים שבת, נגריים אחרים כל בני העיר, כמבואר במ"ב (סי' רס"ג סק"ב).

וכיון שלדאבוננו ישנם בעיר הרבה מחללי שב"ק [בשווג] אינו רוצה להוסיף להם שעות על השבת, דנמצא שגורם שיחללו שבת עוד כמה שעות. והי' מקום לדון בזה, דכיון שאינם שייכים לשבת כלל, לא חשיבי לחלק מהקהל, כדי להימשך אחריהם. אך הגאון רבי יהודה ארי' דינר שליט"א רב מרכז ב"ב, הסכים להג"ל, דמוגריי אחריהם.

הוספה לגליון הקודם

בנוגע לתליית תמונה או הסרתה מהקיר "בחול המועד". העיר הרה"ג ר' צבי גמבו שליט"א דגם אם נחשב בונה, מ"מ לצורך המועד שרי דבר שאינו מעשה אומן, ותליית תמונה או הסרתה אי"ז מעשה אומן, ואם יש לו צורך המועד בזה, לכא' מותר. וישר כחו.

לתרומות להפצת הגליון השבועי ולקבלת הגליון ניתן לפנות למס' 055-7600953 וכן בקובץ השבועי "אוצר הפרשה" או למייל לאורו נלך s31626532@gmail.com וכן ניתן להשיג את הגליון מודפס ברש"י 14 קומה ב' ליד הדלת

לתועלת הרבים ניתן להאזין לדברים על פרשת השבוע מרבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה.

ע"י יבדלה"ט החברותא שליט"א כמידי עש"ק בקו אילת השחר שמספרו 0799-555-555 שלוחה 6.

לקראת מסע גדולי ישראל בראשם מנהיג הדור מרן הגר"ד לנדו שליט"א נביא פסקי רבינו בדיני החזקת לומדי התורה

אנו עומדים בתקופת טלטלה, מלחמה בכל החזיתות, אויבי ישראל ימ"ש זורקים חיצונית מוות להשמיד להרוג ולאבד, וכאן בארץ הקודש מגיעים הסטרא אחרא בעצמה יוהעמשי"ת והבג"ץ ימ"ש, ושאר רודפים ורבים מהם כאלו שכיפות מחוררות מכסות את ראשם הטמא, רוצים להשביט את התורה מישראל, זממם לא יצלח. והמזיקים משולי המחנה שיותר מכולם הצליחו למעט תורה מישראל רח"ל, בפעולות אלימות, וכפי שכבר רבינו אמר בעבר שהם חשודים על רציחה.

אך זה לעומת זה עשה אלוקים, וזכה דורינו למרות כל נסיונות הקשים, ועולם התורה יושב ושוקד על תלמודו ולא מתפתה לפיתויים לסוגיהם ולמיניהם. ודבק בתורה ובחכמה שבכל דור.

ובפרט על כעת באנו, עיני עולם התורה מביטות בחרדת קודש לראות את אביהם ורבים של ישראל קוה"ק מרן הגר"ד לנדו שליט"א מכתת רגלו לארצות הגולה בקושי אדיר למען החזקת התורה.

וכפי שהתבטא בפני מרן הגר"ד כהן שליט"א: זה מאוד קשה לי, מאוד מאוד קשה. אי אפשר לתאר כמה זה קשה. הגר"ד כהן שנשע בעבר במסעות הגיב: אני יודע שאי אפשר לתאר כמה זה קשה. רבינו: לי זה קשה כפליים אין עצה. הגר"ד כהן: בשנים של הראש ישיבה... רבינו: אי אפשר לתאר בשבילי, אישית. ואין לי שום עצה. חייבים. הגר"ד כהן: להחזיק תורה בכלל ישראל רבינו: חייבים.

מראות אלוקים שאמריקה לא חוותה מעולם. עת מתכנסת כל היהדות החרדית למעמד הוד רתא דאורייתא, מאבינו רועינו שליט"א אשר במסירות אחר לילה עם שינה מועטת וטיסה ארוכה, שעות ספורות אחרי מנחיל את התורה בכל העוז והעוצמה. יה"ר שנוכה ויהיה לו כוחות, ואריכות ימים ושנים להנהיגו, ובמהרה יולכנו לקבל פני משיח צדקנו.

נביא דברים מרבינו בחשיבות החזקת התורה. ויה"ר שנוכה בזכות התורה ולומדיה יצל העולם. בתחילה שו"ת עם רבינו שהובא בית"נ תשע"ה.

הגר"נ בן סניור: מספרים על מרן ה"חזון איש" שכשהוא היה מקבל כספים היה מעביר קודם כל לכוללים וישיבות ואחר כך לצדקות אחרות...

רבינו: זה נכון אבל מהאי טעמא שתרווייהו איתנהו בהו גם צדקה וגם החזקת תורה...

הגר"נ בן סניור: האם האברכים עצמם גם צריכים להשתתף באחזקת אברכים?

רבינו: הם לא חייבים אבל וודאי שיש בזה עניין גדול לתת כפי יכולתם.

הגר"נ בן סניור: למחזיקי ידי לומדי התורה, האם יש להם חלק בתורה הנלמדת כמו ללומדי התורה עצמם?

רבינו: אולי יותר. כתוב בירושלמי (סוטה פ"ז) רבי אחא אמר בשם רבי תנחום ברבי חייה "כל מי שהוא למד ולמד ושומר ועשה והיתה ספיקה בידי להחזיק ולא החזיק הרי זה בכלל אורו."

רבי ירמיה אמר בשם רבי חייה בר בא "אם אדם לא למד ולא לימד ולא שמר ולא עשה ולא היתה ספיקה בידי להחזיק, להחזיק את שאר בני אדם ללמוד תורה הרי זה בכלל ברוך אשר יקים את דברי התורה. ואמר רבי חנה רבי ירמיה בשם רבי חייה: "עתיר הקדוש ברוך הוא לעשות צל לבעלי מצות בצילה של בעלי תורה מאי טעמא שנאמר קהלת ז' כי בצל החכמה בצל הכסף" הגר"נ בן סניור: מה השכר שמובטח להם?

רבינו: שיוכלו הם בעצמם לשבת וללמוד. זה השכר הגדול ביותר שיכול להיות. לאדם כאן בעולם הזה.

רבי אפרים פוטולסקי זצ"ל אמר פעם בשם מרן ה"חזון איש" על הפסוק "וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול" כשתלמיד חכם עני מקדיש עתותיו לתורה, אין כאן כל כך מסירות כמו עשיר שכן הוא הרי "יראה את הארץ כי נעמה, וירא מנוחה כי טוב" ואף על פי כן מסיר מעצמו חשבונות רבים ונוטה שכמו לסבול עול התורה. זה רבותא גדולה.

הגר"נ בן סניור: הפסוק הדי מדבר על יששכר ולא על זבולון, איך זה מתפרש על עשירות הרי זבולון היה עשיר?

רבינו: גם עשיר שמחזיק תורה שעוזב מנעמי עולם ומסייע ללומדי תורה נחשב שותף בלימוד התורה וזוכה לחלק בשכרו.

הגר"נ בן סניור: האם נקטינן שהלומדים מפסידים משכרם עבור המחזיקים? רבינו: בסופו של דבר הוא לא יקופח. מובא בכתר ראש למרן הגר"ח מואלוצין זצוק"ל (סימן ס"ד) וז"ל: "שאלו לרבינו ע"ד קבלת פרס מלימודו לחלק כיששכר וזבולון שנראה בהשקפה ראשונה שלמודו רק בשכר ואמר מותר, ואדרבה אם עינו צר ליתן חלק מלימודו לאחר, נראה מזה שרצונו לקבל שכר לעצמו. ולמעט רצון בוראו מפני רצונו, אבל צריך שיהיה מטרת חפצו ומגמתו רק שיעשה רצון הבורא ית"ש ומיניה יתקלס עילאה, שאם לא יקבל פרס ילמוד רק חצי היום וכשיקבל פרס ילמוד כל היום, ויהיה נחת רוח להקב"ה על ידו מיום שלם.

הגר"נ בן סניור: מספרים שמרן החזון איש לא הסכים לקחת ממון עבור לימודו מה היה דעתו לגבי קבלת שכר על ידי אברכים?

רבינו: אכן מרן ה"חזון איש" לא אבה לקחת לעצמו בגלל שהוא סבר שאינו צריך לקחת הוא הרי התפרנס ממכירת הספרים ולא היה לו צורך יותר. אבל הוא קיבל כספים עבור אברכים וחילקם להם.

באחד ממכתביו כותב מרן זיע"א כפי הנראה לאחד שמיאן ליטול כסף עבור לימודו בזה הלשון: "הכסף הוא של שמעון אחי עזריה שנתן עזריה לשמעון אחיו, ואין ראוי לנהוג צרות עין שלא ליהנות מעזריה וזבולון"...

הגר"נ בן סניור: מרן ה"חזון איש" התפרנס ממכירת ספריו, להדפסת הספרים הסכים לקבל כסף, אם כן למה אין זה נחשב החזקת הלימוד בעקיפין?

רבינו: הוא לא קיבל תרומות להדפסת הספרים, אלא הדפיס ומכר וזוהי כיסה את ההוצאות. אספר לך עובדה, פעם נסענו עם מרן ה"חזון איש" לים לצורך הבריאות, כשהגיע לשם התלקטו סביבו הרבה אנשים שהיו שם, נטפל אלינו עם הארץ אחד ושאל אותי בקול: "מהיכן האיש הזה שכולם סובבים אותו? השבתי לו: מבני ברק. הוסיף ושאל: ומה הוא עושה? השבתי בצחות: "מוכר ספרים" ... מרן ה"חזון איש" נהנה מאד מהתשובה, פנה ואמר לי: "ישיש כוח"...

החזקת הלומדים

א. שאלה: כתב החפץ חיים (אהבת חסד פרק כ"ד), וז"ל ודע עוד דכל עיקר התקנה (שאל יזבזבו יותר מחומש) הוא לסתם צדקה, אבל להחזקת תורה מצדד בספר שיטה מקובצת דף נ' דלא שייך זה כלל, וכן בדין אחרי שעבור זה יש לו חלק בשכר תורתו, כמו שמצינו ביששכר וזבולון ששבט זבולון היה מחזיק לשבט יששכר והיה נוטל חלק בשכר תורתו, וצריך באור מאי שנא משאר צדקה דגם שם איכא שכר מצוה, וככל שיוסיף כן יוסיפו לו, ואסרו לבזבז יותר מחומש. תשובה: זה כעין שותפות.

כפי נתינתו כך חלקו

שאלה: בשו"ת אג"מ (יור"ד ח"ד סימן ל"ז אות ט"ו י"ט), כתב שבשביל לחלוק חצי חצי בשכר תורתו של הלומד, צריך זבולון גם לתת ליששכר חצי מכל רוחי עסקיו, והחפץ חיים (שם עולם שער התחזקות פ"ו בהגה) כתב שדי לספק כל צרכי הלומד בשביל לחלוק עמו שוה בשוה בשכר תלמודו.

אמנם שו"ר בנוסח הסכם יששכר וזבולון ממרן החזון"א, הגרא"ז מלצר והגרא"מ ש"ך זצוק"ל, שגם עבור התחייבות של סכום קצוב מידי חדש בחדשו. מתחייב יששכר להקנות חלק משכר תורתו, ואיך הוא למעשה.

תשובה: כפי נתינתו כך חלקו.

מי שחסר לו חלקים בידיעת התורה האם מחויב לתמוך בלומדים ענינים אלו שאלה: כתב החפץ חיים (שם עולם שער ההתחזקות פרק ו' בהגה), וז"ל ודאי גם שבת זבולון היו הרבה נשמות קדושות שחלקם בתורה גדול ושורש נשמתם ממקום גבוה ואפילו הכי על ידי אחדות יששכר לא יחסר להם חלק התורה אשר צריכים להשיגו וכו', דהכא צריך שעל ידי החוקת תורה ישיג כל חלקו בתורה מה שלמודו המלאך במעי אמו עכ"ל.

ועוד כתב בספרו שמירת הלשון שער התורה פרק ו', וז"ל יחשוב כל אדם בעצמו איך צריך להחזיק ללומדי תורה, הלא בעולם הזה אם היו אומרים לאדם שאינו בן תורה, "אוי אפילו אם הוא למדן, אך המסכת שתבירו התלמיד חכם העני למד עתה הוא לא למד אותה עדיין", כמה היית רוצה ליתן עבור שתהיה בקי בע"פ במסכת פלונית ופלונית או ביורה דעה או בחשן משפט, בודאי היה משיב, אתן כל מה שיהיה ביכלתי עכ"ל, ובספר תורה אור פרק י"א כתב, אם התלמיד חכם שמחזיק אותם בלימודם ענין לימודם הוא גם כן בענין הקרבתו, בודאי נחשב זכות הלימוד הזה גם עליו כאלו הוא בעצמו למד אותן הלימודים, ואם כן אם הלימוד בעניני עולה, נחשב גם עליו כאלו הקריב עולה עכ"ל,

והאם לפי זה מי שחסרים לו חלקים בידיעת התורה שלא למד כלל, כגון סדר זרעים או קדשים או טהרות, האם מחויב לתמוך באותם כוללים הלומדים ענינים אלו כדי להיות שותף בידיעתם.

תשובה: יתכן.

מי זה האלמנה? מי היתומות? מי מת? איפה קברו אותם?
אבל כשמדברים על השם ועל משיחו, אין שום מגבלות מה אמת מה שקר...
 וודאי שהם ידעו תורה מן השמים, ושמשו אמת ותורתו אמת ואין בלעדו, זה מה שהם צועקים עד היום. אבל שיש נגיעות, כשרוצים כבוד, כשרוצים כל מיני תאוות, אז היצר הרע, גם בדברים הפשוטים, גם בדברים שיוצעים את האמת, הוא עושה אור לחושך וחושך לאור.

רבי חיים שמואלביץ היה אומר: און בן פלת, אשתו הצילתו. כתוב עליה הפסוק 'חכמת נשים בנתה ביתה'. שואל, מה היא עשתה? היא אמרה דברים פשוטים. היא אמרה לו: אם משה יהיה רב, אתה תהיה תלמיד. אם ורח יהיה רב, אתה תהיה תלמיד. מה אתה פה בעסק? לא תרוויח כלום. אמר רבי חיים שמואלביץ, **מה הפיקחות הגדולה? אומר, כשיש מחלוקת, גם הדברים הפשוטים, שכן אדם לא מתבלבל, זה חכמה גדולה בשביל זה. לא להתבלבל.**

הכלל הוא, כמו שהגמרא אומרת בברכות, **שאת האמת כל בן אדם יודע, ידע אינש בנפשיה' יודע אם צדיק או רשע. את האמת כל אחד יודע**, רק הוא יודע גם שיש לו נגיעות, אז הוא מתרץ את עצמו כל מיני דברים. רבנו מביא טעמא דקרא, שקרא אמר: כן, זה מן השמים, רק משה ביקש מהקדוש ברוך הוא, כמו שהוא ביקש ממנו לפרוש מן האשה, ביקש ממנו והקדוש ברוך הוא הסכים, אז הוא גם ביקש ממנו שיגיד ציצית, ביקש ממנו וכו'. כביכול תולים כל דבר שזה המשב"קים, וזה בגלל שאמרו לו, וזה הבנים שלו, וזה אשתו, וזה... **לא חסר ליצנות, ובליצנות אחת אפשר לדחות מאה תוכחות.**

אבל מי שרק יש לו עיני שכל, יודע שסך הכל מדבר פה הקנאה, התאוה והכבוד. שאר הדברים זה רק פירושים, זיל גמור. אבל בן אדם יודע מה שעומד מאחורי הדברים, הוא מבין שהכל הבל ורעות רוח. **ממילא וודאי הוא יודע שתורה מן השמים, הוא יודע מי אמת ומי שקר.**

רבנו מאריך בזה בספר שלו על 'רויאל המלאך', **שבכל דור ודור יש אנשים שהם דוברי אמת ויש אנשים שהם להפך, והחכם עיניו בראשו לדעת לא להתבלבל, ולשים לב מה עומד מאחורי כל הכת ליצינים האלה. לברוח מהם ומהמונם, ולא לנסות אפילו לתרץ אותם ולהסביר להם כי הם לא מחכים לתשובות.** למי שיש לו שאלות צריך להגיד תשובות, אבל להם אין להם שאלות, הם מחפשים... **השאלות שלהם זה תשובות ליצר הרע למה הם עוזבים את האמת.** אנחנו צריכים רק להתפלל שהקדוש ברוך הוא תמיד יאיר עינינו לראות את האמת, ולא חס ושלום נטעה אחרי מאחזי שווא ומדיחים."

אנחנו נמצאים עכשיו בפרשת קרח. אני זוכר, רשכבה"ג מרן ראש הישיבה רבי אהרן לייב זצוק"ל, כל שנה הוא היה בפחד ממנחה של שבת שלח שמתחילים לקרוא פרשת קרח, עד שמתחילים לקרוא את הפרשה של אחריה, הוא היה במתח גבוה. הוא לא הסכים לקבל ראשי ישיבות שהיה להם עניינים של משה ומתן בישיבה, כל מיני דברים. הוא אמר שיש בספר הברית, אחד מהקדמונים, שבכל שבת יש את ההשפעה של הפרשה, כמו מזל גורם. הוא אמר **שהוא שם לב הרבה שנים שכל מיני מחלוקות שהתעוררו, כל מיני ישיבות וכל מיני משפחות, זה התחיל בפרשת קורח.**

לצערינו אנחנו בדור יתום, יתמי דיתמי, 'איש הישר בעיניו יעשה'. כל אחד שחושב שהוא כבר יודע, 'יתנוק היודע לדבר'. **אפילו עוד לא נפקחו עיניו, כבר יכול להביע דעות בדברים שגאונים כמוהו של דורות קודמים, אנשים שהוא לא מבין את השיחת חולין שלהם,** הוא יכול כבר להגיד מה דעתו. גם כן 'שאלו נביאים'...

רבנו זכרנו לברכה כותב, יש במכתבים, יש גם בדעת נוטה: **קורח ועדתו ידעו את האמת.** מביא את הרמב"ם באגרת תימן שהקדוש ברוך הוא אמר 'אני ערב שכל מי שהיה במעמד ההוא, מעמד הר סיני, אני ערב עליו'. הלשון של הרמב"ם שהקדוש ברוך הוא ערב עליו שהוא זורעו עד סוף כל הדורות לא יכפור בתורת משה. כל מי שהיה במעמד ההוא, הקדוש ברוך הוא הראה שאין עוד מלבדו, 'יודעת היום והשבות אל לבבך', **זה דבר שלא היה שייך להכחיש אותו.** 'יכירו וידעו כל יושבי תבלי' היה במעמד ההוא. וכל מי שהיה שמה, זה נטבע בדמו, הוא זורעו עד סוף כל הדורות.

שאלו, הרי קורח ועדתו הם היו באותו דור, זה לא דור שני? בירושלמי כותב שקורח ועדתו הם אמרו: 'משה בדאי, אין תורה מן השמים'. איך זה ייתכן? איך הם כפרו בתורת משה, כפרו בתורה מן השמים? כותב רבנו, **וודאי וודאי שהם ידעו את האמת.**

הרי דבר פשוט, כשקרא זימן עליו את כל העדה, אמר להם כל מיני משלים, סיפורים, שכביכול היה בשכונה שלו, ככה יש בחז"ל. כתוב שהוא דיבר דברי ליצנות כל אותו הלילה. סיפר שהיה בשכונה שלו אלמנה עם שתי יתומות, הגיעו משה ואהרן, וכו', סיפרו שיש להם בהמה, שיש שור, חמור, והתחיל לחרוש לזרוע, והגיע להגים שזה כלאיים, אסור ביחד. קנו כבשים, לקח ראשית הגז, שועל, פדיון הבן ובסוף הם נשארו בלי כלום ומתו. **כולם יודעים שבמדבר לא מקום זרע ולא מקום תאנה, אין מצוות שתלויות בארץ.**

לרגל סיום מסכת ציצית עם פירוש רבינו, הנמסר מידי שבוע בקן דרך אמונה: דברים נרגשים ממגיד השיעור הגרא"ח שציג שליט"א מרבני המכון

בסיעתא דשמיא, זכינו השבוע, לסיים במסגרת השיעורים של 'אוחזים בתורתו', שנמסר כאן מדי יום שני כבר כמה שנים, לסיים את מסכת ציצית מהמסכתות קטנות, שיש על זה את הפירוש של מרן שר התורה זצוק"ל. בהזדמנות זו, שעכשיו אנחנו זוכים כבר לסיים במשך השנים האלו שלושה ספרים של מרן שר התורה זצוק"ל שכתב בצעירותו: הספר על הלכות כתובת קעקע' שברוך השם מסרנו ממנו שיעורים על כל הספר מתחילתו ועד סופו; בספר 'קרני חגבים' על הלכות חגבים, שג"כ זכינו למסור שיעורים מתחילתו ועד סופו; ועכשיו אנחנו זוכים בס"ד לסיים את מסכת ציצית, עם הפירוש של מרן שר התורה, שנמסר בשיעורים, כאן בקו מתחילתו ועד סופו. ועכשיו, בעזרת השם, שבוע הבא בלי נדר נתחיל את מסכת תפילין עם הפירוש של מרן שר התורה מהמסכתות קטנות. **המיוחד בשיעורים האלו, שכל כולם הם מדברי מרן שר התורה בעצמו,** שכל פעם לומדים קטע מהספרים שהוא חיבר בצעירותו. הרי אצל מרן שר התורה היה. חלק של צעירותו וחלק של סוף ימיו. בסוף ימיו נודע והתפרסם מרן שר התורה בספרים 'דרך אמונה', 'שונה הלכות' ועוד ספרים שחיבר בזקנתו יותר, וזה התקבל בכל עם ישראל, ואלפים ורבבות כל יום – **אין יום שאלפים ורבבות מעם ישראל לא לומדים מהספרים של מרן שר התורה, 'דרך אמונה', 'שונה הלכות'.**

אבל מצד שני, יש את הספרים שמרן שר התורה כתב בצעירותו, שאז היה לו את הפרויקט לתפוס נושאים שלא התחברו עליהם ספרים, ש'תורה מונחת בקרן זוית' – כל מיני מקצועות בתורה שהם בגדר 'מת מצווה', שלא התחברו עליהם ספרים, גם לא לומדים את הנושאים האלו. והוא בדווקא, בגדר של 'במקום שאין איש השתדל להיות איש', לקח על עצמו עוד נושא ועוד נושא, של דברים שלא לומדים אותם ולא נכתבו לא חיברו על זה ספרים, והוא כתב על זה ספרים בהיקף עצום, ברוחב ובעומק.

ידוע הספר הנורא שחיבר מרן שר התורה על 'הלכות עגלה ערופה', ועוד ספרים כמו הספרים שכבר למדנו כאן בקו: הספר על 'כתובת קעקע', הספר על 'קרני חגבים', ובאותה מתכונת על כל המסכתות קטנות – שבע מסכתות קטנות שלא לומדים את עניינים אלו. ומרן שר התורה לקח על עצמו את הפרויקטים האלו, לחבר על זה ספרים בעיון גדול, בהיקף, שכל התורה כולה שקשורה לנושאים האלו, הכל נמצא שם בספרים של מרן שר התורה. ומצד שני, אבל, הספרים של מרן שר התורה בעצמו – הם עדיין בגדר 'מת מצווה'. פעם אחת אחד כתב למרן שר התורה שאלה כמדומני זה היה על 'הלכות חגבים' או על הלכות כתובת קעקע, ומרן שר התורה כתב לו שהוא הראשון ששאל אותו שאלה במכתב על הספר הזה! ואת הספר הזה מרן שר התורה חיבר לפני עשרות שנים. ככה כתב לו מרן שר התורה. ככה אחד סיפר לי, שהוא בעצמו קיבל מכתב ממרן שר התורה. דהיינו, שיש ספרים שמרן שר התורה חיבר, ומונחים בארון ספרים וכמעט אף אחד בעולם לא לומד את הספרים האלו, לצערנו הרב.

זה הפרויקט שלקחנו כאן, ואדבר, בדווקא את הספרים האלו – ללמוד אותם, למסור בהם שיעורים, להחיות את זה, לקחת את התורה שמונחת בקרן זוית, שמרן שר התורה מסר נפשו על הדברים האלו, להחיות את זה ולמסור שיעורים רבים. ויש כאלו שבדווקא מתחברים לשיעורים האלו. אני שומע כאן בקו הרבה, שבדווקא התחברו לשיעורים האלו בגלל זה שזה מקצוע עזוב, שלא רבים ילמדו את הדברים האלו, אז דווקא לזה מתמסרים לשמוע את השיעורים ולהקשיב לזה. את השיעורים על 'חגבים' הרבה אמרו ששמעו, שיעורים על 'כתובת קעקע'. ככה גם על מסכת ציצית – הרבה הרבה אמרו ששמעו את השיעורים בגלל זה, שזה דברים שמרן שר התורה השקיע, ולא כל כך לומדים את זה.

הקדוש ברוך הוא יהיה בעזרנו, שעכשיו שאנחנו זוכים לסיים כבר שלושה ספרים כאלו, ועוד ידינו נטויה להמשיך הלאה בספרים רבים שמרן שר התורה חיבר בצעירותו. כמדומני שזה 10 או 20 ספרים כאלו, שאפשר למסור בהם שיעורים רבים, בעומק וברוחב ובהיקף, מהספרים שחיבר מרן שר התורה בצעירותו. ובוודאי זה נחת רוח גדולה מאוד למרן שר התורה, שגם את הספרים האלו לומדים רבים, ובמסירת השיעורים – תמידים כסדרם מדי שבוע בשבוע. והקדוש ברוך הוא יהיה בעזרנו באמת, שבזכותו של מרן שר התורה שימשיך הלאה סיעתא דשמיא כאן, בקו 'דרך אמונה', שזה הקו הגדול ביותר שמפרסם מדי יום ביומו שיעורים רבים מאוד מתורתו של מרן שר התורה, שישפוטו דובבות בקבר, ונמשיך הלאה להגדיל תורה ולהאדירה, אמן ואמן."

קרעו שערי שמיים: בעקבות התדרדרות במצב בריאותו של המתמיד מרן הגאון האדיר רבי חיים בן רעשא רייזל ברמן שליט"א הזקוק לרחמי שמיים מרובים

לרגל היארצייט הט"ו של רבינו מרן ראש הישיבה הגרמ"י ליפקוביץ זצוק"ל

מתוך משא הספד שנשא הגאון המופלא רבי משה שפירא זצ"ל

במלאת השלושים להסתלקות רבינו, תמוז תשע"א

אדם שיש בו דעה

עיקר החורבן הוא בצורת האדם, והדברים עתיקין וידועים. האדם נברא להיות סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. לכן סילוקן של צדיקים קשה כשריפת או יותר משריפת בית אלוקינו.

כל סוגית החורבן זה סוגיה של דעת. כמשאחז"ל מי שאין בו דעת כאילו נחרב בית המקדש בימיו, להיפך מי שיש לו דעת כאילו נבנה בית המקדש בימיו. דעת זה המחבר עליונים לתחתונים, זה מה שמחבר שמים לארץ. החיבור בין שמים לארץ זה אדם שיש בו דעה.

בימים שאנחנו עסוקים באבילות על החורבן אז ההספד צריך להיות להראות איך החורבן של המיתת צדיקים של הנפטר הגדול זה חורבן בית המקדש.

מה שאני רוצה להראות זה שהנפטר הגדול שהבו"ע לקח מאתנו, החורבן הזה הוא חורבן של אדם שיש בו דעה. כשהיה קיים האדם שיש בו דעה היה צד של כאילו נבנה בית המקדש בימיו. ושהוא נלקח יש פה גמר חורבן של בית המקדש. נלקח אדם שיש בו דעה שבצד מסוים כאילו נבנה בית המקדש בימיו. זה ההפסד הגדול וזאת האבילות.

כתוב במשנה בתענית, ה' דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז, והם התחלות של החורבן שנגמרו בט' באב בחורבן גמור. נשתברו הלוחות, ובטל התמיד והבקעה העיר, ושרף אפסטמוס את התורה, והועמד צלם בהיכל.

כיון שלמדנו שהחורבן זה דבר ששייך לכל יחיד ויחיד, כל יחיד ויחיד נברא להיות כמו בית המקדש - יכוין את לבו כנגד בית קה"ק. כמו שמבואר בנפש החיים. צורת האדם זה בית המקדש. וזה אדם שיש בו דעה. תחילת חורבן של מי שיש בו דעה, זה שבירת הלוחות. כך התחילה כל הפורענות של כלל ישראל בשבירת הלוחות - חטא העגל. כתוב בחז"ל הלוחות הם כנגד הלב. על לוח לבם אכתבנה. כתבם על לוח לבך. הלב הוא הלוח האמיתי והלוחות הם כנגד הלב. שבירת הלוחות הפרטיים של כל יחיד ויחיד, זה מה שנקרא בפי חז"ל שלא יהיה לבך חלוק עליך. צריך להיות אחד! שבירת הלב זה נקרא שהלב מתחלק לשנים. וע"ז יש אזהרה שלא יהיה לבך חלוק עליך. פעם כך ופעם כך. לפעמים מתעוררים כל מיני דברים אחרים, מחשבות אחרות, ענינים אחרים, לבך חלוק עליך, יש בלב שבירת הלוחות. וזה התחלה של איבוד מה שנקרא אדם שיש בו דעה.

ללמוד איך לעבור ואיך לחיות את החיים, כל מהלך החיים אצלו, הכל היה בקו אחד, לא היה בכלל מציאות של לבך חלוק עליך. לא היו שאלות, הכל היה במהלך קבוע, מהלך אחד, מהלך מסודר. כל החיים בפשטות זה היה מקטנות. אבא שלי זכרוננו לברכה [א.ה. הגה"צ רבי מאיר שפירא זצ"ל מנהל רוחני דיישיבת נחלת דוד מפארי גידולי טלז סלבודקה] למד חברותא עם הנפטר הגדול בזמן שהוא הגיע לירושלים לשיבת חברון, הוא היה קצת מבוגר ממנו, ותמיד היה מדבר עליו על הגלאטקייט, על הברירות, על הקלארקייט, על מהלך הברור בלי ענינים, בלי מה שנקרא היום משברים. הלב שלם אין לבו חלוק עליו.

עוד אחד מהדברים שנחרבו בי"ז בתמוז - בטל התמיד. התמיד התבטל לגמרי, עולת תמיד העשויה בהר סיני, ושוב לא פסקו עד חורבן בית ראשון, התמיד נחרב לגמרי. ומה שהקריבו בבית שני זה היה קרבן שהקריבו כל יום פעמיים, אבל תמיד זה כבר לא היה. תמיד זה נקרא כשזה המשך אחד, קו אחד בלי הפסק, זה נקרא תמיד! קרבן שמקריבים כל יום פעמיים, תמיד של שחר ותמיד של בין הערביים, עולת תמיד העשויה בהר סיני ושוב לא פסקה. בטל התמיד! הצורת אדם הולכת לאיבוד, ח"ו כשהלב חלוק או כשזה לא תמיד.

תמיד - זה קבוע, תמיד - זה מהלך אחד, תמיד - זה בלי הפסק. דבר שהוא עצם החיים לא שייך הפסק. הפסק כלשהוא בעצם החיים צריך כבר תחיית המתים, זה חייב להיות בלי הפסק כי אחרת זה לא חיים. אין הפסק בחיים, הפסק בחיות זה מיתה.

הפתח לאבד את מי שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש, זה בדיוק באותו מהלך כפי שהיה החורבן. כל הדברים שאירעו לאבותינו בי"ז בתמוז הם כולם תחילת החורבן של בית המקדש.

כתוב בתרגום יונתן בן עוזיאל, הלוחות לא היה כתוב בהם מה שדובר בדיברות, אלא כפי שמובא מהגר"א בכמה מקומות ברבי אייזיק חבר, שהדיברות עצמם היו בלוחות. מי שראה את הלוחות חזר למעמד הר סיני, שמע את הדיברות. הלוחות היו רואין את הנשמע. הלוחות נשאו בתוכם את עצם מעמד הר סיני. שבירת הלוחות, פירוש, שמעמד הר סיני בטל. לא קיים כבר. זה היה בלוחות הראשונים, כשנשברו הלוחות נשבר מעמד הר סיני.

הנפטר הגדול היה נקי, הנפטר הגדול היה מחובר תמיד כל חייו, הוא בצידקו מתחילה ועד סוף, משחר טל ילדותו - מוולאזין. עד שבא לארץ ישראל לירושלים ואחר כך פה בבני ברק, כל חייו הוא בצידקו מתחילה ועד סוף.

אף פעם לא היה ניתוק בין הציור של כל המקבל עליו עול תורה, זה היה ציור חי של מקבל עליו עול תורה. מקבל עליו עול תורה עם כל החומר, עם כל העומק, מקבל עליו עול תורה. זה נקרא להיות מחובר למתן תורה. רק באופן כזה אפשר להמשיך את כל החיים כולם בקו אחד, המשך אחד, תמיד בלי הפסק, תמיד!!!

הובקעה העיר זה אחד מחמישה הדברים של תחילת החורבן. כתוב שירושלים אלמלא דלתותיה ננעלות בלילה היא היתה רשות הרבים. המשמעות בדברי הגמרא שלא שייך שירושלים תהיה רשות הרבים. זה לא יעלה על הדעת. ירושלים זה מקום שנשקא ארעא לשמיא. ירושלים היא רשות היחיד. היא לא יכולה להיות רשות הרבים. הובקעה העיר - הפירצה רח"ל עשתה את ירושלים לרשות הרבים, וזה היה תחילת החורבן. הנפטר הגדול זכר צדיק לברכה, תמיד הוא היה רשות היחיד, תמיד ההרגשה היתה שהוא תמיד ברשות היחיד. ובאמת בהתבוננות היה אפשר לראות את העולה עד לרקיע. לא היה לו שייכות למה שנקרא רשות הרבים. החומות שהוא חי בתוכם, ברשות היחיד שהוא חי בתוכו לא היה שום בקיע. זה היה רשות היחיד גמורה.

כל הדברים האלו זהו הציור האופן איך נראה מי שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו, מי שיש בו דעה הוא בעצמו חפצא של בית המקדש.

הנפטר הגדול זצ"ל שחי כל ימיו במהלך אחד ברור, החיבור למתן תורה היה שלם, כולו קבלת עול, כולו תמיד, כולו כזאת נקיות, כזאת קביעות. זה צורת אדם שכפי הציור שלנו בדור שלנו, הוא אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו.

חובתינו חוב גמור להתאמץ להיות בעל דעה. דעת זה חיבור בלי הפסק, זה חיבור שכולו תמיד, זה חיבור ששום דבר זר לא בוקע את החומות של עומק הפנים של רשות היחיד שעולה עד לרקיע. שלא יהיה לבך חלוק עליך.

הקריאה הגדולה, בואו ונשים לילות כימים על מי שהשים לילות כימים. כל ימיו הארוכים שהקב"ה חנן אותו בחיים ארוכים, עברו עליו בכזה יופי, מהלך חיים שכל ימיו, כל ימיו, היה כולו שתולים בבית ד' בחצרות אלו קינו יפריחו, זכה לעוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו. כל מי שמחבר את עצמו למהלך כזה, זה נקרא מי שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו.

הקב"ה יעזור שנזכה באמת להתעורר, ואזניך תשמרנה דבר מאחריך. זה הדרך לכו בה. כך צריך לחיות, כך בדיוק, איזהו בן עולם הבא. הקב"ה יעזור לנו שנזכה לראות

בנחמה במהרה בימינו, ויבנה בית המקדש בב"א.

[בחשון תשס"ח נכנסו משלחת גדולי תורה לרבינו, הגאון רבי משה שפירא זצ"ל, הגאון רבי רפאל שמואלביץ זצ"ל ועוד גדולי יבדלחט"א, וביקשו מרבינו לערוך עצרת מחאה על ביוזי כבוד התורה הנורא שהתרחש אז. רבינו שכבר היה מזועזע מהמאורע בכל אופן לא ראה את עצמו מתאים להביע את המחאה כיון שדעתו על אותה כת המחבלים בכרם בית ד' היתה ידועה מכבר, וממילא סבר שדבריו לא ישאו פרי. אבל הגאון רבי משה זצ"ל טען בפני רבינו שמעשה כזה נורא מוריד את עולם התורה לדרגה נמוכה ורמיסת כבוד התורה וחכמיה, ועיקר ענין עצרת המחאה הוא לרומם אצלינו ואצל צעירי הצאן את מעמד התורה וחכמיה, ואין לנו להתחשב במה שלא יועיל לשנות איזו דרכם של הפושעים ומורי דרכם. ואכן הסכים רבינו לזה. והגאונים הגדולים רבי משה זצ"ל ורבי רפאל זצ"ל באו להשתתף במשאו של רבינו שנשא דברים חוצבים במעמד אלפי ישראל ובראשות מרן שר התורה רבינו הגר"ח קניבסקי זצוק"ל ומרן פוה"ד הגר"נ קרליץ זצוק"ל].

היארצייט הט"ו לעלותו לשמי רום של אדמו"ר רבן ומאורן של ישראל מרן ראש הישיבה רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זללה"ה

"לעשות רצונך אלוקי חפצתי" מאמר זכרון שנכתב על ידי אחד התלמידים

בעלותינו בזכרוננו דמותו המאירה של עט"ר אדמו"ר מרן ראש הישיבה רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זללה"ה זי"ע כדי לנסות ללמוד ארחות חיים מהליכות דרכיו, וברצוננו למצוא היסודות שיהיו עבורינו דרך סלולה להגביה עצמינו ולו במעט, מיד עולה בלבנו הרגשה אחת שהיא מיצוי לכל מה שראינו וחיינו בצילו, והוא, ראינו אדם שלם בכל מיני שלימות ללא חסירות ויתירות, שלם בתורתו, שלם בעבודתו, שלם ביראתו, שלם במדותיו, אך מעל הכל ראינו אדם שטוב לו, כי אמנם מצוי ומתהלך הוא בעולם הזה אך באמת נמצא בצל קל, אדם שמרגיש שמח ומאושר לחיות עם הקב"ה, כל מהלך החיים היה בדרך אחת ישרה וסלולה של "אני קרבת אלוקים לי טוב" וממילא המכוון לכל תנועה ולכל מחשבה היה אחד "לעשות רצונך אלוקי חפצתי".

"תאות הצדיקים מן ההצלחות להפך רצון מה' ושיחפון בהם"

בכל רגע ובכל מקרה ראו בחוש איך שהוא חי ומרגיש את חסד ה' לברואיו, את אהבת ה' לכל אחד מישראל, וממילא מזה בא להרגשה מוחשית של קרבת אלוקים באמת, ורצון ותשוקה להחזיר לו אהבה, אהבה אינסופית לתורתו, לעמול ולהתייגע בלימודה, ולעשות מצוותיה בדקדוק ובשלמות. כשהיה מצטט בשיחותיו מאמר חז"ל המבטא את אהבת ה' לישראל ראו איך הוא חי את זה בחוש, כולו התרגשות וכלות הנפש לאהבת השי"ת.

וממילא החיים שלו היו אחרים לגמרי, מרוממים ומאושרים, וכל העוה"ז עניניו והכליו נדמים היו בעיניו כענן הבא לכסות ולהחשיך את האור הגדול, כל התעסקות בחשבונות הרבים של התאוה הכבוד והנאות העולם הם סתירה לחיים האמיתיים חיי אושר ושמחה, כי הוא הרגיש שהתעסקות עם עניני העוה"ז הוא כהתעסקות עם זבל במקום יהלומים.

כל מהלך החיים סבבו תדיר סביב היסוד של "תאות הצדיקים מן ההצלחות להפך רצון מה' ושיחפון בהם" (רבנו יונה שער א' מב), אך לא מתוך הרגשת עול ולחץ, אלא בהרגשה של קיום רצונו זו פסגת ההצלחה, הרגשה של שמחה ואושר על שניתן לנו זכות כזו להיות מרוצים וקרובים אליו יתברך שמו.

מעולם לא חשתי מתח ולחץ מקיום חובות האדם בעולמו

מעשה היה והגיע לרבינו אברך בן עליה מופלג בתורה וביראת שמים, כשהוא שבור ורצון עד כדי התמוטטות: "כל הזמן אני מרגיש פחד וחוסר רגיעה נפשית. אינני מסוגל להתרכז בשום דבר, אפילו ללמוד חומש ורש"י אינני מסוגל" – שפך את לבו.

ורבינו בעינו החודרת שאלו מיד: "אולי זה ממאמץ יתר של התמדה?" אישר האברך שאכן כך הדבר, המתח מחובת ה"עבודה" הוא שהביאו לכך, וסיפר שתמיד הוא שרוי בחרדה מפני עוון ביטול תורה – ואפילו בשיחותיו עם בני ביתו הוא במתח שמא ושמא מרבה בשיחה שלא לצורך, ומתאמץ תוך כדי שיחתו להרהר בדברי תורה... והמשיך לתאר את תהלוכות חייו במשך תקופה ארוכה מתוך חששות של קיום ההלכה ויראת שמים בתחומים שונים, עד שמתוך כך הגיע למצבו הנוכחי.

רבינו עודדו ונסך בו תקוה, יחד עם זאת הדריכו בעצה ותבונה מה לעשות ולמי לפנות, כשבד בבד מורה לו לכל יחשוש ליטול כדורים מסויימים, במינון קל למשך זמן מה, לחיזוק עצביו ולהרגעת רוחו.

משיצא מלפניו, הביע רבינו את תמיהתו בפני נכדו: "אני אינני מבין מה פשר המתח והלחץ, ודאי צריך להיות במחשבה וברצינות ולא בקלות, אך וכי זה רצון השי"ת שיחיו במתח ולחץ נפשי כל הזמן? , ודאי צריך להיות תחת עול, אך הכל צריך להיות מתוך רוגע ואושר ושמחה, אני לעצמי מעולם לא ידעתי "עבודה" מהי... השומע תמה, רבינו עמוד העבודה שכל חייו הם המשך אחד של עבודת השי"ת, הוא לא ידע "עבודה" מהי, אך רבינו המשיך וביאר את דבריו, מעולם לא

חשתי מתה ולחץ מקיום חובות האדם בעולמו. תמיד ידעתי שצריך לעשות ככל רגע את מה שהקב"ה דורש ממני ברגע זה, וזה עשיתי בשמחה ובעונג! ללא מתחים לחץ ועצבים".

"מה רב טובך אשר צפנת ליראיך"

זו גם היתה תביעתו מהתלמידים לחזק את ההרגשה הזו של **אשרינו מה טוב חלקנו**, כמה שיותר לחיות עם הקב"ה ולהרגיש את חסד ה', ואת אהבת ה' אלינו, וממילא תיוולד בלבנו אהבה כלפי הקב"ה, ואז ככל הדברים האחרים לא נרגיש נסיון, ואף אם אחרים בסביבתנו נראים קצת אחרת, אבל **אנחנו הרי קרובים להקב"ה**, ואנחנו זכינו להתקרב להיות בהיכלו, ממילא בני מלכים המצויים בהיכל המלך הנהגתם מרוממת יותר, מכובדת יותר, זהירה יותר, אך גם הם שמחים ומאושרים יותר, מאלו המתגוללים באשפתות.

הוא חונך והשריש בלבנו לדעת "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך", להרגיש את הטוב בקרבת השם ובקיום רצונו. וכך

היה חוזר ואומר: כשחיים עם הבורא עולם! אין שום דבר אחר, הכל מתגמד, שכשאתם חי בכזה רוממות כבר לא מרגיש שאר דברים, בגמרא בשבת מסופר כשרשב"י יצא מן המערה היה מלא פצעים ויסורים, וחזונו נצטער על זה ובכה, אמר לו אשריך שראיתני בכך, "כי אחר שאדם מתנתק מעוה"ז, וכבר זוכה להדבק רק בתורה ובמצוות, הרי אינו מרגיש כלל ביסורים ובצער הגוף, ואדרבא כולו מרגיש רק עונג עצום ומתיקות והנאה, ואינו חסר כלום".

וכך גם בענין חינוך הבנות הורה למנהלי הסמינרים כשמדברים עמהן על ענייני צניעות – להסביר להן, לא רק מצד האימור ההלכתי שהוא דבר חשוב בפנ"ע, אך בזה לבד לא מספיק. ובפרט שלפעמים מתקבל אצל הבנות ההרגשה שמרבים עליהן באיסורים, וגוזרים עליהן גזירות שאינן יכולות לעמוד בהן. לכן יש להוסיף להם בעיקר דברים שיחדירו בהם את ערכם והשיבותם בהיותם בנות ישראל צנועות, שהם בנות מלך, ומעלתם עולה על כל הנשים והבנות שלא חיי תורה לכך עליהם להקפיד במלבושם ובהליכותיהם כראוי לבת מלך.

אין אנו מחפשים להקריב קרבנות

באחד השנים כשישבנו עמו בסוכה בשמחת בית השואבה פתח ואמר ביאור בפסוק "אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי" דבעבדים שני סוגי עבדים, יש שהם קנין כספו, ויש שהם ילידי בית, מי שנקנה באמצע חייו לעבד וטעם טעם חירות צריך לקושרו שלא יברח, אבל יליד בית שלא טעם טעם חירות אין לו מושג שכדאי לברוח לכן אין צריך לקושרו, וזה שאמר הכתוב אני עבדך בן אמתך שהוא יליד בית, ואז פתחת למוסרי אין צריך לקשור שלא יברח, והוסיף ואמר: היליד בית שגדל על הרצון להשביע רצון אדונו יש לו עונג כשממלא רצון אדונו, ממילא אינו רוצה להפטר מזה ואינו מרגיש שזה עול כבד הקושרו, אדרבה זהו רצונו והיינו פתחת למוסרי.

ענין זה היה ממש ממשנת חייו בבחינת "הוא היה אומר", שהוא בהנהגתו – בדמותו – בהליכותיו לימד והורה את דרך חיים זו.

וכך היה חוזר ואומר תדיר בשם רבו הגדול מרן רבינו החזון איש זי"ע – **אין אנו מחפשים להקריב קרבנות, שיחיה האדם כל הזמן בהרגשה שהוא מקריב כשביל קיום רצון בוראו, אלא על האדם להרגיש שזה הנעימות של החיים בעוה"ז.**

"ליד הגמרא אני מרגיש שבאתי אל המנוחה ואל הנחלה".

כך בתורה, כל לימודו תמיד היה בעמל ויגיעה, מעולם לא הניח לעצמו ללמוד לימוד שטחי, ועמל התורה לדידהו היה לא רק עמל גוף אלא עמל המוח, ריכוז כל המחשבה בסוגיא הנלמדת, עד כדי התנתקות מכל הסובב. אך כל זה נעשה אצלו בכזו הנאה ושמחה, בכזה צמאון ותשוקה, שכשראו אותו בלימודו היה נראה כאילו הוא והגמרא חד הם כולו מתענג על תיבות הגמרא הרש"י והתוספות, ואין מאושר ממנו.

מוצאי שבת, על דלת הבית שברחוב וילקו מירר דפק אחד מחשובי ראשי הישיבות שבירושלים. שאלה נחוצה ודחופה הביאתו לכאן. "הרב אינו בבית כעת" – נענה – "הוא לומד כעת עם אחד מנכדיו בכולל פוניבז'". שם אותו ראש ישיבה את פעמיו לכולל פוניבז' הסמוך, צר היה לו להפריע לרבינו מלימודו, אך בשל דחיפות השאלה נעמד מולו, בתקווה שיראהו ויפסיק לרגע מלימודו ויתפנה אליו. אך רבינו לא ראה אלא את שורות הגמרא, את דברי רש"י וקושיית התוספות, וקולו התנגן בלחט של אהבת תורה – בעוד אותו ראש ישיבה עומד וממתין. הנכד שלמד עם רבינו, ניסה לרמוז על האורה הנכבד הממתין. נעמד, התיישב, הסב את פניו כלפי האורה, כדי להפנות את תשומת לב רבינו אליו – אך מאום... הניגון המשיך להתנגן בעוז, הוא היה בעולמות אחרים לגמרי. כך במשך שעה ארוכה המשיך רבינו ללמוד עם נכדו, בעוד אותו ראש ישיבה נכבד עמד והמתין – עמד והביט במחזה המפליא של שקיעות בתורה. ודבר זה

לא חריג היה, אלא בכל עת כשהיה יושב ולומד היה מנותק לגמרי מכל הסובב אותו ושוקע בהנאה ובשמחה אין סופית בלימודו.

באחד מיומי דפגרא, עת נמלט לאחר שעות ארוכות מתישות בביקורי המבקרים הרבים שצבאו על פתח הבית אל בית המדרש, התבטא אז באוזני נכדו: **"כשאני מתיישב ליד הגמרא, אני מרגיש שבאתי אל המנוחה ואל הנחלה"**.

בדברים בשמחת 'שבע ברכות' לאחד מבני משפחתו, אמר: **"בכל יום ויום אנו מבקשים על תורה בברכת 'אהבה רבה'... אבל" – שואל רבינו – "האם התבוננו פעם באיזה נוסח אנו מבקשים על תורה? באלו מילים אנו מתחננים? – 'אבינו', 'האב הרחמן', 'המרחם', 'רחם עלינו' – החל רבינו פורט מילה במילה בהדגשה גדולה – "ולא זו בלבד, אלא שלאחר כל זאת אנו עוד מוסיפים ומבקשים: 'שלא נבוש לעולם ועד'" – ומסיק את המסקנה המתבקשת: "עכשיו אנחנו מבינים את הרחמנות הגדולה והנוראה על אדם שהוא כלי ריק בלי תורה – איזו רחמנות, פשוט רחמנות..."**. השומעים הרגישו במוחש את לבו של רבינו מלא הרחמים, שבאמת ובתמים מרחם על כל אלו שלא זכו לאורה של תורה – ובד בבד את האושר הגדול הממלא את כל הישות, בכך שזכינו אנו להמנות על לומדי התורה.

בפני ראשי קהילות מדרום אמריקה שהתכנסו ובאו לביתו, הבהיר רבינו את הנחיצות של חיים של תורה: **"החיים האמיתיים – הם חיים של תורה"**, הבהיר רבינו. והוסיף לתאר בפניהם בציוריות את היופי והעונג של בית המתנהל ומיוסד על לימוד ושקידת התורה: **"– – – הלא זהו החיים שלנו! אם חס וחלילה יהיה חסר לנו את לימוד התורה ואת חיי התורה אז יהיה חסר לנו הכל, את כל החיים"**.

ותתן לנו באהבה

כדרכם של צדיקי אמת היה מגלה טפח ומכסה אלפיים בכל הליכותיו, ולא ניתן היה ללמוד ולהקיף את עומק עולמו הרוחני ואת רוממות השגותיו. בתפילות בתנועות החיצוניות לא ניכר ההתלהבות בדביקות בו ית"ש, ראו את הריכוז ואת הכובד ראש והרצינות, אך עמידתו היתה כמעט ללא ניע. וכן בכל מעשה קיום המצוות, הוא לא שיתף את הסובבים אותו ברגשות הקודש שבערו כשלהבת אש בתוככי לבו, אולם פעמים גאו הם ויצאו מתחום הפנימי הנסתר ונגלו לכל, וגילו על הכלל כולו. בין פעמים אלו היו זמני מקראי קודש, בזמנים אלו לא יכל לכלוא את רגשותיו, בברכת קידוש כשהיה מגיע לתיבות **"אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון"** היו עיניו זולגות דמעות כמים, וכשהיה ממשיך **"ותתן לנו באהבה"** קולו נשנק מבכי של רגש אהבה וקירבה איליו ית"ש. כך גם בכל פעם כשבירך ברכת שהחיינו על מעשה מצוה הבאה מזמן לזמן אם זה במועדים או בחנוכה ופורים, הרגישו את ההודאה על שזכינו להגיע לזמן המצוה המיוחדת הזו, כבן המתרפק על אביו ומודה לו על מתנה גדולה שהעניק לו.

וכך גם היה בימי הדין והמשפט, בדמותו ובהליכותיו שימש דוגמא מוחשית לשילוב ומיזוג של פחד יום הדין והמשפט עם השמחה על ההתקרבות ואהבת ה' המושפעת בימים אלו. כל עבודתו נעשתה ברצינות ובכבוד ראש. נזהר לכלי לבטל רגע מאותם ימים נעלים, מקפיד שלא להסיה דעת מעבודת הזמן וחשיבות השעה – אך הכל מתוך רגיעה ומתינות. מתוך שלווה נפש ושמחה של רוממות. כעבד שניתנה לו ההזדמנות לשרת את מלכו, שהוא עושה זאת מתוך זהירות יתירה לכל יכשל, מתוך הקפדה רבה לכל ימעדו אשוריו – אך לבו מלא על גדותיו בשמחה ונפשו מתרוננת באושרה, על הקרבה הגדולה לה הוא זוכה.

תחילת חודש אלול בשיבת פוניבז' לצעירים. תפילת שחרית של 'זמן אלול' הסתיימה זה עתה, בתקיעת שופר מרעידת לבבות ובאמירה נלהבת של הפרק 'לדוד, ה' אורי וישעי'. הם בבית המדרש. רבינו עמור במלית וטוטפת, עולה מתון מתון במדרגות ארון הקודש, ופותח בשיעורו ב'חיי אדם', קולו רועד, נשנק מבכי: **"ב-א-ה-ב-ת הקדוש ברוך הוא את עמו ישראל – הרבה להיטיב אותנו, וציונו לשוב לפניו בכל עת שנחמא – –**

– מכל מקום חודש א-ל-ו-ל הוא מובחר ומוכן יותר – – לפי שימים אלו הם ימי רצון – –.

חוזר ואומר, חוזר ושונה: **"ב-א-ה-ב-ת הקדוש ברוך הוא את עמו ישראל..."** ראשית לכל עלינו לדעת שהקדוש ברוך הוא אוהב אותנו! אהבה בלי גבול" – וקולו נשבר ברוב רגש קודש – וכי מילתא זוטרתי היא? "אהבת הקדוש ברוך הוא את עמו ישראל..." "שיחת פתיחה" זו לתלמידיו היתה ירית הפתיחה אצלם לכל עבודת החודש.

גם בעבודת חיו בלימוד התלמידים, מעולם לא ראה שום דבר אחר, הכל במל ומבוטל – כולל צרכיו הרוחניים האישיים – מול תועלת התלמידים. כי הלוא זה רצון הבורא יתברך שמו שנלמד תורה לעמו ישראל באהבה, ובמצווים אנו ללמד את בני המלך את תורתו הקדושה. מעשה באברך תלמיד חכם, ששקוד היה על התורה יומם ולילה, שהוצעה לו משרה של הרבצת תורה, התלבט והסתפק, בחששו שמתוך התעסקותו עם תלמידים צעירים, עלול הוא לרדת מדרגתו הלימודית

והרוחנית. ענה לו רבינו: "וכי חושב אתה שלא היה לי קשה כאשר הלכתי לשמש כראש ישיבה? אבל זאת היא המחוייבות שלנו, להקים דור חדש של תלמידי חכמים".

כיוצא בזה אירע במחנה דגול, שביקש לעזוב את שדה החינוך לשנים אחדות, ולהשקיע בתועלתו הרוחנית, לשקוד על התורה כאברך מן השורה, ולאחר מכן לשוב לעבודת הקודש של החינוך. ענה לו רבינו: "שאלה זו עליך לשאול אחרים...". השואל, שרגל היה להתייעץ בכל ספיקותיו עם רבינו, תמה לדחייה זו, מה יום מיומנים שאין רבינו נזקק לשאלתו. הבחיר לו רבינו: "זה ישישים וחמש שנים שאני עוסק בחינוך, ומעולם לא חשבתי על עצמי! כל המחשבות שלי הן אך ורק על התלמידים ותועלתם. ולכן דחיתך – אם אתה חושב על עצמך, עליך לשאול ממי שחושב על עצמו...".

"ואני ברוב הסדך אבוא ביתך"

ואם בכל הליכות החיים ניכרו הדברים, ק"ו בן בנו של ק"ו בעת התפילה, בתשוקתו לבוראו היה מקדים תמיד לבוא מרם תחילת התפילה, בהרגשה של "ואני ברוב הסדך אבוא ביתך" – חסד עשה עמנו השי"ת שנתן לנו את האפשרות לבוא לפניו בתפילה.

גם בשנים האחרונות לחייו, שכל צעד עלה לו בקושי רב ובכוחות מאומצים, אך תיכף משהגיע למקומו פתח מיד בתפילה – אף שבדרך הטבע היה עליו לשבת ולפוש קמעה מהמאמץ הגדול – אך רוממות התפילה העלתה אותו למעלה מכל מחושי גוף ונפש – ומיד יכל להתחיל בתפילתו מתוך ריכוז מלא. כך עד לימיו האחרונים ממש, גם כשסבל יסורים נוראים, צלעות שבורות, פצע וחבורה אין בו

מתום – התעלה מעל לכל. הוא עמד לפני המלך ודבק בבוראו, לא שינה מאומה מריכוזו העמוק בתיבות התפילה, ויסוריו כביכול בדלים ממנו לשעה. ואפילו בחזרת הש"ץ, היה מאזין ומקשיב כדרכו, כשהוא עוקב בסידור אחר תיבות התפילה היוצאות מפי הש"ץ. ורק עם סיום התפילה, ניכר כי חזרו אליו כאביו ומכאוביו. לפעמים מיד עם סיום התפילה ביקש לשכב במיטתו ויותר לא יכול היה להוציא הגה מפיו מחמת חולשה ובמקרים רבים התאנח מאד מחמת יסורים. הסובבים לא יכלו להבין את הדבר בשכל אנושי, כיצד עברה עליו שעת התפילה ועד רגע אחד קודם לכן בשלוח.

משהתחיל בתפילה הפך ל"ואני תפילה", כל כולו כל הרמ"ה והשם"ה מהות אחת של תפילה, מנותק מכל העולם הסובב אותו, מעולם לא ניכר איזה הרגשה של קוצר רוח למחר ולסיום, אלא כל עוד שלא גמרו את הקדיש האחרון לא הסיר עיניו מהסידור, ואף כשהתפילה התמשכה לא אירע שעיין או אפילו הביט בספר אחר מלבד הסידור שלפניו. כולו אומר חיות של קדושה ודביקות ביוצרו, כבן המתרפק באהבה על אביו אוהבו.

הרי חולפת בנו צמרמורת, בזכרנו את הניגון שהיה רבינו הגדול זללה"ה אומר את הפסוק, יְיָ עָזָרְנוּ!! יְיָ עָזָרְנוּ!! אל תעזוב! עם דברי חז"ל שאמרו (שמו"ר כו) מי זה רעך? זה הקב"ה! שנאמר כו', ומיהו רע אביך? זה הקב"ה! שנאמר כו', והיה חוזר ומטעים את דבריהם: שמעים מה שאנחנו מדברים כאן? ולא נתכוון להעיר את השומעים לשמוע באזנם, אלא לשמוע ולתת אל הלב, כיון שהוא חי בגובה, ונתכוין להעלות את השומעים להתבונן בדברים הנוראים האלו.

וכן כשהיה מדבר על צער השכינה בגלות וחורבן בית המקדש, באיזה השתתפות והרגשת הצער, פעמים רבות היה מביא את דברי הגמ' בריש ברכות "בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמיא הגדול מבורך, הקב"ה מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך מה לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם". והיו עיניו זולגות דמעות כמים באומרו כמה אהבת הבורא לעם ישראל רואים בזה, ואם רק יחשוב האדם על צער הבורא ית"ש הרי מיד יכאב לבבו, כמו בשעה שחבירו סובל כמה נשיאה בעול היה לו עמו, כך יש לנו להרגיש כלפי הבורא ברוך הוא. כך הרגיש כביכול נשיאה בעול עם צער השכינה כצער חבירו. וברגשות אהבה לבוית"ה היה חוזר ומשנן שהרי בידו ית"ש לגאלנו ולבנות בית מקדשנו ותפארתנו, ואינו עושה כן רק כדי לקרבנו אליו ית', שיוכל להשרות שכינתו בתחתונים, כאשר עלה במחשבתו לכתחילה לפני החטא. ואם כן כמה אנו חייבים להתקרב אליו במעשינו.

הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים וגו' אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים, ופי' רש"י אם לא תדעי לך - זו היא תשובת הרועה אם לא תדעי לך להיכן תלכי לרעות צאנך את היפה בנשים שחזל לו הרועה מלהנהיג אותם. צאי לך בעקבי הצאן - הסתכלי בפסיעת דרך שהלכו הצאן והעקבים ניכרים כו'. ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים - בין משכנות שאר הרועים שאת אצלם וזה הדוגמא אם לא תדעי לך כנסייתי ועדתי היפה בנשים בשאר אומות איכה תרעי ותנצלי מיד המציקים לך להיות ביניהם ולא יאבדו בניך, התבונני בדרכי אבותיך הראשונים שקבלו תורתך ושמרו משמרתך ומצותי, ולכי בדרכיהם וכו', עכ"ל רש"י.

דברי זמרון למרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל מבנו הגאון רבי אברהם יצחק שליט"א

נאמר בישיבת 'בית מדרש עליון' - במלאות עשור להסתלקותו.
מתפרסם מעת במלאות חמש עשרה שנה לסילוקו כ"ז סיון תשפ"ז

שזה כל האדם לא לעצמו נברא רק להועיל לאחרים ככל אשר ימצא כחו לעשות, והיה עובד מחשבות במה אפשר להגדיל לכל אחד, ובפרט לתלמידים, וכמש"כ רבנו יונה בשערי תשובה בתו"ד כי חייב אדם לטרוח בדרישת טוב לעמו ולשקד בעמל נפשו על תקנת חבריו אם דל ואם עשיר וזאת מן המצוות ומן העיקרים הנדרשים מן האדם.

והנה שמעתי מהרב פולק שליט"א מי-ם, שפעם בהיותו בדרך ה' נצרך לשירות תחנת דלק וניגש אליו א' מהעובדים ז.מ. ושאל אותו אתה מכיר אותי, והשיב בשלילה, א"ל למדנו ביחד ביש"ק פוניבז' אצל הגרמ"י זצ"ל והנה אתה רואה איך שאני נראה, עברתי את הצבא והיה כמה פעמים שהפסקתי להניח תפילין, אבל כשנזכרתי באותו רב, זה עורר אותי איך אני יכול לעשות לו את זה, והתחזקתי להמשיך לשמור מצוות, וזה בגלל שהי פעם בשיעור שלא הקשבתי והוא פנה אלי בשאלה שאומר מה שלמדנו עכשיו וכמובן שלא ידעתי ומלמתי משהו א"ל שהוא לא שומע ושוב מלמתי משהו, ואתה יושבת לידי ומהר אמרתי לי ועניתי מה שאמרת לי, והוא אמר לי א"כ זכריה הרי אתה יודע כ"כ טוב! ומדוע התביישת לענות? והוא בודאי תפס שאתה אמרת לי, ובכל זאת כ"כ שמר על כבודי ורומם אותי, ועכשיו איך אני יכול לעשות לו כך, וע"ז המשכתי לשמור מצוות, והקמתי משפחה ויש לי בן אברך בן תורה, והכל בזכות מה שחשב להיטיב עימי.

עוד מעשה ששמעתי לאחרונה, מבנו של בעל המעשה שהיה יתום שבא עם אמו מניצולי השואה, ונכנס לבתי אבות של פוניבז' ולא למד כלום, והסתובב שם, כשגמר ת"ת וה' צריך ליכנס ליש"ק כמובן שלא התקבל וישב שבוע ימים על המדרגות הישיב"ק, עד שר' שרגא גרוסברד זצ"ל הכניסו והמשיך כדרכו לא ללמוד והסתובב בישיבה, והיחיד שהתייחס אליו וקירב אותו היה אאמ"ר זללה"ה, אח"כ המשיך ביש"ג כדרכו עד שהחליט ללכת לצבא, וכשבא להפרד מאאמ"ר אמר לו שיקפיד בכל יום ללמוד משנה אחת, וסעיף א' בקצש"ע ושיקפיד לא לדבר עם התפילין, ושמר על ג' דברים אלו, ועבר את הצבא ונשאר שומר תורה ומצוות עד שהציעו לו משפחה מחו"ל חסידי ויזניץ וכששאלו את האמרי חיים זצ"ל אמר שאם עבר את הצבא ונשאר עם פאות סימן שיש בו יר"ש ואפשר לגמור את השידוך, והקימו משפחה לתפארת, וכל יוצ"ח יראים ושלמים.

והכל בא אצלו מכח יר"ש שהיה בו מילדותו שההביל את עיני העולם ונמשך אחרי עבודת ה' ות"ת, כמו שהי' מתאר את ימי ילדותו שהיה ישן ליד התנור ובבוקר קם מוקדם לחזור על תלמודו, ואמו ע"ה היתה מכינה לו עוגה מיוחדת לזמן זה, כך אח"כ כשגלה ללמוד בעיר אחרת עוד לפני הבר מצוה, והי' בבית דודתו ע"ה שהיה סמוך לבית עלמין והי' חושב אז שבכל פסיעה מתקרב לבית עלמין, כך בכל יום מהחיים, והנה כתוב בקרא בתהלים ל"ד 'יראת ה' אלמדכם וגו' סור מרע ועשה טוב, בקש שלום ורדפהו', וכתב ע"ז רבנו יונה בשע"ת שלמדנו בזה שמי שאינו עוסק בעשיית הטוב ובקשת שלום, הפר יראת שמים, ע"ש, ושמענו ממקור נאמן שהחז"א הפליג בשבח יר"ש שלו, וכשאמרנו את זה לא' מגדולי תלמידיו שנים הראשונות, אמר מה צריך להגיע לחז"א, הרי ראינו את זה ובאמת

עומדים ביום זכרון העשירי לאאמ"ר זללה"ה תקופה של עשר שנים היא כבר תקופה שכבר מתרגלים למציאות אחרת, וכדאי לחזור לשנים ההם, ובפרט שיש רבים שכבר אינם יודעים אלא מתוך השמועה ממה שהם שומעים שהיה כזה אחד, וכפי מה ששומעים כן היא ידיעתם.

"הודו לה' קראו בשמו, הודיעו בעמים עלילותיו" וביארו בזה שלכלל ישראל מספיק קראו בשמו, זה כבר אומר הכל, אבל בעמים שאינם יודעים ומכירים, צריך הודיעו עלילותיו, רק ע"פ המעשים הם ידעו ויכירו, "דור לדור ישבח מעשיך", כשרוצים להעביר מדור לדור זה ע"י ישבח מעשיך, צריך לומר מעשים וע"ז יבינו את גודל המעלות.

הנה כשרואים את עולם התורה כ"כ פורח ב"ה, הרי עלינו לדעת שחלק גדול מבני עולם התורה לאחר השואה היה לאאמ"ר זללה"ה מלבד חלקו בהעמדת תלמידים גדולים שהם העמידו תלמידים, וחלק גדול מהדור הם תלמידיו ותלמידי תלמידיו וגם דור שלישי היה גם חלק גדול בצביון הציבור החרדי בכללות לקבוע את דמות בן תורה וצורת הישיבה כמו שצריכה להיראות.

ונזכיר כמה נקודות שהיה מדבר עליהם בהזדמנויות שונות, וזה היה משנתו ומדיליה נפת, והנה כתב רבנו יונה בשערי תשובה (ש"ג פ"י י"ט) 'דוע כי נתחייב הנברא להיות ציר נאמן ועבד משכיל בכל מלאכת עבודת אדוניו - והפועל הנאמן

יהיה מהיר במלאכתו וישיג על מלאכת הפועלים חבריו ועיניו על דרכיהם לראות אם באמונה הם עושים ויזהירו ויודיעם את המעשה אשר יעשו, כי חפצו ורצונו אשר תעשה מלאכת אדוניו בלא רמיה, על כן יחזיק ידי עושי המלאכה' וכו', ע"ש, וזה היה יסוד חייו שהרגיש איך שהוא ציר במלאכת אדוניו, ותמיד דאג גם לאחרים שהיו שלמים בעבודתם.

ומקטנותו כשלמד ביש"ק אצל רבו מרן רבי שלמה היימאן זצ"ל שמענו מידיד נעוריו שלמד עמו באותה תקופה הגר"ד קלאר זצ"ל שארגן שיעור במשנה ברורה למרות שאז עדיין לא היה מקובל כ"כ, שהיה זמן קצר אחרי שהח"ח זצ"ל הוציא את המ"ב, והי' אומר כל יום ורוב בני הישיבה היו שומעים אותו, כי הי' חביב על כולם, ורצו את קירבתו, וכן אח"כ בישיבת חברון, היו ניגשים אליו כל היום לשאל שאלות, ולאמר לו את החידושים שהתחדשו כגון לשמוע את חוות דעתו ע"ז, עד כדי שהיה לו צד ללכת לאיזה זמן ללמוד במקו"א שלא יפריעוהו, ורבו הגר"מ חדש זצ"ל יעץ לו שישאר והיה אומר הגר"מ זצ"ל שבגלל ששמע לו לא התחרט ובזכות זו גדל, שמענו מהגר"ב זולטי זצ"ל איך שבער"ש אחא"צ היו נכנסים לחדרו לדבר איתו בלימוד והוא באותו זמן הי' תופר גרב.... והיה כמו חנוך שתופר מנעלים ומייחד יחודים.

ואח"כ כשבועיים לפני חתונתו התחיל ללמד תלמידים צעירים והתמסר עליהם ובנה אותם, ומסר את הגדלות שלו בתורה בשביל להעמיד תלמידים צעירים בדרך הנכונה בהבנת התורה ודרכי העבודה וקים בעצמו מה שכתב בהקדמת נפש החיים שמהר"ח מוואלוז'ין זצ"ל הי' אומר תמיד,

שמעתי כמה פעמים מתלמיד ותיק משנות תפארת ציון שפעם דיבר איתם על כונה בשמות וגשאר לו מזה התעוררות עד היום, ועם כל זה אף פעם לא עשה משהו בצורה לחוצה שהבחינו במשהו והכל רגיל ובמתינות, אלא שפעם אמר לי היה תקופה שהיה קשה לו לומר 'יהי כבוד' בגלל רוב השמות שיש שם.

והנה אחרי שעבר ניתוח על העיניים התחיל לקשור את המשקפיים בשבת ואמר לי שמאוד לא רוצה שילמדו ממנו הנהגות שצריך לקשור את המשקפיים, שאם החזו"א ה' אותז שצריך ה' אומר לו, (וכמו שאחרי החתונה החזו"א ראה שהוא מטלטל, ישב עמו רבע שעה והסביר את החששות והפקפוקים שיש בזה, ושלא כדאי לטלטל), ואם לא אמר לו ה"ז ראייה שלא צריך, אלא שעשכשו הוא חושב ע"פ דין הוא צריך לקשור, כיון שמחמת הניתוח היה רגיל להוריד את המשקפיים, יש בזה חשש של שמא יבא לטלטלנו, וכמו"כ זכור לי שביל שבת לפני שיצאנו מהבית ה' מנגב את המשקפיים ואמר לי שחושש שאם אינו רואה טוב עם המשקפיים ה"ז טלטול.

וכן היה במעמד המעשרות כשה' מעשר את האתרוגים לפני חג סוכות, שצריך להפריש גם את המע"ר והמע"ע בשביל שיהיה שלכם, והיה מעשר במעמד תלמידי החזו"א צ"ל וכל פעם מחדש היו דנים על כל ההלכות איך לעשות על צד טוב ביותר. והיה כותב כל פעם מחדש נוסח איך להפריש והיה הערות ונידונים ע"ז, והיו שבאו לראות בשביל לקבל יר"ש, וראיתי איך שמשמים שומרים עליו שלא ישל באיסורי טבל וכ"ב, שהיו שנים שהייתי עושה יין, ואחרי כל הסינון הייתי מעשר, ונותן לו לטעום, ותמיד ה' מסכים, וה' שנה אחת שלא רצה והפליא אותי מה נשתנה השנה שאינו רוצה, ואחרי כמה ימים התברר לי שטעיתי במעשרות, וה' שאלה גדולה, ואמר לי את הדרך לתקן, ואז הבנתי שמשמים שמרו עליו שלא יטעם ויכשל.

ולהבין עד כמה כל מעלת האדם נקבע לפי דרגתו ביר"ש, אספר עובדא שבדידי הוה, בהיותי בחור בישיבת פוניבז', ניגש אלי כמה פעמים אדם חשוב לברר על איזה בחור והם

היו שלשה אחים בישיבה, ומשום מה משמים כששאל על שם זה זכרתי את הצעיר מהם שהיה הטוב שביניהם, ושבחתי אותו מאוד אחרי כמה שעות ראיתי את האח הגדול שבהם ותפסתי שהיתה לי טעות שהוא ה' בחור חלש, ושאלתי את אאמ"ר מה מוטל עלי לעשות וענה לי שגם הגדול הוא יר"ש, איני צריך לעשות כלום, וכך הוה והשידוך נגמר ויצא לפועל, והיום הם כבר ב"ה מחתנים נכדים.

והנה כתב רבנו יונה בשע"ת (שער השני פסקא כ"א) ומי שחננו הש"ת דעה ישיב אל לבו כי הש"ת שלחו בעוה"ז לשמור על משמרתו ותורתו וחוקותיו ומצותיו, ולא יפקח עיניו זולתי על לעשות שליחותו ולקץ הימים אם עשה שליחותו באמונה ישוב ובא ברנה ושמחת עולם על ראשו כעבד אשר שלחו המלך לעבר הים, שאין עיניו ולבו זולתי על דבר שליחותו עד שובו אל אדונו וכו', ע"ש, וזה התקיים אצל אאמ"ר זללה"ה שתמיד עשה את מה שהבין שעליו לעשות, והאלוקים עשה את האדם ישר, והם חישבו חשבונות רבים, והם כל עיני העולם והוא שלא נמשך אחרי עיני העולם, נשאר ישר ועשה הכל בשלוח ובמנוחה.

וראו איך שעניני עוה"ז לא תופס אצלו מקום, שה' פעם בליל בדיקת חמץ שגנבו לו כמה אלפי דולרים ששמר בשביל להוציא ספר ובכל זאת בליל הסדר לא נראה עליו שום שינוי וערך אותו בשמחה וה' דבק בקיום מצוות הלילה, ובאותה תקופה אמר לי שעשה חשבון הנפש על מה נענש, ואמר כי הוא מידי היה דואג לפני שבת היכן להניח את הכסף שיה' שמור מגנבים ותפס אולי מקום בראש הדאגה על עיני העולם.

והנה בפרשת השבוע אנו רואים שהיתה תביעה על ישראל ותקרבון אלי כולכם ככתוב בדברים א' כ"ב, ופרש"י שם, שהיה בערוביאי ילדים דוחפין את הזקנים זקנים דוחפין את הראשים, והביא בעל האור יחזקאל צ"ל (מדות עמ' רסח) מהסבא מקלם צ"ל שאמר שמבואר לן ברש"י שתחילת חטא המרגלים היה הערוביאי שבאו בה בני ישראל, וערוביאי זו נובעת ממידת הבהילות, והבהילות גרמה לחטא, והבאור בזה הרי כל חיינו בהשגחת הבורא ית"ש והבטחותיו לנו ודאי שיתקיימו ורק שמחובותינו לעשות השתדלות וזה רצונו יתברך אך השתדלות זו חייבת להיות מתוך מנוחת הדעת והרי בכל אנו מוטרחים, אמנם בשעה שהדברים נעשים בשובה ונחת, וע"ז הביא את מה שמסופר על הגר"ח מוואלוזין צ"ל שבא לפני הגר"א לומר לו שעלה בלבו לייסד את הישיבה, וסיפר זאת מתוך התפעלות מרובה והגר"א לא הסכים על ידו, ורק לאחר זמן הסכים, כי בתחילה ראה שהיה פה התפעלות הזו ורק לאחר זמן כשנרגע בדבר אז הוא שעת הכושר.

וזו היתה נקודה בולטת בדרכי אאמ"ר זללה"ה שכל מעשיו נעשו בשובה ונחת, ואף פעם לא במהירות והתפעלות, שאז אין מקום ליצר להתערב במעשיו, והכל עשה מתוך מנוחה וישוב הדעת, שכן צריכה להיות ההנהגה.

ונסיים בדברי רבינו יונה בשע"ת (ש"ג פי' קמ"ח) שהיה מרגלא בפומיה, [בספר שע"ת שלו מודגש קטע זה], כי הדבר ידוע אשר מדרכי קידוש ה"ת להודיע בכל מבטא שפתיים וכל אשר ירמזון עינים ובכל הנהגה ופועל ידים, כי יסוד נפש האדם וצבי עדיו והטוב והעיקר, והתועלת והיקר אשר בו עבודת השם יתברך ויראתו ותורתו וכו', דבר זה כבוד ה' יתברך.

ובהמשך דבריו כתב עוד: ואחרי אשר התברר שהכל ברא ה"ת לכבודו, חייב האדם לשום לבו בכל עת לכבד את השם ולקדשו בכל דבריו ולרוממו ולהודות לו ולברכו תמיד כמו שנאמר אברכה את ה' בכל עת תמיד תהילתו בפי, וכאשר יתיצב בתוך העם וידבר עם חביריו יתבונן בינה וידקדק וישגיח בכל מוצא שפתי, לקדש את השם בדבריו ולדבר בשבח עבודתו

ותהילת יראתו, ולשבח עובדיו ויראיו ויזכה בזה בהגיון לבו ומבטא שפתיו בלא ידיעה ופועל כפים זכות גדולה עד שמים, כי זה מעיקר יצירת האדם, ע"כ, יזכינו ה"ת להיות מעשי רצונו יתב' ומרבים כבודו בעולם.

ועלינו ללמוד מהנהגתו בשמירת הסדר, וזה ע"י שמקמים כל דבר שמבינים שכן צריכה להיות ההנהגה, וממילא דברים אחרים המזדמנים ומושכים לא יפריעו, וכך תמיד כשהבין שכן צריכה להיות ההנהגה אף אם היה רוצה אחרת, גם בשביל עבודת ה', מ"מ ה' שלם עם עצמו ולא ניסה אחרת, כמו שלא זכורה לי תקופה שהתפלל ותיקן, כי אחז שזה ישבש לו אח"כ את ההנהגה עם התלמידים ואת סדר היום, ואע"פ שה' אומר שמקנא באלו שקמים לותיקן, שאז מרגשים שקמים בשביל עבודת הבורא, כי אצל אלו שמתפללים בזמן הרגיל, הם קמים בגלל שבין כך צריך לקום, משא"כ הקמים לותיקן קמים בשביל להתפלל כותיקן, וה"ז לעבודת הבורא, מ"מ הוא הבין שבשבילו ההנהגה צריכה להיות כך, בזה ה' שלם ורגוע.

ואצלנו כאן בישיבה (ישיבת בית מדרש עליון) שזכינו והוא השקיע מזמנו ומחשבתו איך להעמיד את הישיבה בצורה הנכונה והשלמה איך שיישיבה צריכה לראות ואין שכן תורה צריך להיבנות, עלינו לשמור על כל הגדרים והסייגים שהוא קבע והעמידם לשמור על כל הגדרים והסייגים שהוא קבע והעמיד לשמירה על צביונו האמיתי של בן תורה, ובכך יה' למליץ יושר עלינו.

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

767

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • קרח תשפ"ו

יארצייט מרן הגרמ"י ליפקוביץ זללה"ה

ביום חמישי כ"ו סיון היארצייט החמישי-עשר למרן ראש הישיבה רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זללה"ה. במהלך התקופה שאחרי פטירתו נשא רבינו דברים בכמה עצרות מספד וכן בשיעורים ובשיחות האריך בלימודים מדרכיו והנהגתו, ונביא כאן נקודה אחת שעורר בשיעור ביישיבה למחרת ההלוויה, כ"ז סיון תשע"א.

התעוררות לכוונה בחזרת הש"ץ

שמעתי שרבי מיכל יהודה היה מעורר הרבה וכן מובא בשם הגר"א (עיין מעשה רב אות מג ובכתר ראש אות מה) לשמוע ולכוון כל מילה ומילה בחזרת הש"ץ.

ואפילו שכבר הייתה קודם כוונה בתפילה בלחש, אין שיעור לכוונה, וכשמכוון בחזרת הש"ץ זה נחשב כמו שהתפלל עוד פעם, כי שומע כעונה, ושכרו כפול כמו שהתפלל שני פעמים, וגם אם התפילה בלחש קודם הייתה בלי כוונה וצריך לחזור ולהתפלל, אם הוא מכוון בחזרת הש"ץ זה עולה לו כמו שהתפלל בכוונה (עיין איגרת התשובה לרבינו יונה והובא בב"י סימן קכד).

ולא רק כששומע ומכוון בכל חזרת הש"ץ, אלא אפילו כוונת ברכה אחת, ואפילו לכוון מילה אחת, זה גם נחשב! כי הרי עיקר התפילה היא עבודה שבלב, כמו שדרשו חז"ל בריש תענית על הפסוק "ולעבדו בכל לבבכם" איזוהי עבודה שבלב הוי אומר זו תפילה, ונוסח התפילה והברכות הוא מדרבנן, אך מדאורייתא בכל שבח או הודאה או בקשה, אם זה בכוונה כבר מקיימים מצות עבודה שבלב! כי העיקר הוא כוונת הלב.

ובפרט חזרת הש"ץ שהיא בציבור, הרי תפילת ציבור היא תפילה אחרת, ואם שומעים כל מילה בכוונה, לא במתח אלא ברוגע, רק להבין את פירוש המילים הפשוט, זוהי עבודה שבלב שמטרתה את האדם. וזהו דבר שצריך תיקון וחיזוק, להתפלל בכוונה.

בני תורה חייבים יותר בכוונה בתפילה

וברוך השם, תורה לומדים כמו שצריך, אבל תפילה וכן מידות טובות הם דברים שעדיין אינם בשלמות, ולפי התורה שלנו אנו צריכים להוסיף יותר, וגם חייבים יותר! כל אחד לפי מדרגתו חייב יותר בכוונה בתפילה וחייב יותר במידות טובות.

וצריכים שהתפילה תהיה כמו שכתב המסילת ישרים (פרק יט) "מי שהוא בעל שכל נכון במעט התבוננות ושימת לב יוכל לקבוע בלבו אמיתת הדבר איך הוא בא ונושא ונותן ממש עמו יתברך ולפניו הוא מתחנן ומאתו הוא מבקש והוא יתברך שמו מאזין לו מקשיב לדבריו כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו שומע ומקשיב אליו", ואין זה קשה, רק צריך ביישוב הדעת לחשוב קצת, ואז לא קשה שהתפילה תהיה בכוונה בשלמות.

~ ~ ~

והזר רבינו ועורר בזה בשיחה השבועית בביתו:

גם כוונה של מילה אחת נחשבת!

הרי כל העולם חייבים לו, וכולם נהנו ממנו והושפעו ממנו, כולם-כולם בכל העולם הושפעו ממנו ומספריו, ואף עצם הזכרת שמו היה משפיע, ופעם אמר לי אחד שנסע לאמריקה בשליחות של מצוה, שיש שם הכל, ישיבות ומוסדות תורה כמו בארץ, אבל רבי מיכל יהודה אין שם!

ועלינו להכיר לו טובה ולהמשיך בחיזוקים לעילוי נשמתו, וכבר הזכרנו שהוא היה מדבר הרבה על תפילה, ומן הראוי להתחזק בזה, לשמוע ולכוון כל מילה בחזרת הש"ץ, ואפילו כוונת ברכה אחת או מילה אחת גם כן נחשבת.

בשבוע הקרוב ימלאו השלושים לפטירתו הטראגית של האברך הרה"ג רבי ישי פור זללה"ה מכולל חזון איש. ונביא כאן מדברי רבינו השייכים לזה, משיחות שנאמרו בחודש סיון תשס"ד, ושבת תשס"ה.

מצות תרומת הדשן בבית המקדש

הנה בבית המקדש היה מצוה של תרומת הדשן, לקחת קצת אפר עם המחנה ולהוריד מהמזבח, וכתב בחובות הלבבות (שער הכניעה פ"ו) שאחר הכהן נצטוו והרים את הדשן כדי "להישפל ולהסיר הגבהות מלביו", והיינו שתרומת הדשן הייתה עבודה לא מכובדת, לקחת את האפר שהוא דבר מלוכלך, וזה כדי לקבל מידת הענווה, שלא להרגיש חשיבות, ולהרגיש התבטלות לקדושה.

ומצוה זו הייתה העבודה הראשונה בבית המקדש, שכבר בלילה באמצע הלילה היו עושים תרומת הדשן, ולא עשו על זה פיס, ואילו בשאר קרבנות עשו פיס וחילקו לפי גורל, אבל בתרומת הדשן לא עשו פיס, וביאר המאירי ביומא (כב, א) הטעם בזה, כי מאחר שתרומת הדשן היה באמצע הלילה, היה בזה אונס שינה, שקשה לקום מתוך שינה, ואם זה היה תלוי בפיס ובגורל לא היו רוצים לקום רק על ספק אם יזכו, ולכן השאירו שיוכלו לזכות בזה בלא גורל, וסמכו על הכהנים הזריזים, שכיון שידעו שזה תלוי בזריזותם, היו משכימים ומזדרזים לזכות במצוה.

הרציחה בשעת מצוה בבית המקדש

ומובא במשנה ביומא שם, שלפעמים היו כמה כהנים שהשכימו ורצו לזכות, ולכן תיקנו שיהיו רצים ועולים בכבש, ומי שיהיה הזריז ביותר שיגיע הראשון לארבע אמות של סוף הכבש יזכה במצוה, וכך היה במשך כמה דורות, שלא היה פיס, וסמכו על הזריזים, עד שפעם אחת היו שני כהנים שווים ורצים ועולים בכבש, ודחף אחד מהם את חברו ונפל ונשברה רגלו, ועוד פעם היה שאחד קדם את חברו לתוך ארבע אמות, והשני שהפסיד לקח סכין ותקע בלבו של הראשון והרג אותו, ומשאו חכמים שבאים לידי סכנה, התקינו שיעשו פיס גם על תרומת הדשן.

והוא דבר לא מובן, איך יתכן שבבית המקדש, על המזבח, בזמן שעושים תרומת הדשן שזה דבר שמביא לידי התבטלות וענווה, אף על פי כן באותו הזמן יש יצר הרע כזה של רציחה, ומפני שחברו קדם וזכה בתרומת הדשן, לקח סכין והרג אותו, בבית המקדש! ואמנם זה היה בסוף בית שני לפני החורבן, שכבר היה אצלם שנאת חנם, אבל זה בתוך בית המקדש, בזמן שעוסקים בעבודת הקרבנות, ואף על פי כן שייך דבר כזה.

השפעת זכויות הציבור למנוע רציחה

ומביאה הגמרא שם שרבי צדוק עמד על מעלות האולם ואמר, אחינו בית ישראל שמעו, הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה ויצאו זקנים ושופטים, אנו על מי להביא עגלה ערופה, על העיר או על העזרות?

והיינו שהרי כשנמצא חלל באדמה, אזי העיר הקרובה אל החלל מביאה עגלה ערופה לכפר על העיר, כמו שכתוב כפר לעמך ישראל, כי כולם צריכים כפרה בשביל רוצח אחד, וכאן שאחד לקח סכין והרג את חברו, מי חייב להביא עגלה ערופה ומי צריך את הכפרה, האם העיר, דהיינו כל בני העיר ירושלים, או העזרות, דהיינו הכהנים שומרי העזרה.

ונתכוון לומר, כי כשקורה דבר כזה צריכים להתבונן מי הוא האשם ברציחה, כמו שמצינו בגמרא (מכות יא, א) שרבי יהושע בן לוי היה לומד בכל יום עם אליהו הנביא, ופעם אחת ארע שאריה טרף אדם בתוך שלוש פרסאות מרבי יהושע בן לוי, והפסיק אליהו לבוא אליו שלושה ימים, כי הוא אשם בזה שלא היו לו זכויות מספיקות להציל את האדם מן המיתה, ואף שמן הסתם אותו אדם היה חייב מיתה, אבל אם היו יותר זכויות לרבי יהושע בן לוי, היה יכול להצילו ולהגן עליו.

וכך גם כשמביאים עגלה ערופה זה מפני שיש רוצח, אבל אם היו זכויות לציבור הוא לא היה בא לידי כך ולא היה רוצח, כי יש השפעה רוחנית, וכשיש הרבה צדיקים זה משפיע על כל המון העם, ואם פחות צדיקים זה

העתיירו בתפילות והרבו זכויות לרפואת הגאון הגדול מעמודי התורה בדורנו רבי חיים בן רעשא ריזל ברמן שליט"א לרפואה שלמה בתושח"י

משפיע פחות, כידוע, וזהו ששאל רבי צדוק, מי הוא האשם ולמי חסר החיזוק, האם הכהנים היו צריכים להיות יותר מחוזקים, כי הם משתרי השם, היותר חשובים, והיו צריכים להשפיע על כלל ישראל שלא יהיו רוצחים, או שהכהנים אינם אשמים כי הם בשלמות ומשפיעים כפי יכולתם, ורק בני העיר אשמים שאינם מקבלים את ההשפעה.

ומביאה הגמרא שכל העם געו בבכייה, אחרי ששמעו דברים כאלה שעשו רושם ועוררו את הרגש, כל אחד התחיל לחשוב שמא הוא אשם! ובאמת לכך נתכוון רבי צדוק, וכמו שאמרו בהמשך הגמרא שם, שהרי ירושלים לא מביאה עגלה ערופה, וגם כל חיוב עגלה ערופה הוא כשלא נודע מי הכהן, וכאן הרי נודע מי הכהן, ומהו שאמר על מי להביא עגלה ערופה? אלא שהייתה כוונתו 'כדי להרבות בכייה'.

ואין הכוונה לבכות על המת, שהרי לא הספיד אותו ולא הזכיר שבחיו כלל, אלא להרבות בכייה על מה שהם אשמים ברציחה.

ומשום שכאשר יש רוצח זה סימן שיש חיסרון בכל כלל ישראל, שאם היו כולם בשלמות המידות עם ה'לא תרצח' כמו שצריך, לא היה שייך שאחד יהיה רוצח, ומאחר שהייתה רציחה, זה סימן שחסר זכויות בכל הציבור, ולכן כולם צריכים את הכפרה, ועל זה געו כל העם בבכייה, שכל העם הרגישו באמת שצריכים לחזור בתשובה, והם אשמים ברציחה, שהיו צריכים להשפיע ולא השפיעו, וכולם צריכים את הכפרה.

מיתה בדרך מצוה מכפרת על הציבור

ובהמשך הגמרא אמרו, בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר, אמר הרי הוא כפרתכם. והיינו שאביו של הכהן שנהרג, בא ומצא שבנו עדיין חי, ואמר הרי הוא כפרתכם, שמיתתו תכפר עליכם. ופירש המהרש"א כי מאחר שאי אפשר להתכפר בעגלה ערופה הרי הוא כפרתכם. והיינו מפני שכל הציבור צריכים כפרה, מיתתו תהא כפרה על הציבור.

ולכאורה אמנם מיתתו מכפרת על עצמו, אבל מדוע שתכפר על כל הציבור? וצריך לומר משום שמיתת צדיקים מכפרת (מ"ק כח, א), אך צריך ביאור היכן רואים שהוא צדיק, ומדוע זה 'מיתת צדיקים'.

ונראה בזה על פי מה שאמרו במסכת שבת (ק"ח, ב) אמר רבי יוסי יהא חלקי ממתי בדרך מצוה, והיינו שמי שמת כשהוא באמצע עסק המצוה, בדרך מצוה, שהוא עוסק במצוה ומת שם בדרך, זה זכות גדולה מאד וסימן טוב מאד, שהוא דבוק במצוות ויש לו מעלה גדולה, ואם כן יש לומר שזו גם הכוונה כאן, כי מאחר שהוא קם בזריזות לתרומת הדשן בחצי הלילה, והוא מת בדרך מצוה, מתוך זריזות בעסק המצוה, הרי זה סימן גדול לצדקותו, וממילא מיתת צדיקים מכפרת, ומכפר במיתתו על כל הציבור.

דקדוק בהלכה או זלזול בשפיכות דמים?

ולחלן בגמרא שם אמרו עוד, כי אביו של הנהרג אמר, עדיין בני מפרפר ולא נטמאה סכין, והיינו שהודיע להם שבנו עדיין חי, והסכין שנדקר בה עדיין טהורה ולא נטמאה, ואמרו על זה: ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים, והסתפקו בגמרא שם, האם היה ירידת הדורות בשפיכות דמים, או שהייתה עליית הדורות בטהרת כלים, ומסקנת הגמרא ששפיכות דמים הוא דול, דהיינו שלא היה חיזוק בטהרת כלים, אלא היה ירידה בחומר שפיכות דמים.

והוא פלא, כיצד יתכן שהיו מדקדקים כל כך במצוות אבל שפיכות דמים היה זול, אולם כך הטבע והמצאות, שגם אם מחמירים בטהרת כלים, אפשר להיות 'מדקדק בהלכה', אבל לזלזל בשפיכות דמים, **כי שפיכות דמים בא מחמת איזה נגיעות שגורמות לשפיכות דמים, וכשיש נגיעות כל היראת שמים לא משפיעה!** כך המציאות.

ואם זה היה בזמן בית שני, כשבית המקדש היה קיים עם רבן יוחנן בן זכאי והתנאים, כמובן שאנחנו בדורנו לא יותר טובים מהם, ולכן גם בזמננו אין זה פלא אם רואים דברים כאלה, שהם תרתי דסתרי.

מדוע לא הגינה המצוה מיצר הרע

ואמנם יש להבין עוד, שהרי אמרו חז"ל במסכת סוטה (כ"א, א) מצוה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא, ופירש רש"י מגנא מן הייסורים ומצלא מיצר הרע שלא יכשילנו לחטא, והיינו שבזמן שאדם עוסק במצוה זה מציל אותו מן היצר הרע.

ואם כן הרי גם אותו הכהן שנהרג, היה עוסק במצוה, שגם הוא קם באמצע הלילה לתרומת הדשן, והתגבר על אונס השינה, ורץ בזריזות לקיים המצוה, והיה על גבי הכבש, במקום קדוש, שהכבש כמזבח, וגם כשהולך לדבר מצוה נחשב עוסק במצוה שפטור מן המצוה (רש"י סוכה כה, א), וכיצד יתכן שבאותו הזמן שהיה עוסק במצוה ורץ לדבר מצוה, שלט עליו היצר הרע, ומדוע לא הצילה אותו המצוה מהיצר הרע.

ויתכן לפרש בזה, כי מגנא ומצלא היינו שלא 'יתחדש' היצר הרע, ומי שעוסק במצוה בלי יצר הרע, אזי היצר הרע לא יתחדש כשהוא עוסק במצוה, אבל אם היצר הרע קדם למצוה, והוא בא עם היצר הרע, וכשמתחיל לעסוק במצוה כבר היה בו היצר הרע של 'שפיכות דמים הוא דול', אזי המצוה לא תגרש את היצר הרע. ורק כשעוסק במצוה בלי יצר הרע לא יתחדש בו היצר הרע, אבל אם היצר הרע קדם וכבר ישנו בשעת עסק המצוה, אזי היצר הרע שולט, והמצוה לא יכולה להגן.

בענייני הפרשה

נתקבלנו בס"ד מתוך כתבי מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א דברים ששמע מרבינו זללה"ה על פרשת קרח.

ונביאם כאן בתוספת מדברי רבינו בקידושא רבא ש"ק קרח תש"ס.

~ ~ ~

"וַיַּקַּח קָרַח בֶּן יִצְהָר בֶּן קָהָת בֶּן לֵוִי" (טז, א). פירש רש"י: ולא הזכיר בן יעקב, שביקש רחמים על עצמו שלא ייזכר שמו על מחלוקתם, שנאמר (בראשית מט, ו) ובקהלם אל תחד כבודי, והיכן נזכר שמו על קרח? בהתייחסם על הדוכן בדברי הימים, שנאמר (דה"א ו, כג) בן אביסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל, עכ"ל. ויש להבין מהו ענין זה שביקש רחמים על עצמו. וכן מה לי אם נזכר שמו או שלא נזכר שמו, הרי האמת היא שלוי הוא בן יעקב וקרח הוא נכדו. גם יש להבין מדוע נזכר בדברי הימים 'בן ישראל' ולא 'בן יעקב'.

ויש לבאר בהקדם מה שאמרו (מגילה טו, א) שכל נביא שנזכר שמו ושם אביו, בידוע שהוא נביא בן נביא, והיינו כי מאחר שנזכר שם אביו, זהו סימן שקיבל ממנו את כוח הנבואה.

ועוד אמרו שם, כל שמעשיו ומעשה אבותיו סתומין ופרט לך הכתוב באחד מהן לשבח בידוע שהוא צדיק בן צדיק, וכל שפרט לך הכתוב באחד מהן לגנאי בידוע שהוא רשע בן רשע. והיינו כי לצורך מה נכתב שם אבותיו אם מעשיהם לא מפורשים, ובהכרח שבא לומר כי הסיבה שהוא צדיק נובעת ממה שירש מאבותיו, וכן להיפך הסיבה לרשעותו היא מאבותיו.

ונראה שמטעם זה לא נזכר שמו של יעקב במחלוקת קרח ועדתו, כי באמת מחלוקת זו לא נבעה מיעקב. ואמנם זה לא היה פשוט והוצרך לבקש רחמים על עצמו שלא יהיה בו שום פגם שינבטא בדורות הבאים, ואין זה סתם שלא יוזכר במחלוקתם, אלא באמת הגיע לשלמות שאין בו שום פגם שיגרום לזה.

אבל בדברי הימים אצל המשוררים שכוחם היה בעבודת השם הוזכר שמו של יעקב, מפני שהם באמת זכו לאותה מעלה מכוח שלמותו של יעקב, והוא היה השורש והסיבה למעלתם. ולכן נכתב אצלם 'בן ישראל', שזוהי הדרגה היותר גבוהה של יעקב, דרגת ישראל, שמכוח שלמותו ומדרגתו זכו למעלתם.

~ ~ ~

והנה אמרו חז"ל (ברכות טז, ב) אין קורין אבות אלא לשלושה, ופירש רש"י אברהם יצחק ויעקב לאפוקי שבטים, ומשום שרק האבות הגיעו לדרגה של שלמות מוחלטת, ויעקב אבינו הוא בחיר שבאבות (בראשית רבה עו, א), אבל השבטים מצינו שהיו עליהם כמה תביעות, ולכן לא נכתב בפרשתנו 'בן יעקב' אלא רק 'בן לוי', כי יעקב הגיע לשלמות המוחלטת שממנו לא נבעה המחלוקת, מה שאין ללוי. וצריך ביאור, שהרי שלמות האבות עברה בירושה לכלל ישראל, ואם כן לוי ירש את השלמות מיעקב.

והביאור בזה כמו שכתב רש"י בפרשת ויחי (מט, ה) על הפסוק "שמעון ולוי אחים כלי חסם מכרותיהם", אומנות זו של רציחה חסם הוא בידכם מברכת עשו היא, זו אומנות שלו היא ואתם חמסתם אותה הימנו, עכ"ל. והיינו כי אמנם כן שלמות האבות עברה בירושה לכלל ישראל, ולכל אדם מישראל יש בטבעו שלמות בירושה מהאבות הקדושים, וכל המעלות והשלמות של כלל ישראל זה מכוח השלמות שירשנו מהאבות, וזהו ענין ההתייחסות בדוכן ליעקב שהיה מכוחו כמו שנתבאר, אבל יש **דברים הנדבקים בהשפעה חיצונית שאינם נובעים מהאבות**, וכשיש איזה פגם וחיסרון שלמות בכלל ישראל זה לא בא מהאבות אלא מהשפעה חיצונית, והם 'חמס מעשו' כמו שכתב רש"י, וכך גם מחלוקת קרח ועדתו, מצד שלמות האבות לא היו מגיעים לזה, אבל זה נדבק מהשפעה מבחוץ.

לעילוי נשמת מרת **לאה** ע"ה
בת ר' **חיים אפרים** ז"ל
נלב"ע ל' סיון תשס"ג - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרה"צ רבי **ישראל משה מלכה** זצ"ל
בן **אסתר** ע"ה, זקן רבני בת ים
נלב"ע ער"ח תמוז תשפ"ג - תנצב"ה

לעילוי נשמת
הרב **חביב בן עישיא** ז"ל **פרץ**
נלב"ע כ"ו סיון תשס"ג - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרב **משה הגר** ז"ל
בן הרב **יוסף דוד** ז"ל
נלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז - תנצב"ה

מנחת דבר פרשת קורח

מרבן של ישראל רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א

שנה ד' גיליון ל"ד

ויקח קרח בן יצהר וגו' (ט"ז א')

מעשה דקורח הי' בשנה השני' [וי"א דהי' קודם מעשה מרגלים], ודברי המצודות יחזקאל כ' כ"א (עה"פ וימרו בי הבנים וגו' ופי' המצודות דהם הנצמדים לבעל פעור וקרח ועדתו) ליתא, דקורח מהאבות הי' ולא מהבנים [ועי' רשב"ם ותוס' ב"ב קי"ט א'].

ויאמרו לא נעלה (ט"ז י"ב)

פירש באבן עזרא יתכן שהיה אהל מועד בתוך המחנה במקום גבוה. ועי' תוספתא מגילה ג' י"ד, אין פותחין בתי כנסיות אלא למזרח שכן מצינו בהיכל שהיה פתוח למזרח שנא' והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה אין בונין אותו אלא בגובהה של עיר שנא' בראש הומיות תקרא. ובמנחת בכורים שם כתב בגובהה של עיר כגון בית המקדש. ולהנ"ל גם במשכן הי' כן.

ויש בזה לכ' עוד טעם, דהרי בעי לעשותו גבוה יותר מכל האהלים, עי' שבת דף י"א. וללישנא קמא בשבת דף צ"ב א' דהלויים היו גבוהים י' אמות, ועל כרחך אהליהם גבוהים יותר, ונמצא דהיו גבוהים מן המשכן. ולהנ"ל א"ש, שכיון שהי' במקום גבוה התקיים בזה גם דין זה.

אל תפן אל מנחתם (ט"ז ט"ו)

ברש"י, והמדרש אומר, יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור, אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון, תניחנו האש ולא תאכלנו. והנה תני' בחגיגה ו' ב', עלת תמיד העשיה בהר סיני רבי עקיבא אומר קרבה ושוב לא פסקה ומה אני מקיים הזבחים ומנחה הגשתם לי במדבר ארבעים שנה בית ישראל, שבטו של לוי שלא עבדו עבודה זרה הן הקריבו אותה. ופרש"י שישראל לא הקריבו לפי שנזופין היו, ושבטו של לוי הקריבוה משלהם. וצ"ע א"כ מה חלק הי' להם בתמידין. ואי

דברי המדרש על קורח קאי שהיה משבט לוי אתי שפיר אך לא משמע כן, אלא שהיו דבריו על כל עדתו. ולפי דברי תוס' יבמות ד"ה נזופין שפסקו להקריב רק ממעשה מרגלים אתי שפיר, וכמאן דאמר דקורח לפני מרגלים הי'. אבל בשפתי חכמים פס' ד' ביאר ברש"י שמרגלים היו לפני מחלוקתן של קורח ע"ש. ועי' מהרש"א חידושי אגדות ערכין ט"ו א'. ועי' מהרש"א סנהדרין פ"ב ב' ודו"ק.

והרש"ש חגיגה שם דקדק ממה שאמרו שבטו של לוי שלא עבדו עבודה זרה, כרש"י יבמות שממעשה העגל הי' ולא ממעשה מרגלים. וצ"ע שהרי הקריבו קרבנות במשכן, עי' בכורות ד' ב' וקאי שם אישראל ולא בשבט לוי בלבד. ויש לדחות דסבירא לי' כתנא דמו"ק ט"ו ב' שהקריבו במדבר וצ"ב. אמנם בתוס' בכורות ס"א א' כתבו דקאי אתמידין ואם כן הדרא קוש', [מיהו יתכן דכל הקרבנות נמי קרבו אלא דלשון משלחין קאי אתמידין ותנא אהא קאי, ועי']. ואולי ביום שהוקם המשכן שאני.

ובקו' הרש"ש, אולי נאמר דבמרגלים חזרה נזיפותם הקודמת ולויים שלא היו מעולם בכלל לא חזרה להם [ועי' ב"ב קכ"א ב' לענין עונש דדור המדבר, ודו"ק]. וצ"ע. ואתי שפיר הלשון כאן. וע"ע דלכ' קטורת ולחם הפנים [עי' במדבר ד' ז'] היו דכל ישראל, דהא מייתו ממחצית השקל דידהו. אמנם יל"ע ספרי בהעלותך על קרא דויעשו את הפסח, ר"ש וכו' ישימו קטורה באפיך. ודו"ק.

השב את מטה אהרן לפני העדות למשמרת לאות וגו' (י"ז כ"ה)

במנחת חינוך (מצוה צ"ה) תמה מאי טעמא לא מנו מוני המצוות מצות עשה דצנצנת המן [וכן מקלו של אהרן], והא מקום הנחתן שם הוא לדורות כמבואר בגמ' ורמב"ם, וא"כ הנוטלם משם עובר בעשה שמפורש בתורה ששם מקום הנחתן, ויעו"ש מש"כ

בזה. ועי' בסהמ"צ שורש ג' שאם באנו למנות מצוות ואיסורים זמניים, א"כ נמנה נמי הא דכתיב קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העמר מן, ע"ש וענין אחר הוא. ולכא' יתכן דהציווי אמנם הי' למרע"ה בלבד אך אית בזה גם מכוון דגזרת מלך שיהא הדבר קיים כן ולעולם, ועל כן אסור לן לבטל גזירת מלך זו וגם לדורות ולא שנאמרה כאן מצות עשה לדורות, אלא כאמור רק מחמת האיסור הכללי לבטל גזירת מלך [ודו"ק מהארגז ששלחו פלישתים שהוא מענין שנאמר בנביא ולא בתורה] ולא שייך א"כ למנות הנחת צנצנת המן [ומקלו של אהרן] בכלל מנין המצוות.

ואני הנה לקחתי את אחיכם הלויים מתוך בני ישראל (י"ח ו')

כתב האור שמח (פרשת במדבר) דבמדבר עדיין לא נתקדשו בקדושת לויים, ונקבה שנולדה אז עדיין לא היו הלויים קדושים, ואחרי זה לא נתקדשו רק הזכרים, א"כ לוייה שילדה בנה חייב בפדיון הבן.

ועי' לוויים שנולדו אח"כ והי' עיבורם מקודם ודו"ק. - ובנולדו אחר גילוח הלויים שהי' בחודש הראשון [ועי' בפחות מבן חודש, יעוי' בבכורות בסוגיא שם ובתוס' ודו"ק]. ודין הנולד מקודם אי מהני לאמו לענין להאכילה תרומה כאשר כהן, [וכן לענין מעשר ראשון באשת לוי].

ושמרתם את משמרת הקדש (י"ח ה')

כתב החינוך מצוה שצ"א דאיכא לאו אם מבטלים שמירת המקדש, שנאמר ושמרתם וכל השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה. ויל"ע אם הלאו הוא על השמירה או על המצוה [ודו"ק בדברי המנחת חינוך]. ונפ"מ לעוסק במצוה אם פטור גם מהלאו [ובאופן דלא שייך עשה דוחה ל"ת]. [וכה"ג ברמב"ן קידושין ל' ובתשובת הגרעק"א סי']. ועויל"ע אם הלאו קאי גם על הלויים השומרים מבחוץ לשמירת הכהנים. לשיטת הסמ"ג ור"ת וכדאסברה המ"מ ודו"ק.

ופדויו מבן חדש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים (י"ח ט"ז)

חידש המנחת חינוך (במצוה שצ"א ושצ"ב) דהאידינא דהנהו כהני הם רק כהני חזקה אם כן אין מקיים מצות פדיון הבן בשלימות רק במזכה לכהנים אמתיי' דודאי בעולם יש כהנים אמתיי' א"כ יוצא. וכן מי שאין לו כהן והוא צריך לפדות את בנו יכול לזכות לכהן שבעולם שודאי יש כהנים בעולם.

והנה אם מזכה לכהנים סתם ויזכו כמה כהנים בחמשה סלעים (דהא יכול ליתנו לחמשה כהנים) נמצא דלא מטי שווה פרוטה לכל כהן ואינו יוצא בזה ידי"ח וא"כ י"ל דצריך להקנותו לכהן מסוים ויכול להקנותו לכהן הצפוני הנמצא בעולם. ומה יעשה במעות שהקנה לאותו כהן שהרי חייב ליתן לו, י"ל שמתחילה יתנו לכהן חזקה ויעשה עימו תנאי שאם הוא כהן הרי הוא פודה על ידו ואם אינו כהן יזכה לכהן הצפוני והמעות ישארו ביד כהן המוחזק לכהן כיון שהוא מוחזק במעות כעת. ומיהו אם מוחזק מהני מדין קנין א"כ נמצא שלא הועיל התנאי לפדות אצל הכהן הצפוני שכבר זכה בו המוחזק בכהונה.

וירם את המחתת מבין השרפה וגו' את מחתות החטאים האלה בנפשתם (יז, ב-ג)

יל"ע, מהא דאיתא בסנהדרין (נב, א) שבעדת קרח היה שריפת נשמה וגוף קיים, עיי"ש. ולכאורה אם גופן היה קיים, מסתבר שהחזיקו את המחתות בשעת מיתתן, וא"כ, כיון דקיי"ל 'חרב הרי הוא כחלל' (שבת ק"א ב' ו"ש"נ), נמצא שהמחתות היו טמאות בטומאת מת, והיאך יכול היה אלעזר להרים את המחתות, הרי ייטא בטומאת מת. [ראה נזיר (נד, ב תוד"ה ת"ש), ושו"ע (יו"ד סי' שסט בהג"ה שם), ודו"ק].

מש"כ 'מסתבר שהחזיקו את המחתות' – א"כ נוכיח מזה דלא כמסתבר, דהיינו דנפלו מידיהם לפני שיצתה נשמתן [ויל"ע גדרי טומאת אהל בחרב כחלל, וכל"ע] ומאי קושיא?

"מסתבר" אינו ודאי שיש להקשות עליו קו', אלא יש להוכיח ממנו דלא כמסתבר. עוד יש לציין, שכל הקושיא היא לפי השיטות שכהן מזהר על חרב כחלל.

אמתחת בנימין

רשימות עובדות והנהגות כפי שנשמעו
מפיהם של גדולי ישראל שליט"א

פרשת שלח תשפ"ו - גיליונות מס' 85

במחיצת רשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א

מלאכה, האם כה"ג יחשב עושה מלאכה או לא. ושאלו האם הכוונה גם לדון בדין מתעסק אי מפקיע כה"ג איסורא דשבייתה בגוי, או שכה"ג עדיין חשיב שובת. רבינו: **אינני עוסק עתה בזה אלא בעצם הדבר האם נחשב כה"ג שאין דעתו לשבייתה כשבת כיון שהוא לא מכוון לזה וכו"ל.**

ושאלו דהנה ש"י ר"ע בכריתות ט' א' דגר תושב מחויב בשמירת שבת כדיני יו"ט, ומשמע שבכה"ג לא נחשב גוי ששבת, ולכן גם גר תושב יכול להיות מצווה בזה. רבינו: **שם אינו ראיא, משום ששם הרי יש צד שזהו חיובו מדינא, וא"כ אין כאן איסור שבת כיון שזה גופא דינו.**

עוד דנו בעיקר דין גוי ששבת, שהיה מעשה בחו"ל שהיה גוי שעמד להתגיר, אלא שכל שבת כדי להפקיע עצמו מאיסור שבייתה היה מכבה נר, וכששמע מכך הגר"י קמינצקי זצלה"ה אמר שבה לא ניצל מאיסור, משום שהרי היא מלאכה שא"צ לגופה, שהרי א"צ לכיבוי, וא"כ לא קיים בזה איסור מלאכה ועדיין חשיב שבת. רבינו: **אכן הוא טענה נכונה.** ושאלו שא"כ יל"ד בכל גוי גם אם הדליק נר לצורך זה שלא יהא גוי ששבת שיהא זה מלאכה שא"צ לגופה, שהרי א"צ לגוף הנר רק לצורך שלא יהא שבת, וא"כ י"ל דג"ז חשיב אצ"ל. רבינו: **אכן, יש מקום לדון כן.**

והביאו מדי מהרש"א (ב"ב קי"ט א') הונדעים גבי המקושש שלא עבר בזה על איסור משום שלא היה מלאכה הצריכה לגופה, שהרי לא היה צריך את העצים רק להראות את עניו של מחלל שבת. רבינו: **ד' המהרש"א הללו תמוהים מאד, שלפ"י נמצא שמשה הרג אדם נקי וצדיק, והרי הקב"ה אמר לו להרוג אותו, ונמצא שנהרג אדם שלא במשפט, וזה דבר תמוה.** ושאלו האם אפשר להביא מכאן ראיא שדבר זה נקרא צריכה לגופה, שהרי חז"י שנהרג וכו"ל, והרי היה מחויב, וא"כ מוכח שדבר כזה חשיב צ"ל, רבינו: **אינני רוצה להכנס לדון בזה, והוא דבר קשה.** ואמרו שלכ"י הוא שייך גם לספק דלעיל מה הדין אם חשב שאינו עושה מלאכה ועשה מלאכה שחשב שאינה מלאכה, ולכ"י כאן הוא איפכא, שחשב שהוא לא עושה מלאכה ולמעשה עשה מלאכה, וא"כ יל"ד דאי נימא דכה"ג דסבר שהוא מלאכה ולא היה מלאכה, יהא חשיב שלא שבת, אף שחשב שעושה מלאכה, א"כ גם איפכא אם שבת וחשב שלא שובת יהא חשיב כה"ג ששבת. רבינו: **ודאי אין בזה ראיא, שודאי גוי שחשב על דבר שהוא מלאכה, וכגוי אם חשב שמוציא מרה"י לרה"י נחשב מלאכה, ועשה דבר זה, ודאי כה"ג חשיב שלא שבת, משום שבפועל לא עשה מלאכה, וכל הנידון הוא האם יש תנאי נוסף שהוא יהא סבור שהוא שובת.**

ושאלו מה הדין גוי ששבת ועשה מלאכה לפקו"י, האם נחשב מחמת כן שלא שבת ויפטר ממיתה. רבינו: **לכ"י כיון שאין לו חיוב של הצלת נפש חבירו, [שהרי אינו מצווה על "לא תעמוד" ועל הצלת נפשות] לא חשיב ששבת, ונחשב שעשה מלאכה.** אא"כ נימא ששייך כאן מי איכא מידי וכו' (חולין ל"ג א'), וכמו שבישראל נחשב שאין כאן מלאכה גם בגוי. [והעירו לדון בזה דאולי תלוי ג"כ אי היתר פקו"י הוא הותרה או דחויא].

יד העדים במקושש

שאלו בהא דכתיב במקושש "ויציאו אותו כל העדה אל מחוץ למחנה וירגמו אותו באבנים" (י"ד ל"ו) מדוע לא נזכר הדין של יד העדים בזה, שהרי דינא הוא דהעדים צריכים לסקלו

שינוי קדש מנסכי זבח לזבח אחר

הראו: הרב דן בחי' מנחות (עמ' ג') במחשבת שינוי קדש בנסכים מזבח לזבח אחר, וכגוי לחשוב על נסכי עולה לשם נסכי שלמים, והראו בזה מדי החזו"א במכתב בשו"ת וחיידושים (סי' תל"ד), שכי' שם החזו"א שאין שינוי קדש בנסכים מזבח לזבח, שהזבח הוא רק סיבת הנסכים, אבל אין להם שם נסכי אותו הזבח. רבינו: **מה שנקט החזו"א בפשיטות כן שלא נחשב נסכי הקרבן הזה דייקא, הוא מחודש מאד, והרי במנחות ט' ב' אמרו בהא דס"ל לר"י דאם אין בשר אין דם, ואם נטמא כל הבשר אין זורקים את הדם, ס"ד דגם מנחת נסכים סגי להחשב נשאר לזבח, ומסקי' דאינו כן אלא דבעי גוף הזבח בעצמו, ולד' החזו"א שהזבח הוא רק סיבת הנסכים א"כ מאי ס"ד הכי, ואף שודאי הזבח הוא המתיר של הנסכים, מ"מ כיון שאין עליהם שם הזבח אלא רק הזבח סיבת הנסכים, אין טעם בס"ד דיהיו כגוף הזבח לענין הא דאם אין דם אין בשר. ואף שאפשר ליישב גמ' זו, שאולי זה גופא מה שהתחדש במסקנא או באופנים אחרים, מ"מ היה לו לחזו"א להזכיר כ"ז ולא לסתום, ותימה גדולה שלא עמד בזה. אמנם עיקר הדבר לענין שינוי קדש, אף אם ננקוט שהנסכים הם חלק מהזבח, מ"מ אכתי איכא לספוקי האם נתפס עליהם שם עולה ושלמים כדי שיהיה בהם שינוי קדש. עוד הביאו לדון מגמ' מנחות ע"י ב' שבב"י שם שנסכים שנקבעו לשם זבח זה פסולים לזבח אחר, ולכ"י גם מכאן משמע דלא כחזו"א שאין להם שם הקרבן. רבינו: **משם אין להביא ראיא, משום ששם יתכן שהוא משום שהזבח הוא המתיר שלהם לכן נקבעו עם הזבח, אבל שיחשבו כגוף הזבח לענין היתר בזה מסתבר שודאי צריך ע"ז שם הקרבן ממש.****

חושב בע"ז שהוא שלא כדרכה אי חשיב מתעסק

שאלו: מה דין אדם שעובד ע"ז וחושב שמעשה זה אינו דרך עבודתה של ע"ז, ונמצא שהוא דרך עבודתה, האם כה"ג חשיב מתעסק או לא. רבינו: **מסתבר שכה"ג לא חשיב מתעסק, שהרי יודע שהוא ע"ז ומתכוון לעבדה, ומה שאינו יודע שהוא דרך עבודתה לא חשיב כה"ג מתעסק.** שוב הראו כן בשו"ת הרשב"א ח"א תקנ"ג.

כמה נידונים בגוי ששבת

שאלו בדין גוי ששבת דחייב מיתה (סנהדרין נ"ח ב'), מה דין גוי ששבת ביו"ט כדן יו"ט, והיינו שעשה מלאכה לצורך אוכל נפש, אם חייב בכה"ג או לא. רבינו: **ספק זה צריך להסתפק ביותר פשיטות, מה דין גוי ששבת ביום רגיל ועשה מלאכה לצורך אוכל נפש, האם בכה"ג חשיב שבת או לא, שהרי איסור גוי ששבת הוא אפי' בשבת ביום חול, וכמב' ברמב"ם בהלכות מלכים. וכן אפשר להסתפק בדין גוי ששבת בחוה"מ [והיינו ששבת כדן חול המועד ועשה מלאכה של דבר האבד וכה"ג], אמנם זה יהא תליא בפ' הראשו' אי מלאכת חוה"מ דאו' או לא.**

ובעיקר דין גוי ששבת יל"ד מה דין גוי שעשה מלאכה, וכגוי' שבישל בשר, וחשב שבשר זה הוא מבושל ולמעשה היה בשר חי, שהוא היה סבור שלא עושה כאן מלאכה ולמעשה עשה מלאכה, האם חשיב כה"ג שבת או לא, ושאלו האם כוונת הרב מדין נתכוון לאכול בשר חזיר ונמצא בידו בשר טלה (כההיא דנזיר כ"ג א') [והיינו דנתכוון לעבור על איסור שבת ונמצא שלא שבת], רבינו: **בכוונה לא אמרתי את הנוסח כצד זה, דאין כוונתו לדון בדין נתכוון בגוי, אלא השאלה האם באופן שהגוי לא מתכוון לעשות מלאכה אלא ממילא נעשתה ע"י מעשיו, שלפי דעתו הוא שובת, אלא שבפועל עשה**

לא יהא כן, ואין אומרים שלא יקיים את המצוה כדי שלא יהיה מתחיים בינו ובין אביו, אבל יתכן שהסבה שונה, משום שהסבה היא דרך חירות, ואופן כזה שההסבה בפני אביו גורמת לו מתח עם אביו, דבר כזה אינו דרך חירות. ויתכן שאם אחד יש לו נערווין ומפריע לו כאשר רואה שבנו מיסב, ויגרום הדבר לקשיים בינו לבין בנו, דבר כזה לא נחשב דרך חירות.

עוד שאלו בהא דילפי מקרא שאם אביו אומר לו לעבור על ד"ת לא ישמע לו, מה צריך פסוק למעט כה"ג, והרי בלא"ה יש מקום לפטור אותו למ"ד כיבוד אב משל אב (קידושין ל"ב א'), ולבטל את המצוה הרי הוא משל בן, ובכה"ג אינו מחויב. רבינו: מה שצריך את המיעוט הוא בכה"ג שאביו אומר לו לעשות משהו ודבר זה גורם בעקיפין את ביטול המצוה, משום שא"א לקיים את שניהם, ובכה"ג לא חשיב משל בן [כמדוי' שהכוונה היא משום שבאופן זה אינו נחשב משל בן, שהרי הוא מקיים עתה מצוה של כיבוד אב, וא"כ בין יקיים ובין יבטל יקיים מצוה].

תפילת משה על יהושע

בהא דכתיב "ויקרא משה להושע בן נון יהושע" (י"ג ט"ז), ופירש"י "קה יושיעך מעצת מרגלים", שאלו מדוע התפלל משה רק על יהושע ולא התפלל גם על כלב, רבינו: יתכן שחשש רק על יהושע, ועל כלב לא חשש שיהיה נפתה בעצתם [וכבר האריכו בזה בד' התרגומים כאן], ושאלו מדוע לא התפלל גם על שאר המרגלים כמו שהתפלל על יהושע, רבינו: יתכן שלהם לא היה מועיל אף אם היה מתפלל עליהם [והיינו שהתפילה אינה מבטלת את הבחירה, והם היה רצונם לרע, ורק יהושע שהיה רצונו לטוב ורק חשש שיפתה בעצתם הועיל התפילה].

י. לפני"ע בכבוד

שאלו במה שידוע בשם הגר"ס שצריך לתת כבוד לחבירו, אף שיש כאן לפני עור שמכשיל את חבירו בגאווה, משום שאין איסור לפני"ע על מידות. רבינו: יתכן שביאור הענין הוא שיש כאן חשש שאם לא יכבד אותו יגיע לכעס, וגם אם לא יראה את זה שהוא כועס הרי בלבו יכעס, ובכה"ג אין איסור לפני"ע [והיינו לפי דברי החזו"א הנודעים (שביעית י"ב ט') שבכה"ג שיש חשש שיגיד לעבירה יותר חמורה אם לא יתן לו את המכשול, אין בזה איסור לפני"ע].

בענין זה של קבלת כל אדם בסבר פנים יפות יש ב' שיטות בזה, יש משנה של הוי מקבל כל אדם בסבר פנים יפות (אבות א' ט"ו), ויש משנה של הוי מקבל את כל אדם בשמחה (שם פ"ג מ"ב), וברמב"ם (בפ"ג שם) מבוי' שדבר זה הוא מח', [ופליגי אם מספיק בסבר פנים יפות או צריך בשמחה שהוא יותר].

יא. אשר יצר למפרע בבעל תשובה

אמרו שהגר"ח"ק זצלה"ה אמר שאדם שחוזר בתשובה, חייב לברך אשר יצר על כל הפעמים שלא בירך, לשי' השו"ע (סי' ז' ס"ג) שאשר יצר מברך אף בנצרך אח"כ שוב לנקביו. רבינו: יתכן שכלל אינו מחויב בברכה, שהרי בזמנו היה אפיקורס, ואצלו לא היה שייך מציאות של ברכה כיון שאינו מאמין, ואדם שלא מאמין אף שמברך אין בזה קיום של ברכה. ושאלו שידוע מהגר"א שאמר לאפיקורס אחד שיענישו אותו על כל דבר שביטל, ואף על ברכה שלא בירך, ולא יפטר בעונש החמורות על הקלות, ואמר צריך לדעת מה הנוסח שהגר"א אמר לו, האם אמר לו שיענש על כל ברכה שאינו מברך עכשיו או בנוסח אחר, ויתכן שהדברים לא נמסרו באופן מדויק [איני יודע אם הכוונה היתה שיש לחלק בין ברכות הנהנין לברכות השבח, דלא לתהני ולא ליכול, או שהכוונה היתה שיענישו אותו על מצב זה שהגיע לזה שלא מאמין וממילא לא בירך].

תחילה כמבוי' סנהדרין מ"ה א'. רבינו: זה לכ' ודאי יש להוכיח שלא כל עמ"י ראו אותו שהוא מקושש, שהרי ע"מ לדון בעי' דיינים, והרי איכא מ"ד דאין עד הוואה נעשה דין, ולכו"ע עד המעיד לא נעשה דין (ר"ה כ"ה ב'), וא"כ בהכרח לא כולם ראו או עכ"פ לא העידו [נ"י תורת משה כאן, אולם בלא"ה יש להוסיף שהרי גם אם כולם ראו אותו אבל ודאי לא כולם העידו, ואיכא פסולי עדות טובא, ובפרט דקורבא זל"ז ולדיינים]. רבינו: חסר כאן בפרשה ג"כ את הדין דחיה [דבסקילה קודם כל דוחים אותו מגובה ב' קומות ורק אח"כ סוקלים אותו כמבוי' בסנהדרין שם], שלא נזכר שעשו בו דין דחיה, ומהיכן דחו אותו, ודאי מוכח שהיה שם במדבר מקום גבוה שממנו עשו למקושש דחיה, וזה לא נזכר בפרשה. ולכ' בהכרח שכך היה הסדר שעשו לו דחיה, ואח"כ רגמו אותו העדים ואח"כ לא מת ולכן רגמו אותו כל העדה, אף שלא נזכר.

גזילה ובעלות האשכול ענבים

שאלו איך המרגלים לקחו את האשכול ענבים והרימון והתאנה, והרי איכא מ"ד דגזל עכו"ם אסור (ב"ק ק"יג ב') [נדחק לומר שלקחו מן ההפקר, שהרי ענבים אינם גדלים בהפקר], רבינו: כיון שמשה אמר להם הרי היה מותר להם, ומה שמשה אמר ודאי היה ע"פ ה', וא"כ אין כאן מקום להקשות שיהיה כאן איסור. ושאלו עוד והרי מבוי' במדרש שהש"ר (ד' ג') שכל מ' שנה שהיו ישראל במדבר הקריבו נסכים מאשכול זה, והרי כדי להקדיש את הנסכים בעי' שיהא שלהם, ואיך היה שלהם, והרי אף אם גזל עכו"ם מותר מ"מ לא נעשה שלו כנודע מד' היראים (סי' תכ"ב). רבינו: להנ"ל אין מקום להקשות, שהרי הכל היה ע"פ ה', וכיון שה' אמר שיקחו בכלל זה אפשר שנאמר שיהיה שלהם. אמנם אפשר לומר אף בלא זה, שהרי היה כאן יאוש ושינוי השם, דמעיקרא חולין והשתא הקדש (ב"ק ס"ז א'), וא"כ קננהו הקדש [ויל"ד גם שינוי מעשה ותלוי איך הקדישום אם קודם או אחר סחיטה].

שבועה לרחב

שאלו: איך המרגלים הבטיחו לרחב שיחיו אותה, והרי יש איסורא דלא תחיה כל נשמה (דברים כ' ט"ז), רבינו: זה ודאי צ"ל שהיה זה משום פקו"נ שהותר להם להשבע לה כן, ושאלו: שמ"מ מדוע קיימו את השבועה לחיות אותה, והרי הוא שבועה לבטל את המצוה ולא חלה, רבינו: היה זה משום שהיה נגרם חילול השם אם לא היו מקיימים את השבועה, ולכן היו חייבים לקיים. ועוד, דהרי יהושע נשא את רחב אח"כ (מגילה י"ד ב'), [וכבר הק' תוס' שם איך היה מותר לישאנה], וכ' דלא היתה מז' אומות, וא"כ א"ש שלא היה בה איסור [ובאמת גם לתי' הב' של תוס' שם א"ש, דהיה זה קודם כניסה לארץ, אולם לתי' זה יקשה אכתי מאחיה ואחיותיה שלא מצינו שהשלימו עם ישראל, ובה נצטרך לומר שהוא משום חילול ה'].

אביו אומר לו לא לעשות מצוה

שאלו מה דין אם אביו אומר לא ללבוש ציצית, האם ישמע לו או לא, רבינו: יתכן שאם הוא בגוונא שאביו רוצה שדוקא לא יקיים את המצוה, ולא משום שיש לאביו איזה תועלת בזה, בכה"ג לא צריך לשמוע לאב אף אם הוא מצוה שאינה חיונית.

היה אצלי מעשה לפני הרבה שנים, עם בחור מהישיבה שאביו היה, נקרא לזה "דתי", ואמר לו אביו לפני פסח שהוא לא רוצה שבנו יסב בפניו, לא משום שהוא מקפיד עליו, אלא שאידיאולוגית זה לא נראה לו ענין ההסבה, ובא אלי הבחור ושאל אותי מה לעשות, וכאן הוא למעשה אופן שאביו אומר לו לבטל את המצוה. וכמדוי' שאמרתיו לו שבשביל שלא ליצור אי נעימות בינו לבין אביו שלא יסב, ואמנם בשאר המצוות

הדברים נכתבו כפי הבנת הכותב, ולא היו לעיני רבינו שליט"א

**גיליון זה נערך ע"י 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com
לקבלת גלינות אמתחת בנימין: m0556788031@gmail.com**

בענינא דיומא

זה מאוד קשה לי, מאוד מאוד קשה. אי אפשר לתאר כמה זה קשה, חייבים. להחזיק תורה בכלל ישראל

מסע ההצלחה, ומשאות הדרכה ממרנן ורבנן בראשם מנהיג הדור מרן הגר"ד לנדו שליט"א

רבינו: **אמן, יישר כוח, שטרחתם לבוא לברך אותי.**
הגר"ד כח: **זה זכות. שתהיה נסיעה טובה, וכל טוב.**
רבינו: **תודה רבה, יש"כ**

עוד מקום תורה, עוד ישיבה, יותר מזה איננו יכולים לעשות

מעמד נרגש של כינוס יסוד ישיבת אהלי שלום נערך במעונו של מנהיג הדור רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א. ובמרכז המעמד האזינו גדולי התורה ובני הישיבה ביראת הכבוד למשא מנהיג הדור רבינו מרן שליט"א: ידוע בשם רבנו החזון איש שאמר, **עוד מקום תורה, עוד ישיבה, יותר מזה איננו יכולים לעשות עד ביאת משיח צדקנו.**

בסיעתא דשמיא, כעת מייסדים ישיבה גדולה לבחורים מצוינים, ומקימים את הישיבה במסורת הישיבה הוותיקה כאן בארץ ישראל. ישיבה שהיא קנקן חדש מלא ישן, בדרך אבותיהם וזקניהם וזכר צדיקים לברכה, שהם מייסדי הישיבה, שהם מנחילי התורה בישיבות בדורות האחרונים.

מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי דוד פוברסקי זכר צדיק לברכה, ובנו הגאון הגדול רבי שלום זכר צדיק לברכה, שעל שמו נקראת הישיבה. ומרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין זכר צדיק לברכה, ושאר גדולי ראשי הישיבות זכר צדיקים לברכה, אבותיהם של מייסדי הישיבה.

במיוחד כעת, שבני הישיבות נרדפים על ידי הרשויות, ומחללים כבוד של תורה, וכבוד לומדיה. יש מעלה מיוחדת בהקמת הישיבה בעת הזו, להרבות כבוד שמיים וכבוד התורה. ובסיעתא דשמיא, בזכות קידוש שם שמיים זה, הישיבה תזכה להצלחה גדולה, וירבה גבולה בתלמידים הגונים, שיגדלו תלמידי חכמים, מרביצי תורה ויראה, וכבוד חכמים ינחלו.

וכל מי ששותף בהקמת הישיבה הנכבדה הזאת, ישיבת אהלי שלום, יזכה לכל מילי דמיטב. ובפרט בני הישיבה היקרים, והוריהם שיחיו יזכו לסיעתא דשמיא בעניניהם, ובני הישיבה יעלו ויצליחו בלימודם, בעיון ובעמלם, לאורך ימים טובים, אמן.

את השיעור פתיחה מסר רבינו, כאשר רבינו מפלפל ברתחא דאורייתא ובחזוונתא דאורייתא בעומק הסוגיות עם גדולי התורה שליט"א שהשתתפו במעמד. באמצע הרייתחא דאורייתא אחר הבאת דברי מרנא האור שמח שילב רבינו הדרכה בדרכי הלימוד:

זה גילה האור שמח, אומרים שרבי חיים הגדול, רבי חיים מבריסק אמר, מה ההבדל בין האור שמח לאבא שלו, (ככה אומרים, אני לא אחראי לסיפור, כמו כל הסיפורים...) שהאור שמח יודע מה כדאי לזכור, והאבא הבית הלוי חושב שכל דבר צריך לזכור, מי יותר זוכר? יש הרבה דברים שהאור שמח גילה במילה אחת בתוספות, צריך ללמוד, יש מילים דברים צריך לחשוב מה כתוב כאן, לא מה נגיד איזה ווארט או אם... אלא מה כתוב כאן, וזה דבר ראשון בכל מקום, יש שאלה.

ידוע שהחפץ חיים אמר איך לומדים לשאול כל גמרא לשאול פשיטא מה החידוש, ככה אמר הח"ח, זה דרך הלימוד, זה כבר כתוב בקדמונים, אם אין פשיטא מאי קמ"ל, **לשאול כל גמרא**, אין דין ש... יש תמיד צריכות, זה יסוד גדול בלימוד, זה כבר כתוב בראשונים לשאול פשיטא, מה החידוש, כל דבר, לפעמים יש קושיא הפוכה מה הטעם של הדין, זה גם שאלה, מה הגדרה של הדין, זה ענינים של תורה שחשוב לכולנו.

- ובסיום המעמד רקד מנהיג הדור עם גדולי התורה לכבודה של תורה.
- במעמד השתתפו מרן ר"י חברון הגאון רבי דוד כחן שליט"א, וראשי הישיבה הגאון רבי ישראל אדלשטיין שליט"א רב קהילת שיח תפילה, הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א מר"י נתיב הדעת, והגאון רבי צבי פוברסקי שליט"א.

מרן ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א

אשריכם שזכיתם לעמוד על משמר עולם התורה

מרן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שליט"א הגיע לשמחת השבע ברכות לנכדו של יו"ר דגל התורה ח"כ הרב משה גפני בבני ברק עם בתו של מזכיר מועצת גדולי התורה הרב אברהם רובינשטיין

מנהיג הדור רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי דוב לנדו שליט"א

מסע האדיר של מרנן ורבנן גדולי ישראל בראשם מנהיג הדור רבינו מרן שליט"א לארצות הברית:

במצע"ק המריאו גדולי ישראל בראשם מנהיג הדור רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א למסע חיזוק עולם התורה על אדמת ארצות הברית, במסע ידלגו מרנן ורבנן שליט"א בין כנסי חירום ועצרות ענק ברחבי המדינה, לבין פתחיהם של נגדי עולם התורה שמוזילים מכספם סכומי עתק למען החזקת עולם התורה בארה"ק חרף הגזירות בביטול התקציבים. המסע יתקיים לאורך שבועיים וחצי במטרה למצות את יכולות הגיוס, ובמטרה להשלים את הפערים העצומים, בין היתר בשל התחלשות הדולר האמריקני.

במסע המיוחד השתתפו בנוסף, מרן המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א, מרן הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א, מרן ר"י מאור התורה הגאון הגדול רבי אברהם סלים שליט"א, הגאון הגדול רבי ישראל בונים בן חיה רויזא שרייבר שליט"א ר"י נתיב הדעת, הגאון הגדול רבי אשר וייס שליט"א גאב"ד דרכי תורה, הגאון הגדול רבי יעקב הלל שליט"א ר"י אהבת שלום. הגאון רבי חיים מרדכי אוזבנד שליט"א ר"י עטרת שלמה. כ"ק האדמו"ר מרחמסטריווקא שליט"א, הגאון רבי יוסף חברוני שליט"א ר"י חברון.

המסלול הצפוי כעת הוא כדלקמן: יום ראשון, - בולטימור. יום שני, - ליקווד, יום שלישי - שיקגו, יום רביעי - ברוקלין. יום חמישי - ליקווד, יום שישי, - מונסי, יום ראשון כ"ט סיון - פלורידה. מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א יישארו באמריקה עד יום חמישי, ג' תמוז תשפ"ו

מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א נכנס לברכת צאתכם לשלום

- בליל מסעו של רשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א לארצות הברית למען עולם התורה, עלה מרן רה"י הגרמ"ה הירש לברכת צאתכם לשלום במעונו:

- מרן הגרמ"ה הירש: **שיהיה הצלחה גדולה וברכה, הכל ילך טוב, שתהיה בריא, ותצליח לעשות הכל.**

רבינו: **אמן יש"כ, זה נפק"מ לומר יש"כ, אני אמרתי לך את הווארט של הטשיבין ר"ב, להגיד אמן על יש"כ?**

הגרמ"ה הירש ביקש לשמוע את המעשה רב.

רבינו: **אחד עשה לו טובה, אז הוא אמר לו יש"כ, אותו אחד אמר לו אין על מה, השיב לו הטשיבנער רב, אם הייתי אומר תודה, יש על מה לומר, אין על מה, אבל ישר כח זה ברכה, על ברכה אין מה לומר אין על מה, יש"כ על הברכה.**

א"א לתאר כמה זה קשה: מסירות העצומה של מנהיג הדור

מצמרר: קודם מסע מנהיג הדור רבינו מרן שליט"א, נכנס מרן ר"י חברון הגר"ד כחן שליט"א לערוך לו ע"פ בקשתו לחש נגד עין הרע. אחר הלחש וברכת כהנים, בירך מרן הגר"ד כחן שליט"א: **שהקדוש ברוך הוא ייתן לראש ישיבה כוח לעבור את הנסיעה, והכל בבריאות, והכל בכוחות, ולהחזיק את עולם התורה, ולהעמיד תורה בכלל ישראל.**

רבינו: **אמן, תודה רבה על הברכות ועל האיחולים. זה מאוד קשה לי, מאוד מאוד קשה. אי אפשר לתאר כמה זה קשה.**

הגר"ד כחן שנסע בעבר במסעות מתאר: **אני יודע שאי אפשר לתאר כמה זה קשה.**

רבינו: **לי זה קשה כפליים אין עצה.**

הגר"ד כחן: **בשנים של הראש ישיבה..**

רבינו: **אי אפשר לתאר בשבילי, אישית. ואין לי שום עצה. חייבים.**

הגר"ד כחן: **להחזיק תורה בכלל ישראל**

רבינו: חייבים.

ורבינו ביקש מהגר"ד כחן: **תתנו את הברכה, שיהיה הצלחה.**

הגר"ד כחן: **השם יעזור, שגם יהיה כוחות לראש ישיבה, שיהיה הצלחה ושיהיה לתועלת, שיהיה סיעתא דשמיא.**

מֶרֶן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה אָמַר לְשִׁלּוּחַ דֶּרֶבֶן: **"רבי מושיה, אשכנזים שזכיתם לעמוד על משמר עולם התורה, אנחנו עומדים מאחוריהם"**

מֶרֶן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הַגָּאוֹן רַבִּי מֹשֶׁה הַלֵּל הִירֵשׁ שְׁלִיט"א

הִדְרֵךְ לַחֲנוּם הוּא לֹא דֶרֶךְ שֶׁל יָד, אֲנַחְנוּ יֵשׁ לָנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ הַזֹּאת שֶׁל פֶּה, מֶרֶן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הַגָּאוֹן רַבִּי מֹשֶׁה הַלֵּל הִירֵשׁ שְׁלִיט"א בְּמִשְׁאֵל לְרִכְזֵי אִיחּוּד בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת הַתִּיִּיחַס לְמִצַּב הַקֶּשֶׁה:

"יש היום מצב מאוד קשה. אנחנו במלחמה, ממש מלחמה. זה נושא קשה מאוד לבחורים, והבחורים צריכים להבין שאנחנו במלחמה, בזמן של מלחמה, לפעמים יש דברים שקשים, וצריכים להקריב עבור המלחמה. אי אפשר לקבוע שהכל יהיה ממש כמו כל פעם, בזמן שיש מלחמה. אני לא מכוון על המלחמה עם איראן, אלא על המלחמה שיש בינינו לבין האלה שבתוכנו שלוחמים נגדנו. וזה אנחנו צריכים להכניס לבחורים את ההרגשה. **כדי שאנחנו נוכל לנצח במלחמה הזאת, זה רק על ידי הקדוש ברוך הוא,** אין דרך אחרת, רק על ידי הקדוש ברוך הוא. ויש כלל, הגמרא בשבת אומרת, שהקדוש ברוך הוא אומר, שאם אני רואה שרוצים אותי, אז אני רוצה אותם. אם לא רוצים אותי, אני לא רוצה אותם, זה מידה כנגד מידה. כך כתוב שם בגמרא.

אנחנו צריכים עכשיו שהקדוש ברוך הוא ירצה אותנו, אין לנו שום דרך איד לצאת מהמצב שאנחנו פה בלי שיש סיעתא דשמיא מיוחדת מהקדוש ברוך הוא. כדי שאנחנו נזכה לסיעתא דשמיא מיוחדת, הקדוש ברוך הוא צריך לראות אצלנו רצון מיוחד שאנחנו רוצים להיות קרוב לקדוש ברוך הוא. אם הוא מכיר שאנחנו רוצים קרוב לקדוש ברוך הוא, הוא מתקרב אלינו. ואם הוא מתקרב אלינו, אז הוא יעשה מה שצריך לעשות. ובלי הקדוש ברוך הוא אין לנו עצה. ורק אם הוא הוא מתקרב אלינו. וזה על ידי כל פרט ופרט ממה שצריך. הבחורים צריכים להבין שזה לא כמו כל פעם שאפשר להיות יותר בקלות הדברים.

היום התפילה צריך להיות תפילה, תפילה עם כל הכוח. ראיתי בספר של הרב וולבה בשם הכוזרי, שבכל תפילה אתה מתקרב אל הקדוש ברוך הוא כמו נבואה, אתה מתקרב לקדוש ברוך הוא מתחבר אליו. והחיבור הזה שיש בכל תפילה צריך להישאר עם הבן אדם, עד התפילה הבאה. התפילה זה הקירבה לקדוש ברוך הוא, הקשר לקדוש ברוך הוא בתפילה, וזה צריך להישאר עד הבאה. צריך להיות בבחורים שינוי בתפילה, צריך לראות שהם מתעלים בתפילה, מתפללים בכונה, צריך להיות ניכר.

ואז מותר לכוון, "למלשינים אל תהי תקווה וכל הרשעה כרע תאבד וכל אויבי עמך מהרה ייכרתו והזדים מהרה תעקר ותשבר ותמגר ותכניע במהרה בימינו". אם כל כלל ישראל יכוונו על זה כמו שצריך, אז הקדוש ברוך הוא יעשה מה שצריך. הבחורים צריכים להבין שזה זמן לא פשוט, הזמן שונה. אי אפשר לחשוב ולהתנהג כמו רגיל. אנחנו באמצע מלחמה נגדנו, רוצים להרוס אצלנו.

וחשבתי דבר פשוט אבל, לפי שיטתם, מה הם חשבו? מה חשבו שרוצים שלא יהיה שום לימוד תורה בכלל? למה החוק שלהם לא עבר? החוק לפי שיטתם היה צריך להיות שחמישים אחוז של הציבור ילך לצבא. זה לא היה קורה, אבל לפי החוק רשמי היה קורה. אז למה החוק השתנה? מה הם רצו? הם רצו מאה אחוז לצבא! מה זה? זה לא לצורך הצבא, זה מפורש מפורש רוצים לאבד את כל את עולם התורה! מפורש לאבד עולם התורה! ושכופים על זה, שיש אנשים בתוך בתוך ארץ ישראל שרוצים לאבד עולם התורה, זה דבר שמביא לבכי הדבר הרע הזה.

ואנחנו צריכים ללחום, והדרך ללחום הוא לא דרך של יד, אבל אנחנו יש לנו את הדרך הזאת של פה, שאנחנו צריכים לדבר עם הקדוש ברוך הוא, להתחזק בלימוד התורה, להתחזק במצוות, להתחזק בלא לדבר לשון הרע, להתחזק בתפילה, להתחזק בתפילה עד עד הסוף, ולהתחזק בכל דבר ודבר שאנחנו נעשה מה שהקדוש ברוך הוא רוצה, לקיים את "בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך", בכל דרכיך דעהו.

כל דבר שאנחנו עושים לחשוב - הקדוש ברוך הוא רוצה שאנחנו נעשה את זה או לא? ככה לחיות, בכל דרכיך דעהו, לחיות עם זה, הכל עם הקדוש ברוך הוא. ועל ידי זה הקדוש ברוך הוא יהיה קרוב אלינו, ואם יהיה קרוב אלינו, זה יהיה הפתרון.

הקדוש ברוך הוא יתן לנו, ואנחנו נפעל להתגבר ולהתעלות להיות ולחיות עם ה"בכל דרכיך דעהו". ועל ידי זה הקדוש ברוך הוא יתן לנו כל הסיעתא דשמיא ואנחנו נצא את כל כל המלחמה הזאת. אמן.

מֶרֶן רַבִּי הַגָּאוֹן רַבִּי צִבִּי דֶּרֶבֶקִּין שְׁלִיט"א

סכנת מסלולי הצבא בכל שום וחניכא דאית להו סכנתם רבה מאוד מאוד במרכז כינוס זעקת התורה נגד סכנת מסלולי הגיוס לצבא שחור לבן, האזינו בחרדת קודש למכתב מֶרֶן רַבִּי הַגָּר"צ דֶּרֶבֶקִּין שְׁלִיט"א שהובא ע"י הגאון ר' יחיאל נוביק שליט"א, ראש כולל דעת יוסף:

כבוד המשתתפים לדבר מצווה בעיר אשדוד.

היות ונבצר ממני להגיע לכנס, הנני בזה לחזק את הרבנים שליט"א לעורר ולהתירע על סכנת מסלולי הצבא המיועדים לציבור החרדי, אשר בכל שום וחניכא דאית להו סכנתם רבה מאוד מאוד. ואין להשתתף עימם כלל וכלל בשום אופן. וכבר עוררו והזהירו על כך גדולי ישראל, ואשרי המצילים ומודיעים להיזהר מרשתם. בברכה

מֶרֶן הַמִּשְׁגִּיחַ הַגָּה"צ רַבִּי דָן סָגַל שְׁלִיט"א

זה ממש בחינה של רודפים עומדים עלינו!

מֶרֶן הַמִּשְׁגִּיחַ הַגָּה"צ רַבִּי דָן סָגַל שְׁלִיט"א בִּפְתַח הוֹעֵד בְּדִבְרֵים נֹקְבִים בְּחֻבַּת הַתְּקוּפָה:

ברוכים כל הנמצאים. האמת שקשה לעבור לסדר היום מבלי להגיב על כל מה שמנסים להתנכל לתורה הקדושה. על כגון דא נאמר: "מהרסייך ומחריבייך ממך יצאו". **כל השמירה של כלל ישראל היא לימוד התורה הקדושה וקיום המצוות. ואם מזלזלים את זה, אז חס ושלום ממעיטים את השמירה. זה ממש בחינה של רודפים עומדים עלינו!** זה ממש בחינה של רודפים עומדים עלינו!, אני לא רוצה להגיד במפורש מה שהיה לכאן אפשר לעשות על פי דין. והמבין יבין...

עכ"פ זה ראייה, נמצאנו למדים שאדרבה, שצריכים להתחזק. כיוון שרואים שמתנכלים לתורה הקדושה שהיא היא השמירה האמיתית של כלל ישראל. צריך אדרבה להתחזק יותר ביתר שאת וביתר עוז בהתמדת התורה, בלימוד התורה הקדושה, בקיום מצוותיה עוד יותר.

לנגדי עומד תמיד מה שהרב מפוניבז' זכרנו לברכה אמר. כתוב 'ואני זאת בריתי אותך' אמר ה' צבקות'. הוא אמר: אם הקדוש ברוך הוא היה עושה ברית איתנו, 'ואני זאת בריתי איתך', אז מי יודע מה יכול להיות, כי גם אנחנו צד, אז יכול להיות איזה רפיון, אבל כיוון שהוא עשה 'ואני זאת בריתי אותך' – הוא לא עשה איתנו את הברית, הוא עשה את הברית עלינו, הוא אמר: זה יישאר לעולם, "לא ימוש", והפסוק הוא גם להפך, כשיש מצבים כאלה שעומדים עלינו לכולותינו, חס ושלום, אז מאידך, מתעצם הכוח של השמירה של כלל ישראל, של התורה הקדושה.

אבל מה שאנחנו צריכים, (המשגיח מוסיף בענוותו: אני לא אומר את זה בתור אומר, אני רק סתם, הרי קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים) אדרבה אז צריכים בעזרת השם להתאמץ, להתעצם כעת בלימוד התורה הקדושה על כל גווניה. בין בבקאות ובין בעיון, והכל בחיות, "וחי בהם". כמו שהשלי"ה הקדוש אומר על זה, שהתורה ומצוות צריך להיות בחיות, "וחי בהם". "והחי ייתן אל ליבו". מי שליבו חי, ואם רוצים שזה ייכנס ללב טוב, צריך להיות מבחינת חי. אדרבה, צריכים את התורה הקדושה, לקיים מצוותיה ביתר שאת וביתר עוז. וכבר אמרו לנו חז"ל ש"גזירה דעבידא דבטלא", ובוודאי שהכל יהיה בטל ומבוטל כלא היה. ואדרבה, עלינו, וכך יהיה, להתחזק בעזרת השם יתברך, בלימוד התורה הקדושה ובקיום מצוותיה.

וכן להתחזק בבין אדם לחברו, "ויחד שבטי ישראל", "ויהי בישורון מלך". כשהקדוש ברוך הוא מלך, אז אף אחד לא יכול לעשות כלום. מתי "ויהי בישורון מלך"? "בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל". אז צריכים לחזק את היחד שבטי ישראל, שיהיה בבין אדם לחברו, להיטיב, ולשאת בעול, וכו'. כלל ישראל עברו, רח"ל, הרבה דברים. אבל סוף פסוק – אז אנחנו מנצחים, סוף כל סוף, והקדוש ברוך הוא יעזור באמת שיוכל כלי יוצר עליך לא יצלח, ולא להפך, ויהיה חיזוק בתורה הקדושה, חיזוק בלימוד, וחיזוק בקיום התורה.

ובאמת, מה שכלל ישראל עושה, בענין הצדקה בלבד נורא נוראות, "מי כעמד ישראל גוי אחד בארץ". הצדקה שנותנים זה אין לשער מה שעושים. ובין השאר עושים הרבה הרי בשביל התורה הקדושה. אתם רואים, **יהודי כמו רבי דב לנדו, שיהיה בריא, הוא לא בן 18 כעת...** הוא לא מהגיבורי החיל, ומכתת רגליו לחוץ לארץ. הם נוסעים בשביל קרן התורה, ושם לא בית הבראה. המאמצים ליסוע לפה ולפה, זה לא פשוט בכלל, ואף על פי כן עושים את זה. **הכל מה? בשביל כלל ישראל, בשביל התורה הקדושה. ובוודאי זה לעומת זה עשה אלוקים.**

כמו שאנחנו יוצאים מדרכנו ועושים דברים שהם למעלה מכוחנו, כך גם הקדוש ברוך הוא עושה, מידה כנגד מידה, עושה למעלה מהחשבונות, למעלה ממה שמגיע. וממילא צריך לראות, בעזרת השם יתברך, מבחינת "חזק חזק ונתחזק". **צריך לחזק ולא להתפעל מכלום.** ובוודאי גזירה עבידא דבטלא, והקדוש ברוך הוא יעזור, והתורה תשגשג עם לומדיה, בעזרת השם. ויהיה לכלל ישראל שפע ברכה והצלחה.

- צילום: דניאל נפוסי, קרן עולם התורה, מנחת דבר.

- להאזנה לדעת תורה מגדלי בראשם רשכבה"ג מֶרֶן רבינו ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום: 03-313-3306.

- כמו"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבתינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com

- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

בענינא דיומא

בראש ובראשונה חובתנו וחובת כולם, לשמור שלא יחדל קול התורה מהיכלי הישיבות והכוללים ללא הרף וללא רפיון, ולכן הגענו לארצכם

מנהיג הדור מרן הגר"ד לנדו שליט"א במסירות עילאית נוסע יחד עם חברי משלחת גדולי התורה שליט"א להצלת עולם התורה

בולטימור התורנית בתפארתה

חלק מחברי משלחת גדולי ישראל שליט"א שהמריאה במוצ"ש מארץ הקודש ערכה במהלך יום ראשון שורת מעמדים בבולטימור למען "קרן עולם התורה".

היה זה נקודת הפתיחה לשורת המעמדים בכל רחבי ארה"ב למען הצלת התורה, בגיוס המוני יהדות הגולה למען "קרן עולם התורה". המעמדים נפתחו כאמור באותו יום בשעת בוקר, בבולטימור הרחוקה מרחק כ-160 מיילים מליקווד התורנית, אך גם בה זורח אור התורה ביקרת תפארתה, ובמרכזה ישיבת "נר ישראל" הנודעת, מיסודו של מרן הגר"י רודמן זצוק"ל שממנה זרחה אור תורתו והשפעתו על כל אמריקה התורנית במשך עשרות בשנים.

שורת המעמדים בבולטימור החלה לאחר תפילת שחרית משותפת בצוותא חדא בשדה התעופה המומי, באירוח בוקר אצל הנגיד הר"ר נתנאל יעקובוביץ הי"ו, שם נטלו חלק גדולי התורה שליט"א, מרן ר"י מאור התורה הגאון הגדול רבי אברהם סאלים שליט"א, הגאון הגדול רבי יעקב הלל שליט"א, הגאון הגדול רבי חיים מרדכי אבנר שליט"א והגאון רבי יוסף חברוני שליט"א.

המארח הציג בפני גדולי ישראל שליט"א את העובדה שמאז בואם של משלחות גדולי תורה שליט"א מארה"ק למען החזקת התורה בעירם, גדל וצמח כוח התורה בעיר עשרת מונים. מרן הגאון ר"א סאלים שליט"א פרס בפני המארח והנוכחים, את העובדה שבארץ הקודש לומדי התורה מושפלים ונרמסים, ועצם קבלת הפנים הזו והרעפת הכבוד על משלחת גדולי התורה שליט"א מארץ הקודש, היא כבר מחזקת ומעודדת את לומדי התורה מעבר לתמיכה הממונית.

מנהיג הדור רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א ביום ראשון עם שחר יצא ממעונו למסע הסטורי להצלת עולם התורה.

ביציאתו ממעונו באו קבוצת תלמידים ומקורבים למעמד צאתכם לשלום, ביניהם הגאון רבי משה יהודה שניידר שליט"א החברותא של רשכבה"ג מרנא ראש הישיבה הגר"י ל שטינמן שליט"א.

משם נסע טרקלין פתאל בשדה התעופה בארה"ק שם התפלל תפילת שחרית וותיקין, יחד עם מרן המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א ולאחריו טס עם מרן המשגיח שליט"א ישירות לליקווד, שם הצטרפו גדולי תורה שליט"א נוספים למסע.

שלא תשתכח תורה מישראל

שאר חברי המשלחת נסעו קודם לבולטימור, ורגע קודם המסע האדיר בטרקלין פתאל בשדה התעופה במוצ"ש, נשא דברים הגאון הגדול רבי ישראל בונים שרייבר בן חיה רויזא שרייבר שליט"א ר"י נתיב הדעת:

"כתוב בחז"ל שלעתיד לבוא עתידה בת קול להיות מפוצצת בראשי הרים, ואומרת: מי פעל עם קל? יבוא ויטול את שכרו. פעל עם קל פירוש, שעושים למען הרבוננו של עולם. מה פירוש עושים למען הרבוננו של עולם? שעושים שלא תשתכח תורה מישראל. ולא כל אחד עושה בשביל עצמו, עושים את זה בשביל כלל ישראל, שהתורה לא תשתכח מכלל ישראל. זה הפעל עם קל הכי גדול.

וכל מי ששותף עם זה, עתידה בת קול להיות מפוצצת בראשי ההרים. פירוש של דבר שכל העולם יראה את השכר העצום והגדול שכל מי ששותף בזה יקבל שכר אין קץ. ודאי שכל מי שיוזכר להיות שותף לזה, יהיה צמוד להקב"ה לצנח נצחים, כיוון שהוא היה שותף בהצלת התורה. ואשרי חלקו."

שעות אחדות אחרי המסע המפרך זכתה לייקווד למעמד היסטורי נדיר שטרם חוותה מעודה, מעמד שכל כולו כבוד התורה ורוממותה.

שבת עולם התורה

בתחילת המעמד נשא דברים בפני הנוכחים הר"ר ראובן וולף הי"ו מראשי הקרן, שסקר את פעילות הקרן ואת הנחיצות שכל כלל ישראל ירתם למען קיומו וביסוסו, ובהורמנא דמנהיג הדור רבינו מרן שליט"א ומרן המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א הכריז על השבת הקרובה כ"שבת קרן עולם התורה" שבכל אתר ואתר ירימו את תרומתם ונדבת לבם להחזקת עולם הישיבות והכוללים בארץ הקודש, ובזה יכפרו על בזיון התורה שנעשה בארץ ישראל והרדיפה נגד עולם התורה.

משא מנהיג הדור – לשמור שלא יחדל קול התורה

לאחמ"כ נאמר פרק תהילים עקב המצב בארץ ישראל שהתחיל באותם שעות עם הטילים ששוגרו מאיראן לצפון הארץ, ועם כניסת רבינו מרן שליט"א למקום, הושלך הס באולם, ובעיצומו של מעמד כביר ונשגב זה, בפני ההמונים, האזינו בחרדת קודש האלפים לזעקת התורה ממנהיג הדור מרן שליט"א, שיצא בקריאה נרגשת ממעמקי לב טהור, לכל יהדות הגולה, ליטול חלק בחלק עם תורת בני ארץ הקודש בשעה מרה וקשה זו שהם עומדים מול חיצו בליסטראות משוחים הנשלחים עליהם ברשע מדי שלטונות החוק והמשפט. והיה המקום לחרדת א-לוקים, להלן הדברים :

כתב הרמב"ם הלכות מתנות עניים: 'הכופה אחרים ליתן צדקה ומעשה אותן שכרו גדול משכר הנותן, שנאמר והיה מעשה הצדקה שלום, ועל גבאי צדקה וכיוצא בהם אומר ומצדיקי הרבים ככוכבים'.

אנחנו יושבים כאן בעיר התורה לייקווד, לפני רבנים ותלמידי חכמים ומרביצי תורה, ובודאי כל אחד מכם יש לו מכרים וידידים בני תורה בארץ ישראל, וכל אחד שומע מהם ומכיר את חיי הצער שיש בתקופה האחרונה ללומדי התורה בארץ ישראל, להם ולבני משפחותיהם, החשש מהשלטונות, הגזרות הקשות, והרדיפות הנוראות שהם מנת חלקם של בני הישיבות ואברכי הכוללים, אשר אלפים רבים מהם חיים בחשש תמידי פן יתפסו על ידי רשויות הצבא ויושלכו לכלא, השם ישמרנו.

וברור הדבר, שכל אחד מכם שואל את עצמו. מה אני יכול לעשות בפועל למען אחי ורעי, קרובי וידידי - לומדי התורה יושבי ארץ הקודש? מה אני יכול להקל עליהם את הקושי הגדול שהם שרויים בו? איך אני יכול לפעול להסיר מהם את הגזרות הקשות? בכדי שיוכלו להתמיד בלימודם בשקט ובשלום.

והתשובה הברורה היא, כי הדבר המעשי שהינכם רבני הקהילות ומרביצי התורה יש באפשרותכם, לפעול ולהשפיע על תלמידכם ושומעי לקחכם,

הגאון הגדול רבי בונים שרייבר שליט"א במשאו הנוקב אמר: ודאי כל תוספת שנותנים לעזור להחזיק תורה בכלל ישראל, על זה כתוב אז נדבר איש לרעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב בספר הזכרון לפניו, ספר הזכרון הכוונה לעולם ועד לנצח נצחים יהיה כתוב שפלוני בן פלוני עשה למען ה' ותורתו, ואין קץ למתן שכרו.

הקב"ה יעזור שכל מי שיושב כאן יזכה להיות מאנשי ה' שנלחמים למען הקב"ה, ועל זה השכר הכי גדול ששייך לנצח נצחים, אנשי הקב"ה, באו להיות פמליא של המלך, להיות פמליא לריבון העולמים, ולעזור לתורה, ולזכות לכל הטוב שבעולם בעוה"ז, ועל אחת כמה וכמה בעוה"ב יהיה לנצח אנשי ה' ותורתו, בשכר קיום התורה שעושים כאן.

והוסיף בהמשך דבריו בחריפות: הטומאה הרשעים שיכלו לעשות למה ישבת ולא עשית כלום, הרי יכלת לעזור, זה מלחמה של אחרית הימים, זה ממש מלחמה של הטומאה מול הקדושה, והרבנו של עולם רוצה לראות לאיפה אתה שייך, לנלחמים עם בורא עולם? או לא נלחם בבורא עולם.

הגרמ"מ אזבנד שליט"א נשא אף הוא דברים נרגשים לנוכח התמיכה הנלהבת ותיאיר את המצב הקשה בארה"ק מתוך בכי: "אנחנו תחת לחץ עצום. כל יום גזירות נוספות. אבל מאויבי תחכמני". אנחנו יכולים ללמוד מהאויבים שלנו וליצור דרכים חדשות לעזור יותר. רק לפני כמה ימים אברך התקשר אליי ובכה שאין לו אפשרות לממן גני ילדים. יש פחד על הבחורים ממעצרים, רק אם ננהג בחסד הקב"ה ינהג אף עמנו בחסד". כך גם נשא דברים הגר"י חברוני שליט"א שעמד על "ברוך אשר יקים את התורה הזאת".

משם יצאו חברי המשלחת לאירוע נוסף של גיוס תרומות אצל הנדיב הגדול ד"ר ר' פול וולוסוב הי"ו, שכבר נדב בעצמו מיליונים רבים למען הקרן, וכעת עודד גם את חבריו לעשות כך. בדבריו העלה הנדיב את משמעות תורת ארץ ישראל לכל העולם כולו ואת כוח הציבור כולו לעמוד לימינה בשעת גזירות הממשלה.

"התורה צריכה להיות של כלל ישראל"

בשעת צהריים הגיעו לאירוע המרכזי שהתקיים בבית הכנסת המרכזי "שומרי אמונה" שהיה מלא וגדוש בהמוני בני המקום שבאו לחלוק כבוד לתורה ולחכמיה וללומדיה. רב המקום הרב מרוויק שליט"א קידם בדברים את חברי המשלחת גדולי התורה שליט"א, והביא מדברי המהר"ל שכפיית הר כגיגית במתן תורה נועדה להראות לעולם שהעולם קיים רק בזכות התורה. לאחריו נשא דברים הרב הופפר שליט"א מחברי נשיאות ועד הרבנים של בולטימור, שהצביע על העובדה של השמירה וההגנה המיוחדת על יושבי ארץ הקודש בזכות התורה, מעבר לכל הסטטיסטיקות של מלחמות.

הגאון הגדול רבי יעקב הלל שליט"א אמר בנאומו כי "כלל ישראל הוא אחד. כולנו גוף אחד של עולם התורה. אין דבר חשוב יותר מלימוד תורה. התורה בארץ ישראל מצילה את ישראל ואת העולם כולו, והתורה צריכה להיות של כלל ישראל, ולכן כלל ישראל בכל תפוצות הגולה נקראים ליטול חלק בהחזקת תורת ארץ ישראל". ולאחמ"כ נשמע משאו של הגרמ"מ אזבנד שליט"א.

כמו כן נשא דברים הנגיד הר"ר ראובן וולף הי"ו מראשי הקרן שהציג את מטרות הקרן ואת הסכומים האדירים שכבר החזיקה בהם את עולם התורה בשנתיים החולפות. ולאחר מכן נשמעו דברי נעילה מהגאון רבי יוסף חברוני שליט"א, שציין בדבריו שכשם שהאבנים שמסמלים את השבטים התאחדו לאבן אחת תחת יעקב, כך כל כלל ישראל צריך להיות שותף בהחזקת התורה.

בשעת צהריים ביקר הגאון הגדול רבי אברהם סאלים שליט"א בהיכלה של ישיבת "נר ישראל" בבולטימור, בשעת ערב כבר הגיעו חברי המשלחת שליט"א מהביקור בבולטימור להמשך המסע בלייקווד.

ע"פ הוראת מנהיג הדור רבינו מרן שליט"א לאחר תפילת מעריב אמרו פרקי תהילים בעקבות המצב הקשה ששרר באותו עת בארה"ק:

מעמד שאמריקה לא ראתה היום - רתחא דאורייתא בלייקווד

לפנות ערב נחת מנהיג הדור מרן שליט"א לאחר חציית האטלנטי והטיסה המפרכת במהלכו המשיכו לשקוד רבותינו על תלמודם:

רוחות איתנה במעמקי סוגיות השי"ס בריתחא ובשלהבת אש קודש, כאשר האולם כולו גועש כמרחקה בניסיון להעלות יישובים ופירוקים לקושיות העצומות, ולמולם בגבורת ארי ובלב מבעית בעיון השי"ס נלחם רבינו מרן שליט"א ממרומי שנותיו לאוישי"ט על עומקה של הלכה ודקוטה של סברא. לצידו של רבינו מרן שליט"א ישבו גאוני התורה שליט"א חברי המשלחת, מרן הגאון הגדול רבי אברהם סאלים שליט"א, הגאון הגדול רבי ישראל בונם (בן חי' רויזא לרפוי"ש) שרייבר שליט"א והגאון הגדול רבי חיים מרדכי אוזבנד שליט"א. כאשר למולם הסבו בשורות שורות מסודרות, המוני רבני האיזור, שקיבלו כרטיס מסודר מראש, להשתתפות כבוד במעמד, שהיווה במקביל אירוע הפתיחה לשורת אירועי המגביות למען קרן עולם התורה, בכינוס כל רבני האיזור בשעה קשה זו לעולם התורה בארץ הקודש, כאשר מסביב מקיפים המונים את האולם כולו, לחזות ביקרא דאורייתא ובחדוותא דשמעתתא.

אם יהיה מצב חלילה שבא"י לא יהיה תורה – יהיה סכנה לכל העולם

את שורת הדינרים פתח מנהיג הדור בליקווד בבית הנגיד הרב ברוך גירמיס חבר הנהלת 'קרן עולם התורה'. במרכזו האזינו בחרדת קודש למשא מנהיג הדור מרן שליט"א:

את המצב של הבני תורה בארץ ישראל אתם יודעים טוב, המצב קשה מאד, השלטונות רודפים את עולם התורה, הדבר היחיד שהקב"ה נתן לנו פה, כמובן חוץ מרחמי שמיים, שפה בחו"ל באמריקה יש את היהודים טובים עם לב טוב שנותנים מעבר, התועלת למעשה שזה עושה את המצב רוח של כולם בארץ ישראל יותר טוב, אתם עושים דברים גדולים.

הקב"ה יעזור שכל מה שאתם עושים יהיה לכם שפע על גבי שפע, הצלחה ובריאות לאורך ימים טובים, מה שאתם עושים זה לעצמכם לא רק לנו, זה ההצלחה של כל מה שאתם נותנים, אם יהיה מצב חלילה שבארץ ישראל לא יהיה תורה, מה יהיה? יהיה סכנה לכל העולם, סכנה גדולה!, אתם עושים לכם בעצמכם.

באנו לפה אין לי כח אני לא אדם צעיר, שהקב"ה יתן לכם אריכות ימים יותר ויותר, אני קצת יותר מבוגר ממה שאתם חושבים, קצת מבוגר יותר... באתי רק לבקש שתתנו לעולם התורה בארץ ישראל שהוא בסכנה גדולה, שהשלטונות השופטים בערכאות הם רשעים גדולים שונאי תורה, מי שנותן ומחזיק את התורה בארץ ישראל מחזיק אותו עצמו, יה"ר שיהיה לכם הכל כפל כפליים שפע על גבי שפע נחת ובריאות ואריכות ימים וכל הדברים הטובים, ונגיד את הברכה ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן.

אין לכא' אפשרות קיום דרך הטבע, רק מפה

לאחמ"כ נערך דינר מיוחד בראשות מנהיג הדור מרן שליט"א במשרד הנדיב הרב ארי שטרן הי"ו, במרכזו זעק מנהיג הדור:

שכל אחד ישתתף בפועל למען קרן עולם התורה, גם מי שאין ידו משגת - שיקבל על עצמו להחזיק לכל הפחות אברך אחד.

בינו נא זאת! מלבד התרומה הגדולה לעולם התורה, כל אברך ובחור בארץ ישראל, הנאנק והסובל מחמת המציק, אתם מעודדים את רוחו, ואת רוח בני משפחתו, ומעניקים לו כוח להמשיך לשקוד על תלמודו ביתר שאת למרות כל הקשיים הרבים שהוא עובר.

בראש ובראשונה חובתנו וחובת כולם, לשמור שלא יחדל קול התורה מהיכלי הישיבות והכוללים ללא הרף וללא רפיון, ולכן הגענו לארצכם, לדבר אל ליבכם הפתוח והרחב שתהיו שותפים עמנו, עם כל לומדי התורה בארץ ישראל, וכל הגולה תבער כמדורת אש, באש התורה באהבת התורה, ובעמידה איתנה לימין לומדי התורה בארץ ישראל.

יהי רצון שתזכו לכל מילי דמיטב, מינן ומינך יתקלס עילאה, וכבוד התורה ולומדיה יתרבה בכל העולם כולו.

- לאחר דבריו החדים והנוקבים שהותירו רושם עז על המתכנסים, החל רבינו מרן שליט"א לפרוס ולשטוח עיונים וסוגיות במרחבי התורה, כאשר לצידו ניצב על עמדו תלמידו ומקורבו הגרמ"ח אולמן שליט"א, שהעביר את דברי רבינו מרן שליט"א להמוני הנוכחים ואת העיונים וניסיונות היישובים של גדולי התורה ובני התורה בפני רבינו מרן שליט"א.

כאשר רבינו מרן שליט"א היסב לצד גדולי התורה שליט"א, אל מול שורות שורות של המוני תלמידי חכמים זקנים עם נערים, ופלפל מולם בסערת

מרן ר"י מאור התורה הגר"א סלים שליט"א עמד בדברים נרגשים בדינר אצל הרב עקיבא מאיר, על אחריות העצומה של מנהיג הדור שליט"א להציל את כלל ישראל, וזעקתו בדינר בפתחת קרן עולם התורה:

ברשות כבוד ראש הישיבה. הרבנים ראשי ישיבות שבאו מהארץ, ציבור קהל קדוש ונכבד.

היה לי הזכות, בתחילת הקרן, לנסוע יחד עם הראש ישיבה. אני זוכר את המילים שהוא התחיל ודיבר מנהמת ליבו: "רעטעווען! רעטעווען!" [הצילו! הצילו!]. וזה זייעזע את כל כלל ישראל. עד היום אנחנו רואים כמה שעם ישראל הוא קדוש, כמה שהוא טהור, כשנזעק על ידי ראש הישיבה שכולו תורה, שכולו הרבצת תורה.

ברוך השם שזכינו שיש לנו אדם כזה, שבשעה גורלית וקשה לקח את האחריות! וכשזעק בארץ ישראל, אמר: "היה לא תהיה!" מה זה היה לא תהיה? בידו, יש ממשלה, יש משטרה, לא יכול להיות. אבל כשאדם מרגיש את האחריות ולוקח בכל לב ובכל נפש, רק בכדי להציל את כלל ישראל, את נשמת ישראל, שזה בני הישיבות הקדושות, האברכים – זה דבר שבאמת בקע רקיעים בשמים ובקע את לבבות כלל ישראל בכל מקום שהם.

שמו של בעל הבית כאן עקיבא: "רבותי, עקיבא"א זה ראשי תיבות: יש קונה עולמו בשעה אחת." רבי עקיבא זה היה סמל של יש קונה עולמו בשעה אחת. רבי עקיבא, כשראה את המים שמטפטפים, אבל זה לכאורה משהו רגיל, אבל ראה שאם בכו ההתמדה, בכו הרצון, אם יש רצון חזק, אז בסוף זה מגיע. ובשעה אחת זכה רבי עקיבא להגיע למעלה של אבי כל התורה שבעל פה, כולם תלמידיו.

אני אומר, ברוך השם שיש לנו היום את ההזדמנות שיש קונה עולמו בשעה אחת. הבעל הבית כאן שבאמת הוא כולו אוהב תורה, וכל אחד ואחד שיכול להצטרף לעולם התורה – זה ממש הצלה, הצלה לכלל ישראל. אנחנו ממש חרדים למצב שיכול להיות. אנחנו רואים שהמצב הבטחוני הולך ומחמיר מבחינה רוחנית, מפני שיש גזירות קשות על עם ישראל. אבל אנחנו פונים לכל הנדבנים, שכל אחד ואחד יקנה את עולמו. זה הזכות הגדולה שיכולה להיות בדורנו, שנזכה באמת, כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים.

וכמובן, שראש הישיבה וכל ראשי הישיבות, מברך את כולם מכל הלב, שבעזרת השם שיצליחו הן בגשמיית הן ברוחניות, וה' יהיה עמם בכל אשר יפנו, ישכילו ויצליחו, אמן.

ושביה בצדקה

בדינר שהתקיים בליקווד בשעת בוקר מוקדמת ביום שני, נשא דברים מרן המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א, שאמר בדבריו:

כי "בצעירותי שמעתי בשם הגר"א ש'ציון במשפט יפדה ושביה בצדקה' זה היהודים בחו"ל שיתנו צדקה להחזקת התורה בארץ ישראל, היום רואים בחוש איך שהכל דוחף לכך, זה לא שהפסיקו לתת וממילא צריך את הצדקה של בני חו"ל, אלא כדי שיהיה את הצדקה של בני חו"ל הופסק הכסף של המדינה".

- צילומים דינאל נפסי, מאיר זלוניק, קרן עולם התורה
- להאזנה לדעת תורה מגדריי בראשם ושכבה"ג מרן רבינו ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום: 03-313-3306.
וכן ניתן (ללא פרסומות) במספר 1700-111-306
- כמרכ"ב מידי שבוע ירל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרובותינו וצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com
- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

המצב בארץ ישראל קשה, בני תורה בחורי ישיבה ואברכים, השלטונות עושים צרות, ואין להם לכא' אפשרות קיום דרך הטבע רק מפה, אם היהודים באמריקה יעזרו, אתם להם עושים רק להם, אתם עושים את זה בשבילכם עצמכם, אם חלילה לא יהיה תורה בארץ ישראל לכם גם לא יהיה.

הקב"ה יעזור שתתנו ביד רחבה מלב רחב כמו כל הפעמים, ושבארץ ישראל יהיה מצב שיתקיימו הישיבות, ואחרי זה גם אצלכם לכם ולילדים שלכם ולמשפחות שלכם יהיה, הכל תלוי במה שיש בארץ ישראל, הקב"ה יתן לכל אחד כהנה וכהנה מה שיתן בכפל כפליים ויוכל לתת עוד יותר בכפל כפליים, ובריאות פרנסה וכל הדברים הטובים לאורך ימים טובים אמן.

- במהלך הדינר שר מרן המשגיח הגר"ד סגל שליט"א את ניגונו בדביקות ובכיסוף לגילוי שכינה בביאת משיח צדקנו – טאטעלע קומט שוין אהיים, ויחד עמו גדולי ישראל והקהל.

מצב בני הישיבות מאד קשה - ממש סכנה

גדולי ישראל בראשם מנהיג הדור מרן שליט"א התכנסו לדינר במעונו של הנדיב הרב עקיבא מאיר הי"ו, במרכזו זעק מנהיג הדור:

אחינו בני ישראל יהודים יקרים מאמריקה, באנו מארץ ישראל, המצב שם של בני תורה בני הישיבות ואברכי הכוללים מאד קשה. יש רדיפות ויש גזירות, מצבים מאד קשים, המצב של כל התקציבים שנתנו לישיבות, הכל לקחו, המצב של בני הישיבות שם מאד קשה, ממש סכנה, לכן היינו צריכים אנו לבוא לפה.

צריכים לדעת שלימוד תורה של ארץ ישראל, לימוד התורה של בני ישיבות ואברכי כוללים, זה לא דבר חשוב רק לארץ ישראל, זה חשוב לכם בעצמכם, אתם עוזרים לעצמכם, אם ח"ו לא יהיה תורה בארץ ישראל, יכול להיות עולם אחר. זה נסיון, ה' יעזור שילמדו כאן הלאה והלאה, אבל בלי ארץ ישראל אי אפשר, וחוף מזה, אהבת ישראל אהבת התורה וכבוד התורה, לדאוג לבני הישיבות בארץ ישראל זה דואג לעצמו, ה' יעזור לכם, שיהיה לכם בשפע גדול כפול שפע, נחת וכל הדברים.

אבל לדעת שאתם עושים דברים לא רק לארץ ישראל אלא לכם עצמכם, אשרינו מה טוב חלקינו שלומדים תורה, לומדי התורה שקועים בלימוד התורה זה שורש של עם ישראל, יש רודפים שעושים כל הצרות, ה' יעזור שכל הצרות והגזירות שלהם יעברו כחלום יעוף, באנו לפה, זה מאד לא קל, אבל חובת הענינים להגיע לפה, תתנו ותתנו, והקב"ה יתן לכם כפול וכפול, שפע נחת בריאות וכל הדברים הטובים, גאולה שלימה בקרוב ונאמר אמן

אוצר חמד

גליון מיוחד מתורתו ומשנתו של

רבינו מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א

יו"ל ע"י מערכת 'דברי חמד' עבור קובץ 'אוצר הפרשה' • פרשת קורח תשפ"ו

ווי העמודים וחשוקיהם – שאלות משולחנו של מרן שליט"א

להניח שטיח של בואכם לשלו' בפתח הבית

שאלה. נהוג כהיום שמניחים שטיח בכניסה לבית, כדי לנקות את הנעליים מהלכלוך שבחוף, שלא ילכלך את הבית. גם אנחנו רכשנו לאחרונה שטיחון כזה ורצינו להניחו בכניסה לבית. אך הנה לאחר הרכישה התעוררנו לכך שכתוב על השטיח את המילים "צאתכם לשלום - בואכם לשלום", בצורה כזו שביציאה מהבית נתקלים במילים 'בצאתכם לשלום' ובכניסה לבית רואים את הכיתוב 'בואכם לשלום'.

התעוררה אצלנו שאלה האם ישנה בעיה בכך, כי שטיח זה מיועד לניגוב הרגלים ואולי יש בזה בזיון, ונשמח שמרן שליט"א יאיר לנו בזה אם אכן אסור להניחו על הרצפה. ואם אכן אסור להניחו על הרצפה בכניסה לבית, האם אפשר להחזירו לחנות, ולבקש את הכסף בחזרה, כי זה מקח טעות שמכר דבר שאסור לעשותו?

תשובה. יש להחמיר בזה, כי שלו' הוא שם השם, ובפרט שכאן הכוונה לברך את הבאים והיוצאים שהשם שהוא שלו' יברך אותם, ואף שכתבוהו עכו"ם בדפוס, אסור לנהוג בו מנהג בזיון. אבל אי אפשר להחזירו לחנות, כי הם ידעו בדיוק מה הם קונים.

מקורות ונימוקים

אמירת שלו' בבית המרחץ

נאמר במסכת שבת (דף י ע"ב) אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ, משום שנאמר 'ויקרא לו ה' שלום'. וביאר התוס' שגדעון קרא להשי' שלום, על שם שהוא עושה שלום. ופסק השו"ע (או"ח סימן פד ס"א) שבחדר הפנימי שבמרחץ, אסור שאלת שלום. ונחלקו הט"ז (סק"ג) והמג"א (סק"ב) אם מותר לקרוא לאדם ששמו שלום, דדעת הט"ז להתיר ודעת המג"א לאסור. ובמשנ"ב (סק"ו) הביא ב' הדעות וכתב שיש מתירין, כיון שאינו מתכוין על ענין השלום, אלא להזכרת שמו של אותו אדם, ובדברי סופרים הלך אחר המיקל, וכן נוהגין, וירא שמים יש לו להחמיר, יען כי הרבה מאחרונים אוסרין, ויבליע המ"ם ויאמר רק שלו בלא מ"ם, או שלון בנו"ן.

כתיבת שלו' באגרת

נחלקו הראשונים אם מותר לכתוב שלו' באגרת שלומים ששולחים אחד לשני, דבחידידושי הריטב"א (שם) כתב, שאין צריך להיזהר מלכתבו בשטרות של רשות וכיוצא בו... ויש שנוהרים לכתבו חסר באגרות של רשות. וכן כתב בשו"ת הרא"ש (כלל ג סימן טו) דלא מצינו מי שאוסר למחוק שלום, ובכל אגרות כתובים שלום וזורקין ונמחקין, ואעפ"י ששלום הוא שם.

ובחידידושי הר"ן כתב, וכתב רבינו יחיאל ז"ל דמהכא שמעינן דאסור לכתוב באגרת שלומים דשם קודש הוא, ומצוי אדם לזורקן באשפות ובמקומות המטונפים, וכן אנו נוהגים שלא לכתוב שלום שלם [ויעוין בזה עוד בברכי יוסף (סימן פה אות ט) ובשערי תשובה (סימן פד סק"ב) מה שכתבו בזה]. ולמעשה פסק במשנ"ב (שם) באגרת הרשות נכון שלא לכתוב שלום עם וא"ו, רק שלם שמצוי לזרוק באשפות, וכהיום המנהג לכתוב שלו', שאין בזה שם שלם.

והנה בשו"ת רדב"ז (ח"א סימן רכ) נשאל, על מה שנהגו שלא לכתוב שלום מלא בכתבים אם יש לזה סמך, והשיב: יפה הם עושים, לפי שהוא שמו של הקב"ה, וכיון שהכתבים אין נזהרין בהם לשומרם אלא משליכין אותם ולפיכך כותבין אותו חסר כדי שלא יהיה שם. אמנם יש להיזהר רק בזמן שאלת שלום, דבאותה שעה מתכוין לתת שלום לחבירו מאת בעל השלום, כמו שאמר בועז לקוצרים ה' עמכם שזו כוונת הנותן שלום לחבירו, אבל אם בא לכתוב בכתב שיש שלום בעולם, או בין פלוני לפלוני וכיוצא בזה שזה שהוא סיפור דברים, ואינו בשעת שאלת שלום אין צריך להיזהר וכותב אותו שלום וליכא קפידא בהכי, שהרי אינו מכין לשם ולא חייל עליה קדושה.

[ויעוין בשו"ת באר משה (ח"ד סימן ח) שנשאל שהמלחמות נתרבו, ובמקוה מדברים בני אדם מהמלחמות ומהשלו', הסא מותר להזכיר תיבת שלו' במקוה בדרך סיפור. ומסקנתו שאפשר להקל בזה כיון שאין הכוונה לשמו של הקב"ה אלא למשמעות של שלום בעולם, וכמו שהיקל הט"ז לקרוא לאדם ששמו שלום].

צאתכם ובואכם לשלום זה ברכה בשם השם

אמנם בענייננו הדבר חמור יותר מכמה טעמים:

א. כי הכוונה של 'צאתכם לשלום' ו'בואכם לשלום' אינו רק סיפור דברים אלא ברכה, כמו שלו' עליכם, שהקב"ה ששמו שלו' יביאכם לשלום ויוציאכם לשלום, וממילא זה הרבה יותר חמור מאשר שלו' של סיפור דברים.

ב. שמדובר דרך בזיון, וכתב הרמ"א (יו"ד סימן רעו סעי' יג) שאסור לכתוב שם לכתחילה שלא בספר, דיוכל לבוא לידי בזיון, ולכן נזהרין שלא לכתוב שם באגרת, ויש נזהרין שלא לכתוב שם באגרת. ויש נזהרין אפילו במילת שלום, שלא לגמור כתיבתו. והיינו אפילו שלא נתכוון לשם השם, אין לנהוג בו בזיון. וכל שכן הכא שלכתחילה זה נכתב לשימוש בדרך בזיון שיש להחמיר בזה, ולא להניח שטיח כזה.

כשזה נכתב במפעל בסין

אלא שאולי היה מקום להקל, שאולי כל מה שדברו הפוסקים באדם שאומר שלו, או באדם שכותב שלו והכוונה באמת לשלו, ובה כיון שכתב תיבת שלו אין להביאו לידי בזיון, אבל בעניננו הרי תיבות אלו לא נכתבו לשם שלו, אלא זה נכתב במפעל בסין שאינם מבינים בזה כלום, והם מקבלים דבר ומייצרים לפי ההזמנה, וא"כ אולי נלך אחר הכותב, וכיון שהכותב נתכוון רק לשם פרנסה ולא ידע מה כתוב שם, אולי אין זה נקרא שלו שיש בזה איזה קדושה.

אמנם בפתחי תשובה (יו"ד סימן רע"א ס"ק כ) הביא שבשערי תשובה (או"ח סימן שלד ס"ק יג) הביא בשם שבות יעקב, שגם ספרים הנדפסים ע"י עכו"ם דין קדושת ס"ת יש להם, אכן בשו"ת חוות יאיר כתב דאם נדפס ע"י עכו"ם אין בהם דין קדושה ע"ש.

אמנם יעוין בשו"ת חוות יאיר (סימן קט) והובא בקצרה בפתחי תשובה שכתב, שגם באותיות עצמם יש בהם קדושה [עיי"ש שכתבו לענין אשורית] שיש בתמונתן סודי סודות וסתרי סתרים, אבל לא בכתב הנקרא כתב רש"י, והם קדושה לא מצד הכתב, רק מצד התכלית שלהם, שהם ללמוד וללמד דברי תורה ומוסר. אמנם עיקר הקדושה שכתבו יהודי ולשם כתב, אבל בדפוס שאין בהם קדושת חומר, ולא פועל במחשבתו, ולא תכלית לנפש אף כי יש למנוע מלנהוג בהם בזיון, מ"מ אין בהם קדושת ספרים להצילם מפני הדליקה בשבת.

ולפי זה נראה, שאמנם היו גדולי ישראל שהקיפו שלא לדרוך על שום אותיות שנכתבו בלשון הקודש, וכמו שכתב בשו"ת חוות יאיר שיש בזה קדושה באותיות עצמם, אבל בדברים שיש בהם שם שלו, אף שנכתבו ע"י גוים בדפוס, זה חמור יותר ואין לנהוג בהם מנהג בזיון, ובפרט שאנשים שעוברים שם קוראים את הכתב, ולאחר הקריאה אולי יש בזה כבר קצת קדושה.

אם יש בזה מקח טעות

אבל בכל זאת אף שאין ראוי לדרוך על אותיות אלו, אין בזה מקח טעות, ואי אפשר לבטל את המקח, ואף שבנתיבות המשפט (סימן רלב ס"ק יח) כתב שגם דבר שאסור רק מחמת חומרא יש בזה ביטול מקח, וביותר מזה כתב בשו"ת חיים שאל (ח"א סימן עד אות לה) באחד שקנה כסתות, ואח"כ נודע שבספר פרח שושן הסכים דלכתחילה יש לחוש לאיסור כלאים משום גזרה, אבל בעיקר הדין אין בו אפילו איסור דרבנן ורוצה לחזור מהמקח. נראה דהדין עמו שזה נקרא מום, ויש סמך מתשובת הריב"ש (סימן תצט) שכתב דכל דפרישי אינשי נקרא מום, והכא דלכתחילה יש לחוש ודאי פרישי.

בכל זאת כל זה מיירי בדבר שלא היה ידוע קודם, אבל בשטיח גלוי שראו מראש שיש שם כיתוב של 'בואכם לשלום', והם קנו אותו על דעת כן, רק שלא עלה על דעתם לברר את הדין, בזה לא אמרינן מקח טעות, כי הלוקח ידע בדיוק מה הוא קונה.

תורת חמד – מענייני הפרשה

וַיִּקְרָא לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁי מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאָתַיִם וְשִׁבְעִים וְעָדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשִׁי שֵׁם (טז, ב). הנה במסכת קידושין (דף לג ע"א) מביאה הגמ' ברייתא, יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו, ת"ל תקום ויראת, דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלוהיך. ומקשה הגמ' אטו ברשיעי עסקינן, הרי אם ראה הזקן ועצם עיניו, עבר על מצות 'תקום' ו'הדרת' ורשע הוא. ומתרת הגמ', אלא יכול יעצים עיניו מקמי דלימטיה זמן חיובא, דכי מטא זמן חיובא הא לא חזי ליה דקאים מקמיה, ת"ל תקום ויראת. כלומר דהרי אינו חייב לעמוד אלא כשנכנס הזקן לתוך ד' אמותיו, וכשרואה את הזקן מרחוק עדיין לא נתחייב לעמוד מפניו, שמא נאמר דרשאי אז לעצום את עיניו, וכשיגיע זמן החיוב ויכנס הזקן לתוך ד"א הרי אינו רואהו לעמוד מפניו ואינו עובר על שום איסור, ת"ל שצריך אתה לירא מהקב"ה יוצרך ה' יודע מחשבותיך, ויודע הוא שאתה מבקש תחבולות להיפטר מן המצוות. וכן פסק השו"ע (יו"ד סימן רמד ס"ג) 'אסור להעצים עיניו ממנו קודם שיגיע לתוך ארבע אמותיו, כדי שלא יצטרך לקום לתוך ארבע אמותיו'. ומו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל (הערות שם, עמ' קסב) כתב דיש לדון אם מותר לקום קודם שיגיע החכם או להסתלק משם קודם שיגיע החכם, וסיים שהדעת נוטה שגם זה אסור. והוסיף דראה שיש מי שמפרש מה שנאמר כאן לגבי עדת קרח ו'ויקומו מלפני משה', ולא נאמר ו'ויקומו לפני משה', לרמוז שקמו קודם שבא כדי שלא יתחייבו לקום מפניו, עכ"ד.

והנה הקשה אחד לשואל ומשיב (ח"ג ח"א סימן קכ) מדוע לגבי קימה אסור לעצום עיניו קודם זמן החיוב ומבואר שיש לימוד מיוחד שאסור לגרום להיפטר מהמצווה, ואילו לגבי תרומות ומעשרות נאמר בפסחים (דף ט ע"א) אמר רבי אושעיא, מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר, וכן פסק השו"ע (יו"ד סימן שלא סעי' פד). [וה"ה יל"ע מכיוון הדם, שפסק השו"ע (יו"ד סימן כח סעי' יח) שהשוהו וצריך את הדם, מותר לנחור או או לעקר, כדי להיפטר ממצוות כיסוי הדם].

ותירץ מו"ח זצ"ל (בהערות עמ"ס גיטין דף פא ע"א, עמ' שצח), שהחילוק בין תרומות ומעשרות שמותר להערים לבין קימה מפני החכם שאסור לעצום עיניו, דבתרו"מ עדיין אין דבר המחייבו כיון שעדיין לא נשלמו כל התנאים, והוא רק גורם שלא יתקיימו התנאים, א"כ לא הפקיע שום מצוה שעמדה לפניו, דמאחר שהערים לא הגיע לחיוב לעולם, ומותר להפקיע עצמו שלא יגיע לידי חיוב כלל. אבל בחכם כשיגיע על ידו, המצוה לפניו והוא בעצם חייב לקום, והוא מתעלם כיון דהוי כעין אנוס כיון שאינו רואהו, ובה אמרינן שאסור להעצים עיניו כדי שלא לקיים את חיובו, ובוודאי שעבר על איסור, ולא רק שעבר על איסור זה, אלא גם על איסור ד'ויראת מאלוהיך' כמו שמתרבה שם.

ולמעשה יש להעיר, שלפי הכלל שכתב מו"ח זצ"ל בהערות לגיטין, שמותר לאדם לפטור עצמו שלא יגיע כלל לחיוב, א"כ באופן שקם או מסתלק לפני שהחכם הגיע אליו כלל, הרי פוטר עצמו שלא יגיע כלל לחיוב, והיה צריך להיות מותר, ומדוע כתב שהדעת נוטה שאסור, וצ"ע [וע"ע בחשוקי חמד עמ"ס ביצה (דף ח ע"ב, עמ' קכז) שהרחבנו בזה, והבאנו מש"כ החרדים בהקדמה לספרו שעל כל המצוות עונשים בעידנא דריתחא, וגם על מצוות שאינו חייב בהם כלל, שואלים אותו מדוע לא סיבבת עליך המצוה. ומבואר שם שגם להערים שלא להפריש תרו"מ, בעידנא דריתחא יענישוהו על כך].

וַיֵּשֶׁב אֶהְרֹן אֶל מֹשֶׁה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמִּגְפָּה נִעְצְרָה (יז, טו). נשאלנו במי שרואה מודעה להתפלל על חולה מסויים וכתב לעצמו את שם החולה ומתפלל עליו לרפוא"ש בתושה"י, ושואל כמה זמן צריך להמשיך להתפלל על החולה, שהרי בד"כ אין מודיעים ברבים על החולים שנתרפאו, וכיצד ראוי לנהוג בזה.

ובאמת יש להצטער על כך, מדוע אנשים שיש להם חולה מפרסמים להתפלל עליו, ואילו כשהבריא אינם מפרסמים את הבשורה הטובה שבחסדי שמים ובזכות תפילות הציבור החולה הביא. וידוע שרבותינו מרן ה'חזון איש' זצוק"ל ומרן בעל 'קהילות יעקב' זצוק"ל היו מעוררים ומתרעמים על כך שיש להם צער שאנשים משתפים אותם בסבלם, וכשהצרה עוברת הם שמחים לבדם, ומשאירים אותם עם הצרות, והיו מודים מאד לאלה שבאו לבשרם שהצרה חלפה [ואחד הגדולים הגיב על זה בחריפות: 'חכמים המה להרע, ולהטיב לא ידעו'].

ומבואר בחזו"א, שאם אדם רואה שחברו נמצא בסכנה, והוא יכול היה לעזור להציל אותו, אבל הוא אומר "תראה, אני רוצה יותר להתפלל, אני אתפלל עליו". אומר החזון איש שאם הוא התפלל ולא הציל, הוא עובר על לאו **דלא תעמוד על דם רעך**. ומה קורה להיפך, כשהוא בין כה לא יכול לעזור, והדבר היחיד שהוא כן יכול לעשות הוא להתפלל. אומר החזון איש שאם הוא לא התפלל, אז הוא ג"כ עובר על לאו **תעמוד על דם רעך**. זה נקרא **נמנע מהצלה**.

למשל היום בימינו, שאנחנו כולנו זקוקים לרחמי שמיים, ובפרט מהעריבים, המחבלים האלה שלא מתפטרים מהצרות איתם, הקב"ה יעזור לנו כבר ויאמר לצורתינו די, אז הרבנים גדולי ישראל תיקנו להגיד כמה פרקי תהילים אחרי התפילה. אני אומר לכאלה שאני רואה אותם אחרי התפילה ממהרים לצאת ולא אומרים את הפרקי תהילים האלה, אמרתי להם שלדעתי זה נקרא 'לא תעמוד על דם רעך' וכדברי החזו"א. הרי תפילה עוזרת, וכיצד יתכן שיהודי לא יגיד במצבנו אנו פרקי תהילים? אין דבר כזה. כל פרק תהילים יכול לעזור, הקב"ה קל רחום וחנון שומע לתפילותינו, ויעזור לנו בכל טוב סלה' – עכ"ד רבינו.

תרופות מצילות חיים או מודעות ענק בעיתונים? | מרן רבינו שליט"א תקף בשיעורו לרופאים את קופות החולים

בית הכנסת שע"י בית החולים 'מעייני הישועה' רגיל לפסקי הלכה דרמטיים ולסערות הלכתיות רבות המתעוררות בשיעור השבועי אותו מוסר מרן רבינו שליט"א לרופאים ולרבנים, כבר קרוב לחמישים שנה.

עשרות הרופאים המגיעים מדי שבוע מכל רחבי הארץ לשמוע את השאלות הסבוכות מעולם ההלכה והרפואה, עמדו בשיעור האחרון משתהים מדבריו החריגים של רבינו, שבחר לתקוף דווקא את קופות החולים על שגיאיה קשה אותה הם עושים, לדבריו, במקום להוסיף תרופות מצילות חיים לסל הבריאות, 'שופכות' הם כסף לריק על פרסום מאסיבי ויח"צ מוגבר.

שיעורו של רבינו עסק בשאלה מורכבת אודות טיפול רפואי נחוץ שעלותו יקרה מאד, והקופה משלמת עליו רק במקרים מסויימים מאד, והפציינט שיגר את שאלתו באלו מקרים מותר לו לגרום לקבל את הסבסוד, כאשר מבחינה רפואית הוא מוכרח לקבלו, ורק מחמת הקריטריונים המורכבים הוא אינו זכאי.

רבינו האריך במקורות ונימוקים רבים לייסד את פסק ההלכה הנוגע לאותו שואל, אך בתוך הדברים מצא לנכון לעורר את הרופאים ואת שאר משתתפי השיעור העוסקים בתחום הרפואה, בנקודה כואבת הנוגעת לפציינטים רבים:

"לדעתי הרופא צודק, אמנם קופת חולים הם ממון של שותפים, אבל כל זה אם היו שואלים את השותפים על כל ההוצאות. אבל מכיוון שקופות החולים שופכות כסף..., שופכות, אתם אומרים למה כתבתי שופכות? כיוון שמוסד כזה שמוציא כסף בשביל מודעות גדולות בעיתונים, זה נקרא שמבזבזים כסף. אתם רואים את המודעות? עמודים שלמים, מה זה? עמוד שלם? הון כסף! אז כתבתי "שופכות", הם שופכות את הכסף, בלי הצדקה, על דברים שברור שהציבור לא היה מסכים להם, כגון פרסום מאסיבי, יחסי ציבור, שאינם קשורים לרפואה וכדומה.

כמו כן הם מאשרים בדיקות רבות ללא שום צורך, שגם אלו עולים סכום רב, ומתנהגים בהרחבה גדולה בלי פרופורציה בבדיקות אלו. אז לכן אנחנו אומרים **אין הצדקה למה שהם אומרים**, ומותר לעבור על דבריהם ואין כל אסמכתא שיתנו להם לבזבז את הכסף הזה.

אבל כשמגיע לאנשים מבוגרים שהם צריכים תרופות מצילות חיים, כאן הם נכנסים **לקמצנות בלתי מובנת**. מי? קופת חולים. מה הם אומרים? אין פה את המאז, אין פה את ה..., חסר כמה נקודות. זה קמצנות. ויש להם כללים נוקשים. וכי מי שיש לו חלבון בגובה 195 הוא לא בסכנה? למה צריך שיהיה בדיוק 200 כדי שיקבל סבסוד? ומה גם שבתוך חודש זה עלול להשתנות, כל הזמן משתנה. אז לכן אני אומר שמן היותר הוא לא לשמוע אליהם.

"לדעתי הציבור היה מעדיף שאת הכסף של קופות חולים יתנו קודם כל לתרופות מצילות חיים. וכל זמן שהם לא שואלים את הציבור מה לעשות בכסף, אי אפשר לומר שמדובר בגזל של כספי ציבור. כספי ציבור זה נקרא אם הייתה קופת חולים מתייעצת עם כל אלה, אם היו מתייעצים עם כל הפציינטים מי היה מסכים לפרסומת הזאת? הפרסומת הזאת של עמוד שלם עולה המון כסף. ומה עוד, יש שם לפעמים יש עוד מודעות, בשאר מקומות וגם בבתים ובמוסדות, יש פרסומת מאוד גדולה, היא לא מוצדקת. כסף של גזל ממש.

אחד המשתתפים שואל: "אבל מה המטרה של הפרסומות האלה? בשביל מה הם מפרסמים? להגדיל את שמם? או להביא קליינטים?" **רבינו משיב:** "להרבות כסף, וגם להביא קליינטים, אבל זה לא מוצדק. על פי זה אי אפשר לגבות מהציבור של עניים כסף, שהם צריכים את הכסף הזה לחיות את החיים, זה לא מוצדק. לא מוצדק דברים שאנחנו היום עושים. לא מוצדק, זה לא על פי תורה".

דבריו של רבינו עוררו בימים האחרונים סערה גדולה בעולם הרפואה, כאשר גם רופאים רבים וגם פציינטים רבים הזדהו מאד עם הדברים הכואבים, והביעו תקווה כי דברי קדשו של מרן היוצאים מן הלב, ישפיעו על מקבלי ההחלטות, לשנות את דרכם, ולהביא בכך רווחה כלכלית ורפואית למשפחות רבות הנאנקות תחת מחלות ועול כלכלי כבד.

אחודה נא חידה:

כיצד יתכן שאסור לעשות בשבת מחיצה של י' טפחים, אבל יותר מעשרה טפחים יהיה מותר לעשות?

(התשובה לחידה אי"ה בגליון הבא, החידה באדיבות ידידינו הרב ארז חזני שליט"א)

תשובה לחידה מגליון שעבר: מתי אדם זר צם במקום חתן ביום חופתו?

תשובה. המקדש בתו קטנה, הכלה עצמה לא צמה, אך אביה צם מחמתה, כמבואר בבית שמואל (אה"ע סימן סא סק"ו). דהנה הרמ"א שם כתב שנהגו דהחתן והכלה מתעניין ביום חופתן, וכתב הב"ש בשם מהר"ם מינץ ב' טעמים, א. דהוא יום סליחה ונמחל עוונותיהם. ב. שמא ישתכרו ולא יהיה דעתם מיושבת. וא"כ לפי טעם ראשון במקדש בתו קטנה א"צ כלל להתענות, דהכלה קטנה ופטורה ואצל האב אי"ו יוה"כ, אך לטעם השני צריך להתענות. [ולפי"ז המקדש ע"י שליח אין החתן מתענה, משום דאי"ז יום סליחה עבורו, דרק יום החופה הוא יום כפרה (פמ"ג אש"א סימן תקעג), אולם השליח מתענה דלטעם ב' יש חשש שמא ישתכר].

לרפואת חזב"נ הצדיק הגאון רבי חזקיהו דב בן שושנה קוק הזקוק לרחמי שמיים מרובים

יו"ל ע"י מערכת דברי חמד - לתרומות והנצחות: a0527642209@gmail.com

ניתן להאזין לפסקי הלכה המתעדכנים ממרן שליט"א בקו שיח יצחק: 03-3130582

לקבלת הקובץ השבועי המלא 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com

כארי יתנשא

נידונים בהלכה וגנוזות מתורת רבינו מרן פוה"ד הגר"י זילברשטיין שליט"א

יו"ל ע"י מערכת 'אוצר הפרשה' – גיליון מס' 26

תליון בצורת כוכב, האם שרי ללובשה¹

שאלה:

אישה קנתה שיש בה תליון עם צורת כוכב, ונשאלתי האם יש היתר ללובשה, דהרי נאמר (ר"ה, כ"ד ע"ב) "לא תעשו אותי" (שמות כ', כ"ג) - לא תעשון כדמות שמשיי המשמשים לפני במרום, ואולי יש לומר דזהו לא ככוכב גמור.

תשובה:

לכא' יש בזה מקום לחשוש שאף שאין זה צורת כוכב האמיתי, מ"מ כתב ביד הקטנה (הובא דבריו בדרכי תשובה יו"ד קמ"א, מ"ו), שכל דבר שבעיני בני אדם זה נחשב לכוכב, אסור. וא"כ, אם בעיני בני אדם הוא נחשב דומיא לכוכב - לכא' יש לאסור. אמנם, בשפת אמת (שם, ד') כתב שאפשר לפי השו"ע שאוסר לצייר כוכבים - הווי השיעור אחד עשר כוכבים, דאמרינן בפיוט אחד מי יודע 'אחד עשר כוכביא', אבל למעשה יותר נראה לומר דגם כוכב אחד אסור, עיי"ש. והיה מקום להתיר, לפי מה שכתב בספר שם טוב על הרמב"ם (ע"ז ג' י"א) שהאיסור הוא דווקא כשמתכוון לעשות כדמותם לשם כך, כמעשה דרבן גמליאל שעשה ירח כדי שעל פי זה יוכל לחקור את העדים איך ראו את הירח, אבל כשעושה צורה סתם כך - מותר, אך מסתימת הפוסקים לא.

חובת ההשתדלות ברפואה

שאלה:

אבי זצ"ל היה תלמיד חכם וירא שמים, וכשנפטר לבית עולמו חפשתי עבורו קבר שיתאים לכבודו. החברא קדישא הציעו לו מקום בחלקה של ת"ח כמותו, אך כשבאתי לראות על מה מדובר, הבחנתי שבמקום שלידו טמון פציינט שלי. באמת היה זה אדם יקר ונכבד, בר אוריין ירא שמים ובעל מידות אצילות, אך בכל זאת חששתי לקבור את אבי לידו, מפני שבעודו בחיים לא שמע לאזהרותי. אני הודעתי לו באופן נחרץ שהוא חייב לעבור טיפולים בדיאליזה ואם לא יעשה כן יסתכן בנפשו, אך הוא לא שעה לדברי ולדאבון נפשי נפטר כעבור זמן קצר. בעיני הוא נחשב כמאבד עצמו לדעת, ואיך אקבור את אבי זצ"ל שהיה מדקדק בכל הליכותיו שתהיינה ע"פ דרך התורה, וכמובן היה שומר על חייו ועל בריאותו כמו שהקב"ה צווה.

האפשרות האחרת שעמדה בפני הייתה לקבור אותו בין יהודים שומרי שבת ומקיימי מצוות, אך לא בעלי תורה ויראה ומעלות טובות כמוהו. היכן עלי לקנות מקום קבר שאכבד בו את אבי זכרונו לברכה?

תשובה:

ברור הדבר שאותו ת"ח שנמנע מהטיפול בדיאליזה, עשה שלא כדיון. כיון שהדיאליזה משמשת כתחליף לכליה, ובלעדיה הרי הוא בסכנת נפשות וכפי שהזהיר אותו הרופא. ואין כל היתר להימנע מדיאליזה. אמנם במסכת בבא קמא (דף פה ע"א) כתבו התוס' (בד"ה עבר על דברי הרופא), דמי שאינו שומע לרופא לא נחשב פושע כ"כ, הדברים אמורים על מחלה שאין בה סכנה, אבל כשהסכנה ברורה אין כל היתר להימנע מטיפול מציל חיים. וכבר אמרה התורה ונשמרתם מאד לנפשותיכם וכל העולם כולו מודה בכך שהדיאליזה משמשת ככליה מלאכותית, והדבר פשוט שחייבים לקבל את הטיפול בדיאליזה למרות הסבל. אך בנידון שאלתנו אי אפשר לקרוא לת"ח שנמנע מהטיפול 'מאבד עצמו לדעת', כיון שלא מאס בחייו ולא בעט במתנת שמים שהיא 'חיים', אלא היו לו כנראה חישובים שלו, או שסבר שיחיה גם בלי הדיאליזה או שהיו לו חישובים אחרים. לכן הגם שלא צדק שם צדיק נשאר עליו.

¹ נשאל ע"י הרב אלחנן פרינץ, ונדפס בספרו אבני דרך (ח"ה עמ' 50).

קריאת מגילה בשנים כשהבעל קורא הקבוע חולה

שאלה:

בבית אבות ישנו יהודי ת"ח ששימש כבעל קורא אצל מרן הרב מטשיבין זצ"ל ויש לו קול נעים ומדקדק גדול באותיות, והוא קרה את המגילה כבר שנתיים, וכעת לפני חודש עבר רח"ל צינתור בלב על חסימה בעורק הראשי ונחלש, וכעת שכיבדנו אותו בהפטרה עם קריאתה, כשגמר, אמר אין לו כח יותר וכו'.

ושואל מי יקרא את המגילה כי אין לו כבר כח, וניכר עליו ועל רעיתו הנמצאת עמו בבית אבות, שנורא מצטערים על כך. ועלה רעיון, שנכבד אותו בברכות שלפני המגילה ויקרא פרק א ואולי גם פרק ב, והשאר ימשיך בעל קורא אחר, וכך יצא מכובד וגם לא יזיק הדבר כ"כ לבריאותו. ויש לשאול עוד, ואולי יקרא פרק ראשון ופרק אחרון, בכדי שיבורך גם ברכות שלאחריה.

ועינתי בהל' שופר (סי' תקפה) ומשנ"ב (סקי"ז) דהיכן שנוהגים לחלק התקיעות אין חסרון של המתחיל במצווה אומרים לו גמור, והשאלה היא האם ראוי לכתחילה גם במגילה לחלק.

תשובה:

בעל קורא זה שזכה לקרוא לפני הרב מטשיבין זיע"א לא יסולא בפז, והלוואי והייתי אני זוכה לשמוע מפיו פרק אחד מהמגילה. והרי נאמר במסכת כלים (פ"ב ג) בתוספתא על מדוכה זו 'ישב חגי הנביא, וכן בעניינינו בעל קורא זה קרא לפני הרב מטשיבין ואין אנו רואים שום פגם בשתי בעלי קורא ורפוי"ש לבעל קורא זה. אמנם נאמר בחת"ס (תרצב) על המג"א תורת ה' תמימה אבל מקום טרחא דציבורא לא חישין להכי, וכ"ש במקום צער של ת"ח.

קריאת 'ויחל' בתענית אסתר כשאין י' מתענים

שאלה:

בבית אבות אין אפילו שלושה שמתענים, ויחד עם המתפללים מבחוץ יש ג' שצמים, והשנה תשס"ח (השנה שבה נכתבה השאלה, א.ז.) תענית אסתר חל ביום ה'. ראיתי בס' אשי ישראל (פמ"ד הערה נו) ובס' פסקי תשובות (סי' תקסו, ד, ס"ג עמ' קנט הערה 14,13) בשם כמה מהפוסקים שבתענית אסתר סגי בשלושה צמים. ויש לשאול: א. האם אפשר לסמוך עליהם ולנהוג כך, ב. במקרה וישארו רק ב' שצמים, האם יקראו מפרשת השבוע כרגיל ביום חמישי.

תשובה:

א. אפשר לסמוך על השיטות שאם ישנם ג' שמתענים אפשר לקרוא ויחל בשני וחמישי. ב. שמעתי ממו"ח מרן הגרי"ש אלישיב (שליט"א) זצ"ל, שאם הציבור אינו מתענה בגלל אונס וכדו', יש לקרוא את פרשת השבוע, משא"כ כשאננם מתענים מחמת פשיעה. לפי"ז בבית האבות שהציבור אנוס, יש לקרוא את פרשת השבוע.

אוסף שמועות

להפסיד כסף כדי להתפלל מנחה רגילה

מפעל שעובדים בו פועלים חרדים מבוקר ועד ערב, ובימות החורף גומרים מלאכתם אחרי צאת הכוכבים, ולכן הקציב להם בעה"ב זמן קצר לתפילת מנחה באמצע העבודה, אולם הזמן הקצר אינו מספיק למנחה רגילה עם חזרת הש"ץ אלא למנחה קצרה בלבד, ואם ירצו הפועלים לעשות לעצמם מנין ולהתפלל מנחה עם חזרת הש"ץ, ינוכה זמן העיכוב משכרם, האם מותר לבעה"ב להתנות תנאי כזה עם הפועלים.

ופסק רבינו שליט"א, שבוודאי אם אין בעה"ב מסכים כלל שיתפללו מנחה רגילה אלא מנחה קצרה, הרשות בידו וחייבים הפועלים לעשות כדבריו ולשוב למלאכתם. אמנם, אם אין בעה"ב מתנגד שיתפללו מנחה רגילה, אבל אינו מוכן לשלם להם עבור הפרש הזמן שבין מנחה קצרה לבין מנחה רגילה וההפרש יהיה על חשבונם וינוכה משכרם, בוודאי ראוי לפועלים להתפלל מנחה רגילה, אך אם לא ישלמו להם עבור דקות אלו כלום, ויהיה שכרם כפול מן השמים בעבור זה (וישמע משה ח"ד סי' פ"ה)².

נבקש מכל הקוראים: מכל מי שיש לו באוצרותיו תשובות בכת"ק ממרן רבינו שליט"א, אם יוכל לשגרם למערכת, ונפרסמם כאן בגליון לזיכוי תועלת הרבים. אין להעתיק ללא רשות בשופר"א. לתרומות והנצחות לסיוע הוצאת הקובץ יש לפנות למערכת דברי חמד.

הערות הארות והוספות יתקבלו בברכה במייל מערכת 'דברי חמד': a0527642209@gmail.com

ניתן להעטרף לרשימת התפוצה בשליחת מייל לכתובת הנ"ל. - נערך ע"י 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com

² א"ה: והראני ידידי הגר"ש בן דוד שליט"א ראייה לדברי רבינו מהריטב"א בסוכה, שאומר (בדף כה ע"א) וז"ל: ... וי"ל דהא קמ"ל, דאפי' בעי להניח מצוה זו לעשות מצוה אחרת גדולה הימנה אין הרשות בידו, סד"א איפטורי הוא דמיפטר מינה, אבל אי בעי למשבק הא ולמיעבד אידך, הרשות בידו, קמ"ל דכיון דפטור מן האחרת הרי היא אצלו עכשיו כדבר של רשות, ואסור להניח מצותו מפני דבר שהוא של רשות, עי"ש.

עטרת צבי

מתורתו של רבנו מרן ראש ישיבת גרודנא הגאון רבי צבי דרבקין שליט"א

מהות החיים

וא"כ זה ביאור התרגום "לא על הלחם לבדו יחיה האדם", כי לחם לבדו - דהיינו ענייני הגשמיות - יוכלו רק להביא את הבחינה של חי ולא מת, אבל באדם יש מלבד זאת גם "נפש חיה" ולדרגה זו של חי לא יבוא אלא ע"י שהוא "צדיק שבאמונתו יחיה", וזה מה שאמר הכתוב "על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" ותרגם התרגום "חיי אנשא".

ועל דרך זו ביאר הנצי"ב (בדברים פ"ד א') את תשובתו של הקב"ה לחבקוק הנביא (חבקוק פ"א) על תוכחתו שראה בימי החורבן כמה שמן חלקם של נבוכדנצר וחבריו רשעי עולם, וכמה סובלים יראי ה' וחושבי שמו ותורתו ית', צרה ועני אשר לא ישוער, ויענהו ה' שהוא טועה בעיקר הדבר, ולא כמו שהוא חושב כי אך טוב לרשעים ורע לצדיקים לא כן הדבר, הן הרשעים "הנה עפלה לא ישרה נפשו בו", פי' איך שהוא חזק ונראה שמח בעולמו, אבל באמת לא ישרה נפשו בו שהוא מתאוה לדבר שאין בידו להשיג ומתמרמר מזה עד שחיוו אינם חיים שלמים, והביאו בילקוט (חבקוק רמז תקס"ב) ע"ז המקרא שסנחריב היה כובש כל העולם והיתה בוערת בקרבו התאוה לכבוש ג"כ את ירושלים ולא ישרה נפשו בו מעולם, ונ"נ כבש גם ירושלים בכ"ז לא ישרה נפשו משום שהיה קצר קומה והיה מתאוה להיות גדול בקומה ולא השיג תאותו, ומה נאמר בשלוי עולם שלא השגו חיל כ"כ כמו סנחריב ונ"נ. ולהיפך "וצדיק באמונתו יחיה", הרי הוא בעניו וצרותיו, חי ועלז באמונתו ומהביל כל הליכות עולמו שהוא ברע, רק עובד ומקוה ומיחל לה' ושמח בו בחייו ויודע שיהיה עוד לנצח בחיי העוה"ב, ע"כ.

והיינו שבענייני העוה"ז שולט החוק של מי שיש לו מנה רוצה מאתים ואין אדם מת וחצי תאותו בידו, וכשיש לו המאיתים אוכלת אותו הקנאה מדוע יש לחבירו ארבע מאות ולעולם לא ישרה בעיניו מה שיש לו, ורק צדיק באמונתו יחיה ורשעים בחייהם קרואים מתים, ולכן ה"יחיה" הראשון שמדבר על הלחם לבדו מכוון לענין הנפש חיה שבכל

דברים ח' ג' "ויענך וירעבך ויאכלך את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבתיך, למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם".

ויש גירסא בתרגום שכתוב בה לא על הלחם לבדו "מתקיים" אנשא כי על כל מוצא פי ה' "חיי" אנשא.

ויש לבאר הדבר ע"פ מש"כ הנצי"ב (בראשית ב' ז') דשורש חי אצל בעלי החיים משמעו פעם חי ולא מת, ופעם חי ולא עצב, ובס' שמות א' ט"ז נתבאר דיש נ"מ באותיות השורש היינו דחי ולא מת שורשו חיי, וחי ולא עצב שורשו חיה, וחז"ל השתמשו בלשון מיתה ג"כ בשני משמעויות הללו היינו שלפעמים על השפלת הדעת קראו מות, כמו במס' תמיד (ל"ב א') איתא דשאל אלכסנדר מוקדון לחכמים מה יעשה אדם ויחיה א"ל ימית א"ע ופי' ישפיל עצמו, ולא עוד אלא שבב"ר פרשה צ"ו עה"פ "ויקרב ימי ישראל למות" פי' את הפסוק "ואין שלטון ביום המות" אין מות אלא לשון השפלה, והנה בהמה נקראת נפש חיה בעוד שהיא בריאה כפי טבע יצירתה, משא"כ אדם לא מיקרי חי אלא באופן שנפש השכלי ג"כ שלם עמו, ואם לאו לא מיקרי חי שהרי אינו בשלימות האדם, ואדם מישאל שנוצר להיות בו נפש ישראל מרגיש בעבודת ה', לא מיקרי חי אלא כאשר הוא בשלימות יצירתו, וכדכתיב (חבקוק ב' ד') וצדיק באמונתו יחיה.

וז"ל הרמב"ם בפ"ז מהל' רוצח ה"א: "שנאמר וחי עשה לו כדי שיחיה, וחיי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד תורה כמיתה חשוּבין", וחז"ל אמרו (ברכות י"ח ב') רשעים בחייהם קרואים מתים, היינו משום שחסר ממנו תכלית יצירתו, ומי שהגיע למעלת אהבת ה' ומתענג בזה ויודע תענוג הנפלא של אור פני מלך הקב"ה, לא מיקרי חי אלא בשעה שהוא עומד בזה המעלה, ובשעה שאינו בזה המעלה אינו בתכלית שלימותו, וע"ז אמר משה רבינו לישראל (דברים ד' ד') ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום.

בעה"ח זה "מתקיים אנשא", וה"יחיה" השני קאי על הנפש חיה שבאדם שזה רק "על פי מוצא פי ה' יחיה האדם" מתרגם "חיי אנשא".

והנה מבואר שם בנצי"ב שכל מי שיש בטבעו לחיות ברום דרגתו ומאבד מעלתו חשיב מת, ולכן הרשעים קרואים מתים שחסרה להם חיות הנפש שיש בטבעם לחיות בה. וז"ל: כמש"כ בס' בראשית ב' ז' וכ"פ דמשמעות חי הוא עליזת הנפש ועונג הדעת שמשיג בהגיעו לתכלית שלימותו, והכלל דכל הרגש רוחני מוסיף חיות, וכמו שחיות האדם תלוי במה שמרגיש עונג הדעת והכבוד והוא מרובה יותר מחיות הבהמה שאינה מרגשת עונג אלא באכילה ושתייה וכדומה, ואם יקרה אדם שמאבד ומשחית הרגשותיו הרוחניים וישקיע עצמו והרגשו רק בתאות אכילה וכדומה, ה"ז נחשב כבהמה ואינו נקרא אדם חי שהרי מאבד מה שהי' בכחו לחיות בטוב, כך העובד את ה' באמונה מתענג ומרגיש חיות מזה העבודה ומי מישראל שמאבד הרגשה נעימה זו נקרא מת, שהרי הוא משחית חיות שהיה בכחו, ע"כ.

ולפ"ז אפשר לפרש הפסוק באופן זה "לא על הלחם לבדו יחיה האדם" דהיינו כשאדם יש לו רק לחם לבדו, היינו ענייני הגשמיות, אינו קרוי חי, רק "על כל מוצא פי ה'" אז מקרי חי, שכן לפי התרגום על הלחם לבדו ג"כ מקרי חי אלא שאין זה אלא חי של "נפש חיה" שנאמר בבע"ח, אבל יש עוד חיים שהם על כל מוצא פי ה', וכוונת הכתוב שבאדם יש מלבד החי כשאר בע"ח יש בו גם חי נוסף, ואילו לפי מש"כ עתה, "על הלחם לבדו" לא מקרי כלל חי, והיינו "לא על הלחם לבדו" דהיינו כאשר יש לו לחם לבדו לא יחיה האדם, אלא אימתי מיקרי חי כאשר חי "ע"פ מוצא פי ה'". והנה הכתוב אומר (דברים ד' א') "ועתה ישראל שמע אל החוקים וגו'" וביאר הנצי"ב שם: "שמע אל החוקים ואל המשפטים, כבר ביארנו בס' ויקרא י"ח ה' ע"פ ברייתא בספרי ותלמוד בבלי וירושלמי, דזה הלשון משמעו חקים אלו המדרשות י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן ונחקקת בכל תיבה ואות, ומשפטים אלו הדינים שנחקר עי"ז. ומוציאים הלכות חדשות, והוא כח התלמוד שבכל דור, ואמר משה אשר אנכי מלמד אתכם לעשות, אין הפי' לעשות המצוה, שהרי אינו מענין הפי' וגם לא שייך ע"ז לומר מלמד אלא מצוה, אלא קאי על החקים והמשפטים ומשמעו להעמיד המקרא על דקדוקיו כמש"כ בספר ויקרא ט' ו', ולהלן ל"ב מ"ו, וכ"פ מתפרש עשיה על חידוש הלכה ע"פ חקירת התלמוד מדרשי דקראי כמש"כ בס' ויקרא י"ח ה', ומשה רבינו לימד לישראל במה שהראה כמה חקים ומשפטים אשר העלה בפלפולו, ומזה ישכילו גם המה לעשות כן בכל דור", עכ"ל.

וע"ז קאי "למען תחיו", שגלתה תורה שע"י עסק התורה מתרבה חיות הנפש כמש"כ (אבות פ"ב מ"ז) מרבה תורה מרבה חיים, כי אין כמו לימוד התורה להרבות בהרגשים רוחניים ולהגיע לעליזות הנפש ועונג הדעת, ובלשונינו להיות "מאושר", וזה נוסף על הענין של "צדיק באמונתו יחיה" שזה ע"י האמונה וקיום המצוות, וכאן נתחדש

שבלימוד התורה וגילוי עומק צפונותיה מתרבים "הרגשי חיות הנפש של האדם", וזהו המרבה חיים.

אכן יש להוסיף בזה שיש עומק נוסף במה שאמרה תורה "למען תחיו", הגאון ר' ברוך בער ליבוביץ צ"ל שמע פעם מי שהגדיר שתורה היא החמצן של החיים, רב"ד כעס על הגדרה זו ואמר שהתורה איננה חמצן החיים אלא היא עצם החיים, שכן חמצן מאפשר חיים ותורה היא עצם החיים, והביאור בדבר י"ל שהמושג חיים בשלימותו הוי רק כאשר החיים הם נצחיים שכן כל דבר שכלה והוא רק זמני לא מיקרי חי במלוא משמעות המושג של חיים, ולכן שייך לומר חי רק על הקב"ה שהוא אלקים חיים שכן הוא לבדו נצחי, אלא שהקב"ה בטובו נתן אפשרות לאדם לזכות לחיים נצחיים וזה בעוה"ב, אבל בעוה"ז אין חי נצחי, אמנם ע"י תורה יש אפשרות לאדם להיות דבק בהקב"ה במקור החיים, וחיותו שלו היא נצחית, והיסוד בזה שאורייתא וקוב"ה חד הם, הוא ורצונו חד הוא (זה"ק הובא בנפש החיים שער ד' פ"ו), וכשנתנה תורה לישראל יש אפשרות של התאחדות עם התורה, ויתקיים האמור ישראל ואורייתא וקב"ה חד הם, ואז חשיב החיים של זה, חיים בשלימות, ואלו הם עצם החיים, ועל זה הוא מה שנאמר (משלי ג' י"ח) "עץ חיים היא למחזיקים בה, ותומכיה מאושר" תומכי תורה הם מאושרים, היינו עליזות הנפש ועונג הדעת, אבל המחזיקים בתורה הם מחזיקים "בעצם החיים", וזה מה שנאמר כאן בפרשה שמע ישראל אל החוקים וגו' "למען תחיו", שבזה תבוא שלימות המושג של חיים ששייך באדם בעוה"ז. נמצאנו למדים מהאמור שארבע דרגות יש בחיים זו למעלה מזו, חיים שהם על לחם לבדו שזה רק בבחינת חי ולא מת והם הנפש חיה שכתובה בכל בעלי החיים, למעלה מזה היא הדרגה של צדיק באמונתו יחיה, שאלו הם החיים הכתובים בקרא דויהי האדם לפנש חיה, עליזות הנפש ועונג הדעת, למעלה מזה הוא מה שכתוב בפרשה שמע אל החוקים וגו' למען תחיו שזה מרבה תורה מרבה חיים, ומעל כולם החיים שמתקשר ע"י התורה אל מקור החיים וזהו האמור בעץ חיים היא למחזיקים בה. ודרגה זו היא הדרגה של תורה מגנא ומצללא, ובזה מבואר מה דאיתא בגמ' נדרים פ"א א' שחכמים ונביאים לא יכלו לפרש על מה אבדה הארץ, שכן היה ריבוי של תורה כפי המבואר שם בראשונים, והרי תורה מגנא ומצללא, אלא שלא היתה זו בדרגה של תורה בשלימות עניינה ולכן לא הגינה.

בגמ' ברכות י"ז א' הני נשי במאי זכיין, ולכאורה קשה וכי אין בהם הענין של צדיק באמונתו יחיה, וכן אם יש אצל בעליהן מרבה תורה שמרבה חיים הרי ממילא החיים הם בכל הבית, אלא צ"ל שהנידון היה על העץ חיים היא למחזיקים בה האם שייך ענין זה לנשים, וע"ז משני מתוך שמאפשרות לבעליהן ללמוד, גדולה הבטחה שהבטיח הקב"ה לנשים מן האנשים שנאמר (ישע' ל"ב ט') "שמענה קולי בנות בוטחות האזנה אמרתי", בוטחות, והיינו שנשים לא חשיבי רק כתומכי תורה שהם מאושרים אלא כמחזיקי תורה שמחזיקים בעץ החיים עצמו.

(עטרת חן ח"ב שיחה כג)

בענינא דיומא

השפיץ של הגלות של היום זה דור שכן דוד בא - קטגוריה בתלמידי חכמים, מסטינים, מקטרגים, גזירות אחר גזירות. התפקיד שלנו זה לבוא כמו שהגאון אומר, כמו שבגלות מצרים תכבד מן העבודה, ומתוך הצרות האלו מעמידים את הגאולה.

בסערת התקופה: משא ושו"ת נוקב ממרן ר"י חברון הגאון רבי דוד כהן שליט"א בישיבת מיר

כתוב בגאון שהתקופה הזאת של 'תכבד העבודה', שהגלות תתחזק לפני הגאולה, אז זה מתבטא בלומדי תורה שדוחק הגדול שיהיה להם. כמו שכתוב בחגיגה בזמן שאדם מצטער שכינה מה אומרת. כמו שאילה כורעת ללדת מכנסת ראשה בין ברכיה וצועקת. וכו' ועל ידי נשיכת החיויא, - נשיכת הנחש, נחש נושך ברחמה, לתלמידי חכמים בעניות מזה נולד משיח' - כך לשון הגאון. הגאון מעמיד את כל הדברים מה שאנחנו רואים לנגד עינינו בצורה הכי מדויקת שיכולה להיות.

יש עוד לשונות של גאון, כן ראינו בברכות על הערב רב, שאור שבעיסה הם הערב רב שהם גרוועים מאומות העולם, 'מה שאין הפה יכול לדבר שמבטלים את ישראל מהתורה וממצוות'. נמצאים היום במצב של עקבתא דמשיחא, כולנו בטוחים ומאמינים שזה הבחינה שמצאים לפני הגאולה, אבל קודם הגאולה 'יכבד הגלות יותר מכל הגלות'. פשוט הזכירו לנו שאנחנו בגלות, ונמצאים היום בשיא של הגלות. והשיא של הגלות מתבטא, כך אומר הגאון, בדוחקא של תלמידי חכמים, בעניות של תלמידי חכמים, שזה זה עיקר העבודה שלהם.

יש עוד לשונות של גאון, זה הכל דברים מבהילים, וזה לשונו: 'עמלקים, ראשיתם של ישראל בגלותו, וגוזלים את עניי ישראל', כך הוא אומר בחבלי משיח. הוא ממש מתאר את כל את כל את כל התקופה הזאת כאילו שיש כאן דברים שחיים אותם היום, את כל את כל המציאות הזאת.

אני זוכר. היה בתקופה הראשונה שהקימו אז את הממשלה עם בגין, אז היה דבר חדש. הרב שך לקח אחריות, והחליט להיכנס לקואליציה. והתקיפו אותו על זה מאוד, וזה כאב לו. אנשים קרובים אליו והתקיפו אותו. אני נכנסתי אז עם רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל באיזה עניין, והוא היה פשוט מאוד כאוב, והוא התחיל מעצמו לדבר. אז הוא אומר: חושבים, שבא בקלות כאילו לאחר יד בא ההחלטה הזאת לבוא להיכנס לקואליציה, אין לנו עניין לקואליציה, אנחנו לא נמצאים בקואליציה כחלק מהממשלה, ולא רוצים ממשלה, ולא לוקחים שרים איתם, כך הוא דיבר. ואנחנו לא רוצים שום מעורבות לא לא בענייני חוץ ולא בענייני ביטחון. נכנסנו בשביל דבר אחד - וכמו שעושים עסק, כך הוא אמר. שאנחנו צריכים אותם, אז העבירו חוק פטור בנות מגיוס, באותו זמן לא היה עד אז מסודר, חוק ניתוחי מתים, גיוס בני ישיבה, שחזקו אז באותה תקופה את החוק הזה. עושים עסק איתם, אנחנו לא חלק מהם.

הנושאים האלה התפשטו אצלנו בכל המציאות הזאת. התרגלנו להיות שאנחנו השלטון וחלק שלטון, כל מיני דברי הבל של שיש פה גוש הימין או אנחנו נמצאים בגוש אחד, דברים ששטשו את כל המושגים שבזמננו היו דברים פשוטים. זה זה היה הגישה שלו וזה הגישה שאחר כך.

יש ציבור, בפרט בשוליים, שנסחפו לכל המושגים של 'כוחו ועוצם ידי'. הכל התנפץ לרסיסים, הם קוראים לזה ה-7 באוקטובר, נקרא לזה שמחת תורה תשפ"ד, שמיני עצרת. הכל התנפץ לרסיסים. אחר כך ניסו להחיות את זה מחדש, להתחיל את זה מחדש וכדומה. התברר היום שהכל זה דברי הבל. כלל ישראל נמצא היום בסוף הגלות בסכנה הנוראה ביותר. זה הכל הכל מה שהיה פה זה דברי הבל ממש. כלל ישראל נמצאים בסכנה. חושבים היום, עשו מזה שעוסקים עם איראן, איראן זה ממש מלך קשה כהמן, מצהיר בצורה ברורה שהוא בא להשמיד להרוג ולאבד. אז נניח ששנה דחו את האטום של איראן, אבל עכשיו רואים בחוש - נכנעים להם, הכל חוזר למקומו.

האנשים האלה הם אנשים של נקמה, רוצים להשמיד להרוג ולאבד, כלל ישראל לא יצאו מהסכנה, כלל ישראל נמצאים בסכנה, הכל התנפץ

ברשות הראש ישיבה, מרגן ורבנן ורבותי.

"הרבה מתחבטים בנושא, מה המשמעות של הימים שאנחנו נמצאים בהם? נמצאים היום בימים ש-80 שנה שחינו כאן בארץ ישראל שלא היינו במקום הזה. מה קרה בתקופה הנוראה הזאת, שיש כזה הסתר פנים שמתבטא גם במצב שאיש לא היה מעלה בדעתו בכלל מציאות כזאת? שיכול להיות מצב שלוקחים בני תורה מובהקים, ממש יושבי בית המדרש, ולוקחים אותם כפושע פלילי לבית הסוהר. איך יכול להיות כזה דבר?

הנושא של ההסתר פנים הגדול של כל הגזירות הנוראות, שהביאו מצוקה כלכלית, פוגעים ביסוד הפרנסה של אברכים. מה הפשט בכל המצב הזה ואיך מתמודדים עם המצב הזה?

אז צריך לדעת דבר אחד לפני הכל: מי שקצת ראה בכתבי הגר"א, אז הגר"א מעמיד את הדברים בדיוק לפי המצב שלנו. יש פה כמה קטעים של הגר"א.

הגר"א מדבר בהרבה מקומות, (ממש בהמון מקומות), שהיחס שלו לגלות הרביעית, בסוף הגלות, בחבלי משיח ובעקבתא דמשיחא, הוא קורא לזה 'גלות ערב רב'. הערב רב הוא אומר שזה ראשי העם בגלות, שהם הבחינה של ערב רב, כך הוא קורא להם. ויש בבחינה של גלות, יש מושג מיוחד שלפי הגר"א שייך לאחרית הימים, שהוא קורא לזה 'גלות ערב רב'.

אנשים מדברים על גלות הערב רב, אז חושבים שהמשמעות של גלות ערב רב זה עשו היום יועצת המשפטית או בית משפט העליון, זה הערב רב. הגר"א לא לזה התכוון, רבותי. שהגר"א מדבר על גלות הערב רב, מדבר על כל ראשי העם בגלות. יש ערב רב שמעשיו בגלוי, והגר"א אומר שיש ערב רב - הוא אומר - יש מידותיו של ערב רב בגלות הזאת שפושט טלפיו להראות סימני טהרה ושבע תובעות בליבו. יש בחינה כזאת של ערב רב גם כן. יש ערב רב שמראה טלפיו ויש ערב רב שמסתיר את טלפיו.

אז אי אפשר לבוא ולהגיד שכאילו אנחנו נמצאים פה היום במצב ש'אלץ איז גוט', יש רק ערב רב שנפל עם היועצת המשפטית, זה לא ההגדרה הנכונה בהשקפה. הפשט - כל המציאות הזאת שאנחנו חיים היום בשלטון, שכל מהותו זה הרמת יד בתורת משה, שכל משמעותו זה 'ככל העמים בית ישראל'. אז גם אם יש אינטרסים פוליטיים פה ושם, הוא פושט טלפיו להראות סימני טהרה, אבל שבע תובעות בליבו. המצב הזה זה מצב של ערב רב. זה דברים פשוטים, זה לא קשור למשפט הזה. השפיץ של הרשעות נמצא שמה, אבל זה לא המציאות הזאת." זה דברים פשוטים לא דברי קנאות.

אנחנו התרגלנו כאן בשנים שהיה לנו ב"ה שנים של שובע, התרגלנו למצב שכאילו אנחנו חלק מהשלטון, ואנחנו שייכים לשלטון, ובאיזה מושג שכתנו שאנחנו נמצאים פה בגלות, המציאות היום שמדברים מה קרה איך מתמודדים עם המצב? יש גלות, ונמצאים בגלות, הגלות הכי קשה, אומר הגר"א קודם הגאולה יכבד הגלות יותר מכל הגלות, (המצב הכי גרוע) כמו שכתוב בגלות מצרים תכבד העבודה, זה המצב, והם נקראים חבלי משיח, וחבלי משיח זה כמו חבלי לידה שמתוך הצער אז בא הלידה.

והגאון אומר שיש פסוק בקהלת חכמת המסכן בזויה, אז אומר בפרט בגלותא, גלות הערב רב, בזויה בגלותא, חכמת סופרים תסרח ויראי חטא ימאסו, ובעיני הערב רב היא תצלח שהם ראשי ישראל בגלות, הכל לשונות של הגאון. (רובם מתיקוני זוהר, וחלק מאור יהל, הוא מלקט את זה פה) והשכינה צועקת בתקופה שתכבד העבודה, 'על לומדי תורה, על דוחק הגדול שיהיה להם'.

לרסיסים. והיה כאן... יכול להעיד על זה, היה כאן בשוליים של המחנה איזה חסידות והערצה וכו', רואים את הכל דברי הבל ממש ורעות רוח.

כלל ישראל נמצאים בגלות, אז בגלות נמצאים בסכנה קיומית ונמצאים בגלות בתוך כלל ישראל. גלות של רדיפות, גלות של קטגוריה בתלמידי חכמים וגלות של העניות ובגלות.

כולם הרי מכירים את הגמרא בסוף כתובות, הגמרא אומרת: 'דור שבן דוד בא' – כך אומרת הגמרא – 'קטגוריה בתלמידי חכמים'. רש"י אומר: 'אף במסטינים ומקטרגים עליהם, כך לשון רש"י בכתובות. רק כתוב 'בזויה אחר בזויה', אומר שמה רש"י: 'גזירות אחר גזירות', כתוב הדברים האלה כתוב מפורש. זה לא דברים שכאלו אומרים את זה לפי המצב הזה. **אף במסטינים ומקטרגים, זה דור שבן דוד בא. עוד לא היה מסטינים ומקטרגים כמו הדור שלנו.** רש"י אומר גזירות אחר גזירות, כל יום גזירות אחר גזירות, זה דור שבן דוד בא. זה דוחקא בגלות.

ושואלים, מה התפקיד שלנו בשעה כזאת? מה ההתמודדות שלנו? אז ידוע מה שהחפץ חיים אמר, החפץ חיים דיבר על חבלי משיח עוד לפני השואה, דיבר דברים קשים מאוד, כל מה שיקרה, שאלו אותו: איך עוברים את חבלי משיח? אמר, הגמרא אומרת: 'מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח? יעסוק בתורה ובגמילות חסדים', כך הלשון.

אז הוא אומר שכתוב פה שני יסודות: כתוב פה יסוד אחד, **שבלי תורה וגמילות חסדים אי אפשר לעבור חבלי משיח, והעצה היחידה זה אם יעסוק בתורה ובגמילות חסדים.** ומה זה יעסוק בתורה? אז זה כתוב ב"ח בהלכות ברכות התורה, מה זה לעסוק בדברי תורה? עסק התורה זה בעמל וביגיעה, זה עסק התורה. עסק התורה זה 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה', **זה הצורה של עסק התורה, אין לנו דרך אחרת.**

רציתי קצת לדבר על המושגים של התקופה, איך מתמודדים עם המצב הנורא הזה. צדו צעדינו מלכת ברחובותינו, בחורים מפחדים לצאת לרחוב, חוששים כל אחד שיקחו אותו למאסר, נשים חוששות על הבעלים שלהן. נהיה פה איזה מצב של פחד ואימה. איך מתייחסים להתמודדות בתקופה הזאת?

יש כאן גמרא בברכות (ס"א ע"ב), גמרא מפורסמת מאוד: 'יתנו רבנן' פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה'. כמה פעמים זה חוזר הלשון הזה, בגמרא בראש השנה גם כן, גזרו שלא יעסקו בתורה. בא פפוס בן יהודה, פפוס בן יהודה, הגאון אומר באמרי נועם, שכתוב בגמרא שהיה מהרורי לוד, **הוא היה אדם גדול.** ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהילות ברבים ועוסק בתורה, שוב פעם הלשון עוסק בתורה.

אמר לו: עקיבא, אי אתה מתיירא מפני המלכות? אמר לו: אמשול לך משל, למה הדבר דומה? לשועל שהיה מהלך על גב הנמר, וראה דגים מתקבצים ממקום למקום. אמר להם: מפני מה אתם בורחים, לאיפה אתם בורחים? אמרו לו: מפני רשתות שמביאים עלינו בני אדם. אמר להם: יש לי עצה בשבילכם, עלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם. אמרו לו: אתה הוא שאומרים עליך פיקח שבחיות? לא פיקח אתה אלא טיפש אתה – כך לשון הגמרא. **במקום חיותנו אנו מתייראים – דגים שבים זה מקום חיותנו – מקום מיתתנו על אחת כמה וכמה.**

אף אנחנו עכשיו, שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה 'כי הוא חיך ואורך ימים' – תורה זה חיים, לשון הפסוק בסוף פרשת האזינו. **אם עוסקים בתורה נמצאים בסכנה, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה, נעזוב את העיסוק בתורה על אחת כמה וכמה, הסכנה רק תגדל, הסכנה לא תהיה פחות.** אמרו, לא היו ימים מועטים עד שתפסו לרבי עקיבא וחבשוהו בבית האסורים, ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו. אמר לו פפוס: מי הביאך לכאן? אמר לו: אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה, אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים."

"הגאון אומר מה זה פפוס נתפס על דברים בטלים, על זה שהוא שמע את רבי עקיבא ולא הסכים לדברי רבי עקיבא. הגמרא עצמה גמרא שצריכה הרבה ביאור מה כאן השקלא וטריא, לכאן פפוס טוען לו טענה של ממש, וחי בהם שיחיה בס ואל ימות בהם. ג' עבירות עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, יהרג ואל יעבור, איפה מצינו למסור נפש על תלמוד תורה, כתוב ותלמוד תורה נגד כולם, אבל איפה מצאנו חידוש כזה שעל תלמוד תורה יש מסירות נפש.

גם רבי עקיבא שעונה לו עם המשל לפפוס בן יהודה, הוא לא אומר לו שעל התורה צריך למסור נפש, מה הוא אומר לו? טיפש אתה במקום חיותנו אנו מתייראים, אנחנו נמצאים בסכנה במקום חיותנו, במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה, שם נמצאים בסכנה יותר גדולה, מה המשמעות של הדברים? אז יסוד הדברים נמצא אצל רבי אייזיק חבר, רבי ברוך בער לא מביא את רבי אייזיק חבר, אבל אומר את זה בתוספת הסבר, שמוסיף גישמאק בכל מהלך הגמרא.

רבי אייזיק חבר במעלות התורה, מביא פשט בגמרא, אומר לשון כזה: בא

וראה כמה הגיע מעלת עסק התורה ועונש ביטולה שהרי קיי"ל שכל המצוות נדחים מפני פיקוח נפש, ובמקום סכנה עצומה כזו עמד רבי עקיבא והקהיל קהילות ברבים ולימד תורה, שזו היתה תמיחת פפוס בן יהודה, אסור לעמוד במקום סכנה - וחי בהם, ופה אומר לשון שונה קצת, תשובתו אליו שתלמוד תורה אינו דומה לכל המצוות, שכולם נדחים מסכנה לבד, חוץ מגילוי עריות שפיכות דמים ועבודה זרה שכתוב בהם וחי בהם, **מה שאין כן תלמוד תורה שהוא חיינו של האדם ממש, לכן לא שייך בו מקרא דוחי בהם, שאדרבא ביטולה גורם ביטול החיים בוודאי.**

הוא אומר וחי בהם אומר שבשביל לחיות מותר לך לעבור על המצוות, אבל לבטל מן התורה זה לא וחי בהם, כי ביטולה זה לא וחי בהם, אז אתה לא יכול להגיד שמכח וחי בהם אתה יכול לבטל מן התורה, והמשיל לדגים הוא אומר כמו דג יוצא מן המים מיד מתים, פורש רגע מן התורה נפסק חיותו, יש חיים גופנים, **אבל החיים של בן אדם זה החיים הרוחניים זה החיים האמיתיים של הבן אדם, כי הם חיינו ואורך ימינו.** זה הלשון מביא רבי עקיבא את הלשון. כי הוא חיך ואורך ימים, אומרים את זה בתפילה.

ואומר: **עיקר חיות האדם אינו אלא בתורה. ומי שאינו עוסק בתורה, אומר, נפסק חיינו.** מה הוא מסביר כאן? הוא אומר: עיקר האדם הוא הרוח שבו נקרא אדם, ולא הנפש. **אדם שאינו עוסק בתורה, הוא נפש הבהמית. נפש הבהמית זה כמו כל הבהמות, זה לא חיים של בן אדם. מי שאינו עוסק בתורה נקרא עם הארץ, אינו בגדר אדם כלל.** ועל זה הוא בא ואומר: זה החיים, כי חיים רוחניים, חיים של אדם זה על ידי התורה. אתה מתנתק מהחיים הרוחניים. זה מה שאמר ר' אייזיק חבר, פשט בגמרא.

רבי ברוך בער קצת מוסיף פה נקודה, הוא הולך באותו כיוון. (נמצא בהקדמה לסימן ד'). הוא מביא, הקשו הראשונים: איך היה התנא מוסר נפשו על זה? מסירות נפש ויהרג ואל יעבור זה רק עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים.

אז קודם כל, הוא אומר לשון כזה, (זה רבי אייזיק חבר לא נצרך לזה. רבי אייזיק חבר אומר את זה על ביטול תורה בכלל). הוא אומר **את זה כי זה קיום כל התורה, מפני שאז עמד בסכנה כל הקיום של התורה.** רבי ברוך בער מוסיף ואומר: **המקהיל קהילות ברבים, זה השאלה אם יהיה תורה בכלל ישראל או לא יהיה תורה בכלל ישראל.** והיה החיוב מן התורה שהתנא הקדוש, **רבי עקיבא, יתן נפשו עבור קיומה של תורה.**

אומר, אין דבר חביב לפני הקדוש ברוך הוא כמו רבי עקיבא ותורתו, ורבי עקיבא ותורתו נלקח בשביל שישאר תורה בכלל ישראל, אם אין גדיים אין תישים.

עכשיו הוא אומר: פפוס בן יהודה טעה. מה הייתה שאלתו? של אותו קדוש וצדיק פפוס בן יהודה, קורא לו צדיק וקדוש, הוא מביא את הגאון מוילנא שהבאתי קודם, היה מהרורי לוד היה. רבי עקיבא עשה בזה חובת התורה. אז אומר לשון כזה: עיקר שאלתו לא הייתה על מה שמלמד תורה לתלמידים, אלא מה שלימד, מקהיל קהילות ברבים. היה ללמוד במחבואים ובסתר. הוא אומר בכלל עוד נקודה שפפוס בן יהודה טעה, לא היה כאן בכלל נקודה שאם יש נקודה של קיום התורה, אין 'יוחי בהם'. אבל מה זה מקהיל קהילות ברבים, אומר רבי ברוך בער, ובאם ככה, הכניס עצמו סתם בסכנה.

והשיב לו רבי עקיבא, שזה כמו הדוגמה של השועל והדגים, הוא אומר, ביאור הדבר: אם במקום חיותנו אנו בסכנה – במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה. תשאל אותנו למה אנחנו מכניסים עצמנו בסכנה, הלא זה חיותנו, והרי מיתה לפנינו, ומוכרחים אנו להיות במים. ואם יש סכנה גם במים – בא זו ממילא, אבל לא מכניסים עצמם בסכנה. ורבי ברוך בער אומר פה לומדע"ס, הנושא כאן שאדם אסור לו להכניס את עצמו לסכנה בשביל מצווה מן התורה. אומר, **לא לחיות בתוך תורה, זה מיתה ממש, זה הלשון של הגמרא "כי הם חיינו".** אם אנחנו נמצאים בסכנה בתוך המים, אז המשמעות היא שגם כשחיים בתורה נמצאים בסכנה, הוא אומר. זה לא נקרא להכניס לסכנה, זה הוא קורא לזה "בא ממילא".

אז הוא בא ואומר: אם נלמד תורה לתלמידים במחבואים ומסתורים, **אם ניקח תורה ונתחבא במחבואים ומסתורים, הוא אומר - זה ביטולה של תורה והרי הם מתים ממש. גם אם ילמדו תורה במחבואים ומסתורים, אומר, זה לא יהיה תורה, כי תורה במחבואים ומסתורים זה לא הפשט "כי הם חיינו". תורה צריכה להיות בבית המדרש, תורה צריכה להיות ברוממות.** ואם אין תורה, הרי תיכף למיתה. ואם חס ושלום גם אז באה הסכנה - אז אומר, זה בא ממילא. זה לא הפשט שהוא מעמיד את עצמו במקום הסכנה. כך מגדיר רבי ברוך בער את הדברים ביחס לכל המעשה הזה עם רבי עקיבא ועם פפוס בן יהודה.

ולמד פה פשט, השקלא וטריא זה על מקהיל קהילות ברבים, והמסירות נפש על תורה זה לא רק אם ללמוד תורה או לא ללמוד תורה, **אלא המסירות נפש על תורה להעמיד את ההמשך של לימוד התורה בצורה ובמצאות הזאת איך יש מסירת התורה לכלל ישראל.** משה קיבל תורה

מסיני ומסרה ליהושע, יהושע לזקנים, זקנים לנביאים, יש מסירת התורה לכלל ישראל. והצורה של מסירת התורה לכלל ישראל, איך הצורה שלה? מקהיל קהילות ברבים.

זה תלמוד תורה דברים, מסירת התורה של רבי עקיבא שהיה ממוסרי התורה - זה הצורה של מסירת התורה ברבים, בלי זה - זה ביטול התורה. ואם זה ביטול התורה, אז לנתק ממקהיל קהילות ברבים זה לאבד את החיים, הוא אומר, לאבד את החיים זה לא צד בכלל. אנחנו ממשיכים עם החיים, בלי זה אין לנו חיים. ואם במקום החיים יש סכנה - אז זה בא ממילא, זה כבר לא נוגע אלינו.

אני ראיתי שואלים, יש בגמרא בעבודה זרה י"ט, מעשה ברבי חנינא בן תרדיון שהיה מחזיק ספר תורה בחיקו והיה מקהיל קהילות ברבים, גם אותו סיפור שגזרה מלכות הרשעה. ואמר לו רבי יוסי בן קיסמא, כך לשון הגמרא, והוא אמר לו: איך אתה לא מתיירא? אז הוא אמר לו: מן השמיים ירחמו. אמר לו: אני אומר לך דברים של טעם, ואתה אומר לי מן השמיים ירחמו! אז ראיתי מישהו שואל, הרי המעשה זה אותו מעשה, ובשניהם זה מקהיל קהילות ברבים.

רבי עקיבא אמר פה משל שלם עם השועל ועם הדגים, והוא אמר לו מן השמיים ירחמו. מה התשובה "מן השמיים ירחמו"? מה המשמעות של התשובה הזאת? ומה הפשט "אני אומר לך דברים של טעם"? למעשה, איך שהגאון לומד פה פשט, אז הטענה היא אותה טענה של פפוס בן יהודה. ועל זה כתוב "נתפסת על דברים בטלים". היחס זה לא דברים של טעם, זה דברים בטלים.

אבל הוא שואל סתירה: למה למה הוא ענה לו מן השמיים ירחמו? לפי רבי ברוך בער זה מאוד גישמאק. אומר לו: אם יש נידון אם צריך להיכנס לסכנה או לא להיכנס לסכנה - אז זה נידון שנוגע אליי מה אני צריך לעשות. אומר, לעזוב את התורה - זה לא אפשרות בכלל! כי לעזוב את התורה - זה מיתה, "כי הם חיינו ואורך ימינו". איי, בתוך החיים עצמם שולחים גם סכנה - זה כבר מן השמיים ירחמו, זה לא קשור אליי. אז זה לא תרתי דסתרי, התשובה של רבי חנינא בן תרדיון והתשובה של רבי עקיבא לפפוס בן יהודה. זה המשמעות של הדברים, זה היחס של הדברים.

שאנחנו היום נמצאים במצב הנורא שאנחנו אליו הגענו. רבי חיים שמואלביץ צוק"ל היה אומר תמיד פה על המעשה של חושים בן דן. היו נמצאים במצב נורא, עשו הרשע מונע את המצווה. ונכנסו לדן ודברים ותוארו וכבר לא ראו מה שקורה פה. חושים בן דן לא היה שומע, הוא קם ולקח מקל והרג אותו. נמצאים בתוך המצב ולא רואים את המצב. צריך להתבונן מה קרה פה. דבר שהלך לאט לאט, והלך והתחזק והתגבר, אבל לא יודעים מה קרה פה. אבל צריך להתבונן מה קורה פה, כפשוטו של דברים! גזרה מלכות שלא לעסוק בתורה, זה המשמעות הפשוטה של הדברים.

שבאים ומדברים על כל יחיד ויחיד, ההרגשה היא, כל יחיד ויחיד היום הוא לא הוא לא יחיד. אין היום מושג של יחידים. היום כל אחד ואחד זה ציבור, זה ציבור אחד, זה כאיש אחד בגוף אחד. וכל אחד ואחד הוא חלק ממערכה כללית של של המושג הזה לעמוד בכל הכח, ולא להתנתק מהחיים לא לצאת מהמים לא לצאת מהמים, לא להתנתק מתוך מציאות החיים. והחובה הזאת היא חובה כפולה ומכופלת, שזה הכוח שלנו שנהיה כולנו כאיש אחד בלב אחד בכוח הזה, אין פה יחיד, אין פה שאלה של יחיד.

כשמתבוננים, כלל ישראל עברו תקופות נוראות. הייתה פה שואה נוראה, דברים שאי אפשר לתפוס אותם בכלל, איך להשיג אותם, מיום ברוא אלוקים אדם על הארץ. איפה היה כזה דבר שלקחו אנשים, נשים וטף, מיליונים, על לא עוול בכפם, רק על זה שהם בניו של מקום. וזה חלק מהמאורעות של אחרית הימים.

שמדברים על השואה, אז כבר ידוע, הספורנו אומר זה פשט בפסוק, גם השואה נמצאת בפסוק. 'אמרת אפאיהם אשבייתה אנוש זכרם', אז אומר שמה הספורנו: 'אמרת אפאיהם' שיהיה זמן שאני אכלה אותם ולא אשאיר מהם אלא פאה כמו שיהיה באחרית הימים, כמו שכתוב 'ובהר ציון תהיה פליטה והיה קודש', כך הלשון של הספורנו. הכל נמצא, שירת האזינו - אומר רבי אלחנן - כוללת את כל המאורעות של חיי העולם.

אבל מתבוננים בתקופות ההן, אי אפשר לבוא ולתאר את המסירות נפש של בני התורה בתקופה ההיא. בתקופה של ההסתר פנים הזאת, אלפי בני ישיבות מכל הישיבות, כולם הגיעו לוויילנא. קול התורה לא הפסיקה לרגע אחד, לא היה אוכל, היה רעב, לא היה איפה לישון, היה קור, היה הכל. המשיכו בתלמודם כלא היה. היו בישיבת מיר שהייתה בשנחאי, היו תנאים נוראים, התקופות של חוס, שהיו תנאים נוראים ובמגופות ובמחלות. למעלה מחמש שנים, קול התורה לא פסקה ברגע. בני תורה בכל המצבים המשיכו בכל המצבים, אף פעם לא הגיעו למצב שנשברו בכל התקופות.

תמיד בן תורה ידע שהוא מחזיק את התורה, והוא ממשיך את מסירת התורה מהר סיני וידע שזה התפקיד שלו. במצב שנמצאים בו היום, אני לא בא למעט ולהקל במצב שנמצאים בו היום, אבל גם במצב שנמצאים בו היום, לא נמצאים היום במצב שבני הישיבות היו בוויילנא בזמן מלחמת העולם, במסירת נפש בשביל לימוד התורה. לא דורשים מאיתנו עד כדי כך. יש מסירת נפש של הדור ההוא ויש מסירות נפש של הדור שלנו.

וצריכים לדעת, מה שורש הבעיה שכולם אומרים 'מה קרה? איך זה קרה? למה לא עושים? תעשו משהו, תעשו?' מה זה לעשות? בשואה יכלו לעשות משהו? אני לא בא להשוות דברים. יש כאן חבלי משיח, יש כאן עקבתא דמשיחא, יש מצב של גלות. ולרגע אחד שוכחים יש כאן גלות, רבותיי. וזה חלק מהתלאות של הגלות. גלות עוברת תקופות. עם ישראל בכל הגלויות שלהם, היה גלות יותר קלה והיה גלות יותר קשה.

אני לא זוכר, פעם ראיתי באיזה מקום, אני לא זוכר איפה, שגלות זה מלשון גלים. גלות של עם ישראל, היו גלים גלים, גלים של רדיפות וגזירות ופוגרומים ואינקוויזיציות ותקופות יותר ותקופות פחות. זה זה זה חלק מהגלות.

אבל השפיץ של הגלות של היום זה דור שבן דוד בא - קטגוריה בתלמידי חכמים, מסטינים, מקטרגים, גזירות אחר גזירות. התפקיד שלנו זה לבוא כמו שהגאון אומר, כמו שבגלות מצרים תכבד מן העבודה ומתוך הצרות האלו מעמידים את הגאולה. אנחנו עומדים בחוד החנית לעבור את התקופה הזאת שבכוח התורה יהיה את הכוח של הגאולה העתידה לבוא, זה התפקיד שלנו היום.

וכלם יודעים, האור החיים הקדוש מביא על זה זוהר חדש, ששלוש גלויות עם ישראל נגאלו בזכות האבות הקדושים, והגאולה האחרונה תהיה בכוח התורה. והוא אומר שהקדוש ברוך הוא לא יגאל עם של בטלנים, הקדוש ברוך הוא יגאל בכוח התורה. זה זה העבודה שלנו וזה זה התפקיד שלנו בתקופה הזאת - להעמיד את כוח התורה.

אם חס ושלום, אני לא מאחל לאף אחד שזה מה שיקרה, אבל אם חס ושלוש יקרה למישהו מצב שיצטרך להיות נתפס בבית הסוהר - אשריך שנתפסת על דברי תורה! רבי עקיבא אמר: 'כל ימי הייתי מצטער על דבר זה, מתי יבוא לידי ואקיימו'. אז רבי עקיבא אמר, על כל ימי הייתי מצטער על הדבר הזה לעמוד שסורקים בשרם במסרקות של ברזל, הרמב"ן נראה שמה שזה השפיץ של השפיץ של ייסורים שיכול להיות בעולם, זה סורקים את בשרם במסרקות של ברזל.

לא נמצאים בסורקים בשרם במסרקות של ברזל, שלא נגיע לשמה, אבל לא שמה אנחנו נמצאים היום. אבל שנהיה 'אשריך שנתפסת על דברי תורה', זה העבודה שלנו.

אבל צריך לדעת דבר אחד, וזה דברים שרבי חיים מוולוז'ין היה אומר שזה דברים פשוטים, החלק הזה. רבי חיים מוולוז'ין אמר לשון שזה בדוק ומנוסה, (בכתר ראש אות ע"א) בזה"ל: 'עול תורה', אמר רבנו דבר מנוסה, שישכים אדם בבוקר ויקבל עליו ביום ההוא עול תורה באמת ובתמים, שיגמור בליבו שלא ישמע לשום דבר ולא יבטלנו שום טרדה, יסורו ממנו הביטולים ובוודאי יצליח ביום ההוא בתורה. וכפי תוקף קבלת עול תורה בבוקר וכפי חיזוק ההסכמה, כן יעזרנו השם בו ביום ויסורו הטרדות ממנו.

רבי חיים מוולוז'ין נתן עצה, העצה הזאת זה משנה: 'כל המקבל עליו עול תורה, מעבירים ממנו עול דרך ארץ'. אז הוא אומר: בדוק ומנוסה, שישכים אדם בבוקר ויקבל עליו ביום ההוא עול תורה באמת ובלב תמים, יסורו ממנו הביטולים ובוודאי יצליח הוא בתורה. הוא אומר שזה בדוק ומנוסה. כמובן לפי הקבלה של עול תורה. העבודה שלנו היום זה קבלת עול תורה. הוא אומר שזה בדוק ומנוסה, ובקבלת עול תורה לא יכול להיות שום כוח שיכול לבוא ולשנות אותנו.

יש שני דברים שרבי חיים מוולוז'ין אמר אותם. שני הדברים האלה זה דרך חיים שיכול לתת כוח לכל בן תורה בכלל וכל אברך להתמודד עם הקשיים, זה שני הדברים שרבי חיים מוולוז'ין אומר. רבי חיים מוולוז'ין אומר דבר אחד - להתחיל את עבודת היום עם קבלת עול תורה, זה יסוד אחד של רבי חיים מוולוז'ין, זה מה שקראתי עכשיו.

רבי חיים מוולוז'ין אמר עוד יסוד. המשנה אומרת: 'כל המקיים את התורה מעוני, סופו לקיימה מעושר'. וכל המבטל את התורה מעושר, סופו לבטלה מעוני, לשון המשנה.

אז אומר רבי חיים מוולוז'ין, הפשט הוא שמדברים על עוני ועל עושר, אז זה עניות בממון ועשירות בממון. והוא לא אומר שזה לא נכון, זה זה גם כן נכון, זה גם צריך לזכור את זה. שהמקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר. אבל רבי חיים מוולוז'ין אומר שעיקר העניות והעושר - זה להיות שמח בחלקו. אז הוא אומר, המקיים את התורה מעוני, גם אדם שיש לו קשיים ויש לו התמודדויות, אבל הוא מרגיש שהוא לא שמח בחלקו, קשה

לו עם ההתמודדויות, קשה לו עם המצב הזה – **אם הוא מקיים את התורה מעוני, והוא לא נכנע לטרדות ולא מאבד את עצמו מכוח הטרדות, סופו לקיימה מעושר, שיהיה במצב של שמח בחלקו ומרוצה ושמח, ששום דבר לא יפריע לו מכל הטרדות, הבטחה של רבי חיים מוולוז'ין.**

העבודה שלנו זה עם קבלת עול תורה, והעבודה שלנו לקיים את התורה. גם אם יש טרדות והתמודדויות ומצבים, נמצאים היום במצב של קשיים גדולים, וממש לוקחים את פת לחמנו, מצב שכל הזמן מקצצים ומקצצים וממש כפשוטו מה שהגאון אמר 'עניות תלמיד חכמים'. **אבל צריך לדעת דבר אחד, העבודה שלנו זה לקיים את התורה מעוני, סופו לקיימה מעושר. לעמוד חזק גם בכוח הזה, לא רק שמדברים על הנושא של בתי סוהר אלא גם בנושא הזה של ההתמודדות הכלכלית.** צריך לדעת דבר אחד, זה זה היום התפקיד שלנו וזה זה העבודה שלנו.

אני רוצה לומר עוד שני דברים שאומר אותם רבי חיים מוולוז'ין, רבי חיים מוולוז'ין מורה דרכנו, שני קטעים שנמצאים אחד ליד השני ברוח חיים. אחד או שניים מעשרה ניסים שהיו בבית המקדש: 'לא כיבו הגשמים אש של עצי המערכה', 'ולא ניצחה הרוח את עמוד העשן'. אז אומר מה המשמעות של זה? בא להראות לנו כי **אדם הקבוע בעבודה לא יזוז מפני הכל, ועם כל הסיבות שיפריעו אותו, יעמוד על עמדו.** וכן אש היוקד תמיד על המזבח לא כיבוהו כל גשמים שירדו עליו. **אם אנחנו נהיה חזק בעבודתו, קבוע בעבודה כמו שהוא קורא לזה, לא הגשמים יוכלו לנו ולא הרוח תעמוד לנו.**

והוא ממשיך הלאה ואומר: טענות רוב העולם בזמננו שלא יכולים לעסוק בתורה מחמת הדאגה וטרדות הפרנסה – ובזמננו זה אחד הדברים שכל אלו שמנסים להחליש אותנו זה מה שהם מדברים – **על זה אמר שהוא טעות גמורה, שיהיה בטוח בהשם ויוכל לעסוק בתורה. וזה שאמרו שלא כיבו הגשמים, כי רמז לפרנסה זה גשמים, ולא יהיה חס ושלוש שום ביטול וכיבוי לעסק התורה שנקרא אש.** לא ניצחה הרוח את עמוד העשן, כי אם ילמד..."

"לא יהיה חס ושלוש שום ביטול וכיבוי לעסק התורה שנקרא אש. ולא ניצחה הרוח את עמוד העשן, כי אם ילמד, לא יועיל שום תחבולות היצר, שנקרא רוח הטומאה, להצליח לבטלו מקביעות לימודו, כמו שלא ניצחה הרוח את עמוד העשן שהיה מטמא ועולה. זה העבודה שלנו, העבודה שלנו זה הזמנים האלה להחזיק בהם.

אי אפשר לזלזל בקשיים, אי אפשר לזלזל בטרדות הפרנסה. **בן תורה היום יש לו קשיים נוראים.** אברכים מתמודדים עם קשיים של פרנסה, עם קשיים של בריאות, עם קשיים של צער גידול בנים, עם קשיים של שידוכים שזה עוד נושא מצד עצמו שממש מאוד מאוד מקשה ומכביד. זה לא דברים קלים, זה לא דברים של מה בכך. **וכל הזמן עוד ועוד מפריעים, עוד ועוד מקטרגים. אבל העבודה היחידה שאנחנו יכולים לעשות, זה לקבוע את עצמנו. שום דבר לא יזיז אותנו.**

ואז רוח הטומאה לא תוכל לבטל מקביעות הלימוד, כמו שלא ניצחה הרוח את עמוד העשן שהיה מטמא ועולה. זה בעצם העבודה שלנו בשעות הקשות האלה. וכמו שאני חוזר למה שדיברתי בהתחלה, **כל אחד צריך לדעת, זה לא קושי שלו. זה קושי של כלל עולם התורה. כל אחד ואחד הוא חלק מעולם התורה. כל אחד ואחד שמתמודד ומתחזק, אז הפשט הוא שהוא מחזק את כל הכוח של עולם התורה, הוא מחזק את כוח התורה, שכוך התורה לא ייפסק מכלל ישראל. להמשיך את מסירת התורה מסיני – יהושע, זקנים, נביאים – מסירת התורה לכל הדורות. זה העבודה שלנו וזה התפקיד שלנו.**

ואנחנו יודעים דבר אחד. כל אלו שמנסים לבטל תורה מכלל ישראל, את הנקודה הזאת אין להם, את ההבנה הפשוטה. מבחינתנו תורה – זה אפילו, אם מותר להגיד, לא עוסקים כאן רק אפילו במושג של מצוות ועבודת השם שכלפיהם יש 'וחי בהם'. **עוסקים כאן במצב של חיים, 'כי הם חיינו ואורך ימינו'. אי אפשר לקחת בן אדם מהחיים, ואי אפשר לנו לפרוש מהחיים.** ואם באים להפריש אותנו מהחיים, אז אמר רבי חנינא בן תרדיון: 'מן השמיים ירחמו'. אתה תעשה את שלך ומן השמיים ירחמו.

והקדוש ברוך הוא יעזור שהתקופה הזאת, **שהיא תקופה של הסתר פנים, תקופה שמתגבר הכוח של המפריעים, מתגבר הקושי של הגלות, הגלות האחרונה הולכת ומתגברת. והרמח"ל אומר שהסטרא אחרא לפני הסוף שלה, עם ההרגשה שזה הסוף שלה, היא הולכת ומתגברת. הסטרא אחרא – זה הפרפורים, פרפורי הגסיסה שלהם. הסוף שלהם של הסטרא אחרא, של רוח הטומאה. הולך להתגלות אור השם בעולם, הולך להתגלות אור התורה בשלמות בעולם, הולך לבוא גאולתם של ישראל ומלכות שמיים.** אז היא עושה עכשיו, מתחזקת בכוח שלנו.

צריכים לעבור את התקופה הזאת עם תורה וגמילות חסדים והקביעות, ואז בעזרת השם, בכוח התורה נזכה שהקדוש ברוך הוא יאמר לצרותינו

די. ומתוך העשייה שיגבר העמל, מתוך העומק של צרות הגלות, נזכה במהרה לגאולה שלמה במהרה בימינו, אמן."

זה דבר שהיחידים שיכולים להכריע בזה זה רבותינו. זה רק מסור להם. אחר משא מרן ר"י חברון הגר"ד כהן שליט"א בישיבת מיר בנושא גזירת הגיוס נערך שו"ת מיוחד בעניני השעה. השואל הוא הרה"ג רבי הלל מן שליט"א:

השואל: הדברים שהראש ישיבה אמר זה דברים שבאמת אני חושב שאין אברך אחד שלא מתחבר, דברים באמת מחזקים, מרעידים כל לב. ושהרה"י הגרא"י פינקל מאוד מאוד מאוד היה חשוב לו שבאמת הראש ישיבה ייתן את המשא הזה, בגלל שהוא אמר: יש פה, מעבר לאברכים, יש גם את כל העולם הסובב שזה באמת יוצר שינוי בכל תנאי התנהלות החיים ומרגישים בזה קושי.

אז השאלה המרכזית שהרבה הרבה אברכים שואלים ורוצים באמת תשובה מהראש ישיבה, לקבל דעת תורה צרופה, למה צריכים את כל החלק הזה של רבי חיים וולוז'ין ושל רבי ברוך בער והכל הכל? הלמדנים יודעים את זה מצוין, במיוחד בשבת תחכמוני של ישיבת מיר. אבל הנשים שנמצאות בבית, הילדות, הילדים, שהם רואים אבא ויש להם אפילו חשש כזה שאולי הוא יבוא והוא ייעצר והוא לא יחזור הביתה, ואולי הוא יישאר עשרה ימים בבית סוהר – הם יש להם פחד, ואין להם את כוח התורה שמגן עליהם, שעוזר להם. מה הפתרון להרגיע אותם?

רבי דוד כהן: רבי יונתן אייבשיץ אומר ביערות דבש, הגמרא אומרת: "נשים במאי זכיין? שממתינות לבעליהן שלהם ולוקחות את הילדים לבית הספר". אז שואל רבי יונתן אייבשיץ, והגאון גם שואל את זה ך: מה זה "נשים במאי זכיין", יש מצווה של נשים? אז הוא אומר: "זכיין" הכוונה הזיכוך שלהם, הרוממות שלהם, מושג של זיכוך, זכיין.

אז הוא אומר: לגברים יש את כוח התורה. מצוות לבד אדם לא יכול לבוא ולהתרומם ולהתגדל ולהתחבר לרוחניות של התורה. הגמרא אומרת, גם נשים יש להן חיבור לתורה. החיבור לתורה על ידי ששולחים את הילדים וממתינות לבעליהן. **אבל אין שום ספק בעולם שכל בן תורה שעמל בתורה ומחובר לתורה, בוודאי ובוודאי שהחיבור הזה משפיע גם על הבית, משפיע גם על האישה וגם על הילדים.** שזה עושה את כל הצורה של הבית. אז ככל שאנחנו נהיה יותר חזקים, אז אין שום ספק שההשפעה של התורה תהיה עליהם גם כן.

שואל: סיפורי מעשה שהיה פה עם אברך מיישיבת מיר, שהוא סיפר שהוא הפסיק לנהוג ברכב שלו כי הוא מפחד שבאמצע יתפסו אותו, חגורות וכו', מי יודע מה יעשו לו. וזה ממש פוגע בשלום בית, אשתו אומרת: התחלת לנסוע באוטובוסים, אתה מאחר, אתה לא עושה צרכים ולא כלום. הוא אומר כל הבית נהיה בוקה ומבולקה הוא אומר: אני מנסה להרגיע, את צריכה להבין זה סכנות. הייתי אתמול אצל מרן הגאון רבי דב לנדו, אז אמרתי שהראש ישיבה שלח אותי לשאול את השאלה הזו. אז הוא אומר: **אל תגידו שאני אמרתי לו שישע, כי אם בסוף הוא יסע אז אם יתפסו אותו, יבוא אליי בתלונה. אבל להיות אנשים רגילים, צריכים לנהוג כמנהג הרגיל, זה כל אחד מבין.** אז אולי הראש ישיבה יסביר לנו מה זה מנהג הרגיל, איך נוהגים את זה ככה?

רה"י: מנהג הרגיל זה, זה הגמרא על רבי עקיבא עם פפוס בן יהודה. לא לשנות את צורת החיים הרגילה של התורה. בוודאי ובוודאי שבזמנים כאלה שיש קטרוג וכדומה, ללכת לבנות, ללכת לבתי מלון, צימרים וכדומה, זה לא הזמן. זה לא מנהגו של עולם. אבל מה שנוגע לבית המדרש ולהגיע לבית המדרש במצב שיהיה פחות טרדות ופחות תקלות, ויש בזה מעלה גם כן, זה חלק מהמושג הזה. שמה שרבי עקיבא אמר: **אנחנו לא הולכים להתחבא במערות ובסדקים. אנחנו ממשיכים להנהיג קהילות ברבים. אבל הכל שזה יהיה במסגרת של תורה, לא במסגרת של בילויים.** על זה כבר אין שום תשובה.

שואל: רוצה לשאול את הראש ישיבה, גם שאלות מעשיות. יש כל מיני דרכים שאנשים יכולים לעשות פטורים מהנושא של הגיוס, שיהיה להם יותר קל. האם בעת צרה שכזו, זה באמת אולי דרך שצריכים לחפש את זה, לחשוב על זה, או לבטוח בקדוש ברוך הוא שאם זה יקרה לי אז זה יקרה, ואם לא – אז הקדוש ברוך הוא יעזור?

רה"י: אי אפשר למנוע מאף אחד שיכול לעשות פטור, לעשות פטור. אבל בגדר הנורמלית, לא להפוך את העולם. אבל מי שלוקח סיכונים שבגלל זה הוא יילקח לבית האסורים, או שלוקח סיכונים שייצא מזה חילול השם, לזה אין שום צד שבעולם. אין על זה שום היתר. אם הוא יכול לצאת מזה ולהקל על עצמו בדרך, בדרך פשוטה שאין בה סכנה, אי אפשר למנוע ממנו. שואל: זו שאלה שמתאימה רק לאברכים מיישיבת מיר, לא יודע אם שואלים את זה במקום אחר. יש הרבה אברכים שאומרים: כל כך טוב לנו

בבית המדרש, כל אחד במתנת חלקו, אין לנו שום ענין בכלל להיכנס לכל הגיוס הזה, לשמוע מזה, לדעת מזה. נשבע עם התורה שלנו, עם החולין, עם הקדשים, ולא נשמע מה קורה, לא נדע כלום. נהיה רק שקועים באהלה של תורה. האם זו הדרך שבימים כאלה כן צריך להיות עמו בצרה? כן לשמוע, להתעניין ולראות, להתפלל, להריע, לזעוק?

רה"י: לשמוע על הנושא של הגיוס – אין מה לשמוע, מה, מה יש פה לשמוע? **מצב כזה שלא נראה שום פתרון, בשכל האנושי לא נראה שום פתרון.** אנחנו נמצאים כבר בתוכו, נמצאים היום במצב שיש גזירה, גזרה המלכות להשכיח תורה מכלל ישראל, נמצאים שמה כבר. מה, מה יש פה לשמוע? אם להיות נושא בעול עם אלו שרמנא ליצן תפסו אותם וזה – בסדר, השאלה איך להיות נושא בעול? הפשט הוא ללכת לבקר אותם בבית הסוהר? לא חושב שזה הדבר הנכון. **במה להיות נושא בעול? להצטרף איתם, להתפלל בשבילים. מסתמא זה כן עניין.**

שואל: הנה עוד שאלה שלמדנים שואלים: במידה וימצאו דרכים יצירתיות שאפשר לעשות איזושהי פעולת מחאה שלא תגרום כמובן לא בנזק של רכוש, לא אלימות, ולא יתפסו אותם, אבל זה יבלבל את הרשויות בכל כך שהם ירגישו שאולי צריכים פה לעצור את העניין. יש עניין שיעשו את הדבר הזה, זה בגדר ההשתדלות?

רבי דוד כהן: זה דבר שהיחידים שיכולים להכריע בזה זה רבותינו. זה רק מסור להם. זה דבר שצריכים לקחת הכרעה על זה, מהגאון רבי דב לנדו והגאון רבי משה הלל הירש, הם צריכים לקחת את ההכרעה על זה מה ראוי. איך דרכי המלחמה מכאן ואילך.

לבוא, לבוא בדרכי מלחמה של לצאת, מה שדיברנו עכשיו, לצאת מבית המדרש, לצאת ממקום חיותנו – זה אני לא יודע אם נמצאים שמה. אולי לא יהיה ברירה ויגיעו גם לשמה, אני לא יודע, לא יכול לקחת אחריות. איך מתמודדים ומה מתמודדים – אלו הכרעות קשות. הם עומדים לפני הכרעות שלא היה לנו כדוגמתם מאז שהוקמה המדינה. **אבל ההחלטה יכולה להיות רק ההחלטה שלהם, זו החלטה של קיומה של התורה וזו החלטה של כלל ישראל.**

שואל: היו גם ששאלו שגדולי ישראל בעבר על חיטוטי שכבי ועל כל מיני דברים כן אמרו לעשות מחאות גדולות. וכמובן בצורה של המידה של תורה, לא בצורה שלא מתאימה.

מרן הגר"ד כהן נזעק: אבל לא על כל דבר הסכימו להפגנות, הרב שך זכרוננו לברכה לא היה דעתו נוחה שהולכים להפגנות.

מה הפירוש שמדברים על הנושא של הפגנות היום בגיוס? זה לא נושא לעשות הפגנה חד פעמית כמו שעשו הפגנה, אז הפגנה הזאת לא עוזרת. הפשט, השאלה כאן של הפגנות זה לצאת לרחובות יום יום, לצאת מבית המדרש ולצאת למלחמות, ולצאת למאבקים, זה לא דברים של מה בכך, זה לא דבר חד פעמי, זה דבר שצריך שעולם התורה יום יום יצא מבית המדרש לרחובות. כי זה לא נראה שהדברים הולכים להיגמר, וזה כל יום חוזר מחדש, עוד אחד ועוד אחד, ועוד היד נטייה רחמנא ליצן שלא ינתח פה לשטן.

לקחת הכרעה כזאת, זו הכרעה לא פשוטה, אבל הם יקחו את ההכרעה. **מה שאני הבנתי, איך שלא יהיה, שכל האופציות עומדות על השולחן, רק שוקלים כל דבר באמת איך להתקדם ומה לעשות ואיך להתמודד, אלו שאלות מאוד מאוד לא פשוטות.**

השואל: ראש הישיבה דיבר על זה, אבל יש כמובן כל כך הרבה היום פיתויים בכל הנושא הזה של הלחץ הכספי, עוד גזירות ועוד דברים, דברים שבאמת מקשים. והרבה הרבה אברכים שואלים, שאיך לעמוד בשעה קשה כזו נגד פיתויים שמציעים להם כל מיני דברים?

רה"י: יש פה לשון של המהר"ל שאני יכול לקרוא אותו. הוא מדבר על המפריעים לתורה, אז הוא אומר: "התורה ניתנה במדבר", "יחשוב אדם שלא יעסוק בתורה מצד עוניו וחסרונו". אומר, יש עניות, אני לא אעסוק בתורה. אז הוא אומר: "איננו טענה, כי ברצות האדם עוניו וברצות מזלו לא במהרה יתנתק וישנה את המערכת שיעזוב את התורה והיא תעשה לו חיי שעה. יותר טוב לו שיעסוק בתורה ותהיה פרנסתו על ידי השם יתברך, שבשביל זה ניתנה תורה במדבר, ששמה אין ענייני הגוף ותאוות הגוף. כי אין הנהגת העוסק בתורה תהיה בעולם על ידי המזל והמערכת."

אז הוא אומר פה לשון, הוא אומר: "הקדוש ברוך הוא מבטיח לו שיעשה מזונותיו". ומסיים ואומר: "מי שעל פי מזל המערכת לא יהיה לו פרנסה בדרך הטבע", הוא אומר, "אז אם הוא יהיה עוסק בתורה תהיה פרנסתו מהשם יתברך, ואדרבה, יכול להיות שבשביל שיעסוק בתורה לא יהיה לו פרנסה אפילו בדרך הטבע. יש מערכת של מזלות של דרך הטבע, ויכול להיות שאדם הזה יבטל מן התורה לא יהיה לו בכלל פרנסה, הפרנסה יש מערכת של מזלי". "אבל מי שנמצא בתורה", "אתה נמצא בתורה, מובטח לך שהפרנסה שלך תהיה מהקדוש ברוך הוא".

אנחנו מאמינים באמונה שלמה, אני אומר לא צריכים להיות דרגות גבוהות בשביל להאמין בזה. רואים דור של עשרות אלפים שחיים במושגים שאי אפשר בכלל לתאר אותם לפי הנתונים, איך אפשר לחיות עם משכורות כאלה ועם הכנסות כאלה, והקדוש ברוך הוא עוזר. אני לא אומר, יש התמודדויות וקשיים, אני לא מזלזל בזה, אבל אדם לא בהכרח שאם אדם יעזוב את הלימוד אז יהיה לו יותר קל, **לפעמים אדרבה, ככה הפרנסה בידי השם יתברך וככה הוא מאבד את זה.**

השואל: יש, יש כאלה שמרחיקי לכת קצת ושואלים, ראש הישיבה מקודם אמר את זה בכל כך, קול זעקת לב, "אשריך שנתפסת על דברי תורה". היום אנחנו צריכים להתפלל שאולי ניעצר ונגיע לכלא ונוכל להגיד אשרינו, אשרינו שנתפסנו על דברי תורה?

רבי דוד כהן: אנחנו לא יכולים להתפלל על "אשריך שנתפסת על דברי תורה" אם זה יוציא אותך מבית המדרש ויבטל אותך מן התורה, לא על זה צריכים להתפלל. אבל אם ההשגחה גלגלה אותך לזה, אז תגיד אשריך שנתפסת על דברי תורה.

הסטייפלר כתב למרנא רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל מכתב, רבי שמואל היה בעל ייסורים נורא לפני שנפטר, אז הוא דיבר על המעלה של הייסורים. אז הוא אומר, אנחנו לא נמצאים בדרגה לבקש את הייסורים, כי יש בזה הרבה ביטול תורה. **אבל שהקדוש ברוך הוא שולח ייסורים, אז צריכים לשמוח על הדרגות שמגיעים על ידי הייסורים.**

השואל: שואלים, הרי הרמב"ם אומר שיש צרה לציבור צריכים לזעוק ולהריע. מה התפילה צריכה להיות יותר חזקה? אומרים, לא רואים שאפילו אומרים שיום כיפור קטן, אז מה הדברים שכן צריכים לקיים? יש שייכות לדברים של הרמב"ם על הנושא הזה שזה ממש זעקו על הציבור שצריכים להריע בכל הזמן?

רה"י: יש פה שתי נקודות. למה באמת אין לזעוק ולהריע? אין לי תשובה על זה, אני לא יודע. שוב פעם, אני יודע שרבותינו לא הורו לנו על זה, אבל אני באמת חושב כך, נמצאים היום במצב של גזירות, לכאורה היה צריך לקרוא לחיזוק לתפילה.

אבל חוץ מהנושא של תפילה, העבודה הכללית שלנו היום בוודאי בכזה מצב, להתחזק בקבלת עול תורה. **מי שמתרשל בזמנים האלה ולא מוכן לוותר על הבילויים ועל התענוגים וכדומה, ומחפש את זה, אז הוא פוגע בכל עולם התורה.** במצב כזה, זה התפקיד שלנו היום, לחזק את השקיעות בלימוד והחיבור לתורה, זו העבודה שלנו היום.

השואל: רק רוצה לסיים בשאלה שלא שייכת לישיבת מיר, אבל שואלים את זה ברחוב, והרבה מהרחוב גם יראו את השאלות האלה. יש איזו תחושה אצל חלק קטן אולי מן הציבור, שמרגישים שהנציגים וכל העוסקים בפעולה לא מספיק עושים עבורנו. "איפה, למה אתם לא דופקים על שולחנות כמו שאחרים עושים? מביאים דבר ראשון חוק הגיוס, מסדרים ועושים".

הגר"ד כהן: תראה, אני לא מתמצא בכמה נציגים עשו וכמה נציגים לא עשו, אני לא מתמצא בזה. **אבל דבר אחד אסור לשכוח, רבי דב שליט"א כתב במכתב שהם כן עשו מה שהם צריכים, הוא העיד שזה מה שצריכים.**

אבל מבחינתי אני, זה לא משנה בכלל. אני לא מאמין בכלל שיש להם כוח לנציגים, יש פה גזירה, וכמו שאמרתי קודם, לבוא ולהטיל את הכל על הנציגים, על היועצת המשפטית, יש פה שלטון שגם אם מראה טלפיים שהוא יגיד איזה שיחה נאה שהוא נותן ערך לתורה, אותו ראש השלטון וכל חבר מרעיו רוצים גם כן להשכיח תורה מישראל וגם רוצים שיהיה ככל העמים בית ישראל.

אסור לשכוח במה מדובר, שוכחים את זה לפעמים. יש אנשים מעריצים אותם, שמים תמונות שלהם. מדובר באנשים מחללי שבתות בפרהסיה, אוכלים נבלות וטרפות, אוכלים ביום כיפור, השמועות אומרים שהם גם כופרים בעיקר. על מה מדובר פה? על מה הערצה שלהם? כי יש להם איזה כוח דיבור, על זה אנחנו מדברים. **הם בכל מיני תחכומים, כל הזמן מנסים כאילו שאנחנו חלק מהגוש שלהם, אבל הם ימשיכו עם הכל.**

אני אומר זה שוב פעם, הנושא שהגאון מדבר עליו, השפיץ של זה, זה בית המשפט, אבל זה כל המצב שאנחנו נמצאים בו היום. העבודה שלנו, כמו שהזכירו כבר קודם, נמצאים בתוך עולם התורה, עולם התורה זה עולם בפני עצמו. להתמקד בעולם שלנו, בד' אמות שלנו. מה שצריך את הצרכים שלנו, הקדוש ברוך הוא יעזור שאנחנו נתחזק בכוח התורה, אז מן השמיים ירחמו, ולא יטוש השם את עמו, ויקויים בנו שלא תשכח התורה הזאת מפני זרעו.

- צילום: קול הלשון.
- להאזנה לדעת תורה מגדלי בראשם רשכבה"ג מרן רבינו ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום: 03-313-3306.
- כמ"כ מיד שבוץ י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com
- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

בענינא דיומא

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א משגיח ישיבת ארחות תורה בבני ובבאב נורא בעצרת בכולל חזו"א

קיבלתי ממורי ורבי, מרן ראש הישיבה בעל אילת השחר זצוק"ל, על מעשה כזה כמו שהיה פה, אם זה היה בשנים קדמוניות, כל המקום היה מזדעזע ת"ק פרסה על ת"ק פרסה - קראו עצרה", שהגענו לכזה מצב נורא. על כהן ונביא שיהרג בהיכל השם.

אומר על זה מרן הרב שך זצוק"ל: למה באמת ירושלים והעזרות לא מביאות עגלה? כי למקומות כאלה לא מספיק עגלה ערופה איך יכול להיות שירושלים ועזרה לא מגינים שלא יהיה כזה דבר אצלם.

עד עכשיו ראו מעשה, ראו טרגדיה, כאב להם, אבל לא הגיעו לבכייה. מה זה נוגע אליי אישית? אני הרי רחוק מזה כמטחוי קשת. עד שבא רבי צדוק ואמר את התביעה שהיה על המקום, איך זה יכול להיות שירושלים והעזרה לא מגינים? ואז, כשהבינו שזה תביעה עליהם, וגעו כל העם בבכייה. קשה לנו כעת לדבר, הרי כל אחד, במקום כזה קדוש, מה שיש אצלנו הבית המקדש מעט, מה יש לנו יותר מאשר המקום הקדוש הזה? ופה שיהרג במקדש השם כהן ונביא, לראות פה, פה את ה' כי ימצא חלל, איך זה לא הגין? וגעו כל העם בבכייה.

חז"ל אומרים (שבת קו א): אחד מן החבורה שמת – תדאג כל החבורה, כולה אמרי לה דמת גדול ואמרי לה דמת קטן: יש כל מיני פירושים, על כל פנים, פה בכולל חזון איש קטן גדול מושגים אחרים. אבל במושגים של הנפטר בן עליה, כולם יודעים היה מושגים שכמעט ולא מצוי. ולא היה דרגות הוא הגיע לעמל התורה, לידעת התורה, וכמה כתבים שהוא השאיר.

מה זה "תדאג כל החבורה כולה"? יש שתי פשטים. פשט אחד – זה תביעה לחבורה. אבל יש עוד פשט, מה זה "תדאג כל החבורה כולה"? שמעתי פעם מהדוד, הראש ישיבה של כפר חסידים, רבי אליה זכר צדיק לברכה, הוא דיבר בלווייה של רבי אליה לופיאן, ואז הוא אמר: כתוב בפרשת השבוע, "ויהי בנסוע הארון ויאמר משה: קומה ה' ויפוצו אויבך וינוסו משנאך מפניך" (במדבר י). למה דווקא בנסוע הארון? הארון כל זמן שהיה במקומו, הארון הגן, ולא הייתה צריכה תפילה מיוחדת.

הכוח של הארון – ארון הקודש! מי יכול להכיל את זה? ממילא היה "ויפוצו אויבך", זה כתוב מפורש ברבינו יונה תחילת ברכות, שהיה שכניה שמה, הגנה מפני האויבים. אבל "ויהי בנסוע הארון", כשהארון זז מהמקום, אין מי שיגן, ואז צריך תפילה מיוחדת: "קומה ה' ויפוצו אויבך וינוסו משנאך מפניך".

אין שום ספק, שכל זמן שהוא היה איתנו, שהיה את העמל התורה שלו בינינו, שהיה באמת המסירות נפש של התורה, איך שהוא בנה את עצמו, אז האחד מן החבורה הזו הגן על כולנו. זכות של כל אחד, כזה בן עליה מגנא. וכשנמצאים כעת באשכבתיה, ב"ויהי בנסוע הארון", אז "תדאג כל החבורה" – חסר כוח גדול שהגן עלינו. ולכן אנחנו אחרי זה נגיד גם סליחות, נבקש מהקדוש ברוך הוא, שבאמת "קומה ה' ויפוצו אויבך".

כתוב ברש"י בתחילת אבות: "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע". אומר רש"י, (זה דבר שקשה בפה להוציא אבל זה רש"י) ולא נמסרה לאלעזר, ולפינחס, ולשבעים זקנים? ואפילו שעל פינחס כתוב "ותורת אמת הייתה בפיח" (מלאכי ב'), תורת אמת – התורה מעידה, הייתה בפיח. למה? לפי שממית עצמו מנעוריו באהליה של תורה, וכמו שכתוב בתורה, "ויהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האוהל" (שמות ל"ג). וזה גם אפשר להגיד על הנפטר, למי שהכיר אותו – הנער לא ימיש מתוך האוהל. גם השנים שגר בירושלים ועוזב את הכל, וקיים "בתורת ה' חפצו" (תהילים א'), ועלה ונתעלה. אנחנו לא מבינים מה חסר בדברים האלה: אלעזר, פינחס, וכל שכן שבעים זקנים, אבל אף על פי כן יהושע מצא את המקום – נער לא ימיש מתוך האוהל", זה ראינו עליו, נער לא ימיש מתוך האוהל.

רוצה לומר לכם, למי שהכיר אותו קצת יותר, ר"י מיר, הגאון הגדול רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל אמר מימרא מופלאה: הגמרא אומרת, בסוף דף פ"ח בשבת, שם מדובר על מתן תורה, אמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: ריבונו של עולם, מה לילוד אישה בינינו? אמר להם: לקבל תורה בא. אמרו לפנינו: חמדה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם בריאת העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? "מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו" (תהילים ח'), "ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים" (תהילים ח').

אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: החזר להם תשובה. אמר לפנינו רבונו של עולם תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה (שמות כ, ב) אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים אמר להן למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם תורה למה תהא לכם שוב מה כתיב בה לא יהיה לך אלוקים אחרים בין עמים אתם שרויין שעובדין.

העצרת בעקבות הטרגדיה הקשה בכולל אחר הלכחו הטראגי של הרה"ג ישי פור זצ"ל – נערכה ב' סיוון תשפ"ו:

אין בעולם כוח כמו תורה.

הגמ' ביומא (כג א) אומרת תנו רבנן מעשה בשני כהנים שהיו שניהם שווים ורצים ועולים בכבש. לפני שהיה גורל, כל מי שהיה רץ והיה מגיע קודם, היה זוכה, קדם אחד לתוך ארבע אמות של חברו, כהן אחד הזדרז במצווה, לכבודה של מצווה. השני, כיוון שראה אותו שמגיע לפניו ולא יכול היה לשאת את זה, נטל סכין ותקע לו בלב.

מעשה נורא. שני כהנים, כל אחד רוצה לזכות במצווה הגדולה, רצים בכבש. אחד מקדים, מזדרז יותר במצווה, השני לא יכול לשאת את זה, נטל סכין ותקע לו בלב. נורא.

תנו רבנן: 'מעשה בשני כהנים שהיו שניהם שווין ורצין ועולין בכבש; קדם אחד מהן לתוך ארבע אמות של חברו - נטל סכין ותקע לו בלב! עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר: אחינו בית ישראל! שמעו: הרי הוא אומר (דברים כא א) פי יפצא חלל (דברים כא ב) ויפצא זקניך ויפצא זקניך. יש הרי הלכה של עגלה ערופה, על מי להביא עגלה ערופה? על העיר או על העזרות? וגעו כל העם בבכייה. זו פרשה אחת.

ממשיכה הגמרא ואומרת פרשה שנייה: בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר. מגיע אבא של התינוק, רואה בן, זכה לבן שמזדרז במצווה ומשלם על זה בחיים שלו, מקנאה של השני. אמר: "הרי הוא כפרתכם! ועדיין בני מפרפר ולא נטמאה הסכין." הוציאו. מוראדיג.

רואים פה מעשה כזה הירואי, כזה קור רוח, כזו תעצומת נפש של אבא. רואה את הבן שלו מול העיניים שלו, מפרפר, הדם כולו נשפך, מתגבר על כל הרגשות, ומול העיניים שלו עומדת רק קדושת בית המקדש, עדיין הסכין לא נטמאה. הגמרא אומרת, אחרי זה: "איבעיא להו: שפיכות דמים דקיימא קיימא, וטהרת כלים היא דחמירא. או דילמא טהרת כלים היא דקיימא קיימא ושפיכות דמים היא דזל.

כשלימדו אותנו בזמנו בישיבה, אז לימדו אותנו ואמרו לנו ככה, הספק של הגמרא כבר מעורר בנו: למה לחשוך בכזה בן אדם? אתה רואה כזה מעשה גבורה הירואי, אבא מתגבר על כל הרגשות שלו. כל אחד מאיתנו יכול לתאר מה זה אבא שרואה בן שמזדרז במצווה ומעניין אותו טהרת כלים, "הרי הוא כפרתכם". והדבר שיותר קשה לנו, שהגמרא מביאה מה המסקנה. מזה שהברייתא נקט 'ודם נקי הרבה שפך מנשה', שמע מינה טהרת כלים היא דקיימא קיימא, ושפיכות דמים היא דזל.

אין פה גבורה, ולא זו בלבד, אלא חסידות נוספת. זה אבא שגם על הבן שלו – שפיכות דמים היא דזל, נורא ואיום. להפוך מאבא שאנחנו ראינו בזה את הגבורה הכי גדולה, לאדם שחשוד על רציחה. אבל זו המסקנה של הגמרא, וכפי שלימדו אותנו בישיבה: רק חז"ל היה מותר להם לשאול את השאלה הזו ולהשיג את המסקנה הזו. האדם יראה לעיניים, אבל חז"ל, שיודעים, "והשם יראה ללבב", אמרו שפיכות דמים היא דזל.

קיבלתי ממורי ורבי, מרן ראש הישיבה בעל אילת השחר זצוק"ל, על מעשה כזה כמו שהיה פה, אם זה היה בשנים קדמוניות, כל המקום היה מזדעזע ת"ק פרסה על ת"ק פרסה. לכל אחד זה נוגע ללב. לראות את הזעזוע שהיה צריך לאחוז. "קראו עצרה", שהגענו לכזה מצב נורא. על כהן ונביא שיהרג בהיכל השם. רק מרוב שהתרגלנו לדברים האלה, אז הרגש של שפיכות דמים יותר קל בעינינו.

ואנחנו שיודעים כעת מה הקדוש ברוך הוא רוצה מאיתנו, אז בואו נלמד את הסוגיה הלאה. סוגיה קשה. חז"ל אומרים שקודם העם לא געה בבכייה. ראו כזה מעשה נורא, וגם אז העם לא געה בבכייה. יכול להיות שרעשו, נחרדו. עומד רבי צדוק ואומר: "על מי להביא עגלה? על העיר או על העזרות?" ורק אז געו כל העם בבכייה. שואלת הגמרא: והרי ירושלים לא מביאה עגלה? מה הוא אמר להם? "על מי להביא עגלה", וירושלים לא מביאה עגלה, כל שכן בית המקדש לא, על העיר או על העזרות? אומרת הגמרא: להרבות בבכייה.

אמר מרן הרב שך: מה להרבות בבכייה? מה אתם בוכים על דבר שהוא לא נכון? מה התעוררתם? מה קרה לכם? הרי זה לא האמיתי. ומרבים בבכייה דבר לא אמיתי, והוא אומר דבר לא אמיתי?

מה באה הגמרא לספר לנו, שהקדוש ברוך הוא הגן עליו: אומר הסבא מקלם, ככה מביא רבי נתן צבי: מה יש, מה זה "מה לילוד אישה בינינו", למה אסור לתת לו את התורה? הם אחזו שזה זלזול ביקרא דאורייתא, זלזול בכבודה של תורה. לא ייתנו את כתר המלך לאדם נבזה ושפל. התורה שכולה שמותיו של הקדוש ברוך הוא, התורה שמכילה את כל העולם כולו – הבת של המלך, החמדה הגנוזה שהייתה גנוזה כל כך הרבה, קרוב לאלף שנים, איך אתה נותן את זה לבן אדם? "מה אנוש כי תזכרנו", ילוד אישה. שואל רבי נתן צבי: אם ככה, מה התשובה? יש קושיה טובה, אבל למעשה זה זלזול ביקרא דאורייתא. אומר רבי נתן צבי, אמר משה למלאכים: להיוולד מלאך זה לא חכמה, זה לא יקרא דאורייתא, לקבל ממונות זה לא חכמה. **ילוד אישה – כן, כן! עם כל הניסיונות, עם כל הקושי בין האומות, ולא לעבוד עבודה זרה! כמה אלפים ורבבות שימסרו את הנפש על קידוש שם שמיים, להיות במשא ומתן ולא להיכשל בשום איסור, כל כך הרבה איסורים בשבת ולהיזהר על כל קוף וקוף – זה היקרא דאורייתא!** האדם, הילוד אישה, שהוא מגיע למה שכותב החזון איש – ואמנם הוא מלאך, המתהלך בין בני תמונה – זה היקרא דאורייתא, **מה התורה יכולה לעשות לבן אדם! להרים אותו משפל המדרגה מה שמונח בילוד אישה והכולל, עד רומה מעלה!** וכל מי שיודע, וכל מי שמכיר, הרי זה כבודה של תורה. הנפטר הזה – זה כבודה של תורה, איך שהוא בנה את עצמו מתחילה, באיזה איזה כוחות, ולכן הוא הגיע!

הגמרא אומרת במגילה, (דף ג' עמוד ב'): תלמוד תורה של יחיד, המועדים דוחים אותו, אבל כבוד התורה של נפטר – הוא יותר גדול. עצם ההספד עליו, זה יקרא דאורייתא, זהו כבודה של תורה.

רבי אליה לופיאן, כתוב בחז"ל ששמעון בן שטח קנה חמור ומצא מרגלית. כשהחזיר את המרגלית, אמר אותו גוי: "ברוך, מבורך, האלוקים של שמעון בן שטח". שואל רבי הלל: מה אתה מברך את האלוקים? הוא הרי נתן לך? שמעון בן שטח החזיר לך? תברך את שמעון בן שטח!

אומר רבי אליה: הגוי הבין, שאם לא היה אלוקים ותורה, אף בן אדם נורמלי בעולם, מעולם לא היו יודעים שיהלום אצלו. **ואם הוא החזיר – כי יש אלוקים של שמעון בן שטח.** והנפטר שלנו הגיע לאן שהגיע, זה הרי מראה על כבודה של תורה, על התורה של הנפטר, על מה שהתורה יכולה להביא לבן אדם. יש דבר מאוד מעניין, נספר לכם, ברשותכם, עד כמה שהיינו רואים, הרי כולנו יודעים שכל מאן דעביד רחמנא לטב עביד, אפילו שאנחנו לא מבינים.

היה פעם סיפור מעניין, צלצל אלי פעם ר"י נתיבות עולם הגאון רבי יוסף ברוך שליט"א, ואומר לי ככה: תראה, יש לי בחור בישיבה, אז היה לי כמעט כזה דבר – מוצלח בעל כישרון, מתמיד, ובמידות, חברימן, פיקח הכל. הוא בא לישיבה, התחיל מאפס. בא לישיבה, למד שנה מצוין, אחרי כן קיבל את המחלה. סבל מהמחלה שנה, וכעת הוא נפטר. יש הספד. אני הייתי צריך להספיד, אבל אני צרוד, אני לא יכול, בוא תספיד אתה. חשבתי אני לא מכיר, אני לא יודע, מה אני אספיד? אבא חילוני לגמרי, אחים חילונים לגמרי, אמא התקרבה.

הלכתי למרן שר התורה, ושאלתי אותו: מה אני עושה? מה אני אומר? ואז הוא אמר לי: תמיד אתה רואה הפוך. למה אתה רואה את זה ככה? אני אומר לו: מה אני אגיד למשפחה? הנה אתה רואה, הוא היה כל הזמן, בא ומשלים, נכנס לישיבה, למד טוב, הכל, ויתר על הכל, ותראה מה קורה לו.

אמר לי רבי חיים: תמיד אתה רואה הפוך. על הבן אדם הזה כבר נגזר מזמן למות. הקדוש ברוך הוא ידע, שאם הוא יחיה – ייכנס לישיבה ויהיה בן תורה, ובשביל זה הוא האריך לו את הימים. **הוא נכנס לישיבה, ואחרי ששנה הוא זיכך אותו, וכעת הוא בא למעלה בתור בן תורה מזוכך, לחיי העולם הבא. אתה יודע איזה חסד שהקדוש ברוך הוא עשה. מה ההורים לא יבינו.**

אבל כל אחד מבין, להגיד את זה לאבא חילוני או כן או לא, אני התחלתי, דיברתי, מה זה רבי חיים? קצת, בקוצר ההבנה שלי, וסיפרתי את זה, יבין יבין לא יבין אז לא, אין לי מה לעשות, מיד אחרי זה בא משהו, תפס אותי, הביא אותי לאבא: תספר לו מה שסיפרת. ואז האבא מספר לי, שקצת ממש לפני ההספד, הוא סיפר, שהבן סיפר לו, כשהיה בצבא, אז הוא עלה שמה לאיזה רכב שריון, סליחה, בלבנון נדמה לי. בצורה לא מובנת, הגיע המפקד, התחיל לצעוק עליו, לבייש אותו: מה אתה פה? זה לא המקום שלך! רד מיד! והעביר אותו לשני. הגיעו שמה, ללבנון, מיד כשהגיעו, הגיע פגז, הרג את כל הראשונים ונפשו נשארה בשלום, והוא נשאר בחיים. אתה רואה מה שרבי חיים אומר.

אנחנו, אין לנו מושגים מובנים בדברים האלה בכלל, אבל יש פה חתם סופר. חתם סופר מציע פעמיים. יש בתשובות, ויש חתם סופר על התורה. חת"ס סופר בתשובות מביא את לשון הרמב"ם באגרת, ובהקדמה לורה דעה, והוא כותב: **"ודע בני, כי האדם המסכן בזה העולם השפל הנבזה, אין לו מנוחה בו. ואשריו למי שחטפו ימיו מהרה ולא תדאג נפשו".**

זה כתוב שבשכר, בא להקדוש ברוך הוא, ואומר הייתי חי יותר, הייתי לומד עוד, אז הוא מקבל את השכר על כל השנים, זה כתוב מפורש. אשריו, ישר מגיע לנצח העליון. זה אומר הרמב"ם, אשרי מי שהשלים ימיו מהר.

ונספר סיפור מעניין, רבי אייזיק שר, הנסיך הסלבוקאי, הבן שלו נהרג בפרעות בתרפ"ט חברון. היה לו בן ובת יחידה. הבת אשתו של הראש ישיבה רבי מרדכי שולמן, והבן נפטר צעיר, נהרג בפרעות. אשתו, הבת של הסבא מסלבודקה, לא יכלה להכיל את זה. בן יחיד.

ואז, הוא ביקש שלפני, הלוויה, הוא רוצה להגיד כמה מילים למשפחה, בלי כל הקהל. הוא כבר היה בסלון והמשפחה באה, אשתו מררה בבכי, ואז הוא דיבר, ואמר: בואו נשאל אותו. אני מניח שאני יכול להחזיר אותו בבקשה לתחייה, אתה מעוניין? מה הוא יענה לנו?, הוא יאמר: מה אתה מדבר אבא? אתה יודע מה זה עולם הנצח? אתה יודע מה שאני רואה פה? אתה יודע מה זה יושב בסתר עליון, בצל שקי יתלונן? **איזה אושר נצחי! כל העולם הזה לא שווה כקליפת השום ממה שאני נעת.** מי רוצה לחזור עוד? עשיתי מה שמוטל עליי, וחזרתי למעלה, למקום שלי!

השל"ה כותב, שהאדם צריך להרגיש שהוא בן העולם העליון. המקום שלנו זה בעולם העליון, באנו לגור כמה שנים וחוזרים למקום. גם כשאני פה, אנחנו בני עולם העליון. אלא מה אומר? לנו זה חסר? מותר להיות כזה אגואיסט, בגלל שחסר לנו, לצער אותו, להחזיר אותו לפה? ככה אמר רבי אייזיק.

אין לנו מושגים, אלה שזכו, יש בחת"ס סופר, עוד לשון, הכל אותו דבר: "אם אדם יזכה באחריתו בצאת נשמתו להתקדש ולהידבק באלוקיו, והדיבוק נעשה על ידי המצווה בעשייתה, ויזכה ביציאתה הזו כפי שכתבו חז"ל, יהיה חלקו עם מתי בדרך מצווה. ככל שיתקדש יותר, יימשך חלק רוחני, ויזכה למות מחמת הקדושה הגדולה, ויעלה כמו השלחת המדבקת באש הגדולה, וזהו מעין מיתת נשיקה."

אומר החתם סופר, אז מה? יש אנשים שכן מאריכים ימים צדיקים, אדרבה, הרמב"ם כותב אשרי מי שהשלים ימיו מהר, אלא שיש לבן אדם תפקידים. יש תפקיד לאדם להעמיד תלמידים, לחנך את הילדים שלו, מאריכים אותם בשביל התפקיד, לו זה לא טוב, אבל מאריכים אותו בשביל התפקיד, ואחרי כן הקדוש ברוך הוא מפצה אותו, כשהוא עשה את זה, ככה הוא כותב, כי זכות היא לו, וממילא זה לא טרדה נפש. רואים שהקדוש ברוך הוא זיכה אותו, וזה דבר נורא. עד שהבן הגיע לבר מצווה, והאבא – מה זה אבא? מה שהיה לו תפקיד, לו עצמו, בצל שקי יתלונן.

היה לו תפקיד, הקדוש ברוך הוא נתן לך הרבה שנים בן, והבן הגיע לגיל בר מצווה, וראה אבא, והאבא חנך אותו, והוא הרי נפטר בשעה זו כשהוא ראה את האדם כי ימות באהל כפשוטו. וכשהאבא בא מבית מדרש למעלה מהדף גמרא. אין לנו כל הבנה בדברים האלו הדבר היחידי שבבילנו, זה קרבן שהוציאו להביא לקדוש ברוך הוא, ולפיכך את מידת הדין המתוחה, **ורואים כמה מידת הדין מתוחה כעת על כל עולם התורה, כל בני תורה,** כל העם כולו. ויש הלכה בקרבן, שבעל הקרבן צריך להתוודות, אבל אשמים אנו.

אמר לי מרן ראש הישיבה: בדור הזה אין מי שיכול להצביע על מה תובעים אותו. והחפץ חיים היה האחרון שידע להגיד כזה דבר, על זה תובעים. שאלו אותו פעם, "במה להתחזק? שאל אותם - במה לא?", לב יודע מרת נפשו. אבל לקדוש ברוך הוא לא טוב לו, ולנו זה האבידה? אצלינו זה קרבן. לדעת שהקדוש ברוך הוא רוצה משהו מאיתנו, כל אחד ישוב בשלו, לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמימות שבלב.

רבי יענקל'ה גלינסקי מספר, שאמר פעם לסטייפלר הקדוש, שהרבה פעמים הוא אמר דרשה, הוא מרגיש שאנשים מתחילים להתעורר, אבל אין להם את המכה בפטיש. מה הוא יכול להגיד?

אמר לו הסטייפלר, יענקל'ה, אתה זוכר מה שהיה כשהיינו בחוץ לארץ ברוסיה. היה שם רכבת שהייתה נוסעת פעם בשבוע, 24 שעות. אז היה לה קודם כל שש תחנות סמוכות, ומתחנה השישית לא היה מקום יישוב, ועצירות שמה. וכשהיו מאחרים לתחנה ראשונה, אמרו "לא נורא", קח סוס ועגלה (זה מה שהיה אז) לתחנה השנייה, הרכבת פעם נסעה לאט, היא התעכבה בכל מקום, כך בשנייה, בשלישית, אחרת לאחרונה, הפסדת את הרכבת של השבוע.

אמר הסטייפלר: רבי יענקל'ה, העגלה של העולם הזה? היא עושה הרבה תחנות, הקדוש ברוך הוא כל כך רוצה לזכות את הבנים שלו. וכולנו באנו בגלגול אחד, בגלגול שני, בגלגול שלישי, היום זה כבר הגלגול האחרון. **איך שיוצאים מפה – ככה זה נשאר.** ואשרי למי שזוכה לצאת מפה כמו שהנפטר יצא מהעולם, אדם כי ימות באהל. ואדם יראה לנפשו.

רוצה להגיד לכם ככה, שני סיפורים ממרן הרב שך. סיפור אחד – הרב שך הגיע לניחום אבלים, למשפחה כולם של ראשי הישיבות, ואז שאל אותו אחד הבנים על המנוח: אנחנו יודעים שברא מזכה אבא, **והזכות הכי גדולה שיש בעולם זה דף גמרא,** כולם יודעים, נכון. גם אנחנו יודעים שימי אבילות דומים לימי המשפט, כמה שהאבידה יותר חמורה – ככה המשפט יותר. ולאט לאט הדין מתפייס.

היה צריך להיות שהשבעה זה הימים הכי קשים, יסגרו את הדלת, יגידו לכל הילדים "תלמדו בהתמדה ורגע לא להתבטל, ברא מזכה אבא של דף גמרא", הוא מוארדיג, מה עושים בניחום אבלים? לא לומדים כמעט כלום. גם מה שמותר זה הדברים המותרים, בלי עמל התורה שצריך. למה? מה הפשט.

אמר לו מרן הרב שך: אתה צודק, אין זכות יותר גדולה מדף גמרא. אבל על ידי זכות של דף גמרא, בדרך כלל לא משתנים החיים, **הקדוש ברוך הוא רוצה שהאבלים יחיו שבוע עם המוות, ויראו אותו.** ויחשבו פעם אחת כי זה סופו של אדם, ואחרי זה פתאום מאבדים ערך של כל שאר הדברים שאין מלווים אותו לאדם – לא כסף ולא זהב, אלא תורה ומעשים טובים בלבד.

פתאום הוא קולט שמגיעים חיים שאף אחד לא יכול להניצל מהם, כי האדם הולך אל בית עולמו ושמה מלווים רק מעשים טובים, רק תורה. ואז זה ישנה

לו את כל החיים. והשינוי הזה, הרבה יותר זכות לנפטר, ככה אמר לו הרב שך.

אם יהיה לנו באמת, ורוצים הרי לעשות לעילוי נשמתו, קצת לחשוב, קצת להתבונן, ובמה להתעורר, כל אחד לפי ערכו למה שהוא צריך. והרי זה עילוי נשמה הכי גדולה.

סיפר הרב אלכסנדר לינצ'ר, הוא למד בראדן אצל החפץ חיים, בראדן זה היה, שהיה חושך בלילה, חושך אמיני. ובשבת, אני לא יודע באיזו צורה, אז הגויה שהייתה שמה, הייתה מסובבת כפתור והיה נדלק לקראת הלילה, לא יודע מתי הייתה מסובבת.

יום אחד הגיע החפץ חיים והיה חושך. הוא היה מדבר כנראה אז, שאל, מה קרה? אמרו לו שהגויה שכחה לסובב את הכפתור. החפץ חיים אז אמר: ככה זה החיים שלנו, כל כך הרבה אור מחכה לנו, הקדוש ברוך הוא כל כך הרבה רוצה לתת לנו, אנחנו מתעצלים לפעמים לסובב את הכפתור, שנתעורר. רק לעשות טיפה, להתחיל משהו, לעשות למען הקדוש ברוך הוא, תתחיל, הבא ליטרה מסייעים בידו, אחרי זה האור העליון יקיף כל הזמן.

החפץ חיים היה אומר שיש דבר שיכול להיות שהוא יותר גרוע מפעם אחת עבירה חמורה, זה אדם שחי בלי חשבון, תן לחיים לזרום..

ומרן ראש הישיבה הרב שטיינמן הרבה היה מדבר, שכל יום כמה דקות, לזכור מה חובתי בעולמי, לזכור שיש לו עולם הנצח, הכל. וממילא כל כל החיים שלנו משתנים בעצם, אנא עבדא דקודשא בריך הוא, ואשרי מי שזוכה, מה שמחכה לו שמה.

היה פעם אחת בחרו לפני שישים שנה או יותר. הוא לראות לראות מה זה רבי אליה לופיאן, ביקש לבוא לכפר חסידים לשבת, היה שמה, אחרי סעודה שלישית, רצה להישאר, ולהשאר.

ובשבת הוא ביקש מבני הבית, שרוצה לראות את רבי אליה לופיאן אחרי הסעודה בליל שבת מה הוא עושה, [בסעודה עצמה, היו אורחים בדרך כלל והיה מדבר בפניהם מוסר] טוב, אחר הסעודה רבי אליה לא שם לב ולמד בקול, בהתמדה. ופתאום נכבה האור. כפר חסידים, נכבה האור לגמרי לגמרי. ואז רבי אליה (שלא ידע שיש משהו שם), והתחיל לדבר לעצמו: "אלוק נשמה שנתת בי – טהורה היא, למה נתת לנו נשמה טהורה, כדי שיכבה החשמל אני אלך לישון?!" **אתה רוצה שגם כשלא קל, להמשיך ללמוד! "** **בא נלמד הלאה, ואז הוא התחיל להגיד מסכת זבחים בעל פה.** הוא אומר, "אני הייתי חצי שעה, הוא גמר ארבעה דפים, אח"כ כבר אי' מבני הבית הרגיש בי, ואמר שמספיק זמן פה, והלכתי.

קיבלנו נשמה קדושה. אנחנו עוד חיים. סיפור ידוע, שסיפר הנכד של החפץ חיים, הוא בא פעם לח"ח בעת שעשה חשבון נפש שהמלאכים מציעים את הסחורה את את הזכויות את העבירות ודנים מה מגיע אליו. ופתאום יוצאת בת קול: "הוא חי או מת?" אומר. "הוא חי!" אז מה הדיון? שיעשה תשובה?" ואז אמר הח"ח נו, בוא נלך לעשות תשובה.

מרן הראש ישיבה, רבי גרשון אדלשטיין הוא דיבר על עצמו בענוותנותו, היה פעם אחרי יום כיפור, אמר לנכד שאכל איתו, מיד אחרי יום כיפור: "תראה, תופעה מעניינת. בדור שלנו יש אנשים זקנים שמאריכים ימים, לפעמים בבריאות, הוא עצמו הרי קשיש למעלה ממאה, אמר: למה הקדוש ברוך הוא עשה את זה? יש הרבה כאלה, לא אחד ולא שניים, כי אנחנו צריכים לתקן את עצמנו. הזקנים האלה לא תיקנו את עצמם מספיק, אז משאירים אותם פה לתקן את עצמם." **אדם גמר את התפקיד שלו, אז הוא נפטר, כפי שאומר הרמב"ם, אשרי מי שחטפו ימיו מהר. אותנו משאירים כי עוד לא גמרנו את התפקיד. החיים עוד לפנינו, וזה מה שצריך כעת – לזעזע אותנו, וקול השופר חזק מאד, אנחנו צריכים לדעת ככה היסוד הגדול מה שראו בנפטר לנצל את הזמן, התמדה, עמל התורה, כמה שיותר לנצל את הזמן.**

אני רוצה לספר לכם שני סיפורים, סיפור אחד היה ראש כולל אחד באיזה עיר שלאסוף את כל אברכי הכולל להגיע בזמן היה קשה, היו גרים רחוק קצת, אז הוא סידר הסעות, וההסעות עלו הון תועפות, וראש העיר אמר לו אני יכול לשלב אותך בהסעות של הבית ספר, ואז לא יעלה לך כלום, אבל הכולל נגמר ב1, אז תצטרך לגמור בחמישה 11 כדי שסיפיקו להגיע לבית ספר ב1 וחמישה, חמש דקות להפסיק מהסדר, הוא לא ידע אם כן או לא, הוא בא למרן הרב אלישיב אם מותר לו כי ככה קשה לו זה המון כסף, ואמר לו הרב אלישיב על שאלות של ביטול תורה, צריך בית הדין הגדול לשבת על זה, ואין לנו היום, אני לא יכול, זה סיפור שהיה.

סיפור שני היה עם מרן פוסק הדור רבי משה פיינשטיין זצוק"ל, היה פעם שאלה על פסולי חיתון, הוא בא לשאול את מרן רבי שלמה זלמן אורבך זצוק"ל, אמר לו שמתכוון ליסוע עוד שבועיים לאמריקה, הוא צריך לדעת הלכה למעשה, אמר לו שאלה קשה, אם אתה רוצה לדעת באמת תשאל את רבי משה פיינשטיין, הגיע לרבי משה פיינשטיין בתחילה הוא לא יכל לקבל, אמר שרבי שלמה זלמן שלח אותו, קיבלו אותו. הוא רק שמע את השאלה, מיד אמר בסדר גמור אין בעיה של פסולי חיתון מותר לך מותר לך. הוא אמר לרבי משה פיינשטיין שיש לו גם שאלה פרטית שלו **בענין ביטול תורה, הוא אמר שלקח עשר דקות שרבי משה זן כן לא. ביטול תורה זה מהחמורות שבחמורות. כי דבר ה' בזה זה מי שיכול לעסוק בתורה ואינו עוסק, אם נלמד מהנפטר באמת מדרכיו, כי זה תולדות האדם, וזה מה שמעלה את הבן האדם.**

אני רוצה להגיד לכם הרגשה אני הרי גם למדתי בכולל, מה שנוגע לכולל חזון איש, היום הרחוב מכבד כל אחד לפי המשרה שלו, כולם יודעים, לא צריך להאריך, אבל כולל חזון איש שאנחנו היינו, היה אדם גדול, אדם כי ימות באהל, היכלו פה גדולי עולם בלי משרות, בלי כלום, היה פה בשעתו מרן שר התורה רבי חיים, רבי גדליה, רבי משה דויטש, כולם, כמסתובבים פה אנשים בלי משרות בלי כלום, כולם ידעו זה האדם גדול שיש לנו.

אני פעם שאלתי את רבי חיים כאלה גדולי עולם, למה לא קמים בפניהם? צריכים לקום כל הזמן. אז הוא אמר לי, רבי חיים, חושבים שמוחלים, מי אמר. מי אמר שזה נכון? **אז הסתובבו פה ספרי תורה ממש. וכל אחד יודע מי הסתכל על משרה, לא משרה. אמת לאמיתה, שמי שמשריש שהאדם כי ימות באהל לא נפחת אם אין משרה. זה מה שיש לנו.**

כל אחד שואל, במה מתחזקים? דרך אגב, ראש הישיבה רבי אהרן ליב, תמיד שדיברתי איתו על הספדים, הוא לא אחז מהספדים, בגמ' כתוב שיש מושג הספדים, ואז הוא הסביר לי למה. שבאים, כל שכן במקרה כמו היום, בא כזה מקרה, כל אדם מתעורר. אה, אף אדם לא בטוח בעצמו. אף אחד לא יודע מה מחכה לו. הם מתעוררים. בדרך כלל, שבאים להספד, אז עשיתי כבר משהו למען הנפטר, אני יכול להירגע, אני חוזר לסדר היום. אומר, הראש ישיבה זה לא כדאי, כדאי שתישאר בהתעוררות עוד, תחשוב באמת נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה אל ה'.

הרי נתנו לנו להזעזע, לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמויות שבלב, כל אחד יודע מה ששלו, כל אחד יודע את הדברים שלו, ומאיפה אני אדע מה רוצים ממני?

אמר פעם מרן הרב שך, עמד בירחי בכולל, אמר שהוא חידש את זה אז הקירות של הבית שלו רעדו. הגמרא אומרת (בבא מציעא פה א') אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (ירמיהו ט, יא) מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ, דבר זה אמרו חכמים ולא פירשוהו אמרו נביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו שנאמר (ירמיהו ט, יב) ויאמר ה' על עזוב את תורת אשר נתתי לפניכם, אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה.

שאל מרן הרב שך, מה תובעים מבן אדם? חכמים לא יודעים, נביאים לא יודעים, אף אחד לא יודע, הקדוש ברוך הוא בעצמו. אז מה תובעים ממני, שאני אהיה הקדוש ברוך הוא? אמר מרן הרב שך, דבר שצריך לעבוד כל החיים. האדם הוא חלק אלוה ממעל. **מה שנוגע לך, החלק אלוה ממעל לוחש לך ואומר לך. אתה יודע מה שרוצים ממך. ומתחמקים מזה, תשמע לקול האלוהי שמדבר אליך.**

ר' מרדכי גיפטר אמר פעם: "לך אמר לבי בקשו פני, את פניך ה' אבקש". "לך אמר לבי בקשו פני", בקשו פניך, מדבר של הקדוש ברוך הוא. לך, לקדוש ברוך הוא, אמר לבי. אמר את אותו הרעיון ר' מרדכי גיפטר בלשון יותר ציוריות. כינור מתנגן בלב האדם, החלק אלוה ממעל. **הוא לוחש לו מה הקדוש ברוך הוא מדבר אליו.**

אומר דוד, אני שמעתי, רציתי לשמוע ושמעתי, מה הקול האלוהי לחש אליי, בקשו פניי. הקדוש ברוך הוא אומר לי, אני רוצה את טובתך, בקשו פניי. אומר דוד, "את פניך ה' אבקש", זה השבתי בבית ה'.

ונסיים. סיפר לי פעם, הגאון ר' מאיר שפירא, הוא היה אחרון התלמידים, של טלז של ר' יוסף ליב. בדרך כלל בטלז, מי שיודע, היה שלטון השכל, לא נתנו לרגשות לעבוד. (לא כעת הזמן להאריך בזה), שרבי שמעון שקופ היה אומר שיעור (היה טלזעיר), לא אז, שהתנועות לא ישיפיעו על השכל.

ופה רבי יוסף לייב אמר את זה, הוא כבר לא יכל, התחיל להתרגש. שכתוב שיוסף אמר לאבא שלו: (בראשית מג ט) "אם לא הביאתי אליך והצגתי לפניך וחסאתי לך כל הימים". אומר רש"י: חי ולא מת. שאל הטלזעיר בשלמא תגיד אני יביא אותו בכל מחיר, יהודה הוא אריה, אתה גיבור, אבל "חי ולא מת", אם מלאך המוות יקח את הנשמה שלו. ואז הוא אומר הרעים בקולו, וכולם התחילו להתרגש. אמר ביידיש: "טאטע, וואס מיינסטו, איך בין סתם א גיבור, איך וויל א בן תורה, איך קען האלטן א מלחמה מיט מלאך המוות?". **- "אבא, מה אתה חושב, אני סתם גיבור? אני בן תורה! אני יודע להילחם עם מלאך המוות."**

וזה מה שידוע מר' חיים מוולוז'ין, מרבה תורה מרבה חיים, דבר פשוט. **אין בעולם כוח כמו תורה.** כמה שמבזים את התורה, מבזים את הכל, רבי אלחנן אומר שהמלחמה על הרוחניות זו מלחמה של השטן בעצמו, [מסתמא הוא מבזא את זה בשם החפץ חיים]. והשטן לא נבהל משום דבר, הנפטר היה עם הרבה מסירות נפש, הרבה עמל התורה, כל החיים שלו. **זה מה שאנחנו צריכים היום לסבול, את אותו כוח של הס"מ של השטן בעצמו, ואין מקום יותר שמתאים את זה, מהמקום הקדוש הזה, בית המקדש מעט הזה, עמל התורה ומסירות נפש. ואז הקדוש ברוך הוא יעשה שפט עמו, ותורמם התורה את קרנה, ונזכה בקרוב, לתחיית המתים לגאולה השלימה במהרה בימינו, אמן.**

- במקרה חירום אם ח"ו מגיעים שוטרים לעצור, יש לחייג לזעזע הישיבות 02-538-5340 שלוחה 9.
- להאזנה לדעת תורה מגדלי בראשם רשכבה"ג מרן רבינו ראש הישיבה הגדול לנדו שליט"א, בקו החירום: 03-313-3306.
- כמח"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גיליונות מרובותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com

- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

פרשת קרח לראות וכך לשמוע שמעו אלי

בקול ה', ושמיעה זו היא רק כאשר אדם חף מן הנגיעות המסמאות את העיניים.

הנהגה כזו שמצליח אדם לברר במעשיו ומסיר מהם כל מחשבות זרות, היא מרוממת את מעשיו מאוד, נעשה הוא 'שומע בקול ה' וזוכה בזה שאף אם לא זכה להיות קורא ושונה, מ"מ זה מרומם אותו במעלה גבוהה עד שהכל תמהין היאך זכה לזה, והקב"ה יודע כל תעלומות מעיד עליו 'זכה זה מחמת ששמע בקולי'.

לשמוע דבר ה' בלא נגיעות ופרשנויות, אין זה תלוי לדיון בארץ, רק אצל הקב"ה, הוא מכיר לבות בני אדם אם לעקל אם לעקלקלות, כאן בארץ אדם יכול לרמות את עצמו כי 'חייב הוא ומוכרח לעשות את מעשיו, ואף ליתן להם הכשר שמצווה הם, אבל לעתיד הקב"ה מגלה כל אחד מי שמע בקולו, ומי בקול נגיעותיו.

מה ראה לשטות זו

כשאמרו 'עינו הטעתו' צריך לדעת שבעיני בשר אי אפשר כלל לראות את שראה קורח, מה עתיד שלשלת גדולה יוצאה ממנו, ראייה זו ב'רוח הקודש' הייתה, ועל ראייה זו ברוח הקודש אמרו עינו הטעתו. לעומתו היה משה רואה יפה, היינו שאין הגדולה הזאת באה מקורח אלא מבניו שעשו תשובה ונתקו עצמם מקורח. וראיה זו של משה רבנו גם כן ברוח הקודש הייתה.

היות והיו שניהם רואים ברוח הקודש יש להבין היאך היו רואים הם דברים שונים כ"כ, ובאמת אין כתוב כאן שהיה משה רבינו בעל דרגת רוח הקודש גבוהה טפי מרוח"ק שהיה לקורח, רק נאמר 'שקורח לא ראה יפה, ולעמיתו משה היה רואה יפה' אך לא מחמת שרוח"ק שלו גבוהה יותר, א"כ איך זאת שכל אי ראה דבר אחר.

הדבר שגורם להבדל בין ראייה יפה זו של משה, לראייתו של קרח, הוא דאף שראה קרח ברוח הקודש, מ"מ כיון שהיה הוא מתבונן מתוך זווית ונטית הלב הנמשכת לראות את שמסתדר לו ע"פ נגיעותיו, וכיון שרואה את הדברים איך שהוא רוצה מזווית עינו, זה מביא דאף מה שרואה ברוח הקודש כבר עינו הטעתו, דבמאמר הנ"ל לא נאמר שלמשה היה דרגה יתירה ברוח"ק על קורח, אלא דאף הבא לדרגה רוחנית גבוהה ורואה ברוח"ק, מ"מ יכול הוא לראות את ומה שהוא חפץ, ולטעות מחמת כן.

על פי הדבור

שאמר לבאר מה שפי' חז"ל (בראשית מ"ח ז') בדברי יעקב ליוסף 'ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך בעוד כברת ארץ לבא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרתה הוא

הנה בארחות צדיקים כתב (שער הרצון) בזה"ל "אמר רבי אבהו לעתיד הכל עתידים להיות תמהין כנגד מי ששמע לאילקים, ואומרים מי הוא זה? שפלוני שלא קרא ולא שנה, והרי הוא יושב עם האבות ומשיח עמהם? והאילקים יאמר להם מה אתם תמהים? לא זכו אלו אלא מפני ששמעו אלי שנאמר אוזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין".

לעתיד לבוא יהיו מי שלא קרא ולא שנה ואע"פ כן יהיו זוכים למעלות גדולות מאוד, להיות יושב עם האבות ושיחתו עמהם, וזה יהיה תמיהה בפני כולם, איך יתכן שזוכים כאלה שלא קרו ולא שנו להיות במעלה גבוהה כל כך, והקב"ה משיב על תמיהה זו כי זכו מפני ששמעו בקולו.

לשמוע בקול ה' מחייב הדבר ניקיון מנגיעות אישיות, דבאשר יש איזה נגיעה ולו הקטנה ביותר, אין זה כלל על פי ה' אלא על פי מה שנח לי לשמוע, והם זוכים מחמת ששמעו

כתיב (במדבר ט"ז ו') "וזאת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו, ותנו בהן אש ושימו עליהן קטרת לפני ה' מחר והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש רב לכם בני לוי" ובפרש"י אייתי מדחז"ל "וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן, אמר בשבילו אני נמלט, וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש, שנאמר כל אלה בנים להימן, אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום, לכך נשתתף לבא וכו' טעה ותלה בעצמו, ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה ומשה היה רואה" ע"כ.

תמיהתם 'קרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו, מתעצמת שבעתים ע"פ דברי החזקוני "לא עלה בדעתו של משה שיסכימו בדבר, שהרי ידוע שכל מקריבי קטורת זרה במיתה, כמו שמצינו בנדב ואביהוא", א"כ קשה ביותר קרח שפקח היה מה ראה לשטות זו.

ופי' חז"ל דעינו של קורח היא הטעתו, היינו שראה בעינו איזה דבר וטעה בו, דהיה רואה שיוצאת ממנו שלשלת גדולה, שמואל שהיה שקול כנגד משה ואהרן, וכ"ד משמרות שעומדים שכולם מתנבאים ברוח הקודש, אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום? טעה ותלה כל הגדולה בעצמו.

דבר זה כי אם יש נגיעה היא מטעה את הרואה אפי' אם רואה ברוח הקודש, אמרתי בפני מו"ח מרן ראש הישיבה זצוק"ל ע"פ דבריו.

בית לחם". ופרש"י "אע"פ שאני מטריח עליך להוליכני להיקבר בארץ כנען ולא כך עשיתי לאימך שהרי מתה סמוך לבית לחם. כברת ארץ מדת ארץ, והם אלפיים אמה כמדת תחום שבת, וכו' ולא תאמר שעיקבו עלי גשמים מלהוליכה ולקברה בחברון, עת הגריד היה, שהארץ חלולה ומנוקבת ככברה. לא הולכתיה אפילו לבית לחם להכניסה לארץ, וידעתי שיש בליבך עלי, אבל דע לך שעל פי הדבור קברתיה שם, וכו' שתהיה לעזר לבניה שהיו עוברים דרך שם יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים" וכו'.

ונתק' בזה, מה טעם הוצרך יעקב אבינו לפרט כל הדבר, שהיה זה קרוב מאוד לארץ ישראל, ובנקל היה נכנס לקברה בפנים שלא בדרך, וכן שלא היה כלל הפרעת הגשמים, אלא שהארץ ככברה ובנקל היה הולך, אבל מ"מ קבר אותה בדרך מחמת שהיה זה על פי הדבור. לכאורה היה מקום שיאמר לו ידעתי שבליבך עלי, הרי תדע שלא היה זה אלא על פי הדבור, ולמה הוצרך לפרט כולי האי.

וייסד בזה מו"ח זצוק"ל לאמתה של תורה, כי באשר חפץ להבין הדבור על פי ה', אין מועיל שמיעת הדיבור והתגלותו בלבד, כי אם יש תחילה למרק ולנקות כל נגיעה, (אפילו

הקטנה ביותר כעוד מספר פסיעות רחוק שאולי חפץ לחסוך.) דאם יש לאדם איזה דבר נטייה ונגיעה, כבר מלכלך ומטשטש את ראייתו, ומה ששמע הדבור זה כבר מחמת רצונו ונגיעותיו, ששמע את שחפץ הוא לשמוע. על כן יעקב סילק את הנגיעות תחילה, כי היה לו בנקל לקבורה במקום אחר, אלא שעל פי הדבור קברה בדרך אפרתה.

[ופעם נכנס א' ממקורביו של מו"ח זצוק"ל, וסיפר אודות אחד שמחלק' וסערה גדולה היה אודותיו, כי הלה בעל רוח הקודש, וסיפר בהתפעלות ממופתים שעשה. ועל אתר השיבו מו"ח זצוק"ל דאל יעלה בדעתו שאם לע"ז יהיה רוה"ק לא יהיה זה נחשב לע"ז. שכן יכול הוא לראות את שחפץ על פי נטיות לבו, אך אין זה כלל על פי ה'.

ואמרתני לפני מו"ח זצוק"ל כי ממעשה קרח אנו מוצאים גם כן כיסודו זה, מפני שחז"ל ביארו החילוק בין ראייתו של משה לראיית קרח, לא תלו זאת מחמת דרגה שונה ברוה"ק, א"כ מוכרחים אנו לומר דהחילוק הוא שמי שיש לו נגיעה גם בהגלותו דבר ה', יהיה רואה הוא ושומע את שיחפוץ ע"פ בנגיעת ונטיית לבו ותכונותיו. והסכים לפרש זאת על פי דבריו.

אל תפן אל מנחתם

להפקיר נכסי רשע באמרם הפקר ביי"ד הפקר, יכולין להפקיר אף את זכויותיו של הרשע. א"כ היה מקום והיתכנות שימנחתם הייתה פועלת להם על אף רשעם, מפני שאין אדם שאין לו מע"ט, היה הקב"ה מתחשב במעשיהם, ע"כ ביקש משה יאל תפן למנחתם' דזה כוחו של צדיק.

עפ"ד דבריו אלה, נבין בעז"ה היטב לשון המקרא, משה היה מבקש אל תפן אל מנחתם, בקשה זו היא שינוי ההנהגה שינהג איתם הקב"ה, ויסוד בקשתו זו של משה היא מחמת שמבחין הוא שהם רע גמור, לזה הוכרח משה לפרט מיד בסמוך 'לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם' כלומר מברר הוא את בקשתו שיסודה הבחנה שהם 'רע גמור', ואם תהא אצלו איזה נגיעה הרי אין הבחנה זו מדויקת, לכך מפרט שאין לו כל נגיעה עמהם, 'לא חמור אחד מהם נשאתי אפי' כשהלך לצרכם לא נטל משלהם, ע"כ יכול הוא להבחין היטב, דרך סילוק הנגיעה יוצק תוכן להבחנתו כי הם 'רע גמור' ומחמת זה יכל לבקש מהקב"ה שינהג עמהם בדרך של אל תפן אל מנחתם, היא ביטול איזה מעשה טוב שבהם שלא יהיה מגן עליהם.

קלקולה ורעתה של ה'נגיעה' מסלפת היא את ההבנה, מטשטשת את הראיה, על כן בכל דבר שעושה יפשפש וימשמש במעשיו, לברר טיב המעשה. ואף במעשה הטוב יעמול להסיר ולסלק החלקים שאינם 'טוב'. והעצה לזה היא רק על ידי לימוד המוסר מתוך התבוננות, שבזה מסיר ומנקה עד שיהיה כל מעשה שעושה בנקיון על פי ה'.

לפעמים שומעים על מאן דהו כי בעל דרגה הוא, ותולים בו אף מעלת רוח הקודש, צריך להתבונן היטב, יתכן שבתוך תוכו אינו לו ואבוי לנפשו, ואף אם תולים בו דרגות גבוהות למאוד אין להתפעל מזה, אלא יש לבחון היטב אם נגיעה קלה יש לו, **בעל רוח הקודש עם נגיעות' הוא הסכנה הגדולה ביותר, וכדי להציל מפניו הקב"ה מנהיג 'בריאה יברא ה', שיהיו הכל רואין ופורשין ממי שלא 'שמע בקולו'.**

לקמן (ט"ז ט"ו) "ויחר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם" פרש"י לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור, והיה לי ליטול אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משל"י. ויש לבאר הקשר ושייכות בין הבקשה 'אל תפן אל מנחתם' לבין זה 'לא חמור אחד מהם נשאתי'.

נקדים תחילה מה שפי' האוה"ח את מהות הבקשה 'אל תפן אל מנחתם', וז"ל "לצד שראה הפלאת שנאת הרשעים עמו, מזה הכיר היותם בחינת הרע גמור, אשר טבעו לשנוא בחינת הטוב שנאת מות בלי סבה, ולזה אמר אל ה' אל תפן אל מנחתם". משה רבינו הבחין כי הם 'רע גמור'.

וביאר שם דהא אין אדם שאין בידו מצוות ומע"ט, ואחז"ל (ב"ק ל"ח ע"ב) דאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה אף של רשעים כפסיעותיו של נבוכדנאצר (סנהדרין צ"ו ע"א). מטעם זה חשש משה שתעמוד להם איזה מצוה שבידם, שהרי זכות תולה, על כן ביקש אל תפן אל מנחתם, היינו אפי' אם יש זכות שתביא מנחתם לפניו, לא יפנה אליה וכו' ע"ש.

ומק' האוה"ח, איך שייך שתהא מתקבלת תפילתו של משה שיהיה הקב"ה מבטל מדתו ית' לאנשים ההם ולעוות משפטם, הא כיון שיש להם איזה זכות אפי' ברשעם, יצילום זכויות אלו ואיך יעוות המשפט בבקשו אל תפן אל מנחתם, שלא ינהג עמהם כמנהגו בברואיו.

ומבאר כי לצדיק יש כח להפקיע זכות הרשעים, זאת דווקא אם יראה שהרשע 'מוחלט' ברע בבחינת רע גמור, והיינו צדיק מושל ביראת אלקים, אף שאין הקב"ה עושה כן לרשעים הגמורים, אלא מתחשב בזכויותיהם, מ"מ יש כח לצדיק לשנות הנהגה זו ולהפקיע זכויות הרשע. ע"ש.

הדבר אינו קל להבנה אך כך מבאר האוה"ח, שיש כח בידם מה שאין הקב"ה עושה, וזה מעין הפקר ביי"ד, כמו שיכולים

דעת ואמונה

מתורתו של

הגאון רבי עמנואל טולידאנו שליט"א

גיליון מס'
224

עיקר עבודת האדם – שבירת הרצונות

תשפ"ז
קרה

עם ישראל ירדו בדרגתם

הגמ' בסנהדרין דף סד א' מספרת שאנשי כנסת הגדולה ביטלו את היצר הרע של עבודה זרה, היצר של ע"ז היה יצר גדול מאוד, כמו שאומרת הגמ' בסנהדרין קב ב' על מנשה שהתגלה בחלום לרב אשי ואמר לו שאם היית בזמני היית מפשיל את הגלימא שלך ורץ לעבוד עבודה זרה, זה היה יצר תקיף מאוד, וראו חז"ל שאין אפשרות לעמוד בזה, ולכן התפללו וביטלו את יצרא דעבודה זרה.

ושמעתי בשם 'ספר החיים' אחיו של המהר"ל מפראג, שהוא כתב שמאז שהתבטל יצר עבודה זרה, ישראל ירדו בדרגתם בעבודת השם, לפי שעיקר עבודת האדם זה לשבור את הרצונות לשבור את המידות, וכשהיה יצר עבודה זרה, כל אחד היה צריך לעבוד כל יום על אמונה, וליטוע בליבו שכל העבודה זרה הבל, ואין עוד מלבדו יש רק בורא עולם, והיה צריך לברר את זה לעצמו תמיד - זה היה עבודה... אבל אחרי שהתבטל יצרא דעבודה זרה, כבר לא היו באותו דרגה של שבירת היצר כבר אין יצר כזה לשבור אותו, אז זה כבר דרגה אחרת.

למה המשיח לא מגיע

הבאתי על זה סיפור מהחפץ חיים, החפץ חיים היה כל הזמן מצטער בצרותיהם של ישראל, ברוסיה היה הרבה גזרות עוד לפני הקומוניזם היה כל הזמן גזרות, וגם אחרי המהפכה גזרו הרבה גזרות על הדת, היבסקים רדפו את הדת, והחפץ חיים תמיד דיבר נגדם, והחפץ חיים היה רואה את צרתם של ישראל והיה מחכה מתי תבוא הישועה. יום אחד עלה ברעיונו של החפץ חיים שהסיבה שהשם לא מביא את המשיח הוא כדי שיהיה שכר, שהרי כשיבוא המשיח כולם יכירו את הבורא עולם, כמו שאומר הנביא ישעיה (יא) שבזמן ימות המשיח, "ומלאה הארץ דעה את השם כמים לים מכסים" כשיבוא המשיח כולם יכירו את הבורא עולם, ולא יהיה נסיונות של היצר הרע, כי כולם יהיו בדעה ברורה בהכרת השם, וכיון שלא יהיה נסיון אז לא יהיה שכר על עבודת ה', והקב"ה רוצה לתת לנו שכר, ולכן הוא לא מביא משיח.

וזה מה שאומר שלמה המלך בקהלת (יב ה): "וזכור את בוראך בימי בחורותיך, עד אשר לא יבאו ימי הרעה, והגיעו ימים אשר תאמר אין לי בהם חפץ" מה זה ימים שאין בהם חפץ? פירשו חז"ל בשבת קנא ב' שזה קאי על ימות המשיח, שזה ימים שאין בהם חפץ, שעיקר העבודה של היהודי זה לשבור את הרצונות, ובימות המשיח שאין יצר הרע ואין רצונות, אין על מה לשבור את המידות, אז אין מה לעשות, זה כמו ימים שאין בהם חפץ, וממילא עם ישראל לא יהיה להם אז שכר על המצוות, ולכן הקב"ה לא מביא לנו עתה את המשיח כי הקב"ה רוצה שניזכר בשכר. [א.ה. יעווין בגמ' שבת ה"ל שפליגא אדשמואל דאמר אין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שיעבוד מלכויות בלבד]

מה עשה החפץ חיים? אסף את ראשי הישיבה של ראדוין, היה שם ר' נתלי טרופ זצ"ל ר' משה לנדינסקי זצ"ל, ועוד רבנים היו שם, והוא אמר אני רואה שהקב"ה לא מביא את המשיח בשביל להרבות את שכרנו, אז באו ונגיד לקב"ה: אנחנו מוכנים לוותר על השכר ותביא משיח, אין לנו כח לעמוד בצרות האלה, הצרות מאוד קשות, קשה לנו לעמוד בזה, עדיף שמשיח יבא ויתבטל היצר הרע ולא יהיה שכר, אבל הוא יבא, אין לנו כח לצרות, כך עשה החפץ חיים.

זה מה שאמרתי עיקר העבודה היא שבירת הרצונות ולהלחם ביצר, וכשאין יצר האדם מאבד את דרגתו, ולכן אומר ספר החיים הנ"ל שאחרי שהתבטל יצרא דעבודה זרה כבר לא היו באותו דרגה כמו לפני שהתבטל, כי כבר שבירת היצר לא אותו דבר.

מה היצר הרע שלנו היום

תשמעו, כל אחד יש לו את היצרים שלו, יש יצר של עריות, הוא יצר קשה מאוד, לשבור את היצר הזה זה קשה מאוד, אבל מה שמוטל

עלנו, זה רק לשמור גדרים, וכמו שאמר הראב"ד: ראש כל הגדרים שמירת העיניים, אם אדם ישמור את עיניו, לא יבוא לידי נסיון, אבל אם לא שומר את עיניו, מסתכל חס ושלום, הוא מתבונן על אשה, הוא מביא על עצמו יצר הרע ואם יבא נסיון לא יוכל להתגבר, זה יצר קשה מאוד, אבל אם שומר גדרים ניצל. זה דבר ששייך לכולם.

אבל אני דיברתי עם הבחורים בישיבה, שאנחנו בני התורה יודעים **שהיצר הרע שלנו הוא ביטול תורה**, אנחנו יושבים ללמוד, לומדים חצי שעה שלוש רבעי שעה, ואח"כ מתעייפים, אבל לשבת ללמוד כמה שעות שעתיים ברצף שלוש ברצף כבר לא הולך לנו, כי היצר הרע מכוון את כל המלחמה שלו לבטל תורה, כי הוא יודע שהתורה היא הנשק נגד היצר, בראתי לו יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, **הוא לוחם חזק נגד הנשק**, הוא לא רוצה שילמדו תורה.

תרגיש בגן עדן

אבל היצר הזה ברוך השם הוא בידינו יש לנו כח לבטל אותו, להרגיל עצמו לשבת ללמוד ברצף ולא לזוז מן הגמ' ולא לדבר באמצע, וחס ושלום לא לקרוא עיתון ולא לשמוע חדשות באמצע הלימוד, אתה מבזה את התורה, כי דבר ה' בזה ואת מצוותו הפר זה שיש לו יכולת לעסוק בתורה ואינו עוסק, **זה העבודה שלנו** של בני התורה תשב ותלמד 'זיצט און לערנט' תשב ותלמד ואל תפסיק.

ובכלל כל טעם המתיקות של התורה באה רק אם אדם יושב ולומד ברצף, אם אתה לומד שעתיים ברצף, אתה מרגיש מה זה, ואם אתה לומד שלוש שעות, ראיתי איך שהביאו מהחזו"א שאמר אם אתה לומד שעתיים זה מצויין, אבל אם תוסיף עוד שעה תרגיש מתיקות התורה, ואם תוסיף עוד שעה המתיקות תגדל עוד, ואחרי כן הוא מגיע עד שעה שביעית, אז תרגיש עין לא ראתה אלוקים זולתך יעשה למחכה לו, תרגיש מה זה מתיקות התורה, תרגיש כאילו אתה בגן עדן.

רק ההתחלה קשה

רק ההתחלה היא קשה, אדם יושב ללמוד, בהתחלה היצר לא נותן לו לטעום את התורה, אבל אם אדם מרגיל את עצמו לשבת שעתיים בלי הפסק לפחות שעתיים, אתה יושב ולומד בינך לבין עצמך, ויושב ולומד את הסוגיא בלי הפסק, אתה תרגיש מתיקות התורה, וכ"ש שלוש שעות וכ"ש ארבע שעות, אם היה לפני ספר מעשה איש הייתי מקריא לכם, זה נפלא איך שהחזון איש תיאר את זה, איך הוא מתאר את ההרגשה בלימוד כשאדם לומד ברציפות כמה שעות. [א"ה העתקנו בהערה למטה]

ואם כמו שאומר ספר החיים והחפץ חיים שעיקר עבודת האדם זה שבירת היצר, אז בני תורה זהו שבירת היצר שלהם, הענינים של עריות כבר אמרתי, זה יצר שקשה לבטלו, רק צריך לעשות גדרים, וככה נשמרים, **אבל יצר דביטול תורה הוא בידינו אפשר לבטלו**, אם האדם ירגיל עצמו ללמוד ברצף ולהתנתק מכל החדשות, ירגיש מתיקות נפלאה מאוד, ירגיש בגן עדן, וככה יעקור מהשורש את היצר הזה ממנו.

הרמב"ם בפ"ז מהלכות יסודי התורה כשהוא מתאר את המעלות של נביא שעל ידם יגיע האדם לנבואה, כותב: ואין הנבואה חלה אלא על חכם גדול בחכמה גבור במידותיו, ולא יהא יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם **אלא הוא מתגבר בדעתו על יצרו תמיד**, בעל דעה רחבה נכונה עד מאוד ע"ש ברמב"ם שרק אחרי זה שייך שינסה למעלת הנבואה. וזה כמו שאמרתי שעיקר עבודת האדם זה שבירת היצר.

ראו ברייה שבראתי בעולמי

יצר דעריות קשה מאוד ולא קל להתגבר עליו, הגמ' בפסחים ק"ג א' מביאה מר' יוחנן שאמר על שלשה הקב"ה מכריז עליהם ומשבח אותם, על רוק הנימצא בכרך ואינו חוטא - רוק זה ריק אין לו אשה הוא לבד, והוא נימצא בכרך ובכרך יש הרבה אוכלסיה והרבה נשים, והוא לא

¹ העתק מספר מעשה איש ח"ד. מתיקות התורה, כמה גדולה היא נעמות התורה, ואי אפשר להגיע לזה רק אחרי שקידה של שלוש וארבע שעות ברציפות בלי הפסק, בלי זה א"א אפילו לציר מה' הרוחניות הזו, וק"ו אחרי חמש שעות כמה רוממות יש, איך אפשר למי שיש לו את האפשרות הזאת להפסיק את הרציפות ולהפסיק בדיים נועם כזה, כמו קדירה המתבשלת להוריד מן האש ליתן להתקרר ואח"כ להשיבה. ואחר שש שעות של לימוד, שוכח האדם מכל העולם ועניו ומתדבק בדברים רוחניים, ואחר שבע שעות האדם מרגיש קרוב להקב"ה ואין לו מהגאות העולם כלום ומתמלא שמחה, ואחר שמונה שעות אפי' לא נופלת בליבו מחשבה של תאוה וחומריות, וכולו משתוקק לאלוקיו, ואחר תשע שעות כולו קדוש למעלה למעלה, ואחר עשר שעות עין לא ראתה, אין לתאר ואין מילים לבטא מצבו ורגשותיו.

חוטא, הקב"ה מכריז עליו: **ראו ברייה שבראתי בעולמי**, ראו את אותו רווק שלא חוטא, והגמ' שם מספרת שרב ספרא היה רווק שדר בכרך וכשהוא שמע את המימרא הזאת של רבי יוחנן, צהבו פניו, אמר לו רבא לא אין הכוונה כאן אליך אתה לא ניקרא רווק שדר בכרך, אלא כמו ר' חנינא ור' אושעיא תקיפא דארעא דישראל, שהם היו אושכפי סנדלרים והיו עובדים בשוק של זונות, והיו הזונות מביאים להם את הנעליים לתקן להם, והזונות מסתכלות עליהם, והם רבי חנינא ורב אושעיא לא הרימו את העיניים שלהם, זה ניקרא רווק הדר בכרך שהקב"ה מכריז עליו, והגמ' שם מספרת שהיו הזונות עצמם מכינים בקדושתם, וכשהיו נשבעים, היו נשבעים בחיי ר' חנינא ור' אושעיא קדישא דארעא דישראל.

על זה כיוון ר' יוחנן רווק שנמצא בכרך ואינו חוטא, שכל כך היו באים לעבודה, מסכנים, היו צריכים לעבוד על הפרנסה.. אבל שומרים את העיניים, באות זונות מסתכלים עליהם, ולא מרימים את העיניים, והזונות עצמם "ממותייהו הכי בחייהו רבנן קדישא דארעא דישראל" מומתייהו זה שבועה, השבועה שלהם, איך היו נשבעים? בחיי קדישי ארעא דישראל, הכירו בהם שהם קדושים, זה רווק הנמצא בכרך ואינו חוטא.

קדוש עליון

אני כבר אמרתי מה שאומר הרבב"ד, מה הם הגדרים של עריות? **יש רק גדר אחד - שזה שמירת העיניים**, והרבה חוטאים בזה, דוד המלך אמר פלגי מים ירדו עיני אל לא שמרו תורתך, אומר רבינו יונה בשע"ת לא כתוב על לא שמרתי שפירושו אני לא שמרתי, אלא כתוב לא שמרו לשון רבים, שזה חוזר על העיניים שהעיניים לא שמרו, אפילו דוד המלך ע"ה אינני יודע ח"ו אני לא רוצה לדבר, נכשל עם בת שבע, ממה זה הגיע? מהרריה, אם לא היה רואה לא היה נכשל.

גם פלטי בן ליש הצדיק, אתם יודעים מה היה שם, הגמ' בסנהדרין יט ב' אומרת ששאל המלך נתן לו את מירב, שהיא היתה מקודשת לדוד, רק דעת שאול היה שהיא לא מקודשת, ששאל המלך הבטיח שמי שיכה את גלית אתן לו את בתו לאשה ויעשרנו עושר גדול, דוד הרג את גלית, וכשאל לקדש את הבת של שאול אמר לו שיקדשה במאה עורלות פלשתים והוא מוותר על העושר הוא מוחל לו על החוב, ודוד סבר שהיא מקודשת שהמקדש במלוה ופרוטה דעתה הפרוטה והערלה זה פרוטה, ושאל סבר שמלוה ופרוטה דעתה המלוה, ולכן סבר שאול שאיננה מקודשת, שהמקדש במלוה איננה מקודשת, ולכן נתן את בתו לפלטי בן לייש.

נאמר בימי השבעה על רבי חיים אילוז זצ"ל

ואומרת הגמ' שם שפלטין בן לייש חשש לדעתו של דוד שהיא מקודשת, מה עשה איך הוא ניצל לא לגעת בה? **נעץ חרב בינו לבניה**! אתם שומעים מה הוא עשה, **קדוש עליון**! ואמרו חז"ל שם: שקר החן זה יוסף, והבל היופי זה בועז, אשה יראת ה' היא תתהלל, זה פלטי בן לייש, עלה בדרגתו על יוסף ובעוז.

שרף את העיניים

ואפילו הוא היה צריך להתגלגל כדי לתקן איסור הסתכלות, שבמדרש (ילק"ש פרשת ויחי) מובא המעשה שהיה עם ר' מתיא בן חרש שהוא היה שומר על עיניו מאוד, מעולם לא נסתכל בגוף אשה, בא השטן ואמר להקב"ה מה הוא אצלך? אמר לו צדיק גמור, אמר לו השטן לקב"ה תן לי רשות להחטיא אותו, והיה השטן נדמה לו כאשה יפה שלא היה יפה כמותה מימות נעמה אחות תובל קיין, וככה עמד לפניו, מה עשה? סיבב ראשו לצד השני, באה לצד השני, שוב סובב את ראשו, וככה כמה פעמים, ראה רבי מתיא בן חרש שצרתו צרה, זה לא ניגמר, מה עשה? אמר לתלמיד שלו תביא לי אש ומסמרים, לקח את המסמרים והלבין אותם עד שהיו רותחים מאוד, ואז דקר בהם את עיניו, שרף את העיניים שלו, בתוך האישון, עשה עצמו עיוור, **נטל מעצמו את האפשרות לראות כל ימיו, כדי לא להכשל בהסתכלות**, ואומרים חז"ל שם שהשטן הזדעזע ונפל לאחוריו, ועוד מובא שם ששלח הקב"ה מלאך לרפא את אותו והוא לא רצה כי חשש שיכשל, ואז הובטח לו שלא יכשל לעולם, והתראפא.

ובספר שמות הגלגולים להרמ"ע מפאנו כתב שר' מתיא בן חרש היה גלגול של פלטי בן לייש, נכון שפלטין בן לייש לא חטא עימה, אבל היה לו מכשול בהסתכלות היה רואה אותה, זה היה הסתכלות, וזה היה התיקון שלו שיתגלגל עוד פעם, אותו פלטי בן לייש התיקון שלו היה להתגלגל ולשרוף את עיניו, בשביל לתקן את איסור הסתכלות, תראו מה זה התיקון של הסתכלות.

הקב"ה יעזור

הקב"ה יעזור לנו שנעשה תשובה, במה עושים תשובה? לשבור את הייצור, כל אחד ישבור את היצר **ויעמוד בפרץ בדבריו שהוא יודע שהיצר משגע אותו**, ובפרט בביטול בתורה לשבת ללמוד, אמרתי אז לבחורים לפני ר"ה היינו לומדים קידושין אמרתי להם **מי שילמד סוגיא בעיון טוב**, זה יהיה הסגור שלנו בראש השנה, זה יהיה הפרקליט שלנו בראש השנה. [א.ה. יש להוסיף עוד שהנה בתחילת בית שני היו עוד נביאים חגי זכריה ומלאכי ומאז בטלה הנבואה, וזה היה באותה תקופה שביטלו את היצר של ע"ז, ולהל"ל זה מובן, שעם ישראל ירדו מדרגתם שלא היו צריכים להתגבר על היצר, ובשביל נבואה צריך מתגבר על יצרו תמיד, ולכן פסקה הנבואה]

אני בטוח איך שאני מכיר את הנפטר ר' חיים אפשר לומר עליו את הפסוק "כאשר ישר ירא אלוקים" ואני בטוח שכל הבריות שנמצאים פה שהכירו אותו יאמרו עליו אותו דבר שהוא היה ירא אלוקים בכל ימיו.

אני מכיר לו טובה שהוא ארגן את השיעור במושב יד רמב"ם, הוא ארגן שאני אבוא פעם בשבוע לומר שיעור, זה היה לפני שנת השמיטה בשנת השביעית הרי שמה כולם חקלאים, אחד יש לו מטע, אחד יש לו פרדס, ואחד יש לו מטע של ירקות וגינה, ורצו ללמוד הלכות שביעית כדי לקיים את ההלכה, אני הייתי אז בשיבת באר יעקב הייתי נשאר בשיבת עד חמש, אז היה בא אחד מבית עוזיאל יוסי בן ישי היה בא היה לוקח אותי מהשיבה לבוא לומר שיעור בערך בשבע, ואמרנו שיעור לפעמים נמשך עד עשר בלילה, והיה לי קושי איך אני אחזור הביתה, הרי לא היה אוטובוס ישיר לבני ברק, והיה צריך לקחת אוטובוס לתל אביב ומתל אביב לבני ברק, הייתי עייף ולא יכולתי לחזור, אז היה צריך תקציב בשביל המוניות, אני לא שילמו לי על אמירת השיעור כלום, קיימתי "מה אני בחינם אף אתם בחינם" כמו שהקדוש ברוך הוא צוה לימד אותנו תורה **ולא שילמנו לו כלום**, הוא לימד אותנו בחינם, המלמד תורה לעמו ישראל, כך אנחנו צריכים ללמד בחינם, אבל המוניות לבני ברק היו עולות כסף, בפרט ב-10 בלילה, מי דאג לכסף זה ר' חיים, איך הוא דאג, הייתה לו אמא שהייתה מקבלת קצבת זקנה מביטוח לאומי, והיא נתנה את הכסף בשביל המוניות.

וכך למדנו הלכות שביעית, אתם יודעים מתחילים דבר ראשון במלאכות לא תזרע לא תקצר, שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור, ולמדנו את ההלכות האלו וזה נכנס גם להלכות שבת ברוך השם למדנו טוב, והיה מאוד שמח, אני באמת מזכיר את טובה, כי זכיתי שיתבררו לי כמה הלכות עם הלימוד עם הציבור.

אני רוצה לומר לכם שתי הלכות שהתחדשו לי, וזה יהיה לעילוי נשמתו, היה יהודי אחד במבוש אני לא יודע את שמו אבל היה לו שטח אדמה והוא נטע שמה מלפפונים, והיה אז ראש השנה שיצא ביום חמישי ושישי ואח"כ שבת, ואם אתה לא משקה את המלפפונים הם מתקלקלים, היה חמסין קשה מאוד, כל היבול הלך המלפפונים התייבשו ומתו, אחר כך אמרתי אם הייתי יודע מזה קודם הייתי נותן לו היתר איך להשקות אפילו בשבת וביום טוב, ההיתר הוא כזה שבמקום צינור בברו שממנו משקים, לשים את הצינור בכלי רחוק קצת עשר מטר, ויתפתחו את הברז, המים הראשונים הזורמים מן הברז, מיד שאני פותח זורם מים, זה כאילו אני דחפתי אותם, זה כוחו, כך כתוב בהלכות נטילת ידיים שתפסתי לטויל מברז, אבל המים שבאים אח"כ זה לא כוחו, זה כוח שני. ועבדת רבי מר"ת גרמא מותר, התורה אמרה "לא תעשה כל מלאכה" – עשייה אסרה תורה ולא גרמא, המקור לזה הוא במשנה במסכת שבת קכ"א נפלה דליקה שפורצת בשבת, ואסור לומר לגוי לכבות, אלא רק מותר כל המכבה אינו מפסיד, ואם אין הגוי לא מבין לבד לכבות אסור לומר לו כבה, ולשון הרמב"ם שאין איבוד ממוך דוחה שבת, פיקוח נפש דוחה שבת אבל לא איבוד ממוך, אלא יצאו כולם מן הדירה שלא ימותו ויתן לדירה לשרף כולה ולא לעבור על איסור, אנו רואים כמה איסור דרבנן חמור שמאכל של הממון נשרף לא יכבה, אז אומרת המשנה יש עצה לשים כדים מלאים מים, שהשרפה לא תפסד יתר, וכשתגיע הדליקה לכדים הכדים מתפוצצים, מצד אחד חוס מצינו שני מים, אז הכדים מתפוצצים, והמים נוזלים ומכבים את האש, כי אני לא כיביתי, המים כיבו, אני רק גרמתי, שמתו אותם מול האש ובא האש וחיימה את הכד של האבן מבפנים מים ומבחוץ חום, וזה מותר, שכתוב לא תעשה כל מלאכה עשייה אסרה תורה ולא גרמא, לא עשיתי, אני עשיתי גרמא, אבל יש מחלוקת בראשונים האם דווקא במקום הפסד ממוך כמו הדליקה התירו את הגרמא, אבל שלא במקום הפסד ממוך אסרו לעשות גרמא, נכשיו אני אמרתי איך היה אפשרות להציל את המלפפונים, ההיתר במקום הפסד ממוך שאם לא אשקה יתקלקלו, אז זה מותר בצורה כזו, לשים צינור הברז ומצד שני דלי, ואז כשאתה פותח ברז אתה הורדת סכר שיעוצר את המים, אז המים שיוצאים אתה עשית אותם, אבל כשנפלו לתוך הדלי הם נחים, ואחרי כן יתנפצו על הדלי, זה כבר כוח אחר, המים זה כוח אחד אבל אחר כך זה כוח אחר, זה הוא יכול לעשות, זו הלכה שזכיתי לברר שם.

באותו גם בסוכות הייתי בא בחול המועד לומר את השיעור ביד רמב"ם, נכנסנו לסוכה, ואני רואה שהמחיצה למטה לא מגיעה עד הרצפה היא גבוהה חצי מטר מעל הרצפה, שאלתי אותם למה עשיתם ככה? אמרו לי שחם מאוד, ביד רמב"ם בסוכות היה חם, וצריכים אורור אז שאירור פתוח למטה, וגם למעלה מתחת לסכך, אמרתי להם "רבותי זו סוכה פסולה" ששינו במשנה בסוכה דף טז, שמחיצה תלויה לא נחשבת מחיצה, סוכה צריכה גם סכך וגם מחיצות, צריך שהמחיצה תהיה פחות משלושה טפחים מהקרקע, (דין "לבד") הספרדים מאוד מפחדים לברך ברכה לבטלה, אמרתי להם לא תברכות שעשיתם הם ברכה לבטלה, אחרים מפחדים יותר מביטול מצות עשה, אבל הספרדים מפחדים יותר מברכה לבטלה, וברוך השם כולם תיקנו את הסוכות שלהם.

ואני חייב להודות לר' חיים שאילמלא הוא לא יכולתי לבוא כל יום באוטובוסים, הייתי מתעייף, והוא היה מוכרח שהשיעור יימשך, והוא ואימא שלו זכרונה לברכה עם המימון של המוניות שלי, וככה הכניס אותי תורה, והשיעור נמשך שנה ושנתיים והשיעור נמשך הלאה לפני שביעית וככה כמה שנים נמשך.

זה זיכתי הרבים גדול שאני אומר שהיני הנפטר זכרוננו לברכה, זהה זיכתי את הברכה, הנכני תורה למקום, שיהיה קצת תורה במקום, היה שמה יהודי אחד, היה ספר, הספר הזה שכנעתי אותו שלא יספר בתער, הוא היה מספר בתער חמישה לאווין יש בזקן, ברוך השם הוא קיבל על עצמו, ברוך השם עד היום הוא לא מספר. כל קהילה צריכה רב שישמור על הקהילה, צריך רב שיהיה במושב וינהיג את הקהילה, וכולם יתייעצו איתו, כולם מתפללים שלוש פעמים ביום, אבל יש הלכות שלא יודעים אותן והרב צריך להשיג על הקהילה שתשמור שבת וכל הדברים, היה מעשה עם החפץ חיים שהיה קהילה שהיו צריכים רב ומקוה והיה להם כסף או משכורת לרב או לבנות מקוה טרחה שהיה להם מקוה לא באו ורצו מקוה יפה שכולם יבאו ויש להם אפשרות או לזה או לזה, ושאלו את החפץ חיים מה עדיף? ואמר החפץ חיים שקודם רב כי אם יהיה רב הוא כבר ידאג למקוה, ידאג להכל לא רק מקוה.

לע"נ רבי חיים בן מזל טוב אילוז זצ"ל תנצב"ה

ניתן להשיג את ספרי עטה אור. ב"ק פ"ק, מרובה, ב"מ, ב"ב. מכות, שבועות, כתובות, גיטין, קידושין, שבת, תר"מ, שביעית, כיצד מברכין, עטה אור דעת ואמונה וכמ"כ ניתן להשיג מקבץ גיליונות. בטל: 0548520936
לידיעת קוראי העלון כתובת המייל המועדנת - T0527602449@gmail.com

אור לנתיבות

מסורתו של מרן רבינו ראש הישיבה
הנאמן הגדול רבי אברהם שלום שליט"א

פרשת קרח תשפ"ו

מידות מושחתות הם הובילו את דתן ואבירם למחלוקת על משה רבינו

פגנים על הפרשה מתורת מרן רבינו דה"י שליט"א

במדרש תנחומא (קרח ו) אמרו על הפסוק (במדבר טז, יא) לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ד'... "בוא וראה חסידותו של אהרן הצדיק, בשעה שיצק משה על אהרן שמן המשחה, נודעו אהרן ונבעת, א"ל למשה אחי, שמא לא הייתי ראוי להמשח בשמן המשחה ומעלתי ונתחייבתי כרת... לפיכך העיד עליו הקב"ה (ההלים קלג א-ב) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. כשמן הטוב על הראש יורד על הוון וכן אהרן וכו' כמל חרמון שיויר על הררי ציון, הקיש שמן המשחה למל חרמון, מה מל חרמון אין בו מעילה, כך שמן המשחה שבראשו של אהרן אין בו מעילה. לפיכך כתיב הנועדים על ד'".

נראה לבאר דברי המדרש, על פי דברי הגמ' (הוריות יב א) שאמר אהרן שמא משה לא מעל אבל אני מעלת, והביאור הוא, שאמנם משה עשה כן לש"ש, לקיום מצות ד', אבל אהרן חשש שמא אין מנגמתי רק כדי לקיים את רצון ד', ומעורבת במעשיו כוונה להנאתו וכבודו, ומחשבה זו היא מעילה בשמן המשחה. אבל הקב"ה העיד עליו "שבת אחים גם יחד, מה משה לא מעל אף אהרן לא מעל" - כשם שמשח רבנו לא עשה כן לכבוד עצמו, כך כוונת אהרן היתה רק לשם שמים, ללא שום נגיעה עצמית, ולא מעל בשמן המשחה.

וכמה נפלא לפי' המשל בפסוק כמל חרמון שיויר על הררי ציון, מה מל חרמון אין בו מעילה וכו', והיינו שהמל והגשם שיויר בחרמון אינו עובר החרמון עצמו, והוא יורד מהחרמון לכל מקורות המים המקבלים ממנו, וכך אהרן, כל משרתו היה רק עובר הכלל והציבור, ולא לעצמו.

ועל כך מסיים המדרש "לפיכך כתיב הנועדים על ד'", והיינו משום שלא היתה לאהרן שום נגיעה עצמית במעלת הכהונה, וכל מנגמתי היתה להרבות כבוד שמים, ולכן קרח ועדתו שחלקו עליו וביקשו ליטול את הכהונה לעצמם, שלא תהיה תכליתה לכבוד שמים, הם כחולקים על ד'.

זהו ההבדל בין אהרן לבין קרח, אהרן רצה רק להשפיע ולתת לישראל, הוא קיבל את הגדולה מהקב"ה עבור ישראל. אבל קרח ביקש ורצה גדולה לעצמו, וכלשון חז"ל (פנחסין קט ב) ויקח קרח — שלקח מקח רע לעצמו. ושמעתי לדקדק מלשון הפסוק, ויקח קרח — קרח היה מן ה"לוקחים" — מאלו שרוצים ליטול לעצמם, ולא מן ה"מקבלים" — אלו שמקבלים מה שהקב"ה נתן להם.

ואידיאולוגיה לשם שמים, הם משפיעים וגוררים את עם ישראל אחרי קורח, ועל כן משה רבנו פונה רק אליהם בפרשתו כמוש"כ "ויקרא לדתן ולעבירם" ולא פונה לקורח ויתר מאתים וחמשים ראשי סנהדרות, כי דתן ואבירם הם המלכים את אש המחלוקת, אבל הם כדרכם עונים לו בחוצפה "המעט... כי תשתר עלינו גם השתרר, העיני האנשים ההם נתקן לא נעלה". ועל כן אומר האוה"ח: עדת קורח אין להם חלק לעוה"ב זה דתן ואבירם כמוש"כ עז פנים לגיהנם, אבל השאר הם בבחינת מוריד שאול ויעל לעוה"ב כמובאר בגמ' לדעת ר"א (סנהדרין קי א).

המשנה באבות מגדירה מחלוקת קורח ועדתו מ'שלא לש"ש, לעומת הלל ושמאי שהיא לש"ש. וכולם תמרים האם כל התביעה עליהם שלא לש"ש, והרי נענשו בעונש כ"כ גדול ובודאי חטאם בכפירה בתורה ובמשה רבנו ולמה מגדירים זאת כמחלוקת שלא לש"ש. ועוד, מה בכלל ההשוואה למחלוקת הלל ושמאי.

והתירוץ הוא, כי באמת מעל פני השטח נראה שהם תובעים קרבת ד' וכפי שאמרו "כולם קדושים ובתוכם ד' ומדוע תתנשא וכו'", גם הם רוצים להתקרב לבורא עולם. אבל האמת שלא זו היתה המטרה, אלא המטרה היא קנאה ושנאה וריב ומדון, ובאמת במדבר היו לעם ישראל כמה מריבות על לחם, מים, בשר וכו' וינסו אותי זה עשר פעמים ולא נענשו בחומרה כ"כ כמו בבבועי קורח, והסיבה כי כאן המחלוקת היתה במסווה של לש"ש אבל האמת היא שהכל נעשה מתוך קנאה וחוצפה איזמה כנגד משה רבנו, ועז' נענשו בעונש כ"כ קשה, פי הארץ נברא בבין השמשות ביום הששי לומר לך, כאילו זה חטא שלא במהלך טבעי של העולם, ובמסגרת העולם שנברא בששה ימים אין חטאים כאלו, והיה צריך ברגע האחרון של בריאת העולם לברוא את הנס הזה של פי הארץ, ועל כן נבלעו באדמה.

איתא במשנה (אבות פ"א מ"ז) נתאי הארכלי אומר התרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע, ואל תתיימש מן הפורענות. ומפרש היעב"ץ את דבריו, דלכאורה רשע גרוע משכן רע, ומדוע א"כ אמר התנא רק "אל תתחבר לרשע" בשונה משכן רע שאמור יותר מזה שאף יש להתרחק ממנו.

ומבאר היעב"ץ, הרחק משכן רע - כי משכן רע צריך גם להתרחק כי שכונת רשעים גונבת את טבעו של האדם, ולזה צריך הרחק הרבה מאהלו פן תלמד ביתך מביטו ולא תרגיש בכך. ואין לחוש לאיבה מחמת שמתרחק ממנו, כי א"א לכל האנשים לזרז בשכונות. אבל הרשע אין להתרחק ממנו כי יהפך לך לאויב אלא תדבר אליו בשפתי חלקות ואל תתחבר עמו במו"מ.

ואל תתיימש מן הפורענות, היינו למרות שאדם מחשב דרכו להשמר משכן רע ומרשע, אבל למרות זאת אינו יכול להיות בטוח מן הנזק ממנו ד', ואף מי שמכבד את ד' והינו הולך בדרך הישר, יתכן שיסבול ג"כ, ועז' אמר שלמה הע"ה (משלי ג, יא) "מוסר ד' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה וכו'".

ועוד יש לדעת כי עם כל השמירה שישמור האדם את עצמו, טבע האדם להיות מושך אל העבירות כמו שאמרו חז"ל (יומא לה א) רשע מעצמו צדיק מחבירו [אמנם עיי' בגמ' שם שכתוב בהיפך רע"ז]. ומפרש היעב"ץ כי אדם צדיק יתכן שזה מפני שגם אביו היה צדיק ואין הוכחה שהוא צדיק באמת, כי בן חסם מוסר אב (משלי י, א). אבל הרשע מעצמו הוא כי טבע האדם מושך לעבירות, ועל כן נאמר (משלי ג, לד) "אם ללצים הוא יליץ" דהיינו כשמתחבר ללצים בודאי ילמוד ממעשיהם, ויליץ. אבל המתחבר לענוים לא נאמר שיהא עניו כמותם רק "יתן חן", יש לו חן בעיני בני"א שרוצים להיות כמותו ללכת בדרך טובה. אבל תמיד צריך שמירה עם כל הזהירות, וגם על הכל אדם אינו בטוח, כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה.

"ויקח קורח וכו' ודתן ואבירם ואון בן פלת", כשנתבונן בסדר המזכירים בפסוק נראה שבראש המחלוקת עמד קורח, ודתן ואבירם ואון בן פלת נגררו אחריו. והסיבה להיגררותם של בני ראובן למחלוקת כתב רש"י שמחנה ראובן שכן בסמוך לחניית בני קרח לצד תימנה ועל כן נגררו אחרי קורח, כי אוי לרשע או לשכנו. ומה ראה קורח למחלוקת, כתב רש"י שנתקנא בנשיאותו של אליצפן שהוא בן אחיו הקטן עוזיאל, בעוד הוא - קורח בן יצהר השני מואחים ולא נתמנה לנשיאות. ונמצא לכאורה שהראש של המחלוקת הוא קורח.

אבל האוה"ח (ט, כו) מדייק מהפסוקים בכמה מקומות שהגורם למחלוקת הם דתן ואבירם כמוש"כ "הוא דתן ואבירם אשר הצו על משה ואהרן בעדת קורח בהצתם על ד' וז"ל: ונראה כי לא בא הכתוב כאן אלא לומר שהן הנה היו סיבה לכל מעשה קרח, כי יחפוץ ה' לפרסם הרשעים שהם סיבה לרשע הנעשה וכו' ואפשר שגם את קרח הם החטיאוהו וכו', עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא בדתן ואבירם, ולהעמיד סברת האומר עליהם אמר הכתוב מוריד שאול ויעל בשאר העדה חוץ מהם. וכפי זה יכולין אנו להעמיד סברת האומר (סנהדרין קח א) עדת קורח שאין להם חלק לעוה"ב הם דתן ואבירם, והשאר מוריד שאול ויעל ויש להם חלק לעוה"ב. ע"כ.

ולכאורה זה סותר למש"כ רש"י שאוי לרשע ואוי לשכנו, משמע שדתן ואבירם נגררו אחרי קורח והוא הסיבה למחלוקת. ועוד יל"ק דמבואר בחז"ל (סנהדרין קט ב) דאון בן פלת אשתו הצילתו, שאמרה לו חשבון נפש פשוט, אם משה רבנו או קורח נשיאים, לך זה לא משנה ומה תועלת לך במה שאתה מחזיק במחלוקת. ואם כן לא מובן גם מה ההגיון של דתן ואבירם לחלוק על משה רבנו. וצריך לומר כי הם עוררו את המחלוקת מכח ההגיון שלהם שיש אי צדק בכל התנהלותו של משה רבנו למנות את מי שרוצה ולא למי שמגיע, ומתוך זה באו בטענות על כל ההגיון של התורה שלימד לעם ישראל, טלית שכולה תכלת חייבת בציצית, בית מלא ספרים חייב במזוזה. וכך נהפכה מחלוקת אידיאולוגית על תורת משה רבנו.

ולפי"ז יש לשאול כיצד אשתו של און בן פלת הצילתו, הרי היה יכול לטעון לה שהוא נלחם למען הצדק והשוויון לבטל ולהלחם בעוול שנעשה וכל מלחמתו היא לשם שמים. אך נראה שאשתו ידעה יותר מכולם את האמת שלא היא צדק בוער לקורח, אלא הכבוד שמקנא קורח על שלא נתמנה לנשיא, ועל כן שכנעה את בעלה שלו זה לא נוגע ועל כן הצילה אותו, ועז' נאמר "חכמות נשים בנתה ביתה".

אבל דתן ואבירם למרות שלהם ישירות זה לא נוגע שהרי הם נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם, אבל מתוך שהיו מושחתים בעצמותם במידות חלקו על משה רבנו ואף המריצו את קורח להחזיק במחלוקת.

בפרשת שמות (ב, יג) מתואר שמשח רבינו ראה "והנה שני אנשים עברים נצים" ומפרש רש"י שאלו היו דתן ואבירם, והפלא גדול למרות שמשח רבנו הוכיח את האחד לטובת השני למה תכה רעך (כמבואר במהרש"א בסנהדרין שם) וא"כ היה לשני לאהוב את משה, בכ"ז בחר גם הוא לשנוא את משה ועשה יחד איתו כל הרשעיות, ורש"י מסביר את הפסוק (ה, יט) "לך שוב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך", אלו דתן ואבירם שנהיו עניים ועני חשוב כמות. ובהמשך הפרשה (ה, כ) כתוב "ויפגעו את משה ואהרן" פירש"י כל נצים ונצים דתן ואבירם. "ולא שמעו אל משה וותירו אנשים ממנו עד בוקר" אלו דתן ואבירם. תמיד הם נצים ונצים בעלי מחלוקת, עזי פנים וחוצפים ובמסווה של אמת ורדיפת אמת וצדק הם מבלים מחלוקת נגד משה רבנו ועד כדי כך גם על תורה מן השמים.

ואדרבה מתוך שנראה כלפי חוץ שלהם אין כל תועלת במחלוקת אף כפרו, ומדברים גבוהה על אי צדק משווע,

ניתן להשיג את כל סדרת ספרי מרן רבינו דה"י שליט"א "נתיב התורה" ע"ה בפלא' 054-8574110 או בשליחת הודעה בדוא"ל לכתובת המערכת: info@meorhatora.org

מוקדש לרפואת הרבנית מרת מויל טוב בת מלכה פנינה תחי' בתושח"י

משא קדשו של מרן רבינו ראש הישיבה שליט"א

בחיכל הישיבה הגדולה טרם צאתו לחו"ל בראש מסע קרן עולם התורה

"עת צרה היא ליעקב וממנה יוושע"

אנחנו צריכים להיות חזקים. ברוך השם שאתם בחורים שלומדים, קורה כל מיני דברים בחיים, זה עולם של תלאות, אין אדם בלי צרות, יש לכל אדם את הצרות שלו, יש אדם שיש לו פחות ויש אדם שיש לו יותר, עולם התלאות זה המציאות. ל"ע כשאדם למשל נפגע בתאונה, זה משהו שהוא לא רצה, לפעמים בשביל שבר של יד או רגל צריך שלושה חודשים עם גבס להיות בבית חולים, זה יעשה לו ריפיון גדול, או שקורה משהו במשפחה ל"ע, הקדוש ברוך הוא יש לו את החשבונות שלו איך לנהל את העולם, וזה קורה. אבל יש פגיעות שגם הם ממושכות לאורך החיים, אדם היה בתאונה, תחכו לו את הרגל, גמרנו, אז כל השנים הוא ילך בלי רגל, אז זה יותר קשה. גם עם זה צריך להתמודד.

דבר אחד צריך לדעת, גזירה עתידא דבטלא. נכון, זה קשה, והיום לא מוצאים איזה חלון פתוח כדי להידיבר, אך הגמ' אומרת גזירה עבידא דבטלא, הקדוש ברוך הוא שומר את ישראל, עם ישראל עברו הרבה תלאות, צרות, גזירות וייסורים, רצו למוחק אותם, עם כל הגזירות במשך כל הדורות, אנחנו רואים ברוך השם מצד אחד את הכפייה, מצד שני אתה רואים איך מוסדות התורה ובני התורה מתרבים ולומדים, ועוד ישיבה ועוד כוללים שיוצאים לפתוח, עכשיו זה בעיה, יכול להיות שיהיו הורים שיחשבו פעמיים אם לשלוח את הבן לישיבה ואח"כ להתמודד בכל הדברים האלה. אנחנו בטוחים שזה רק ניסיונות שהקדוש ברוך הוא שלח לנו, אבל בסוף זה יסתדר.

גזירה עבידא דבטלא אין הכוונה דוקא שהקושי יעבור מן העולם אלא הכוונה היא שהאדם בעצמו יחליט שפוקא בגלל הקושי אני נכנס למקום של תורה, זה קשה, ח"ו יכול להיות מעצר של עשרה ימים, יכול להיות גם במשך עשרים יום וזה קשה מאוד, ואחר כך לקבל פקודה שבעוד שלושה חודשים אתה צריך להתחיל, הרבה שלוחים למקום, יכול להיות שבסוף ימצאו איזה דרך מבחינה רפואית, נפשית, כל מיני דברים, שיהיה לו פסוק, או שידסרו דברים אחרים, ואני אומר **זו לא צרת יחיד אלא צרת רבים, כולם ייחד, גם אשכנזים, גם ספרדים, טענו שהמשטרה בחרת אולי ישיבות ספרדיות יותר, גם ספרדים שנמצאים בישיבות אשכנזיות, יש גם אשכנזים, אבל כן הם מחפשים את הצד החלש שחושבים ששם הם באמת יצליחו, לא יתחילו עם מקומות חזקים, אמרו לי שבא שוטר והיה אחד כזה ואחד כזה, לקחו רק את הספרדי.** כך גם היה בקום המדינה, אלה שבאו חלשים כמו העולים מתימן, אמרו להם אם אתם לא שולחים את הילדים שלכם אלינו, אז אין לכם מה לאכול, אין לכם עבודה, בעונותינו הרבים הרבה באמת סטו מהדרך חוץ ממה שעשו פשעים גדולים שגנבו נשמות ומכרו אותם. **ההיסטוריה חוזרת על עצמה כל פעם בצורה אחרת, אנחנו צריכים לדעת שאנחנו בני תורה, העתיד של כלל ישראל תלוי בנו שאנחנו היום לומדים תורה ומחיר אנחנו אברכים.**

היום ש מהפכה גדולה, בכל הישיבות, הבחורים ממשיכים בכוללים חלקם אח"כ מחפשים תפקיד חשוב, בכל השטחים בלי שום פחד, יש היום צוות של אברכים שאכפת להם על עירובין למדו את הסוגיות של העירובין, עברו על הדברים האלה והם מתנדבים כדי לתקן את העירובין בכל ארץ ישראל, וב"ה שיקיבלו מענה בעירייה ומקבלים תקציבים גדולים, אי אפשר להשאיר את האחריות רק קרובנים, רב יש לו הרבה דברים וגם כן יכול להיבטל ממה שיש לו, גם בעניין של המקואות, יש מעטות שהיו מוזנחים, אברכים מנהלים את העניינים, מנסים בכל מקום לתקן את מה שלא הכי טוב. ידידנו הרב חנואל שם טוב שעכשיו נמצא שם במועצה דתית ומומש עושה מהפכה בכל מערכת המקואות, גם יש נדיבים שנותנים כדי לשפץ מקואות ולעזור לקהילות, בתי ספר, תלמודי תורות. כמובן שעוד יש הרבה מלאכה אבל ב"ה לאט לאט בכל מקום, אם זה בירושלים ברוך השם כמה וכמה קהילות של אברכים, אם זה בחרשי, אם זה ברכסים, אם זה באלעד, אם זה בטבריה, אם זה בעפולה, בירחם, כל המקומות האלה אברכים מתארגנים, אם יש כולל, כבר יש צביון אחר לעיר זאת העבודה שלנו, העבודה היא בשקט וכמה שיותר בשקט יכול יותר להצליח, **אדם שמתחנך בישיבות ויודע שזאת המטרה, אז הוא ממשיך הלאה, הקדוש ברוך הוא מסייע בידי אם הוא לא מחפש את הכבוד, אלא באמת להועיל לעם ישראל בכל מיני דרכים, היום האברכים כובשים את הכמה לאט לאט.**

המצב היום זה ניסיון קשה, אני אומר, אם ח"ו בחור מהישיבה יעצר, זה באמת קשה, יכול להיות שישחררו אותו מיד, יכול להיות שזה ייקח כמה ימים, כל דבר צריך סבלנות ולהיות חזקים. ואני אומר שזה גורר גם כן את כל החברה, זה מפריע לחברים, אבל אנחנו צריכים לקבל אומץ וחוזק באמת לעמוד ולא להישבר מהדברים האלה.

זה ניסיונות שהקדוש ברוך הוא שולח לנו בתקופה הזאת, ברוך השם שעד היום לא היה ממש, אבל רואים בכל הארבעה חודשים שהחבר מונפת, אבל בע"ה עבידא דבטלא, צריכים להיות חזקים, לחזק אחד את השני לדבר טוב, ולעמוד בניסיון ובעזרת השם שהכל יהיה לטובה.

מאור פניחס | מתודתו של מוריט המשגיח רבי פנחס אלגרבלי צ"ל

אין כתיב בשני כי טוב, רבי יוחנן תני לה בשם רבי יוסי ב"ר חלפתא שבו נבראת גיהנם, שנא' (ישעיה ל) כי ערוך מאתמול תפתה, יום שיש בו אתמול ואין בו שלשום, רבי חנינא אומר שבו נבראת מחלוקת, שנאמר ויהי מבדיל בין מים למים'.

והגמ' במסכת שבת (דף קנז). "האי מאן דביתרי בשבא (מי שנולד ביום שני) יהי גבר רגזן (שייך למחלוקת), מאי טעמא דאפיליגו דהימא מ'א, ועיין בפירוש רבינו בחיי (תחילת בראשית) שפירש דברי המדרש הנ"ל "ובאור הענין כי השני תחילת השני, ולכן נקרא שני, והוא הסיבה לכל חלוקה ושנוי ומה שאמרו כי המחלוקת וגיהנם נבראו בו ביום, להתבונן מזה שכל המעורר מחלוקת נדון בגיהנם, וכיון שהמחלוקת וגיהנם נבראו בו ביום למדנו שהוא יום מוזיק, ולכן אסרו רז"ל להתחיל כל מלאכה בו, ואמרו (וזהו תצא רפ"א ע"ב) אין מתחילין בשני, ולכן אסרו ג"כ לאכול זוגות כי הוא דבר מוזיק, והוא שאמרו (פסחים דף קט): "לא יאכל אדם תרי ולא ישתה תרי".

והמחלוקת הזה שהיה ביום שני היה תחלת כל מחלוקת וסבתה, ולכן לא נאמר בו "כי טוב" שהוא גרם הגורמים אחריו, וממנו והלאה היו החולקים והמשנים צדון השם יתברך, שהרי בשלישי אמר תוצא הארץ "עץ פרי", והיא לא עשתה כן אלא עץ עושה פרי, וברביעי קטרגה הלבוה ואמרה א"א לשני מליכים שיתמששו בכתר אחד, ובחמישי נמלכה בת זוגו של ליתן, שכן דרשו רז"ל (ב"ב דף ט"ז) "סרס את הוכר והורג את הנקבה ומלכה לצדיק לעתיד לבא", ובששי חטאו אדם וחוה ונטרדו מגן עדן, וא"כ הרי מצינו בכל הימים אחר יום שני ענין קטרוג ושנוי כונה ופרוד צדון וחלוק דעות בנבראים וסבתם יום שני כי כולם באי כוחו ונמשכים אחריו, ע"כ, והוא שאמרו שם בגמ' "על שם שחילק מעשיו" שבוים זה נברא המושג של חילוק.

מלך הוא רק שיש פרטים

אבל יש כאן הוספה דבגמ' שם קאמר "על שם שחילק מעשיו ומלך עליהן, בחינת מלך הוא רק כשיש פרטים" אין מלך ללא עס', כי ה'ה' המלוכה מושל וגויים', המלוכה מתבטאת בממשלה בגויים, המלך הוא המאחד כל הפרטים שהיו משועבדים למלכותו, וכלשון הרמב"ם בהלכות מליכים (פ"ג ה"ז) "שלו הוא לב כל קהל ישראל" וכך הוא כביכול במלכות שמים 'מלכותו בכל משלה' וזהו מה שנאמר "על שם שחילק מעשיו ומלך עליהן".

זהו המצב השורר כאן בארץ, כל בחור ישיבה הוא עריק והוא נקרא עבריין, ומלבד זאת התקשורת היא אנטי ונגד בחורי ישיבות. יתכן שאם היה פתח של חוק היה אולי הידברות אבל כיום עם כל הדיבורים זה לא הלק, עם כל הוויתורים להעביר איזה חוק לא הצליחו, והיום פיזור הכנסת זה יקח כמה חודשים ומי יודע מה יהיה אח"כ אם יקימו ממשלה ואם היא תהיה בעד לגייס ולהילחם עם הבני ישיבות או לא.

יש כאן משהו פוליטי. יש כאלה שמדברים שהרבה לא עושים והעסקנים לא עושים אני אומר אין מה לעשות, היום מה שצריך זה בעת ההיא ידום, גם ראש הממשלה אם היה איתנו לא יכול לעשות כלום, יש כאן את היועצת המשפטית האחת ושופטי הבג"ץ שהם נלחמים, משתפים פעולה, **אני אמרתי יש כאן את איזבל זאת היועצת המשפטית יחד עם ירבעם בן נבט.** אמנם הם לא היו באותו דור, אך כאן זה שניהם ביתח, חברו ביחד עם כל השמאל והם רודפים, לא לתת שום פתח לעשות משהו. חז"ל אמרו "יתמו חטאים" ולא יתמו חוטאים. יש לנו ברכה מיוחדת שתקנו לנו חז"ל למינים ולמלשינים וכי ואנו חותמים אותה שובר אויבים ומכניע, אנו לא אומרים שיהרג אותם אלא שובר ומכניע.

כל המצב הזה זו גזירה משמים, אמנם אנו מבקשים מהקב"ה בכל יום ויום שלא יביאנו לידי ניסיון ולא לידי בזיון אך כאן הקב"ה שלח לנו ניסיון גדול. התורה כ"כ חשובה ופורחת, **הקב"ה רוצה שתתורה תהיה יותר טהורה עם יותר מסייות.** במעמד קבלת התורה עמ"י באו ואמרו למשה "דבר אתה עימנו וכו' ואל ידבר עימנו אלוקים פן נמות" ואמר הקב"ה הבאתי אתכם להר סיני "לבלתי תתסא", ומסביר אחד המפרשים (שם) שאמר הקב"ה אני מביא את אותם נביא השקר שיוכיחו באותות ומופתים ויגידו ללכת לעבוד ע"ז ואני נתן לכם את הכח והחוסן לעמוד בזה, הרי מי פתח את הפה של אותם נביאי השקר, **אלא שהקב"ה הוא זה שעושה שיהיה הסתה, הוא עושה שיחיו נביאי השקר ומצד שני גם נתן את התרופה, את מעמד הר סיני שיראו אין עוד מלבדו,** לתת את הכח לעמ"י.

קשה לשכנע אדם שלא מאמין למה בחורי ישיבה לא הולכים לצבא, הם טוענים נהרגים בכל יום חיילים, אבל אצלנו זה פשוט שלא שייך ללכת לצבא, הן מצד חילולי שבת שהרי המפקדים יכולים לתת פקודה לבצע משימות בשבת, חוץ מזה שנמצאים בחברה של חיילים שביום לכל דבר שבקדושה, שהולכים לקרב, אני יודע שישנם כאלו אפי' חופשיים שהולכים למקוה ומניחים תפליין, זה גרש פתאום לקר"א מתעורר למשהו, אבל זה ניסיון גדול ועצום להיות בתוך החברה הזאת ולהחזיק מעמד, יש דברים של פיקוח נפש אבל אם חס ושלום זה לא פיקוח נפש ויש פקודה בשבת זה ח"ו חיוב סקילה, זה כאילו כופר בכל התורה כולה, איך אדם יכול, אשרי אלה שיכולים להחזיק מעמד.

גם עכשיו מדברים על קודקוד אבל זה לא שייך, מה שמדברים זה לא בדיוק, חוץ מזה מי שמנהיג שם המילה האחרונה זה הצבא, אני הייתי אצל ר' דוב כמה פעמים בקשר לבחורים והוא אמר בשום פנים ואופן אין שום הידברות ואין שום פשרה עם הצבא, ואם חס ושלום יהיה מצב של כניעה סוגרים את הישיבות, זה בדיוק גלגל שהוא מוכרח לבחורים לבגיל כזה לשלוח אותם לניסיונות כאלו גדולים מי יודע כמה יעמדו בניסיון הרי אנחנו רואים את הציונות הדתית שפעם הייתה משהו והיום כבר לא קיימת, גדולי הדור בכל הדורות פסקו שזה סכנת נפשות ללכת לצבא.

אשריהם הבחורים שעומדים בניסיונות האלו של המעצרים, זה קשה, ברוך השם שעד היום בתוך כותלי הישיבה לא היו בחורים שנתפסו בעוון לימוד תורה אך יש כמה בוגרים שנעצרו בנסיבות שונות, אישם נתפס בוגר של הישיבה והשתדלנים עשו את העבודה. הדברים האלו יכולים להפריע, זה יכול לגרום לביטול תורה הדיבורים האלו, יכול להיות כל מיני לחצים משפחתיים אם מצד האבא, האמא, אם מצד הבחור בעצמו שחושב מה יהיה איתו, לזה מתאים הפרק במשלי "בני אם יפתון חטאים".

בחור יוצא לרחוב פתאום משטרה יכולה לעצור אותו, זה קשה, ושזה קורה הבחור נשבר ויושב בכלא. היו אצלי כמה וסיפרו כמה קשה וחוף מזה הישיבה והחברים כל זה חסר, נשברים מכל זה, וצועקים תעשו משהו, אין מה לעשות. **הפגנות, אז יירוס את כל הלימוד, יבשית את הישיבות וזה גם לא יעזור!** הגמרא אומרת (ב"ב ג ב) אסור לסתור בית כנסת עד שיבנו בית כנסת אחר משום פשיעתא אולי יחזור בו ולא יבנה, ושואלת הגמ' הרי הורדוס סתר בית המקדש כדי לבנות אותו ומתצתה הגמרא מלכותא שאני שמלכותא לא חוזרת בה שאם המלכות החליטה היא ודאי תעשה. היום רואים שאפילו הממשלה, רצו לצמצם את הכוח של המשפט ולא הצליחו, ממש עוכרי ישראל זה נורא ואיום, ועכשיו אותו דבר וקשה יותר שגם המחנה שהוא לא שמאלני ולא נלחם אבל הוא פשרן ומתנגד לכל חוק, השם יחזיר אותם בתשובה.

מחלוקת שאינה לשם שמים אין סופה להתקיים

במסכת אבות (פ"ה מ"ז) איתא "כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, ושאניה לשם שמים אין סופה להתקיים, איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי, ושאניה לשם שמים זו מחלוקת קורח וכל עדתו".

המושג מבליטה שהטענה על קורח ועדתו שהיה כאן מחלוקת שלא לשם שמים ולא סתם על עיקר המחלוקת.

בעצם מחלוקת אין בה פסול - לא לש"ש הוא הפסול

והנה הענין של המחלוקת אינו ענין פסול בעצמותו אלא הטענה כאן שזה לא לש"ש, ובאמת חזינו שענין המחלוקת יסודו עוד מתחילת הבריאה, שהקב"ה לא ברא שני נבראים שהיו שוים לגמרי שאם היה כך אז אחד מהם היה מיותר, והגמ' במסכת ברכות (דף נח). אומרת "הרואה אוכלוסי ישראל, אומר ברוך חכם הרוים, אוכלוסי נכרים אומר בושה אמכם וגו', תנו רבנן הרואה אוכלוסי ישראל אומר ברוך חכם הרוים, שאין עדתם דומה לא להוה, ואין פרצופיהן דומים זה לזה", ופירש רש"י "חכם הרוים היודע מה שבלב כל אלו", והרי להדיא שהבריאה נוצרה כך, שכשם שבחיצוניות פרצופיהן שונים זה מזה, כך לגבי הדעות ביסוד הדברים כל אחד שונה מחברו, ולכל אחד תפקיד פרטי משלו.

המושג של חילוק - מחלוקת נברא ביום השני

ומצאנו במסכת ראש השנה (דף לא) לגבי השיי שהיו הלווים אומרים במקדש "בשני מה היו אומרים גדול ה' ומהולל מאדו (תהלים מח). על שם שחילק מעשיו ומלך עליהן, וראיתי שמבארים שביום 'השני', מצד היום עצמו נתהווה הענין של חילוק בהבריאה, שעד היום השני הכל היה 'אחד' וזה הסיבה שביום הראשון אנו אומרים 'יום אחד בשבת קודש' וכמו שכתוב בתורה לגבי הבריאה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, ולא כתוב יום ראשון, וזאת מנושם שבאותו יום הכל היה באחדות ולא היה מושג של שניות כלל, עד שנהיה יום שני ואז מצד ההימיה כבר נהיה מושג של ריבוי, ובאותו יום שני נעשה הבדל בין מים התחתונים ומים העליונים, ועיין במדרש רבה בראשית (ד ו) "למה

שיירת דוד

מתורתו ומכתביו של הגאון הגדול רבי דוד הקשר זצוק"ל
מראשי ישיבת "קול תורה"

מתוך הפרשה

דרגות ברוחניות - כי כל העדה כולם קדושים

כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', ומדוע תתנשא על קהל ה' (ט"ז ג').

ויום דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד, ואם כן בטלית שכולה תכלת מה צורך בעוד תוספת של קדושה בציצית להזכיר כסא הכבוד. וכן טענתו במזוזה יש לפרש כן, דבית שמלא קדושה מה הצורך בתוספת.

יש הרבה דרגות ברוחניות

והנה התשובה לטענה זו היא, שברוחניות כל תוספת היא ללא שיעור וללא גבול, והיא מדרגה אחרת, ולכן אין טענה שיש די בקדושה ולמה להוסיף.

ונראה שנקודה זו מבוארת גם כן בעיקר טענתו של קרח, כי כל העדה כולם קדושים וכו', ואם כן אין צורך בעוד תוספת, ואם כן מה התועלת במנהיגות של משה ואהרן, וזה גופא היתה טעותו, והכל נבע משורש אחד, שקורח לא הכיר בגודל המעלה של תוספת בעוד דרגה ברוחניות, ולכן לא הכיר בצורך של מנהיגותו של משה רבינו, ולכן היה סבור שלא צריך להניח ציצית בטלית שכולה תכלת, או לשים מזוזה בבית מלא ספרים. והתשובה לזה הוא כמו שנתבאר, שברוחניות כל תוספת מעלה היא מצב אחר לגמרי, ודרגה אחרת, ולכן אין לזלזל בכל תוספת מדרגה ותוספת קדושה ברוחניות.

הציצית והכניעה לתורה

עוד יש לומר בזה, שעיקר טענתו של קורח היה כיון שהענין של המצוה לא שייך, אין כבר מצוה בדבר, ואף על פי שיש דין של לא פלוג, ולא משתנה המצוה כשלא שייך את הטעם, אולם יסודו של דין לא פלוג, הוא משום ציות והכנעה, שאם מקיימים משום הציווי, שייך לא פלוג, אבל אם מקיימים משום ההבנה וההרגשה בלבד, אין לא פלוג.

הנה כל זה מטענת קרח, והסיבות לטענותיו מבוארות ברש"י.

והנה משמעות הכתוב נראה, שטענתו היתה, שמאחר שכולם שמעו את דבר ה' וכולם במדרגה של קדושה אם כן אין צורך במנהיגות של משה. וקשה דהרי לכאורה ודאי שמשה רבינו היה יותר גדול מהם, שהרי הם לא יכלו לסבול יותר משתי דברות ראשונות, ויש עוד הרבה הוכחות לגדלותו של משה רבינו, כי קרן עור פניו, ודבר ה' היה אתו תמיד, ואם כן מה הטענה של קורח, שכל העדה כולם קדושים, הרי ודאי שמשה רבינו יותר קדוש.

ונראה דמבואר בזה, שקרח טען, כיון שכולם קדושים, אין צורך במנהיג ומורה דרך, ואף שהוא גדול יותר מהם, הרי ידעו "להסתדר" לבד, וזו היתה טעותו שבכל מצב צריך מורה דרך.

טלית שכולה תכלת

וחז"ל דרשו במדרש (י"ח ג'), ששאל את משה רבינו טלית שכולה תכלת מהו בציצית. וצריך ביאור מה שייך כל ענין זה לטענתו על משה רבינו, וכי הביאור בזה רק שרצה להוכיח שמשה רבינו אינו יודע ואינו מבין, והרי מסתבר שכולם ידעו שהוא יודע ומבין, ולא יוכל להוכיח בזה שמשה רבינו לא מבין ולא יודע, ואם כן מה רצה בטענה זו.

ולכאורה עיקר קושיתו נמי אינה כלום, כי מדוע שטלית שכולה תכלת תפטר מציצית. ונראה שגם הוא לא שאל מצד הדין, אלא מצד הענין של המצוה, שהענין של תכלת לא שייך בכהאי גוונא, שהרי כל מטרת התכלת להזכיר שם שמים, וכמו שאמרו חז"ל במדרש (י"ז ה') תכלת דומה לים

בדרך הלימוד

- א'. אין הדרכה על דרך בלימוד, צורת חשיבה לא ניתן להגדיר בכללים, רק להדגים ע"י לימוד סוגיא ועוד סוגיא מידי רב.
- ב'. כל ספרי הכללים ודרכי הלימוד אינם אלא על דברים חיצוניים (בצורת הלימוד).
- ג'. מהדברים החיצוניים הנחוצים, (א) סיכום, (ב) ללמוד מסודר, (ג) הכנה ראשונה
- ד'. להכיר את עמקות התורה, שאותו חומש לומדים גם ילד וגם גדול הדור, כי התורה ארוכה מארץ מידה.
- ה'. לראות שיהיה זמן פנוי כדי להספיק לעיין בספרים שונים.

"העמיד תלמידים הרבה" - הוא לא רק לימד תלמידים, הוא העמיד תלמידים. יש לו תלמידים שהוא הקים ובנה אותם עד שבכל ענין היו מרגישים צורך להרים טלפון ולשאול מה לעשות."

"כל אחד מהתלמידים הרגיש בן יחיד, וכל אחד באמת היה בן יחיד."

"היו דברים שאותם לא יכול היה להסתיר - השיעורים הנפלאים שמסר בטוב טעם ובשפה ברורה. הוא היה מקדיש את כל כולו לכן שהדברים יהיו מאירים ומוטעמים, עד כדי שהסברות העמוקות והדקות ביותר היו מובנות לשומעים. ואכן זכה מכוחם להעמיד ולהנחות בדרך הלימוד תלמידים רבים."

(מתוך ההספדים)

ויסוד טענתו היתה נגד הציות והכניעה, ולכן לא הסכים עם דין לא פלוג, ולכן הקשה על טלית שכולה תכלת ובית מלא ספרים.

וזה היה כל מחלוקתו נגד משה רבינו, וזה היה עיקר טענתו כי כל העדה כולם קדושים, שיכולים לקיים את התורה משום ההבנה, ואין צריך מנהיג ולא צריך ציות לתורה ולמצוה, וכמובן שכל זה אינו, אלא יסוד העבודה הוא ציות וכניעה, ופשוט. ועיין היטב בכל זה.

ועיין בגמרא בשבת (קי"ט ב') שאחד הדברים שבגללם חרבה ירושלים שהשוו קטן לגדול, ונראה שאפשר לפרש לפי שני הביאורים דלעיל, או מפני שלא הכירו במעלת תוספת קדושה, או שלא הכירו שצריך מנהיגות של גדולים, ודו"ק.

נגיעות -

קרח מה ראה לשטות זו

רב לכם בני לו (ט"ז ז').

וכתב רש"י וקרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו, קרח עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו וכו'. מבואר בזה, שהרוח הקודש שלו, מה שראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו גרמה לטעותו.

וביאור הדבר, שכאשר האדם בשליטת נגיעותיו, הוא מצרף גם את הרוח הקודש לחטאו, ולכן קרח שהיה לו נגיעות אודות אליצפן, השתמש אף ברוח הקודש לטעותו.

והנה ברש"י כתב שם ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה. ולכאורה צריך ביאור מדוע באמת לא ראה את זה. ומבואר בזה שכאשר האדם בשליטת הנגיעות, אף על פי שיש לו רוח הקודש, הוא רואה רק את מה שמתאים עם נגיעותיו, ומה שלא מתאים עם נגיעותיו הוא לא רואה. ולכן את זה קורח לא ראה יפה.

להנצחות וקבלת הגליון מידי שבוע
058-322-5008 | 3225008@GMAIL.COM

רשימת הספרים מכתבי רבינו שיו"ל עד היום בעה"י

שירת דוד - בבא מציעא
שירת דוד - בבא בתרא
שירת דוד - כתובות
שירת דוד - יבמות קידושין

שירת דוד - מאמרים תורה ומועדים
שירת דוד - שיעורי הלכה שבת פסחים
שירת דוד - הגדה של פסח
שירת דוד - מראה מקומות

פניני חכמה ומוסר

מכתבי הגאון הגדול רבי ישראל סוקל זצוק"ל

פרשת קרח תשפ"ו

גיליון 109 - יארצייט ח"ב

השבת נועם הנשמות: זכרונות מבית רבינו זללה"ה | מרשימות בנו הרה"ג ר' יהושע לייב שליט"א

קורא כל פרשה פתוחה או סתומה שנים מקרא ואחד תרגום. והיה גומרה עד תפילת מנחה של שבת. והיה מחנך את ילדיו לזה.

* היה מזמין הרבה פעמים אנשים גלמודים או כאלו שצריכים חיזוק, שיאכלו אצלו סעודת ליל ש"ק כדי לשמחם ולעודדם, ובזמן הסעודה היה מדבר בדברי תורה, הכל לפי השומעים. והיו הרבה ויכוחים סוערים בעומק העיון. והשתדל גם לומר דברים השווים לכל נפש, כמו וורטים על הפרשה וסיפורי צדיקים המעוררים את הלבבות ליר"ש שמים ומידות טובות ולהתמדה בתורה. והיה חד חידות על הפרשה כדי לעורר בצעירי הצאן את חשקת התורה.

* היה זהיר מאד לא לדרוך על פירורין. והיה מטאטא מפעם לפעם את מקום האכילה. בנמקו שאם דורכים על אוכל זה קשה לעניות.

* כמו"כ היה זהיר בנתינת חומש לצדקה וכך הדריך את תלמידיו לפני נישואיהם שיהיו רגילין בנתינת חומש מהרווחים לצדקה (כמדומה שאמר כן בשם הגר"א). והיה רגיל לספר שנכנס למרן הסטיפלער זצוק"ל ושאלו כיון שיש לו סכום כסף בצד שיכול להפקידו בבנק שיתן רווחים, האם כדאי לעשות כך? ומרן ענה לו, דבאמת יש יהודים שמפקידים בבנק והם ארליכע יידן. (יהודים כשרים) אבל אם אתה רוצה עצה "סוחריש" (מסחרית) מנתינת צדקה מרויחים הכי הרבה. ומאז התחיל להקפיד בנתינת חומש לצדקה. ובאמת היתה לו ס"ד ואפילו בנשואי ילדיו לא הוצרך כמעט לגלגל.

* היה מכין לרעייתו כוס קפה כדי לייקרה ולכבדה. וכמו"כ היה מוריד את שקית האשפה למטה ולא ראה בזה פחיתות כבוד, אלא הזדמנות לעזור לה לא על חשבון הלימוד. ובתקופות שלא היתה יכולה היה עוזר לה בתליית כביסה, ופ"א שאלה אותו האם אתה לא מתבייש שכולם יראו אותך תולה כביסה? ועדיף שתעשה זאת בשעה מאוחרת. ענה לה, אני מתבייש רק מלעשות דברים לא טובים. אבל בדברים טובים אינני מתבייש כלל...

* הנהיג להרבות בנרות שבת מטעם הנאמר בגמ' הזהיר בנר הויין לו בנים ת"ח. והרבה בהם עד שהגיע לעשרים ושש נרות כמנין הוי"ה. והיה מקפיד על שמן זית גם בתקופות שעלה ביוקר, והיה מכינם זמן רב. ובזמן הכנתם אמר: "לכבוד שבת קודש". והיה הולך למקוה בעוד היום גדול מיד לאחר מנחה גדולה.

* הדלה"נ בביתו היה לפי זמן הדלה"נ בירושלים עיה"ק, אמנם הוא לא קיבל אז שבת, אלא בערך רבע שעה לפני השקיעה היה אומר: "הריני מקבל עלי קדושת שבת קודש". והקפיד להיות בזמן שרעייתו מברכת על הדלה"נ כדי לענות אחריה אמן ואח"כ היה מברכה בברכת גוט שבת בהארט פנים, וכל ההכנות לשבת היו ברוגע ובשלוה האופייניים לו ללא שום מתח ולחץ כלל.

* בין קבלת שבת למעריב בתקופה שהתפלל בישיבת פוניבז, נהג לקרוא שיר השירים בטעמים ובנעימה. ונהג לספר בהקשר לזה, שפעם ניגש למרן הגרא"מ שך זצוק"ל בין קבלת שבת למעריב כדי לשאול, ומרן סימן לו על סידורו שהיה פתוח בשיר השירים, ונתכוון לרמוז לו שהוא לא יכול לענות, כיון שהוא באמצע אמירת שיר השירים.

* בתקופות שהתפלל ב"ירחי כלה" או ב"אהבת חסד", היה נוהג להקשיב בקשב רב לדרשות שנאמרו שם בין קבלת שבת למעריב אפילו לרבנים שצעירים ממנו בהרבה, כדי לכבדם ולייקרם, ונהג להתערב בשיעור, כדי לתת הרגשה טובה למוסרי השיעורים. ואחר התפילה היה ניגש אליהם לשבחם על הדברים הנפלאים. ופעם אמר לת"ח אחד בהומור, חוששני שנכשלתי באכילה לפני קידוש, כיון שהדרשה היתה מתוקה כדבש, וא"כ אכלנו דבש לפני קידוש....

* נהג לברך את הילדים בברכת הבנים. ואחר שירת "שלום עליכם" היה אומר תפילת "רבון כל העולמים" וכו' המודפסת בזמירות שבת, והיה אומרה בנעימה וברגש. אמנם "אשת חיל" היה מזמר באמצע הסעודה.

היה מקפיד על אמירת שניים מקרא ואחד תרגום כל שבת בטעמיה. והיה

פנינים מרשימות רבינו בפנקסיו:

שליטה בכל התורה

כשהגיע הרב מטשעבין זצ"ל לא"י הוא לבש בגדים פשוטים ולא הכירוהו, ובאותו הזמן הוא ה' במלון ציון, הגיע הגר"ר בצלאל ז'ולטי, ה' בחור בחברון, ודיבר אתו בלימוד, והשתומם מגדלותו, רץ לרה"י הגר"י יחזקאל סרנא זצ"ל, יש כאן אדם ששולט בכל התורה....

רץ אליו הגר"י סרנא, הייתה לו רשימת שאלות שהתקשה בהם ואף אחד לא פשט הספיקות, ואחת מהשאלות הייתה, האם גם כשמקבלים מתנה מגוי איתא להא דשונא מתנות יחי', והיינו מכיון דלכתחילה ראוי לא לקבל מתנה.

וכע"ז סיפר ר' יחזקאל אסחייק, שישבה פעם אשה אצל מו"ר הגרא"מ שך זצ"ל ושפכה לבה הרבה זמן, ולאחר שהלכה אמר הגרא"מ לר' יחזקאל, הנך מתפלל שהקדשתי לה כ"כ הרבה זמן... פשוט חשבתי בלימוד בינתיים...

מושגים באהבת תורה

סיפר הרבי משאך שליט"א, על סבו הרבי משאך זצ"ל שקבור בלונדון, (ויש צוואה שיפעל ישועות עבור מי שמתחזק וכו') שבערב פרוץ המלחמה הגיעו פליטים מאירופה (עם ר' חונא הלפרין שליט"א), ובימים ההם ה' שעון קיץ של **שעתיים**, ויצא עי"ז מנחה בקיץ בשעה 12 בלילה! בש"ק, אחר הסעודה - 12 או 1 בצהריים - בקש מפלוני שישב וילמד עמו, חשב שעה או שעתיים, לבסוף למדו ברציפות מהסעודה 1, עד 12 בלילה שהגיע הזמן של מנחה בש"ק! בשבת הבאה כבר התחבא (אותו פלוני)!

וענה הרב מטשעבין על אתר, בסמ"ע סוף סי' רמ"ט מבואר הטעם להא דשונא מתנות יחי', משום שהלהוט אחר מתנות צריך להחניף לבריות, ואינו מוכיחן על מעשיהם הרעים שרואה בהם ע"ש, ולפ"ז בגוי דליכא מצוה להוכיחו וכמבואר ברש"י ס"פ בן סורר, (ריש דף ע"ה א'), א"כ שוב ליכא ענין לא לקבל ממנו מתנות!...

שקיעות בלימוד

סיפר ר' חיים ברגמן ששמע מהגר"ר עזרא ברזל זצ"ל, שנסע פעם לירושלים באוטובוס, ומו"ר הגרא"מ שך זצ"ל גם היה באוטובוס, והוא התיישב ליד הגרא"מ, אמר לו הגרא"מ, אם הנך רוצה לדבר דברים בטלים - בסדר..., אך אם רצונך לדבר לימוד לא אוכל... כי הנני צריך להכין את השיעור... והיינו שתוך כדי שדיבר בדברים בטלים יכול לחשוב אז בלימוד!...

אחרי מות • שביבי הספר במלאות השנה לסילקו של רבינו זללה"ה:

החברותא, מרן המשגיח הגר"ד סגל שליט"א:

חובת הכרת הטוב

באמת אצל הנפטר לא היה את החשבונו האחרים של בני"א ורק את עצם הדבר, אבל יקרא דשכבי זה מעלה גדולה, ובפרט אם הציבור יתחזק מזה.

ובאמת אני לא בא לדבר על הגברא, מה הוא ה', בתורתו, ביראתו, בענוותנותו, הוא הצטיין בכל הדברים האלה, וגם אם אני לא ידבר הוא יותר לי ולכל התלמידים היקרים.

אך אנחנו חייבים הכרת הטוב לנפטר, גם אני מה שלמדתי אותו ביחד, והיה לי מזה תועלת עצומה, וגם לכל התלמידים גם יש חיוב של הכרת הטוב, הבחורים של הישיבה, גם חייבים הכרת הטוב, ובפרט הללמוד שלו, כל דבר ה' קשה ואעפ"כ הוא דאג ממש להרביץ תורה, ללמד וכו', וגם אותו דבר בעבודה.

וזה כוח עצום שאנחנו יכולים להכיר לו טובה, כל חיזוק שמתחזקים, בין במישרים כשעושים לעילוי נשמתו, והן אפילו כשלא חושבים להדיא שעושים לע"נ אבל בעצם בכללות זה נוגע למה שקבלנו ממנו.

זה הזמן שאפשר לעזור לו, בחיים א"א לעשות זה, אבל כעת אפשר, המשגיח עליו השלום, מורינו ר' יחזקאל לווינשטיין זצ"ל ישב שבעה על אביו, ואמר שאבא שלו בא אליו בחלום, ואמר לו תרחם עלי ותשלח לי חבילות.

כעת אפשר מאד לעזור, כל לימוד, כל תפילה, כל חיזוק שמתחזקים, בין לעצמו בין לאחרים, אין לשער כמה זה נותן לעילוי הנשמה וזה מה שאנחנו חייבים משום הכרת הטוב, להתחזק בלימוד בישיבה, בהתמדה, שזה ה' המעלות הגדולות שלו, וכן בענווה שלו, הוא יכל ללמוד במצבים הכי קשים, בתנאים הכי קשים, הכל נבע מהענווה שלו, מהביטול שלו, לכל דבר טוב, לכל תלמיד.

מרן ראש ישיבת 'בית מדרש עליון' הגר"י אונגרירשר שליט"א

היסוד לגדלות - מלנסות לא מפסידים

השלימות העצומה של מורינו זצ"ל, לא רואים כזה שלימות, כמה שמדברים זה שלימות שאין כמותו, כל דבר היה צריך לעשות באופן הכי שלם שאפשר, התורה, המוסר, ההנהגה, בלי שום חשבונות כלל וכלל, מה יגידו, מה יאמרו הבריות, שום דבר, לא היה אצלו כזה מושג בכלל, עצם המציאות שהוא התחיל להיכנס לכולל ש"ס, שבעים דף לחודש, להיבחן, זה חידוש גדול באותו זמן, לא היה בכלל כמעט המושג הזה, הוא הלך לשאול גדולים האם מותר לעשות את זה, השיבו לו מלנסות לא מפסידים, לא האמינו שהוא יכול לעשות את זה, שבע שנים הוא למד ככה [כל שלוש וחצי שנים סיימו ש"ס, ולמד כך פעמיים], וזה היה היסוד לגדלות.

כמו כן בחינוך התלמידים, יודעים תמיד שזה דבר קשה, שהרי יש כל מיני מדרגות של שומעים, ויש למזג בין השומע הבעל כשרון, ובין מי שקשה לו להבין את כל השיעור.

כולם נדהמו לראות את ר' ישראל, ההנהגה שלו היתה שהוא נשאר בבית המדרש מיד אחרי שחרית עד כלות הכוחות בסוף היום, הוא לא הזניח אפילו בחור אחד, כולם שמחים איתו, קשורים בנפשם, זה שלימות בהרצת תורה.

שלימות במוסר, הוא היה הולך למקומות יושב יחד עם בחורים בישיבה קטנה לשמוע שיחה, ואמרו לו זה לא לפי כבודו, הוא אמר שמתבייש מעבירות, הוא לא מתבייש משום דבר אחר, אם הוא יכול לשמוע מוסר אז זה בנפשו, הוא היה אומר שמי שלא שומע מוסר - נופל.

הגאון רבי טוביה שפירא שליט"א מר"י 'בימ"ד עליון':

בדרך הלימוד, העמדת תלמידים, הקירבה לתלמידים

הוא היה כל כולו מסור כל היום ביגיעת התורה ובעמקות התורה, אמר לי בחור מגדולי התלמידים שלו שהוא היה מתלווה אליו, הוא היה אחרי הישיבה הולך איתו הביתה, וכשהיו מגיעים הביתה הוא היה ממשיך הלאה ללמוד ואח"כ הוא היה הולך לאכול משהו וחוזר ללמוד ואח"כ היה הולך לנוח ושוב חוזר ללמוד, והוא שאל אותו למה הוא לא מסדר את סדר היום בצורה מסודרת לאכול ולנוח ואח"כ ללמוד סדר שלם, והוא הבין ממנו שאין אצלו מושג של סדרים, כל היום מבוקר ועד ערב כל כולו שקוע בתורה, כל זמן שאפשר ללמוד - לומדים, ברגע שהוא מרגיש שהוא צריך לאוכל הוא אוכל, ברגע שהוא מרגיש שהוא צריך לישון הוא הולך לנוח, ככה היה כל כולו שקוע בתורה בהרצת תורה. כ"כ הרבה יש להרחיב על הענין הזה, וכ"א שרק הסתכל עליו ראה את הגדלות שבו.

יש את החלק הגדול בהעמדת תלמידים כמה שהוא מסר נפש, מסר את כל כולו להעמיד תלמידים, סיפרו לי שכשישם בקודש בישיבת ברכת יצחק שבאור יהודה הוא שהה בישיבה כל היום מבוקר עד ערב, מהתפילה עד סדר ג', הוא היה כל הזמן בישיבה, הוא השקיע כל כולו להעמיד תלמידים.

כמו"כ הוא השקיע רבות בצורת ואופן מסירת התורה שלו לתלמידים, דרכו הייתה שיום או יומיים היה שואל את כל השאלות בסוגיא והיה נשאר עם שאלות ואח"כ מהיום השלישי הוא היה מתחיל לבאר וליישב את כל השאלות וזה חינוך איך להבין ואין ללמוד, ובדרך כלל היום אין מספיק זמן בין השאלה לתשובה, אולי חמש דקות, והוא נתן יום או יומיים, רק שאלות, תחשבו לבד, וגם אח"כ כשהוא היה אומר מהלך שלם ליישב ולפעמים לא כ"כ ראו בצורה ברורה איך הכל מתיישב, ולא פעם כששאלו אותו שהרב יסביר לנו, לא הבנו מספיק איך הדברים מתיישבים, הוא היה אומר להם את זה אני משאיר לכם, נתן להם את הדרך איך להגיע להבנה, הוא הראה להם את הדרך ואח"כ הוא אמר להם עכשיו תחשבו אתם.

כמו"כ אני זוכר שהוא אמר לי שהוא מטלפן להורים לספר להם על הבנים שלהם כמה הם עולים ומתעלים בתורה ומונח פה חוץ ממחשבה על ההורים ועל התלמידים, יש כאן עוד נקודה גדולה מאד, שבשביל להגיד את המעלה של התלמיד צריכים להכיר אותו, אם לא מכירים אותו א"א לדבר בשבחו, ובאמת דאג להכיר את כל התלמידים, ובאמת אמרו לי שלפעמים הוא היה קורא לתלמיד בשביל להכיר אותו.

עצרת המספד המרכזית ככלות השנה לרבינו זללה"ה בהיכל ישיבתו 'בית מדרש עליון' ב"ב (צילום: י. ורדי, וא. שטול)

[ו] הגיע ילד (כבן י"ד) עם אביו, להתברך שיגדל בתורה, אמר לו הגרמ"ל זצ"ל עיקר ההצלחה ע"י לימוד **בשמחה**, ואיך זוכים ללמוד בשמחה, משננים גמ' עם רש"י ומתייגעים בכוונת רש"י, ורואים כיצד מיישב רש"י את מה שהוקשה בלימוד הגמ', (ואם לומדים בלי רש"י רק מתבלבלים), וכשרואה הקב"ה שהוא **מצטער** על כך שאינו מבין, פותח הקב"ה את **לבו** (ולא רק את שכלו) ומתגלה הפשט בגמ', ועי"ז זוכה לשמחה!

לא לסגור את הגמ' סתם

[ז] ידוע הסיפור על רבינו הגרמ"ל זצ"ל כשה'ל בויילא, והתאכסן רבינו הח"ח זצוק"ל בקירבת מקום, והלכו כולם לראותו, ורבינו החליט לא ללכת כדי לא להפסיק הלימוד...

והלימוד בשבילנו, שלא יהי' כ"כ קל לסגור את הגמ' על דברים של מה בכך...

תלמיד - ע"י אוזן שומעת

[ח] הגרמ"ל זצ"ל היה אומר שרבותיו המובהקים הם ארבעה, הג"ר שלמה היימן זצ"ל, הג"ר ליב חסמן זצ"ל, הג"ר איסר זלמן מלצר זצ"ל, והחזו"א.

ואמר שר' לייב חסמן היה רבו המובהק במוסר, ושאלוהו שהרי רק זמן קצר שמעו, (מתמוז תרצ"ה עד טבת תרצ"ו, שאז נפטר הג"ר ליב), וא"כ איך נעשה כבר רבו המובהק, וענה, שכדי לקבל "מרכי" לא צריך הרבה זמן, אם יש **אוזן שומעת**!...

והלימוד לנו, שיש בחורים שיודעים להיות "מקבל", ועי"ז מתעלים מאד!

קירוב לתורה ע"י אהבה

[ט] סיפר רבינו זצ"ל על רבי ירוחם זצ"ל במיר, שהנהיג את הישיבה דרך הבחורים..., והיו שם בחורים שראויים בעצמן להיות רה"י...

אכן יש לזכור, מה שה'ל רבינו זצ"ל משנן מה ששמע מרבינו החזו"א זצ"ל, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, והיינו שע"י **אהבה** תוכל לקרבן לתורה!...

תפילה במתניות

[י] לילדים בר מצוה אמר הגרמ"ל זצ"ל, כדאי לקבל ע"ע, לא להוריד התפילין עד אחרי הקדיש האחרון, והסביר שאצל בע"ב יש מושג, ששואלים אדם התפללת, והוא עונה, שוין אפידאונט, שמשמעו גמרותי עם התפילה (ח"ו).... וכדי להדגיש לעצמינו שאין זה כך, חשוב להשאר עם התפילין עד סוף התפילה. וכך תמיד היינו רואים את הגרמ"ל זצ"ל מתפלל מילה במילה במתיקות כמונה מעות.

לימוד המוסר

[יא] הדרך שכדאי ללמוד **מוסר** לפני השיעור פעמיים בשבוע, ויעץ ללמוד, אגרת הרמב"ן, אגרת הגר"א, ח"ח שמיה"ל וכו'.

[יב] שאלנו את הגרמ"ל זצ"ל שיש כולל שלמדו בו **מוסר** לפני מעריב, וראה הראש כולל שחלק מהאברכים מפסיקים ללמוד את הגמ', אך מ"מ גם לא לומדים מוסר, וע"כ אמר שיש בזה ביטול תורה, וביטול את הסדר מוסר, ושאלוהו האם טוב עשו שביטלו.

וענה בזה"ל האברכים הללו שלא לומדים מוסר, נמצא **שאינם שייכים ואינם מחוברים** ללימוד התורה! וא"כ ודאי אין להתחשב בהם (ויש להחזיר את סדר המוסר)!

ויש ללמוד מזה בשבילנו, כמה חשוב לימוד המוסר, ובל"ז לא שייך להיות מחוברים ללימוד התורה הק'!

בחגיגה ט"ו ב', איתא אם הרב דומה למלאך ה' צבאות קבל תורה מפיהו, וצ"ב, הגרמ"ל זצ"ל כותב בצוואתו הק' שלא הגעתי לאיזו מעלה **קבועה** אשר ממנה לא לזוז..., וכוונתו שמעלה קבועה היא **מעלה בעצם**, וזו עצה לכל בן עלי' שרוצה לבנות א"ע לשמור על **הרציפות** בתורה, תפילה, עבודה. ונעמוד על כמה נקודות מחיי:

אהבת תורה מהחורים

[א] בתור ילד בוואלזין לא הלך לחיידר, [כיון שהיה שם קצת ציונות, וע"כ אביו לא רצה לשולחו], ולקח לו אביו כמלמד בחור מהישיבה בוואלזין, והי לומד כמה שעות ביום, וסיפר הגרמ"ל על כך, שאף אחד לא חיבו ללמוד, אך בשעות שבהם היה לבד היה חוזר הרבה פעמים על הגמ' שידע, ובערב כשהגיע הביתה אמו הייתה מביאה לו קצת מזונות והוא היה ממשיך ללמוד, ובלילה אמו הייתה מכינה לו מנורת נפט, כדי שמיד כשיקום יוכל להמשיך לחזור על הלימוד.

והוסיף וסיפר שהיו משלמים לבחור **שני שליט** מהסכום שהיו מקבלים באותה תקופה מארה"ב, (הבנים של אביו מזיווג ראשון היו שולחים), וחיו רק מהשליש שנשאר בעניות גדולה, והיו יושנים על קרש שאותו הניחו על שתי כסאות, ועליו שמו שק עם מעט קט, ובחורף היו יושנים ככה סמוך לתנור. ועל ידי זה נבנתה ונשרשה בקרבו אהבת התורה.

הא' ב' של בחור ישיבה

[ב] בביקור אצל הגרמ"ל זצ"ל שאלנו, אילו מעלות צריכים לחפש בבחורים המתקבלים לישיבה, ענה, שקדנים ושומרי סדרי הישיבה, לימוד ותפילה, (והיינו שזהו **הא' ב'** של בחור בישיבה!). והוסיף שיש לברר היטב כי לפעמים הרה"י לא אומרים את כל האמת.

גישמאק בגפ"ת

[ג] כששאלנו מה ללמוד בפ' יש נוחלין, (האם מהתחלה כסדר, או מדף קכ"ג, ענה רבינו זצ"ל, כדאי מהתחלה, כדי שיהי' דבר שלם.... ושאלתי, שהבחורים מחפשים סוגיות יותר קשות בעיון, וענה רבינו, שצריך להראות להם שיש גם גישמאק **בידיעת** התורה, ובלימוד גפ"ת.

הספק בלימוד

[ד] שאלנו כמה הספיקו בעיון בישיבת רמילס בויילא (אצל הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל), ענה רבינו זצ"ל, **שבעה וחצי דפים** בעיון בחודש, והיינו כארבעים דפים בזמן, ובסדר ב' גמרו את המסכת, ובדרך כלל עוד מסכת, אך עכ"פ ב' פשוט **לגמור את המסכת** כולה במשך הזמן, והוסיף שכיום כשבחור מדפדף את הדף אומרים עליו שהוא שטחי, ושאלתי כמה הספיקו בחברון, וענה.

אם נשנן לעצמנו **שחייבים** לגמור המסכת בזמן, ממילא ינוצלו כל סדרי "רביעי" וסדרי שישי וש"ק...

יש לכתוב את החרו"ת

[ה] לאחד מבני המשפחה אמר בבחרותו פעמים רבות, צריך לכתוב חידו"ת!, וכך כותב בהקדמה לספר שכתיבת חידו"ת הם בגדר **הצלה והשבת אבידה**!...

ובהזדמנות אחרת אמר, שהשיעורים של הרב'ה ר' איסר זלמן מלצר היו כ"כ מתוקים, שהייתי בטוח שאני לא ישכח אותם לעולם, אך למעשה רק מה שכתבתי נשאר ביד.

שמחה בלימוד

מעמד הלחיים' לרגל הוצאת הקצוה"ח 'ישועות דן' על שולחנו המיתום של רבינו זללה"ה

ממענותם של אריות

הצצה ללימוד בחברותא של רבינו זללה"ה עם רעו יבדלח"ט מרן המשגיח הגר"ד סגל שליט"א * יריעה מיוחדת לרגל הופעת ספר 'קצות החושן' עם ביאור 'ישועות דן' שכתב רבינו זללה"ה מלימודם המשותף:

את החידושים שעלו בלימודם.

גם במשך אותם שנים בהם שימש רבינו זצ"ל כר"מ בשיבת "ברכת יצחק – אור יהודה" לא

הפסיקו מקביעותם והיו לומדים דרך הטלפון בימי רביעי (בדר"כ) בשעות הערב כארבע שעות, וכשהיו סוגיות מוקשות יותר היו מתחילים כבר ביום שני. בתקופות מאוחרות יותר פעמים הלימוד בבית רבינו זצ"ל ופעמים בבית מרן הגר"ד שליט"א או דרך הטלפון.

לאחר לימודם המשותף היה מרן הגר"ד שליט"א מוסר שיעור בימי רביעי לפני אברכים מירושלים בספר קצוה"ח, כשמרן הגר"ד שליט"א היה יושב עם מחברותיו של רבינו, ובכל פעם הי צריך למצוא דרך כיצד להעביר את המחברות לירושלים.

ונביא כאן כמה מן הסיפורים שסיפר רבינו זצ"ל על הלימוד הזה:

פעם בלימודם ביום שישי דרך הטלפון כשמרן הגר"ד שליט"א היה בנסיעה, שאלו רבינו זצ"ל אם הוא בתחילת הדרך או בסוף, ענהו מרן הגר"ד שליט"א כי יהודי תמיד בתחילת הדרך ובתחילת העבודה, כמו שביאר הרה"ק ר' אלימלך מליזנסק זי"ע על מה שנאמר באברהם אבינו, והוא יושב פתח האוהל, והיינו כי יהודי הוא תמיד בפתח, והוסיף על זה מרן הגר"ד שליט"א שהמשך הכתוב הוא כחום היום, והיינו שיהודי הוא תמיד בוער כאש בעבודת ה'.

סיפר רבינו זצ"ל כי פעם כשלמדו דרך הטלפון, היה זה בדברי הקצוה"ח בס" ע"ב ס"ק כ"ז על ענייני משכון, ודבריו היו מוקשים מאוד ואף כשחזרו ולמדו דבריו פעמיים לא הבינו דבריו, אמר מרן הגר"ד שליט"א שצריך לקיים מה שנאמר בתפילה 'תשובה תפילה וצדקה', אמר לו רבינו זצ"ל תפילה אפשר, והתפללו יחדיו, צדקה אני נותן עתה, אבל תשובה איך עושים.... אמר לו מרן הגר"ד שליט"א בוא נתחרט על משה... כל א' על שלו.... ואכן כך הם עשו והתחילו שוב ללמוד את דברי הקצוה"ח, ודבריו הובנו הפלא ופלא!... ומה שהוקשה בדבריו זהו גופא ה' כוונת דבריו.

בהזדמנות אחרת כשלמדו יחדיו הרגיש מרן הגר"ד שליט"א שיש לרבינו טרדה המונעת ממנו את שקיעותו בלימוד הקצוה"ח, שאלו מרן שליט"א האם אתה "עמי במחיצת"י".... וענה רבינו לגר"ד הנני מייחל להיות בבחינת "עמו במחיצת"י"...., ואמר הגר"ד ודאי בעז"ה, אך חושבני שיהיו מקומות בעולם האמת שאתה תצטרך להכניסני.

עוד סיפר רבינו שאמר לו מרן הגר"ד שליט"א, על אחד החידושים שנתחדשו בלימודם המשותף, שכבר מספר פעמים ראה שכשחושבים בלימוד

במכלול העובדות והסיפורים הידועים והשאינם ידועים על רבינו הגאון זצ"ל רבים מהם מספרים רק איזו נקודה נקודתית מסויימת אחת, מעלה ודרגה אחת, מתוך דמותו הגדולה, אך ישנו סיפור אחד המשקף ומספר רבות על דמותו הטמירה, וסיפור זה הינו לימודו המשותף רב הכמות והאיכות עם להבדלחט"א מורו ורבו מרן המשגיח הגר"ד סגל שליט"א בספר 'קצות החושן', ואם כי היו ביניהם לימודים נוספים אך לימודם העיקרי והעיקבי הוקדש ללימוד זה. למותר לציין כי רבינו זצ"ל מצידו ראה עצמו תלמיד מובהק המתאבק בעפר רגלו של מורו ורבו מרן המשגיח שליט"א ודבק בו בכל עוז בכל סולם עלייתו בעבודת השם, כשאנו מוותר להשתתף בקביעות בשיחותיו שהיו מתקיימות בביהכנ"ס נאות יוסף ובולע בשקיקה ובצימאון כל מילה היוצאת מפיו.

סיפור זה מגלם ומגלה את גודל עיונו ועמלו לירד לרובדי עומק התורה הק', שקיעותו המוחלטת במעיינות החכמה גם בתנאים שאינם נוחים דיים, מידת האמת העיקשת לחתור לאמיתות הדברים, הצימאון והשאיפה לידיעת התורה הק', פסגות של רציפות הלימוד, נפש שוקקה לקבלת תלמיד מרב, קביעות מוצקת חסרת ויתורים לסיכום וכתובת החידושים העולים, בהירות באמונה וביטחון בנותן התורה, ותשובה ותפילה לפני המלמד תורה לעמו ישראל באהבה.

וייעד על כך מכל כמיהתו הגועשת ללא הרף וגעגועיו ללא גבול שבערו בו עד נשימתו האחרונה בהם הוא פסך ופְּמָה ברמ"ח איבריו לחזור לאותם ירחי קדם גן עדן ומעיין עוה"ב בזה העולם, כשהוא לא שוכח ולא מוותר וכמעט בכל פעם כשנפגשו רבינו זצ"ל ומרן הגר"ד שליט"א היה רבינו מבקש ממנו להחזיר את עטרת חייו לראשו ויחודש לימודם המשותף בלימוד הקצוה"ח, כשהגר"ד שליט"א משיבו שנצרך תפילה ע"ז, ופעמים אף היה אומר לתלמידי רבינו שאף הם יתפללו ע"ז.

בתקופה זו זכה שמעשיו עשו פירות זוכה לזכות את הרבים ונפל נהורא בי מדרשא בצאתם לאור של כתביו אלו תורה מפוארה בכלי מפואר, ועמלו רואה ברכה בקרב תופשי התורה ומבקשי החכמה, ובוודאי שתפילותיו וזכיותיו מאז ועד היום עמדו לפני כסא הכבוד לפתיחת שערי שמים להשלים כל המלאכה ולברך על המוגמר.

לזאת יצאנו להתחקות אחר אותם ימי קדם למען יעמדו למשמרת ימים רבים וידעו דור אחרון אותו צדיק מה פעל.

לימודם החל כבר בשנת תשמ"ח כאשר רבינו זצ"ל נמנה על אברכי כולל 'בית אליהו' בקרית ישמח משה, ומרן הגר"ד שליט"א שימש שם באותה העת כר"מ בשיבה, לימודם זה נמשך עד שילהי זמן קיץ תשע"ג, כשרבינו זצ"ל מעלה ע"ג הכתב במחברות מוסדרות עם ציוני התאריכים

בזמנים לא כ"כ מקובלים ולא כ"כ נוחים, וכגון בנסיעות או בזמן שממתינים לחופה וכדו', יש סייעתא דשמיא מיוחדת לחדש חידושי תורה.

רבינו זצ"ל הפציר רבות ממרן הגר"ד שליט"א להוציא את כתבי החידושים על הקצוה"ח, ולפני כעשרים שנה החלו לערוך אך לאחר פרק זמן מועט הופסק עבודת העריכה, ולפני כשבע שנים אחד מתלמידי רבינו זצ"ל שלח למרן הגר"ד שליט"א פתק בשם תלמידי רבינו ובו הם מבקשים להדפיס את כתבי החידושים, ושיש בזה משום זיכוי הרבים, ואכן לאחר תקופת זמן כשפגש מרן הגר"ד שליט"א את רבינו זצ"ל בשמחת חתונה אמר לו שמסכים להדפסת כתבי החידושים, ואכן לאחר עמל ויזע רב של תלמידי חכמים מופלגים זכו זה מקרוב לברך על המוגמר.

לרגל הוצאתם של הכתבים לאור עולם, התקיים מעמד לחיים בבית רבינו הגאון זצ"ל בראשות מרן הגר"ד שליט"א בהשתתפות משפחת רבינו הגאון זצ"ל ותלמידיו. כשבאופן חריג על אף מיעוט נסיעותיו לאחרונה טרח ובא למעמד זה, וכל זאת לאחר מעמד לחיים שכבר התקיים במעונו בהשתתפות תלמידו ומקורביו.

מרן הגר"ד שליט"א נשא דברים במעמד באומרו, באמת זה בבחינת כל הזכויות שמורות, הכל בזכותו ממש, וידוע שאלמלא הגר"ד שליט"א לא היה נשאר כלום מחידושי תורה אלו, ואע"פ שהיו הרבה תלמידים, תלמידי חכמים, וכו', אבל זה היה הולך לאבדון, אבל ר' ישראל בגדלותו כתב את הכל ושמר את הכל, וזה מה שנהיה מזה, וזה ממש כל הזכויות שמורות לו.

הוא גם היה חלק שוה בשוה בלימוד, ישבו אמנם כל החבורה, אבל שהדברים ישתמרו זה רק בזכותו, זכות התמדתו וסידורו, הוא זה שגרם שהכל יהיה בעזרת ה', וזה דבר גדול מאד, ככה כשהקב"ה עוזר לנו שהדבר ישאר בעולם, כי כשהדברים נשארו אז כדרכה של תורה הם לא נשארו בלי חידוש ותוספת.

ובאמת זה זכות גדולה, מלבד כל מה שהוא זיכה את הרבים כל הזמן, ויתר על כן בגדר ענוותנותו קודמת לגדולתו, כל הזמן היה אצלו ענוה, פשטות, התבטלות ממש לא מחזיק טיבותא לנפשי, ובאמת שהיה לנו הרבה תועלת. ועל כולם היה לו מסירות נפש עצומה בתורה ותפילה בכל המצבים.

זה הזדמנות להודות לקב"ה שזיכה אותנו, זיכה אותנו על ידו, הוא וביתו, זה דבר גדול, זכויות נצח, ויהיה רצון שנזכה הלאה להגדיל תורה ולהאדירה ולהרבות כבוד שמים.

שיעור חומש

על פרשת השבוע

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת עטרת שלמה

פרשת קורח תשפ"ו

ויחי ככלותו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה וגו'. (ט"ז, ל"א). מלשון הכתוב משמע דמיד כשכילה דבריו נבקעה האדמה ונבלעו בה, ולא היה שהות בין סיום דברי משה לבקיעת האדמה ובליעתם. ויש לומר בזה דהנה הרי משה קבע שביורר אמינות נבואתו יהיה מתברר על ידי בקיעת האדמה ובליעתם בתוכה, וא"כ כל זמן שהאדמה אינה נבקעת ואינם נבלעים בתוכה, עדיין אין מתברר אמינות נבואתו של משה, ואמינותה תלויה ועומדת עד שתתברר, ולכן מיד עם כלותו לדבר מיד נבקעה האדמה ונבלעו בתוכה, כדי לא להשאיר את אמינות נבואת משה בלא בירור אפילו רגע אחד.

בזאת תדעון כי ה' שלחני וגו', וירדו חיים שאולה וגו'. (ט"ז, כ"ח). מבואר שבכליעתם באדמה שתפתח פיה יתברר אמינות נבואתו. ונראה לבאר מה שהבירור היה באופן שבריאה יברא ה' וגו' וירדו חיים שאולה, לא היה זה בתורת הוכחה וסימן בעלמא, שבזה שדבריו מתקיימים בעשיית אותות ומופתים מוכחת אמינות נבואתו, והעונש שנענשו בכליעתם ובירידתם חיים שאולה, לא היה זה עונש בעלמא, אלא העונש היה בתורת קיום דינם הראוי להם, וההוכחה הייתה מזה שנתקיים בהם העונש והדין הראוי להם.

דהנה מבואר בירושלמי דקורה היה אפיקורס בשעה שאמר אין תורה מן השמים, ולא משה נביא ולא אהרן כ"ג. ואא"ז מרן הגרי"ז זצ"ל חוסף שכפירתו היא בב' עיקרים, דבאין תורה מן השמים, כפר בעיקר דתורה מן השמים, ובאין משה נביא, כפר בעיקר שנבואת משה כולה מפי הגבורה. והנה בב"ב איתא דבלועי קורה אומרים משה ותורתו אמת והן בדאין. וביאר אא"ז מרן הגרי"ז זצ"ל שלכן אומרים ב' הדברים משה אמת ותורתו אמת, כנגד כפירתם בשתי העיקרים דנבואת משה ותורה מן השמים עכ"ד. והנה דין הכופרין בתורה ובנבואת משה מבואר בר"ה דף י"ז שהמינין והאפיקורסין שכפרו בתורה יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות, ועוד שגיהנם כלה והן אינן כלין. ונמצא דינם של קורה וכל הנועדים על ה' שהיו בכלל האפיקורסין, הוא להיות יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות וגיהנם כלה והן אינן כלין.

מעתה נראה דמה שנבלעו באדמה וירדו חיים שאולה לא היה זה עונש בעלמא, אלא היה זה קיום דינם הראוי להם כדין האפיקורסין, דירידה לשאול היינו דינם של האפיקורסין שיורדין לגיהנם, כמבואר בגמ' בר"ה שם דיליף דגיהנם כלה והן אינן כלין מהכתוב 'וצורם לבלות שאול', הרי דעונש האפיקורסין הוא לירד לשאול, וזהו שנענשו כאן בירידה לשאול, שזהו קיום דינם והעונש הראוי להם. מעתה יש לומר דמה שאמר דכשתפתח הארץ את פיה וירדו לתוכה

בוקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו. (ט"ז, ה'). וברש"י פירש ד'את אשר לו', לעבודת לוויה, ו'את הקדוש', לכהונה. והנה מלבד זאת מונה עוד ב' עניינים שיוודעו, אחד שיוודע את אשר לו ואת הקדוש, ומלבד זאת יודע גם את אשר יבחר בו, וצ"ב מהם ב' העניינים.

ונראה לבאר בזה דהנה בכהונה מלבד קדושת הכהונה שיש בכהנים, יש גם בחירה בכהונה, ויסוד הדין של בחירה, הוא דין בפני עצמו שרק הם כהנים, ואחרים מופקעים ונפסלו ואינם יכולים להיות כהנים, ודבר זה שיש בחירה בכהנים, ובה נפסלו והופקעו שאר ישראל מכהונה, מבואר בדברי המכילתא פר' בא עד שלא נבחר אהרן היו כל ישראל כשרים לכהונה, משנבחר אהרן יצאו כל ישראל, הרי דהיה בחירה באהרן שרק לו תהיה הכהונה, וכל ישראל הופקע ונפסלו ואינם ראויים לכהונה, ונכמבואר יסוד ענין בחירה בדברי אא"ז מרן הגרי"ז זצ"ל לגבי בחירת ירושלים ומלכות בית דוד.

מעתה יש לבאר דזהו שתי העניינים שמזכיר הכתוב, דדבר אחד הוא עצם הקדושה, וזהו שאמר 'את הקדוש', ועוד יודע גם הבחירה, במי הייתה הבחירה לכהונה, וזהו שאמר הכתוב 'את אשר יבחר בו', שיוודע גם במי הייתה הבחירה.

והנה יש לדייק בלשון הכתוב, דלגבי הקדושה אמר 'את הקדוש', דזהו לשון עבר שמכבר הוא קדוש, ואילו לגבי הבחירה אמר 'את אשר יבחר בו', שזהו לשון עתיד, דמשמע דרק עכשיו הוא יבחר. ונראה לבאר בזה, דלגבי הקדושה, אם יש עוררין על זה, אין צריך אלא לברר את אמינות הדבר שיש בו קדושה, אבל בבחירה אם יש עליו עוררין, שייך שתהיה בו בחירה מחודשת, בשביל סילוק הערעור, ועל ידי הבחירה המחודשת יסתלקו הערעורים והמענות.

אשר לפי זה יש לומר, דאחר שקורה טען וערער כנגד כהונתו של אהרן, אז באמת הייתה בחירה מחודשת באהרן, ואם כן נמצא דלגבי הקדושה לא היה זה אלא בירור על הקדושה שהייתה בו מקודם, ולכן אמר הכתוב 'את הקדוש' שזהו לשון שיש בו קדושה מכבר, וזהו ביאור דברי רש"י בפסוק ו', שכתב בפירוש הפסוק 'והיה האיש אשר יבחר בו הוא הקדוש', דכבר הוא בקדושתו, דר"ל דבזה תתברר קדושתו דמעיקרא, ולא שרק עכשיו תחול בו הקדושה, אבל לגבי הבחירה, בזה אמר הכתוב 'את אשר יבחר', דעכשיו יהא בו בחירה מחודשת, בשביל לסלק העוררין והמענות.

ובאמת דהדבר מפורש בכתוב 'והיה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח והשיכותי מעלי את תלונות בני ישראל', הרי דע"י פריחת המטה יסולקו המענות והעוררין על בחירת אהרן לכהונה.

היום שאולח, בזה תתברר אמיתות נבואתו לא היה זה בתורת הוכחה בעלמא, אלא היה זה בתורת קיום העונש והדין הראוי להם, ובוה שיהיו נידונין כדין האפיקורסין יוכח ויודע שאכן היו אפיקורסים, ובקשת משה הייתה דהגם דבודאי עתיד להתקיים בהם דין האפיקורסין כראוי להם, אבל זה יתקיים רק לאחר מיתה, שנשמתם תהא יורדת לגיהנם ונידונת בו לדורי דורות, וע"ז באה הבקשה שבעדת קורח יתקיים הדבר כבר בעודם חיים, ויראה הדבר לעין כל, וע"ז שמתקיים בהם דין אפיקורסין, יהא נודע ומתברר אפיקורסות.

זעקת התורה

והנה בב"ב איתא א"ל הווא טעיא לרבב"ח תא אחוי לך בלועי דקרב והראהו שתי בקעים שהיה יוצא מהן עשן, ולקח גיזת צמר ושראה במים והניחה שם ונחרכה עי"ש. ומבואר דגם לאחר זמן רב היו בעונש בליעתם שנבלעו. ולהמבואר דבליעתם היה בתורת קיום דינם ועונשם כדין האפיקורסין, י"ל דהנה העונש של האפיקורסין הוא דנידונין בה לדורי דורות [ולא רק עד י"ב חודש], ולפי זה מבואר מה שהם בעונש בליעתם לעולם, משום דכן הוא דין עונשן, שנידונין לדורי דורות, וע"כ גם בזמן רבב"ח שזה שנים רבות אח"כ עדיין היו בעונש בליעתם.

מתוך המשא המרכזי בכינוס רבני הקהילות והאדמורי"ם באשדוד בראשות הגאון הגדול רבי ישראל בונים שרייבר שליט"א כבוד הגאב"ד שליט"א לאורך ימים ושנים טובות. קרה דבר בכלל ישראל. ליהדות החרדית, לעוסקי התורה, לשומרי התורה. עד עכשיו נתנו ללמוד בישיבות, נתנו לקיים את התורה. עכשיו יצאו למלחמה לרדוף עד חורמה את עמלי התורה, את עוסקי התורה. הם יודעים שהישיבות זה מקור מים חיים, משם כל היהדות, כל האידשקייט בנוי על הישיבות, משם יתד, משם פינה לכל קיום התורה, לכל הכלל ישראל, הם מרכז התורה. איך כתוב בגמרא? אחז, שאחז בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. הוא אמר: אם אין גדיים אין תישים. הוא סגר ונעל את הישיבות. זה מעשה אחז זה. ורודפים את בני הישיבות, את הישיבות עצמם בכל חומר, בכל מיני רדיפות. עד כדי שלילת מעמד אדם, עד כדי כך. הוא לא זכאי לעבור ברחוב, הוא לא זכאי ללכת ד' אמות, כסדר אורבים לו מפה ומשם, שאנחנו עומדים בה, היא לא מהיום, היא התחילה בזמן הלכו והתרבו ולחמו בכל קהילה נגד כל רב, נגד כל חידור, שבאשכנז הם סתמו את המקוואות בכוח, והם עשו את כל תלמידיהם הקונגרס הציוני, תלמידיהם ותלמידי תורה, בלי שום עבר, דברים חדשים. כל השנים האלה הם העולים מארצות המזרח, וגם מארצות אירופה העולים,

והעבירים על דת בכוח ובאונס, בכל דרך ואופן שבעולם. אבל, דבר אחד, נתנו עדיין בפנים הארץ, נתנו לאלה שישובו ולמדו, נתנו אפשרות ללמוד תורה ולקיים מצוות, זה היה עד עכשיו, עכשיו התחיל פרק חדש, עכשיו נכנסו למלחמה גלויה למנוע תלמוד תורה מישראל בכל החזיתות. כידוע, כולם יודעים את הפרטים והפרטי פרטים ששייך לכל זה. וכאן היהדות החרדית בארץ ישראל, בלי מליצות, עומדת בפני מציאות חדשה. וכל הרבנים וכל ראשי הישיבות, וכל העוסקים בצרכי ציבור, כל המשיבים, כל המשיגים בכל הישיבות, בכל מוסדות התורה, כל המלמדים, כל המורים, כולם צריכים לתת את הדעת לדעת את העניין הזה בפני מה עומדים. אין כאן שחוק וקלות ראש, זה לא עניין של שחוק וקלות ראש. האויב מנגד לא משחק.

אנחנו יודעים שהצבא זה מרכז 'כוחי ועוצם ידי', איך שדורכים שם זה קודם כל כוחי ועוצם ידי. 'כוחי ועוצם ידי' זה הכוונה כפירה רח"ל בקדוש ברוך הוא, והוא מלא בכל עבירות שבעולם, כולל ג' עבירות החמורות, כידוע כל הפרטים, 'כל באיה לא ישובון', מי שנכנס שם - כל באיה לא ישובון, כמו שהרב אמר קודם קצת, להריח קצת, ועוד קצת, ועוד קצת, ואין לזה גבול, כנודע דרכו של יצר הרע. אפילו מי שהיה שמה יום אחד.

גם המסלולים החרדיים, שכביכול הם חרדיים, זה הכל שקר והכל אחיות עיניים. כבר הדברים מפורסמים והדברים ידועים כי הם נלחמים בהם עצמם ומפזרים אותם אחרי זה, ולא נותנים. בטעות הביאו אוכל לא כשר, בטעות חיללו שבת, ואחרי זה מהטעות נהיה ודאי, מהודאי נהיה מזיד, וככה מדחי אל דחי לא נותר אף אחד. זה הכל אחיות עיניים. מי שחותם לשם או לאחד המסלולים, וכל המסלולים הם בכלל. לא רק אלה שממש לצבא, כל המסלולים שנלמד אותם, תלמד החכמה הזו, החכמה הזו, תחזור הביתה, הכל בסדר, כמו שאמרו קודם, עם הלבוש, עם זקן ופאות, עם צורת איש יהודי, העיקר תחתום. איך שחתם שם הוא נפל שם, ועם כל מה שכרוך בזה, אין לו תקנה. הדרך להציל הוא לדבר בישיבות, בבתי כנסיות, בבתי מדרשות. לא צריך להתבייש לעמוד ולדבר לפני קריאת התורה, אחרי קריאת התורה, בקידוש, בשלום זכר, לעמוד לדבר בכל בתי כנסיות, כי יש כאן שני עמים, יש רח"ל עם אחד שדבק בקדוש ברוך הוא ותורתו, שומרי התורה ועוסקי התורה. ויש שלטון אחר שכולו כפירה, כולו עקירת כל קודש, ולחנך כי אין לנו שני דרכים, אין על מה לוותר, וצריכים להיות חזקים בדעתנו, אנחנו צריכים להיות חזקים ולעמוד בניסיונות. אנחנו, המבוגרים, כבר הניסיונות שלנו לא כל כך קשים, אבל העמידו את הצעירים בניסיונות האלה. העמידו אברכים, שצריכים לרכוש דירה או להכניס אותם לבית הכלא, ולכן צריכים להיות חזקים בדעתנו, וצריך להיות טובה על מנת להטפח שהבחורים יהיו חזקים, שהאברכים יהיו חזקים, עד כדי כך שיוכלו לעמוד בפני כל הניסיונות האלה, אם אנחנו, המשפיעים, נהיה חזקים, אז יוכלו להשפיע בתוקף, אם אצלנו זה הן ולא ורפאי בידיה, איך אנחנו נשפיע? מה כבר יאמר הבחור ששומע? מה יאמר האברך ששומע אותנו? אצלנו צריך להיות אש קודש. זה מלחמה ממש, זה לא קלות ראש, סאיז נישט א'שפיל, זה לא משחק פה, זה מלחמה ממש, מלחמה גמורה. כל העניין שהם אומרים שהם רוצים בצבא, צריך חיילים, הכל שקר, הכל תואנות וטענות שווא, אין שם שום דבר. העיקר זה לשבור את היהדות החרדית רחמנא ליצלן, לשבור את כוח התורה, את כוח הקדושה, את כוח היהדות. והם כבר אמרו מפורש רח"ל 'לפרק את עולם התורה'. לכן אנחנו צריכים לחזק את עולם התורה, להתחזק, לחנך למסירות נפש, אע"פ שקשה, צריך לחנך. מאיפה ידע הבן? מאיפה ידע הצעיר, מאיפה ידע אם לא נחנך אותו, הוא לא ידע. אנחנו צריכים לחנך לזה, לעמוד במסירות נפש, להיות בגאווה התורה, להיות בעל גאווה, גאווה כשרה. גאווה התורה, גאווה היהדות: 'אני בן תורה, אני יהודי שומר תורה ומצוות, יש לי צורה של יהודי, להיות בגאווה כזאת. אנחנו לא יכולים לוותר. על התורה ועל היהדות אנחנו לא יכולים לוותר, את זה נקיים, את זה לא נקיים ח"ו, אין מה לוותר פה.

רבד הזהב

מתורת רבינו ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א

מתוך שיעורו השבועי בישיבת ארחות תורה • פרשת קרח תשפ"ו

ונתנה ליוסף, וברמב"ן תמה דהא יעקב נטלה מראובן, ומה הטעם שהתלוננו על משה, [ואולי י"ל שטענו שלענן העבודה הם הבכורים], ולכך פירש שטענתם על כך שהביאם למות במדבר, וכמבואר בפסוק: ועי' במלבי"ם. וטענת המאתיים וחמישים איש, יעויין במלבי"ם שכתב שהתלוננו שמכיון שהם נשיאי העדה היה למשה להועץ בהם.

זאת עשו וגו' ושימו עליהן קטרת (ט"ז. ו-י)

הרמב"ן להלן (י"ז. ו) כתב דמשה רבינו מעצמו נתן אות זה, וצ"ע איך נתן להם עצה לעשות איסור, בלא שהיה הוראת שעה כאלהו בהר הכרמל, ואולי ה"נ היה הוראת שעה, ועיין מה שהאריך הרמב"ן כאן (פסו' ה').

רב לכם בני לוי (שם)

פירש רש"י ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר בשבילו אני נמלט וכו' ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה. הנה מה שכתב רש"י בשבילו אני נמלט משמע דאין זה רק הוכחה שהוא ישר, דא"כ גם אם סתם אדם יצא ממנו מוכח שיחיה, אלא שחשב שבזכותו ימלט, אבל ממה שכתב רש"י דלא ידע שבניו יעשו תשובה, משמע דהוי הוכחה דלכן כשבניו ינצלו כבר אין הוכחה. [ובעיקר טעותו של קרח עיין מה שהאריך בדברי אגדה למרן הגר"ש אלישיב זצ"ל].

וישלח משה לקרא לדתן ולאבירים (ט"ז. י"ב)

צ"ב מדוע אצל קרח לא כתוב ששלח לקרא לו, ועיין ברמב"ן, ונראה דהנה במד"ק (דף טז). ילפינן מכאן דיני הזמנה לבית דין, ומבואר דהזמנים לדין, וכיון שמשה היה קרוב של קרח היה פסול לדונו, ולכן לא הזמינו (בשם הגר"י).

אל תפן אל מנחתם (ט"ז. ט"ו)

פירש רש"י והמדרש אומר יודע אני שיש להם חלק בתמיד ציבור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תאכלנו. וצ"ע דבפסוק כתוב אל תפן אל מנחתם, ורש"י פירש שאל תפן אל התמיד, והביאור בזה דרש"י פירש כוונת הפסוק מנחתם למנחת נסכים שמקריבים עם התמיד, [וכן מפורש במ"ר (י) יודע אני שיש לאלו חלק באותה מנחה שהקריבו, שנאמר מלבד עולת התמיד ומנחתה וכו'], אמנם אכתי קשה דהו"ל לומר אל תפן אל התמיד עצמו, ומאי טעמא אמר כן על מנחת התמיד.

ואפשר לומר דמשה רבינו ביקש שלא תאכל האש את חלקם, הוא כדי שיראו כולם שאינם חלק מהציבור, ואם כן לגבי התמיד גם אם חלקם לא יחשב קרבן ציבור, אכתי חלקם יכול להיות קרבן נדבה ואם כן לא שייך לומר שלא תאכל האש, אבל קרבן מנחה אינו בא בשותפות (מנחות דף קד:), ואם חלקם אינו קרבן ציבור על כרחך לא תאכלנו האש, [ואף דשותפין או ציבור שמביאין קרבן מביאין ג"כ נסכים, היינו משום שקרבן הוא קרבן שותפין או קרבן ציבור, אבל כאן ביקש משה שיהיו נפרדים מהציבור].

ועוד י"ל על דרך דרוש, דהנה איתא בנדה (דף לא:): כיון שבא זכר בעולם בא שלום בעולם שנאמר שלחו כר מושל ארץ זכר זה כר, ופירש רש"י כר מנחה דהיינו סימן שלום, וא"כ י"ל דהתפלל דוקא על המנחה שהוא סימן שלום.

והרמב"ן פירש דמנחתם הכוונה קרבן שיקריבו לך ותפילה שיתפללו לך כי כל הקרבנות גם התפילה יקראו מנחה, והביא שאונקלוס תרגם קורבנהון ולא מנחה, ועיין בתרגום יונתן

ויקח קרח (ט"ז. א')

פירש רש"י לקח את עצמו לצד אחר להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וכו', דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם בדברים ע"כ. הרמב"ן פירש עוד שלקח עצה בלבו להקהל על משה, ובשם אחרים הביא שלקח את דתן ואבירים, וכמבואר בהמשך הפסוק, והוא כעין פירוש השני ברש"י, [וי"א שהוא שילם להם כסף ועי"ז לקחם].

נחלקו הראשונים מתי היה המעשה דקרח, באבן עזרא כתב וז"ל זה היה במדבר סיני כאשר נתחלפו הבכורים ונבדלו הלוים, כי חשבו ישראל שמשה אדונינו עשה מדעתו לתת גדולה לאחיו ואע"פ שאי"ז כסדר, [דהרי זה מיד אחרי מתן תורה], מ"מ אין מוקדם ומאוחר בתורה ע"כ. אמנם הרמב"ן כתב דהיה מיד לאחר מעשה מרגלים, וכמו הסדר המבואר בתורה, אלא דקשה דמה הטעם דרק עכשיו התלוננו, ולא התלוננו במדבר, וביאר הרמב"ן וז"ל והנה ישראל בהיותם במדבר סיני לא אירע להם שום רעה כי גם בדבר העגל שהיה החטא גדול ומפורסם היו המתים מועטים ונצלו בתפילתו של משה וכו', והנה היו אוהבים אותו כנפשם ושומעים אליו, ואילו היה אדם מורד על משה בזמן ההוא היה העם סוקלים אותו וכו', אבל בבואם אל מדבר פארן ונשרפו באש תבערה ומתו בקברות התאוה רבים, וכאשר חטאו המרגלים לא התפלל משה עליהם, ולא בטלה הגזירה וכו', אז היתה נפש כל העם מרה, והיו אומרים בליבם כי יבואו להם בדברי משה תקלות, ואז מצא קרח מקום לחלוק על מעשיו, וחשב כי ישמעו אליו העם עכ"ל הרמב"ן. ומה שכתב שכאשר חטאו במרגלים לא התפלל משה עליהם, קשה דהא מפורש להדיא בפסוקים שהתפלל, אך באמת הרמב"ן בפרשת שלח (י"ד. י"ז) האריך שמשה רבינו ע"ה לא התפלל שימחה עוונם לגמרי אלא רק שלא ימותו בבת אחת עי"ש, וזהו כוונתו כאן.

ויקח קרח (שם)

כתב רש"י פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא. והקשה בדברי דוד דבעירובין (דף סד). איתא שאין לומר שמועה זו נאה ושמועה זו אינה נאה, ובמהרש"א שם כתב דגם שמועה זו נאה בלבד לא יאמר, ועוד הקשה דמצינו בגמ' (ברכות יד:): שכתוב כמה מעליא הא שמעתא, וכן הקשה הרש"ש בעירובין (שם), ועיין ביריעות שלמה למהרש"ל מה שכתב בזה, ועיין באילת השחר.

דתן ואבירים (שם)

פירש רש"י באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה, אמר להם חייבת, התחילו לשחוק עליו, אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה לו, שכולה תכלת לא תפטור את עצמה ע"כ. וצ"ע מה סברו, והרי בציצית בעינן נמי חוטי לבן וכיצד התכלת תפטור, ועי' בפירוש מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל למסכת ציצית (ארגמן ה"יז) משי"כ בזה.

ודתן ואבירים (שם)

פירש רש"י ומה ראה קרח לחלק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל וכו'. הראשונים דנו מה היתה טענתו של כל אחד כנגד משה. טענת קרח מבואר ברש"י שהוא על כך שאליצפן קיבל את הנשיאות ולא קרח וכ"כ הרמב"ן, ובאבן עזרא כתב שהוא על כך שהבכורה נתנה ללוים במקום הבכורים, וקרח היה בכור, וטענת דתן ואבירים יעוין באבן עזרא שהיא על כך שהעבירו את הבכורה מראובן אביהם

שתרגם לדורון דידהון, ולפי זה אין זה מלשון קרבן מנחה, אלא מלשון מנחת דורון, ונראה דזה הביאור במה שכתב הרמב"ן דקרבתנות ותפילה יקראו מנחה, דר"ל מלשון דורון.

לא חמור אחד מהם נשאתי (שם)

פירש רש"י אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור, והיה לי ליטול אותו החמור משלהם ולא נטלתי אלא משלי ע"כ. במגילה (דף ט.) מובא ששינו לתלמי המלך "לא חמד אחד מהם נשאתי", ופירש רש"י שהסיבה ששינו לו כדי שלא יאמר שחמור לא לקח אבל דברים אחרים לקח, ונתבאר לעיל בפרשת שמות (ד' כ') לפרש באופן אחר ע"פ דברי רש"י כאן שאפילו החמור שהיה לו במצרים לא לקח, ושם כתוב "וירכיבם על החמור", ושינו וכתבו "לנשא בני אדם", וכיון ששם לא כתוב חמור לא שייך הכא שיכתבו חמור, [וכ"כ בתפארת למשה ובפורת יוסף (מגילה שם)].

כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי (ט"ז. כ"ח)

ביאר הגר"ז דקרח כפר בב' דברים, הא' בנבואת משה, והב' בתורה מן השמים, וע"ז השיב לו משה רבינו כנגד מה שכפר בנבואת משה "כי ה' שלחני", וכנגד מה שכפר בתורה מן השמים "כי לא מלבי", (וראה להלן י"ז. ב.), והנה להלן (פסוק ל') כתוב ואם בריאה וגו' וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה', ולא כתוב וידעתם כי ה' שלחני, היינו משום דלגבי נבואת משה אין צריך הוכחות, כמו שכתב הרמב"ם (ריש פ"ח מהל' יסוה"ת), [ומה שאמר תחילה בזאת תדעון כי ה' שלחני, הוא רק לאפוקי שאם כמות כל האדם ימותון אז לא ה' שלחני].

ובטעמא דקרא כתב שטענו שהוא התפלל שייבחר אהרן, והיה טענתם מדוע לא התפלל עליהם שג"כ יעבדו, והשיב "כי לא מלבי", והטעם שבאמת לא התפלל עליהם, ביאר בנחלת יעקב (לבעל התיבות) דאיתא בברכות (דף י.) יתמו חטאים ולא חוטאים, אמנם יש רשעים שדבוקים כ"כ בחטא שהם בעצמם חפצא של חטאים, וכמו שכתוב להלן (י"ז. ג') החטאים האלה בנפשם, ועליהם לא נאמר חטאים ולא חוטאים.

וירדו הם וכל אשר להם וגו' (ט"ז. ל"ג)

הרמב"ם (פ"ו מתשובה הל"א) כתב יש חטא שהדין נותן שנפרעים ממנו על חטאו בעולם הזה בגופו או בממונו או בבניו הקטנים, ואמר הגר"צ פלמן זצ"ל בשם מרן הגר"מ שך זצ"ל שקרח נענש בכולם, והיינו שבעל מחלוקת נענש בכל צורות העונש ששייך.

ויש להוסיף עוד דבסוף דברי הרמב"ם (שם) כתב דיש חטא שנפרעין ממנו רק בעולם הבא, ויש שנפרעין ממנו בעולם הזה ובעולם הבא, וגם זה היה אצל קרח שנענש בעולם הזה, ואין לו חלק לעולם הבא.

ויוצא פרח ויצץ ציץ ויגמל שקדים (י"ז. כ"ג)

הגר"ז דייק דגם לאחר שהיה שקדים, מ"מ נשארו פרחים, דכך נקבע צורתו של המטה שיהיו בו פרחים ציצים ושקדים, וע"פ זה ביאר תירוצו קושית התוס' ישנים ביומא (דף נב:) למה נזכר שנגזו מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה, והרי כבר גמל שקדים ולא היה לו להזכיר פרחים, ועיי"ש מה שהביא עוד מהילקוט.

לך נתתם ולבניך ולבנותיך אתך לחק עולם (י"ח. י"א)

צ"ע דבשלמא הבנות שנוולדו לאחר שנמשחו שפיר אכלו, אבל הבנות שנוולדו קודם שנמשחו כיצד אכלו, וכתב החזו"א (אהע"ז סי' קמ"ח לדף לו.) שבנות אוכלות מכח אביהן ואפילו בנות גדולות, וע"ע מה שנתבאר בזה בפרשת תצוה.

ופדיו מן חדש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים בשקל הקדש (י"ח. ט"ז)

באבן עזרא בפרשת במדבר (ג'. מ"ה) כתב דחמשת שקלים בפדיון הבן הוא מדברי קבלה, והקשו עליו דהא כאן כתוב להדיא דהוא חמשת שקלים וא"צ לזה דברי קבלה, ועיין מה שנתבאר בזה שם בפרשת במדבר.

ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן (י"ח. כ"ח)

בסנהדרין (דף צ:) איתא מנין לתחית המתים מן התורה שנאמר ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן, וכי אהרן לעולם קיים וכו', אלא מלמד שעתיד לחיות וישראל נותנים לו תרומה, מכאן לתחית המתים מן התורה ע"כ, והקשו האחרונים דהא מצוות בטילות לעתיד לבוא, ואיך שייך שיתנו תרומה לאחר תחית המתים.

וביאר בערוך לנר ע"פ דברי הרדב"ז שיהיה פעמיים תחיית המתים, האחד אחר שיבוא המשיח, והשני לעתיד לבוא, אמנם מעירים על דבריו דמבואר בגמ' בנדה (דף סא:) דאם מצוות אינם בטילות לעתיד לבוא א"א לקבור מת עם כלאים, משום שבתחיית המתים יעבור על איסור כלאים, ומבואר שאם נימא מצוות בטילות לעתיד לבוא אזיל על תחיית המתים הראשון, וצ"ע.

ובקובץ שיעורים (ח"ב סי' כ"ט) ביאר באופן אחר, שאף שמצוות בטילות לעתיד לבוא, ה"מ למתים שיקומו לתחייה כיון שמתו ובמתים חופשי, נשארים בפטורם גם לאחר התחיה, אבל כלל ישראל שישארו חיים מקודם לכן, ישארו חייבים במצוות, ונמצא לפי דבריו שהאבות הקדושים יהיו פטורים ממצוות, וכלל ישראל שיהיו בזמן המשיח יהיו חייבים במצוות, והוא דבר פלא.

ולא תשארו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו (י"ח. ל"ב)

איתא בקידושין (דף מו:) א"ר אלעאי מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר ולא תשארו עליו חטא וגו' אם אינו קדוש נשיאות חטא למה, מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה, והקשו תוס' שם דמה הראיה, הא י"ל דאינו קדוש ואפ"ה איכא נשיאות חטא משום דעבר אמימרא דרחמנא, כדאמרין בתמורה (דף ה.) למ"ד אי עביד לא מהני, ובחידושי הגר"ח על הש"ס תירץ, דהנה יש לחקור בגדר האיסור לתורם מן הרעה על היפה, האם האיסור הוא בחלות התרומה על הרעה, או דהאיסור במה שפטר את היפה ע"י תרומת הרעה, ולא ע"י תרומת היפה, ובפשוטו הנפק"מ בזה במפריש משניהם ביחד, דלא ביטל את תרומת היפה, אבל איכא חלות תרומה גם על הרעה, [אמנם בב"ב (דף קמג.) משמע דבכה"ג חלק מהטבל נפטר רק ע"י הרעה, וא"כ לשני הצדדים אסור], ועכ"פ אם נימא דהאיסור הוא רק בביטול תרומת היפה, א"כ כשלא חל לא עבר כלל אמימרא דרחמנא.

והנה הגמ' בתמורה (שם) דנה בתורם מן הרעה על היפה דנימא אי עביד לא מהני, ולכאוי בשלמא אם נימא דעצם עשיית תרומה ברעה הוי איסור אתיא שפיר, אבל אם נימא דהאיסור הוא רק בביטול תרומת היפה, י"ל דלא שייך בזה אי עביד לא מהני, דהא אין זה איסור בעצמותו, אולם לפי דברי הגר"ח מוכח דגם בכה"ג אמרינן אי עביד לא מהני, וכמדו' שכן הוכיח הגר"ח שמואלב"ץ.

הפטרה

את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי

מרן הגר"מ שך זצ"ל דייק דאם היה לוקח שור או חמור אחד כבר היה לו נגיעה, והיה להם טענה שאינם מקבלים את דבריו ולא היה יכול להנהיגם.

שיעורים על סדר פרשיות התורה

מרבנו ראש הישיבה

הגאון רבי איתמר גרבוז שליט"א

פרשת קרח תשפ"ו

אם שביעית משמטת חיוב פדיון הבן

ומשו"ה אין בפדיוה"ב את החיסרון דלא קרינן ביה לא יגוש.

ובדרך אמונה שם הקשה עוד על דברי הקול אליהו, וכתב 'וגם איך יתקיים המצוה וצ"ע', והיינו דהוקשה לו, דכיון שהאב מחויב לפדות בנו ולקיים מצוות פדיון הבן, אם נימא דשביעית משמטתו א"כ לא יוכל לקיים מצות פדיון הבן, והרי התורה ציוותה עליו לפדות בנו ואיך יוכל לקיים ציווי התורה אם יפקע החוב.

ונראה ליישב בזה, דהנה בתוס' (כתובות נ"ו א' ד"ה ה"ז מקודשת) הקשו דהיאך מהני מחילה בחיוב תשלומי נזיקין והרי הוא מתנה עמש"כ בתורה, ובמהרש"א שם גרס בקושיתו דהיאך מועיל מחילה על נזיקין **ופדיון הבן**, ומבואר דנקט דשייך מחילה על פדיון הבן, וציון לדבריו הרע"א בגליון שו"ע (י"ד ש"ה ס"ה), [ויעוי' בקוב"ש (כתובות אות קע"ז וב"ב אות תפ"ו בהשמטה) שעמד ע"ד המהרש"א, וע"ע תוס' (בכורות נ"א ב' ד"ה אבל דכתבו להדי' דל"מ מחילה בפדיוה"ב)], ובפשוטו צ"ב דמאי יועיל מחילה בזה, והרי סו"ס לא קיים מצוות פדיון הבן.

ומבואר בזה, דיסוד מצוות פדיון הבן היא לשלם את החיוב ממון שמחויב לכהן, ואם פקע החיוב ממון, ממילא נפטר מהמצוה, וכן מוכח מכל ספק חיוב פדיוה"ב דקיי"ל דהמוציא מחבירו עליו הראיה ופטור מלפדות את בנו, ולכא' אמאי לא יתחייב לפדות מדין ספק דאורייתא לחומרא שהרי יש בזה ספק האם חייב לקיים מצות פדיון הבן, ומבואר בזה ג"כ דגדר המצוה הוא לשלם לכהן את החיוב ממון של הפדיון, ואם בדיני ממונות פטור, ממילא נפטר מהחיוב לקיים את המצוה, ועפ"י יש ליישב את קושיית הדרך אמונה, דה"נ כיון דהשביעית הפקיעה את החוב ממון של חמשת הסלעים שנתחייב לכהן, ממילא פקע ג"כ המצוה לפדות ומעתה אין מוטל עליו כלל לפדות את בנו.

אמנם כבר ידועה הקושיא על דברי הקול אליהו, דהרי בגמ' (קידושין כ"ט ב') תניא פלוגתא בגוונא דהוא לפדות ובנו לפדות האם הוא קודם לבנו או בנו קודמו יעו"ש, ומבואר דשייך היכ"ת שאדם מחויב לפדות את עצמו אף לאחר שנולד לו בן, והרי כיון שיש לו בן בהכרח דכבר עברה לכה"פ שביעית אחת משנולד, ואפ"ה מבואר דהוא עדיין מחויב לפדות את עצמו, והוא להדיא שלא כדברי הקול אליהו דנקט שהשביעית מפקיעה חיובא דפדיון הבן.

ואין לומר דמייירי התם בכתב פרוזבול, דהרי איכא כהנים בעלמא דלא כתבו פרוזבול, וא"כ יוכל לדחות את הכהן ולומר שרוצה ליתן הפדיון להני כהנים וכך יפטר מחיובו, ואפשר דמשכ"ל במכירי כהונה שכתבו פרוזבול, אמנם יל"ע אי שייך לכתוב פרוזבול על כזה חיוב וצ"ע.

ונראה לבאר בזה, דהנה יש לחקור בגדר חיוב האב בפדיון הבן, האם הוא חיוב המוטל על האב מצד עצמו, וכשהבן נעשה גדול מתחייב בחיוב נוסף לפדות את עצמו, או דעיקר החיוב מוטל על הבן לפדות את עצמו, ורק דכשהבן קטן ועדיין לא בר חיובא נתחדש דהאב חייב בחיובא דהבן, ויעוי' בברכ"ש (קידושין סי' י"ח) שהביא דברי הריב"ש (תשו' קל"א) דנקט דעיקר מצוות הפדיון היא מצווה על הבן והתורה חייבה את האב לעשות חובת בנו, ומשו"ה נקט בפשיטות דלאחר שהגדיל הבן נפטר האב מחיוב זה, אמנם החינוך (מצוה שצ"ב) פליג עליה ונקט דהאב חייב בפדיוה"ב אף לאחר שהגדיל הבן, ומבואר דנקט דיש בזה ב' חיוכים נפרדים, חיוב האב מצד עצמו, וחיוב הבן לכשיגדיל, ויעוי' בברכ"ש (שם) מה שהאריך בנידון זה.

והנה אי נימא דחיובו של הבן הוא חיוב נפרד מחיוב האב, א"כ י"ל בפשיטות דהא דדנו בגמ' דהוא לפדות ובנו לפדות מי קודם, היינו באופן שהגדיל הבן ונולד לו בן ועדיין לא עבר עליו שנת השמיטה משהגדיל, דאף דחיובא דאב פקע בשמיטה שהיתה בקטנותו, מ"מ הרי הוא חייב בחיוב נוסף וחיוב זה לא פקע כלל בשמיטה שעברה עליו בקטנותו קודם זמן חיובו, ולפ"י יל"ד דאף אי מהני מחילה בפדיוה"ב, מ"מ אם מחל הכהן לאביו לא יפטר הבן מחיובו כיון דהוא חיוב אחר] ואף אי נימא דהאב חייב בחיוב של הבן, אכתי יל"ד דאף אם פקע חיובו של האב בשנת השמיטה, מ"מ כיון שהבן עדיין לא נתחייב בזה

כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו לה' באדם ובבהמה יהיה לך אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה, ופדיוו מנן חדש תפדה בערך כסף חמשת שקלים בשקל הקדש עשרים גרה הוא (יה, טו-טז).

הנה בתשו' קול אליהו (ח"א י"ד סי' כ"ה, וציוין לזה (בענין אחר) הרע"א בגליון שו"ע י"ד ש"ה ס"ו) דן האם שביעית משמטת חיוב פדיון הבן באופן שהגיע יום שלושים לפני ר"ה של מוצאי שביעית, וכתב שם דתליא בביאור הא דתנן (שביעית פ"י מ"ב) דחיוב האונס ומפתה ומוציא שם רע אינן משמטין, דהכסף משנה (פ"ט משמיטה ה"א) ביאר בדעת הרמב"ם דהא דאין משמטין הוא משום דהם מלוה הכתוב בתורה ומשו"ה הם כגבויים או כמסורים לבי"ד, ולפי דבריו בפדיוה"ב דהוא ג"כ מלוה הכתובה בתורה, ג"כ לא ישמט, אמנם לפי הראשונים שפירשו דהטעם שאין משמט באונס ומפתה ומשו"ה הוא משום דהוון קנסות ואי מודה בהו מיפטר, א"כ זה לא שייך בפדיוה"ב ושביעית תשמט חיובא דפדיון הבן.

והנה נחלקו הראשונים בהא דשביעית משמטת את החוב, האם היינו רק בחוב הבא מחמת מלוה או אף בחובות שנתחייב שלא מחמת מלוה, דדעת הרמב"ם (בפיה"מ שביעית פ"י מ"א והובא בכס"מ (שם) דשביעית משמטת את כל החובות ואף חובות שאינם מחמת מלוה, וכן דעת התוס' (גיטין י"ח א' עיי"ש), אמנם דעת התוס' והר"ן (גיטין שם וכתובות נ"ה א') דרק חוב שו"ע מלוה נשמט בשביעית ולא שאר חובות [ויעוי' משנ"ת בפלוגתת הראשונים, בשיעורים במסכת גיטין (שם) ובמסכת שביעית (פ"י מ"א)], ולכא' נידון זה דפדיון הבן תליא אף בפלוגתת הראשונים זו, דלדעת הראשונים דרק חוב הבא מחמת מלוה משמט, א"כ בפדיוה"ב שאינו מחמת מלוה לא יהא שמטת כספים, ורק לדעת הרמב"ם דכל החובות משמטים, יל"ד דאף חיוב דפדיוה"ב תשמטנו שביעית.

ובדרך אמונה (ביכורים פ"א סוסק"א) העתיק דברי הקול אליהו, ובציון ההלכה (שם סק"א) כתב להקשות על דבריו 'ולא הבנתי איך תשמט הרי לא קרינן ביה לא יגוש דהוי ממון שאין לו תובעין' והיינו דהוקשה לו דכיון דחוב זה דפדיוה"ב אין לו תובעין, שהרי יכול להביאו לכל כהן שירצה, א"כ לא קרינן ביה לא יגוש ולא שייך בזה שמטת כספים.

ונראה ליישב בזה, דהנה מקור הך דינא דבמדי דלא קרינן ביה לא יגוש אין שביעית משמטתו הוא מדברי הגמ' (מכות ג' ע"ב) דהמלוה את חבירו לעשר שנים, אין שביעית שבתון שנים אלו משמטתו לחד לישנא שם דכיון שעדיין לא הגיע זמן חיובו לא קרינן ביה לא יגוש, ואף למאן דפליג התם היינו משום דלאחר י' שנים אתי לידי לא יגוש, וברמב"ם (פ"ט משמיטה ויובל ה"ט) פסק כהך לישנא דאין שביעית משמטתו, אמנם הוסיף שם הרמב"ם דאם התנה עמו שלא יתבענו לעולם שביעית משמטתו, ומקורו מדברי הירושלמי (שביעית פ"ה ה"ב), ובפשוטו צ"ב דאמאי לא אמרינן דאף בכה"ג אין שביעית משמטתו משום דלא קרינן ביה לא יגוש.

וביאר בזה הכסף משנה שם בשם הר"י קורקוס וז"ל 'נראה לי טעם הדבר שאע"פ שאינו יכול לנגוש אותו, כיון שהחוב מוטל עליו והוא חייב לפרוע בכל עת לצאת ידי שמים, גם אם יתפוס המלוה משל הלוה יכול ליקח אותו בחובו, קרי ביה לא יגוש, ולא דמי לקובע זמן שאין עליו שום חיוב בתוך הזמן', והיינו דחילק בזה המהר"י קורקוס ב' חילוקים, א' דבמלוה ע"מ שלא יתבענו הרי מוטל עליו בכל את לשלם חובו לצאת ידי שמים ומשא"כ במלוה לי' שנים דבתוך הזמן אי"צ כלל לפרוע, ב' דבמלוה ע"מ שלא יתבענו מהני תפיסה ומשא"כ קודם זמן הפרעון דל"מ תפיסה, [ועי' משנ"ת עוד בזה בשיעורים במסכת מכות שם].

ועפ"י יש ליישב קושיית הדרך אמונה, דהרי הכא נמי ודאי מחויב הישראל בכל עת לפרוע את חיובו ולשלם לכהן את ה' סלעים דפדיון הבן, ואף תפיסה מהני בזה וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ב מתרומות ה"ט) דכהן שחטף תרומות ומעשרות זכה בהם כיון דטובת הנאה אינה ממון, [ועי' משנ"ת עוד בזה בשיעורים במסכת ב"מ דף ו' ע"ב],

בקטנותו, כלפיו לא היה הפקעה על החוב ויתחייב לפדות עצמו כשיגדיל, ומיושב דברי הקול אליהו, [אמנם יל"ד בזה צד שלישי, ד"ל דעיקר החיוב הוא על האב, וכשהבן נעשה גדול מתחייב בחיוב של האב, ולצד זה ודאי דאי פקע חיוב האב גם הבן לא יתחייב].

[אמנם אכתי יל"ד בזה, דאף אי נימא דלא חייל חיובא דהבן עד שיגדיל, מ"מ הרי ודאי

בדברי הרמב"ם דהלאוין דכהנים ולויים אין נוטלין חלק ונחלה אינם נמנים בב' מצוות

ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל (יה, כ).

ופירש"י, 'וחלק לא יהיה לך בתוכם אף בביזה', והיינו דנאמר בזה לאו שהכהנים לא יקחו חלק בארץ ולא חלק בביזה, וכן בפרשת שופטים (דברים פ"ח פס' א') כתיב 'לא יהיה לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל', ופרש"י שם 'חלק בביזה, ונחלה בארץ', וכן פסק הרמב"ם (פ"ג משמיטה ויובל ה"ה) וכתב 'כל שבט לוי מוזהרין שלא ינחלו בארץ כנען, וכן הן מוזהרין שלא יטלו חלק בביזה בשעה שכושפין את הערים, שנאמר לא יהיה לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל, חלק בביזה ונחלה בארץ, וכן הוא אומר, בארצם לא תנחל, וחלק לא יהיה לך בתוכם בביזה, וכן לוי או כהן שנטל חלק בביזה לוקה, ואם נטל נחלה בארץ מעבירין אותה ממנו'.

ובספר המצוות מנה הרמב"ם דינים אלו בב' איסורין (לאוין קס"ט - ק"ע), דאיסור אחד הוא שהזהיר שבט לוי מקחת חלק בארץ ישראל וכדכתיב לא יהיה לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל, ואיסור שני שהזהיר שבט לוי מקחת חלק בביזה שיבוזו כשיכבשו ארץ ישראל וכדדרשו בספרי מהך קרא חלק בבזה ונחלה בארץ, והוסיף שם הרמב"ם, 'וכבר נכפלה האזהרה משני אלו הענינים בעצמם בכהנים, והוא אמרו יתברך לאהרן בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם, ובא הפירוש ג"כ בארצם לא תנחל בשעת חלוק הארץ, וחלק לא יהיה לך בתוכם בבזה', והיינו דב' דינים אלו נשנו אף בפרשת קרח מלבד בפרשת שופטים.

והקשה הרמב"ם על דבריו, 'ואולי אתה תחשוב שאלו השני לאוין הזכירים בכהנים שתי מצוות, ולפיכך ראוי למנותם', והיינו דלכא' היה מקום לומר דנאמר בזה ב' לאוין, א' בפרשת קרח שנאמר לאהרן והכהנים שלא יטלו חלק בארץ ובביזה, וב' בפרשת שופטים שנאמר לכל הלויים שלא יהא להם חלק ונחלה עם ישראל, וא"כ צריך למנות בזה ד' לאוין, ב' לכהנים וב' ללויים.

ותירץ ע"ז הרמב"ם, 'דע כי כשאבה האזהרה בכלל לכל שבט לוי, הנה כבר נכנסו הכהנים בכלל, ואמנם נכפל בכהנים לחזוק או להשלים הדין כשלא יהיה הדין שלם מן האזהרה האחת', והיינו דהרי הלאו דכתיב בפרשת שופטים נאמר בין לכהנים ובין ללויים, וכיון שכן אף שנשנה לאו זה לכהנים בפני עצמם, אי"ז תוספת לאו אלא השלמת פרטי הלאו או שנכפל לחזוק הענין.

והוכיח לזה הרמב"ם, מדמצינו באיסור גרושה זונה וחללה לכהן, דמלבד הלאו שנאמר לכל הכהנים שנאסרו בגרושה ובזונה וחללה, וכדכתיב 'אשה זונה וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאישה לא יקחו' (ויקרא פכ"א פס' ז'), הרי לכה"ג נאמר עוד לאו ע"ז, וכדכתיב (שם פס' י"ד) 'אלמנה וגרושה וחללה זנה את אלה לא יקח כי אם בתולה מעמיו יקח אשה', ואפ"ה כה"ג שנשא אחת מהן אין לוקה אלא אחת, ולא מקבל מלקות על כל אחד מהלאוין, וכמב' בגמ' (קידושין ע"ז א' ע"י"ש), והיינו משום דכיון שכה"ג הוא בכלל הלאו שנאמר לכל הכהנים, אין האיסור הנוסף שנאמר בו מוסיף לו עוד לאוין, אלא הוא בא להשלים חלק מהדינים.

ועוד הוכיח לזה, מהלאוין שנאמרו לכל ישראל 'לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך' (ויקרא פ"ט פס' כ"ז), 'ושרט לפנש לא תתנו בבשרכם' (שם פס' כ"ח), 'ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת' (דברים פ"ד פס' א'), ונשנו לכהנים בפני עצמם וכדכתיב 'לא יקרחו קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו ובבשרם לא ישרטו שרטת' (ויקרא פכ"א פס' ה'), ואפ"ה אין הכהנים מתחייבים על איסורים אלו רק משום לאו אחד, ומה שנשנו בכהנים שוב, מבואר בגמ' (מכות כ' ע"א) דהוא בשביל להשלים הדינים וללמוד זה מזה את פרטי האיסורים יעו"ש.

ובפשוטו צ"ב בדברי הרמב"ם, דמה הוקשה לו שימנו את ב' הלאוין דפרשת קרח ודפרשת שופטים כב' לאוין נפרדים, והרי כיון שבפרשת שופטים נאמר להדיא דהלאו אזיל על כל 'הכהנים הלויים כל שבט לוי', א"כ מבואר דהך לאו קאי אף על הכהנים, ובהכרח דהלאו שנאמר בפרשת קרח לכהנים לבדם הוא רק לתוספת חזוק או להשלמת הדין, וכמו דמצינו בתורה בהרבה לאוין שנשנו כמה פעמים כדי ללמד על פרטי הדינים שבהם, ולא דמי ללאו דחללה וגרושה וזונה, דהתם הרי לאו אחד נאמר בכללות לכהנים, ולא פירטו בו את הכה"ג, ובלאו השני נתפרש רק הכה"ג ובזה היה מקום לומר שנוסף אצלו לאו מדין כה"ג, וכן בלאוין דלא יקרחו קרחה וגו', הרי בלאוין שנאמרו לכל ישראל לא נתפרש להדיא דקאי אף על הכהנים, ולזה ס"ד דכיון דנשנו לאוין אלו לכהנים בפני עצמם, א"כ יתחייבו תרת, א' מדין ישראל, וב' מדין כהנים, אבל הכא הרי נתפרש להדי' בפרשת שופטים דהלאו נאמר אף לכהנים, ובהכרח דהלאו שנאמר בפר' קרח חוזר על הלאו דפר' שופטים, ומה הס"ד לחלק לב' לאוין.

ונראה לבאר בזה, דהנה מבואר בגמ' (ביבמות פ"ו ב') דכהנים נקראו גם לויים, ומשו"ה גם הם מקבלים מעשר ראשון שדינו להינתן ללויים, ובפשוטו היינו משום דכל הכהנים הם משבט לוי והם בכלל דיני הלויים ורק דנוסף להם גם דיני הכהונה, אמנם בחי' רבינו חיים

כבר יש לו סיבת חיוב מעת שנעשה בן ל' יום, ויל"ד אם שביעית משמטת סיבת חיוב, ונפק"מ בזה ג"כ למי שזרק חץ קודם ר"ה ונתחייב לאחר ר"ה האם פקע חיובו בכניסת ר"ה כיון שכבר היה לו סיבת חיוב מעת שזרק החץ, ויש להוכיח לזה מדין שמיטת קנסות, ונתבאר בזה בשיעורים במסכת שביעית (פ"מ מ"ב) יעו"ש, ועי"ש משנ"ת עוד בדברי הקול אליהו].

הלוי (איסורי ביאה פט"ו ה"ט) הביא להוכיח דכהנים אינם בכלל הלויים יעו"ש, וכתב 'אלא ודאי נראה מוכח מזה, דאף דכהנים איקרו לויים, מ"מ דין הכהונה מבטל ומפקיע דין לוייה מיניה, דכהנים לויים וישראלים שלשה שמות ותלתא קהלא מיוחדים נינהו, וכל משפחת כהונה אינה בדין משפחת לוייה, והא דאיתא ביבמות דף פ"ו דכהנים נמי איקרו לויים, לאו מדין משפחת לוייה הוא דאיתנין עלה, כי אם מדין כהונה שכוללת בה גם עיני לוייה, ומבואר דנקט הגר"ח, דהלויים שקיבלו את מעות הכהונה, אין הגדר בזה שנשארו עם דין לוי ורק נוסף להם גם דין כהונה, אלא הגדר בזה הוא דפקע מינייהו שם לוי וחייל עלייהו שם כהן, ואם יפקע מהם הכהונה, לא יחזרו להיות לויים, אלא יהיו כישראלים, ומה שנוטלים מעשר ראשון הוא משום דבדיני כהונה נוהג גם דיני הלויים.

[וע"פ יסוד זה, דדבר שיש לו מעלה מחבירו כשניטל ממנו מעלה זו נעשה פחות מחבירו, ולא חוזר לדרגה שיש לחבירו, ביאר הגר"ח דברי הגמ' (כתובות ס"ו ב') 'בכה ריב"ז ואמר אשריכם ישראל וכו' ובזמן שאין עושין רצונו של מקום מוסרין ביד אומה שפלה וכו' אלא ביד בהמתן של אומה שפלה', ונתבאר בזה בארוכה באימרות אברהם פר' בעלותך בשיעור 'בדין אל מול פני המנורה ובאיסור עשיית תבנית המנורה' יעו"ש].

ועפ"ז נראה ליישב דברי הרמב"ם, דכיון שנתבאר דכהנים אינם בכלל הלויים, אלא הם קהל מיוחד בפני עצמו, א"כ היה מקום לומר דנאמרו בזה ב' לאוין, א' הלאו דפרשת קרח שנאמר לכהנים לבדם, וב' הלאו דפרשת שופטים שנאמר ללויים לבדם, ומה שפרטה שם התורה גם את הכהנים, היינו דחזרה התורה לשנות דדין זה נאמר אף על הכהנים וכדכתיב בפרשת קרח, אבל אין האיסור שלהם משום הלאו דפרשת שופטים, אלא יש להם איסור נפרד בפרשת קרח כיון דהם קהל אחר מהלויים ואינם בכלל שבט הלוייה, וא"כ היה צריך למנותם בב' לאוין, דלאו אחד נאמר על שבט הכהונה, והלאו השני נוסף על שבט הלוייה, וזהו שהקשה הרמב"ם דאמאי לא נמנו בב' לאוין.

וע"ז תירץ הרמב"ם, דכיון דבקרא דכתיב בפר' שופטים כללה התורה את הכהנים והלויים וכתבה 'כל שבט לוי', א"כ מבואר בזה דהך לאו נאמר בין לכהנים ובין ללויים, דתריהו בני שבט לוי נינהו, ונאמר בזה לאו הכולל בין את שבט הכהונה ובין את שבט הלוייה, ובהכרח דמה שכתבה התורה בפרשת קרח שנצטוו הכהנים בני אהרן שלא ליקח חלק ונחלה, אינו לאו בפני עצמו, אלא הוא השלמה וחזוק לכהנים לקיים הלאו שנאמר להם בפרשת שופטים, ובכה"ג אי"צ למנותם בב' מצוות, וכדלכתיב מגרושה לכה"ג ומלואי דקרחו ושריטה שנאמרו לכהנים.

ובעיקר הך דינא שנצטוו הכהנים והלויים שלא לטול חלק ונחלה עם ישראל, הנה הרמב"ם (שמיטה ויובל פ"ג ה"ב) ביאר הטעם בזה וכתב, 'ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו, לפי שהובדל לעבוד את ה' ולשרתו ולהורות דרכיו הישירים ומשפטיה הצדיקים לרבים, שנאמר 'ורו משפטין ליעקב ותורתך לישראל' (דברים פל"ג פס' י'), לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל ולא נוחלין ולא זוכין לעצמן בכח גופן, אלא הם חיל השם שנאמר 'ברך ה' חילו' (שם פס' י"א), והוא ברוך הוא זוכה להם שנאמר אני חלקך ונחלתך'.

ובמקו"א (כלי המקדש פ"ג ה"א) הוסיף בזה הרמב"ם וכתב 'זרע לוי כולו מובדל לעבודת המקדש, שנאמר 'בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי' (דברים פ"י פס' ח'), ומצות עשה להיות הלויים פנויין ומוכנין לעבודת המקדש, ומבואר בדבריו דהלויים צריכים להיות פנויין לעבודת המקדש בכל עת, ומשו"ה אין נוטלין חלק ונחלה, ובפשוטו צ"ב, דהרי מבואר ברמב"ם (שם ה"ט) דהלויים מחולקים לכ"ד משמרות וכל משמר מחולק לבתי אב, ונמצא דכל לוי עובד רק יום אחד מכל כ"ד שבועות, ומפני מה צריכין הלויים להיות פנויים כל העת לעבודת המקדש.

והמבואר בזה, דכיון דעבודת המקדש מוטלת על כל הלויים, ורק שמפני רוב הלויים חילקו את העבודה באופן זה שכל לוי יעבוד ביום מסוים, א"כ נמצא שבכל יום ויום מוטל הלוי לעבוד ורק ששולח לזה לויים אחרים שיחליפוהו בעבודה, אמנם אי"ז פוטרו מהדין שצריך להיות פנוי בכל עת לעבודה, ואף שבפועל לוי אחר עובד במקומו, מ"מ בעבודת הקודש לא יפטר בזה מהחיוב להיות פנוי בכל עת ובכל רגע לעבוד עבודת המקדש.

ועלינו ללמוד מזה גם להמשך דברי הרמב"ם (הל' שמיטה ויובל שם ה"ג) שכתב 'ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כפי שעשאו האלקים, ופרק מעל צוארו עול חשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללויים, הרי דוד ע"ה אומר ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי (תהלים פט"ו פס' ה'), ולמה שנתבאר נאמר בזה גם שמוטל על כל אחד ואחד, להיות מוכן ופנוי כולו בכל עת ובכל שעה לעבודתו יתברך, ולא להסיח דעת אף לרגע אחד מלימוד התורה ועסק המצוות, ורק עי"ז יזכה להתקדש קדש קדשים ולהיות חלקו ונחלתו של הקב"ה.

א. בחידוש התור"ד דתרומה גדולה יש לה שיעור למצות הנתינה

כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן ראשיתם אשר יתנו לד' לך נתתם (יה, יב). ופירש"י ראשיתם היא תרומה גדולה. ונאמר כאן שמצותה לינתן לכהנים.

והנה בנודע ביהודה תנינא יו"ד תשו' ר"א כתב בהא דחלה אין לה שיעור מה"ת וז"ל, ויש לי לומר בזה דבר חדש לא קדמני בזה שום מפרש או פוסק והוא זה, כי המצוה הזאת של הפרשת חלה אם כי היא מצוה אחת יש בה שני ענינים. הענין האחד הוא להפקיע איסור טבל מן העיסה וכו'. ואמנם המצוה העיקרית ליתנה לכהן וזה הענין השני שאמרתי שיש במצוה זו, ושני ענינים אלו חלוקים זה מזה שלפטור העיסה אין לו שיעור כלל מן התורה ואפילו משהו פוטר העיסה וכו', ואמנם הענין השני לקיים מצות נתינה לכהן זהו יש לו שיעור מן התורה דכתיב תתנו צריך שיהיה כדי נתינה. עכ"ל.

ובאמת קידמו בזה התור"ד בקידושין נ"ח א' לענין תרו"ג דאמר' דחטה אחת פוטרת את הכרי וז"ל, ראיתי מקשים והא תתן לו כתיב ובעינן כדי נתינה כדדרשי' גבי ראשית הגז. ונראה לי לתרץ דבודאי מצוה ליתן לו דבר חשוב וכו'. אבל מיהו אע"פ שמצותו בכך אם אינו רוצה לקיים מצוה זו ותתן חטה אחת מכל הכרי נותנו ויצא מידי טבלו אלא שלא קיים מצות נתינה. עכ"ל. ומבואר דס"ל דאף דלתיקון הכרי סגי בחיטה אחת מ"מ משום מצות הנתינה צריך להפריש כדי שיעור נתינה. וכ"כ המהר"ם חלאווה פסחים ל"ב ב'. [ועי' במהר"ץ חיות גיטין דף כ' א' שכתב ע"ד הנוב"י שכבר קדמוהו הראשונים].

וי"לע בזה דהא מצות נתינה היא רק אחר ההפרשה, דהמצוה היא ליתן מה שהפריש, וא"כ איזה חיוב יש עליו להפריש מעיקרא יותר מחיטה א' כדי לקיים בה נתינה, והא אדרבה אם אין במה שהפריש כדי נתינה יהא פטור מליתנה [אלא דהוי ממון כהנים ויוכלו הכהנים ליטלה], אבל מהיכ"ת לחייבו מקודם להפריש שיעור שיוכל לקיים בזה נתינה.

והנה הרמב"ם פ"ב מתרומות ה"א כתב מצות עשה להפריש ראשית לכהן שנא' ראשית דגנך וכו' תתן לו, וכ"כ בסה"מ מצוה קכ"ו שצוינו להוציא תרומה גדולה והוא אמרו יתעלה ראשית דגנך וכו' תתן לו. ומבואר דלמד את מצות ההפרשה מקרא דתתן לו, והיינו משום דס"ל דההפרשה והנתינה היא מצוה א' דכל ההפרשה היא לצורך הנתינה. ועי' קהילות יעקב ב"ב ס' ל"ו אות ב' שכתב וז"ל, דעיקר ענין קריאת שם תרומה אינו שהאדם מטיל עליו קדושת תרומה, אלא שהאדם מברר ומייחד חלק הכהן, ומה שמתקדש בקדושת תרומה זהו דין תורה שחלקו של הכהן שהורם לו בתורת תרומה הוקדש ונאסר לזרים.

אבל הרמב"ן בסה"מ שורש י"ב כתב שראוי שנמנה בתרומה שתי מצות, הפרשתה מהפסוק תרימו תרומה ונתינתה לכהן מהפסוק תתן לו, ועי"כ שהוכיח כן דההפרשה מצוה בפני"ע היא שהרי הכהנים מפרישים לעצמם אף שאין בזה מצות נתינה, וע"כ דב' מצות הם הפרשה ונתינה.

ונראה דלהרמב"ם נחא דצריך שיהא בהפרשה כדי שיעור נתינה, דכיון דמצות ההפרשה עיקרה בשביל הנתינה צריך שיפריש דבר הראוי לנתינה. אבל להרמב"ן דב' מצוות הם א"כ מצות הנתינה היא ליתן את מה שהופרש, וכיון דלהיתר הפירות סגי בחיטה א' לא שייך לחייבו מעיקרא להפריש שיעור שיהא ראוי לנתינה. [וראיתי מי שכתב דהתור"ד סובר כהרמב"ן דב' מצוות הן ולכן ס"ל דלהפרשה אין שיעור ולמצות הנתינה יש שיעור, אבל להרמב"ם מצוה אחת היא ואין לחלק בזה. אמנם למש"נ נראה בהיפך, דהתור"ד אי"ש רק כדעת הרמב"ם דמצוה אחת היא, [אלא דאי"ז מעכב בהיתר הפירות], דאם ב' מצוות הם א"כ המצות נתינה היא רק על מה שהפריש, ומהיכ"ת לחייבו להפריש כדי לקיים נתינה].

והנה התו' בפסחים ל"ב ב' [ובגיטין דף כ'] הקשו בהא דקיי"ל דחיטה אחת פוטרת את הכרי והא כתיב בהו נתינה ואין נתינה פחותה משהו פרוטה. וצ"ב מה הוקשה להם הא שפיר י"ל דאף דבשביל הנתינה צריך ליתן שוה פרוטה מ"מ להיתר הכרי סגי בחיטה א', ומה ענין היתר הכרי לקיום המצוה. ובשפ"א בפסחים שם באמת כ' ליישב כן קושיית התו' ד"ל דהמצוה לא נתקיימה וכדעת התור"ד הנ"ל, אבל להפקיע איסור טבל סגי בחיטה א'. וצ"ב דעת התו'.

ולפימשי"נ י"ל דהתו' ס"ל כדעת הרמב"ם דההפרשה והנתינה היא מצוה אחת וכל ההפרשה היא בשביל הנתינה, וס"ל עוד דהוא לעיכובא בחלות התרומה, דהפרשה שאין בה קיום מצות נתינה אי"ז הפרשה שמתרת את הפירות באכילה, ולחכי הוקשה להו דבפחות מכדי נתינה לא תהני ההפרשה כלל אף להוציאו מידי טבלו. ובזה הוא דפליגי על התור"ד, דהתור"ד סובר דאי"ז לעיכובא במצות ההפרשה אלא דלכתחילה בעי שיפריש דבר הראוי לנתינה, אבל התו' הוקשה להם שיעכב אף בהיתר השיריים.

מהו שיעור הנתינה לדעת התורני?

ב. ובעיקר חידושו של התורני דאף דחיטה א' פוטרת את הכרי מ"מ משום מצות נתינה צריך לתרום כדי נתינה, יל"ע מהו שיעור הנתינה מה"ת. **ובמנ"ח** מצוה תק"ז אות ו' הביא דהתורני דכתב דהא דחטה אחת פוטרת את הכרי היינו דנתקן הטבל בכל שהוא אבל מצוה להפריש עכ"פ כזית כדי נתינה כי ליתן לכהן צריך כדי נתינה היינו כזית. עכ"ד. אבל באמת בתורני לא כתב כזית. [ועי' כריתות דף ו' ב' מה נתינה דעלמא כזית. ופירש"י דגמרינן מנתינה דונתן לכהן את הקדש דכתיב ביה אכילה ואיש כי יאכל קדש וכל אכילה כזית].

והנה התו' בשבת דף כ"ה ב' [ד"ה תתן] כתבו דמדכתי' בתרומה תתן לו שמעי' דצריך שתהא התרומה שו"פ דאין נתינה פחות משו"פ. ולפ"ז היה אפשר"ל כן גם בדעת התורני דכדי נתינה היינו שו"פ. וכ"כ בדרך אמונה פ"ג מתרומות ס"ק ה'.

וכן מבואר במהר"ם חלאוה פסחים דף ל"ב ב' שהביא שהתו' הקשו אהא דאמרי' אין נתינה פחות משו"פ והא אמרינן חיטה א' פוטרת את הכרי אע"ג דכתי' ביה תתן לו. ותירצו דמיד טבל הוא דפטר לה אבל מצות נתינה ודאי לא קיים. עכ"ד. וזהו כדעת התורני. ומתבאר בדבריו דהא דיש שיעור למצות נתינה הוא משום דאין נתינה פחות משו"פ וא"כ השיעור הוא שו"פ. [ובתו' הרשב"א שם כתב ליישב דהא דאמרי' חיטה א' פוטרת את הכרי לאו דוקא ולעולם שו"פ בעי'. ומבואר ג"כ דהשיעור נתינה הוא בפרוטה. אלא דמדבריו משמע קצת דאפי' לענין לפטור את השיריים בעי' דוקא שו"פ. וצ"ע. ועי' בהגהת זר זהב שם].

ויל"ע בזה [בין אם השיעור הוא כזית ובין אם השיעור בפרוטה] מה הדין במי שבא לתקן אוכל מועט שאין בכולו לא שו"פ ולא כזית, דנמצא דבזה א"א לו לקיים מצות נתינה, דכמה שיתן לא יהא בזה שיעור נתינה.

והיה אפשר"ל דיהא צריך להמתין עד שיהא לו עוד תרומות מהפרשות אחרות וכשיבוא לכדי שיעור נתינה אז יתנם לכהן ויקיים בזה מצות נתינה. אכן א"כ צ"ע אמאי כתב התורני דמשום המצות נתינה לא סגי שיתרום רק חיטה אחת, והא יכול לתרום חיטה א' ולהמתין עד שיתאסף אצלו עוד הפרשות ואז יתנם לכהן. **וע"כ** דלא סגי שבשעת נתינה יהיה בזה שיעור אלא בעי' שכבר בהפרשה יהא שיעור כדי נתינה. והביאור בזה משום דס"ל דעיקר מצות ההפרשה היא בשביל הנתינה, [וכמוש"י לעיל אות א'], ולכן צריך שתהא ההפרשה מצד עצמה ראויה לנתינה. וכ"כ בהגהת בנו של הנובי"י הנ"ל בכוונת דברי אביו. וא"כ צ"ע איך יתקיים דין זה במי שבא לתקן דבר מועט שאין בו שיעור נתינה, דאיך יוכל לקיים בזה מצות הפרשה הראויה לנתינה.

ולכאוי' היה אפשר"ל בזה [וכמדומה שראיתי מי שיאמר כן] דבמקום שאין בו שו"פ השיעור נתינה הוא לפי יחס השיריים, וכמו דבמעשר אמרה תורה ליתן ללוי עשירית ובה מתקיימת מצות הנתינה, כמו"כ בתרומה יש איזה שיעור לפי יחס השיריים ובהא הוא מקיים גם את המצות נתינה. ואולי השיעור הוא א' משישים שהוא עין רעה. אלא דהיכא דיש בתרומה שו"פ י"ל דיש בזה שיעור נתינה אף אם הוא פחות מא' משישים, אבל כשנותן א' משישים שפיר מתקיים בזה נתינה אף אם הוא פחות משו"פ כיון דהשיעור נתינה היא ביחס לשיריים. ולפ"ז לעולם שייך ליתן כדי נתינה דהיינו א' משישים ממה שתורם עליו. ומה שהזכירו הראשונים הנ"ל שיעור שו"פ היינו דבזה סגי גם אם אין בו א' משישים.

אמנם במל"מ פ"ו ממתנות עניים ה"ז מבואר לא כן, שהביא ד' התורני הנ"ל דצריך שיתרום כדי נתינה וכתב דלפ"ז מה שאמרו חכמים שיעורא דעין בינונית א' מחמישים לא באו למעט מהשיעור של תורה אלא רק להחמיר, ולכן אם בא' מחמישים אין בו כדי נתינה צריך להוסיף כדי לקיים מצות נתינה, ומבואר דס"ל דהשיעור דכדי נתינה אינו לפי יחס אלא הוא שיעור קצוב שאין לפחות ממנו. [ועי' במעדני ארץ תרומות פ"ג ה"א אות ב' שכתב דאם יש לו לאדם שתיים או שלש גרוגרות אין סברא שיתחייב ליתן לכהן יותר ממה שמשייר לעצמו].

כמה ספיקות בשיעור נתינה דתרומה גדולה

ג. והנה לדעת המל"מ דשיעור נתינה בתרו"ג הוא שיעור קצוב שאין לפחות ממנו, לכאוי' לפ"ז מי שבא לתקן דבר מועט שאי"ב שיעור נתינה באמת אינו מקיים בזה מצות נתינה, אלא דחייב להפריש כדי לתקן את הפירות ומהני ההפרשה להתיר איסור טבל.

ויל"ע אי חשיב כמו אנוס על המצות נתינה, או דבכה"ג שאין בזה כדי שיעור נתינה אין בזה כלל מצות נתינה. ולכאוי' אי הוי רק כמו אנוס א"כ כשיש לו הרבה פירות יהיה אסור לו לתקנם מעט מעט אלא חייב לתקן הכל יחד כדי שיהא לו בזה שיעור נתינה. וזה לא שמענו שאם ירצה לתקן רק מה שעומד לאכול עכשיו אינו רשאי. וצ"ל דבכה"ג שאין בזה כדי נתינה אין כאן מצות נתינה כלל ואינו מחויב בזה.

ויש לדון בכה"ג שאין בזה כדי נתינה אם מ"מ מחויב להמתין עם התרומה עד שיתאסף אצלו מהפרשות נוספות ואז יתנם לכהן ויקיים בזה מצות נתינה. דאף דמן הדין צריך שההפרשה עצמה תהא בשיעור של כדי נתינה [וכמוש"י לעיל בד' התורני], מ"מ הכא דא"א שתהא ההפרשה כדי נתינה, יהא מחויב עכ"פ שהנתינה יהא בה שיעור כדי לקיים את מצות הנתינה.

ואי נימא הכי נמצא לפ"ז דב' ענינים נכללו בהך שיעורא דכדי נתינה, א' שתהא ההפרשה בשיעור שמתקיימת בו נתינה, ב' שהנתינה עצמה יהא בה שיעור כדי נתינה. ובאמת כן מתבאר בד' התורני שם שכתב דכשמחלק את המתנות לא יפחות לכל א' כדי נתינה עיי"ש. ומבואר דגם לאחר שהפריש כדי נתינה מ"מ צריך שבנתינה עצמה יהיה שיעור לכל או"א שמקבל. אלא דיי"ל דכשאין לו כדי נתינה הרי לא נתחייב מעולם בנתינה וא"כ אי"צ להמתין עד שיהא לו כדי נתינה.

ויל"ע אם אפשר לצרף תרומה גדולה ותרומת מעשר לשיעור נתינה. [מיהו עם שאר מתנות וכגון ראשית הגז נראה פשוט שאינו מצטרף, דב' מצוות הן].

ידוע שה'זוהר' הקדוש אומר - כן מביא ב'מסילת ישרים' - שחטא המרגלים היה כבוד, הם פחדו שאם יעלו לארץ הם לא יהיו נשיאים, לכן הם רצו להישאר במדבר.

לפני הרבה שנים היה דין תורה אצל מרן פוה"ד הגאון רבי נסים קרליץ זצ"ל בין שני אנשים ירא"ש, וזה היה נושא שנוגע לציבור. ושאלתי אח"כ את רבי נסים, הרי שניהם צדיקים ואינם חשודים לשקר גם לא על סכומים גדולים ובפרט שזה לא ענין פרטי, וחייב להיות שאחד כאן משקר, איך זה יכול להיות?...!

חי"ך רבי נסים ואמר **כשיש לאדם נגיעות הוא רואה דברים אחרים...** הוא משוכנע שזה מה שהוא ראה. הנגיעות מראות לו את הענין בצורה אחרת...

המרגלים היו כשרים ולא התכוונו לשקר חלילה. אבל הם הלכו עם נגיעות... הם פחדו על כבודם, וזו הכוונה "אף הליכתן בעצה רעה". הם הלכו לספר באמת מה שהם רואים, אבל כשיש נגיעות כבוד - אתה לא תראה את האמת, אתה תראה מה שהנגיעות יגידו לך גם אם זה דברים לא נכונים. הרי הם הפכו את הכל... במקום לומר איזה פירות יפים... איך הקב"ה עשה אתנו חסד שהם יתעסקו עם המתים ולא ישימו לב אלינו... והם הפכו את הכל לרעה כי זה מה שהנגיעות שלהם אמרו להם.

יש וורט מפורסם וידוע שאמר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל בחנוכת הבית לשיבת 'בית הלל' לפני כששים שנה, ומובא גם בשיחות מוסר שלו, הוא הביא את הגמ' בגיטין (מה, א) שעיליש היה בבית סוהר, והוא שמע עורב אומר עיליש ברח עיליש ברח. היה שם גוי שהבין בשפת החיות, שאל אותו רב עיליש מה העורב אומר? אמר לו "עיליש ברח", אמר רב עיליש - העורב שקרן ולא מאמינים לו. אח"כ באה יונה ואמרה, שאל רב עיליש את הגוי מה היא אומרת? אמר לו "עיליש ברח עיליש ברח", אמר רב עיליש - כנסת ישראל נמשלה ליונה וממילא היא נאמנת ש"מ מתרחש לי ניסא ורב עיליש ברח.

והרבי עקיבא אייגר ב'גליון הש"ס' מביא ש'הערוך' הוכיח מכאן שעיליש ידע בשפת העופות, וכבר השיגו סדר הדורות שלכאורה כאן מבואר להיפך שאם כן למה הוא שאל את הגוי? ועוד הקשה המהרש"א למה אתה לא מאמין לעורב, כי העורב שקרן, ומה אתה סומך על הגוי, הרי גם הגויים שקרנים כדכתיב בהו "אשר פיהם דבר שוא"! אמר רבי חיים שמואלביץ זצ"ל שקושיה אחת מתורצת בחברתה, **אם רב עיליש לא היה מבין בעצמו בשפת העופות הוא לא היה סומך על הגוי השקרן, אלא בהכרח הוא הבין. אז למה הוא שאל את הגוי, כי אדם שומע מה שהוא רוצה לשמוע עם הנגיעות שלו, לכן הוא שאל גם את הגוי ואם זה מתחבר סימן שזה אמת.**

אדם עם נגיעות רואה אחרת את הדברים. וזו הכוונה שהם הלכו בעצה רעה, אם מידת הכבוד עדיין לא מתוקנת אצלם, אז הכבוד יראה את מה שהוא רוצה לראות. ולדוגמא, אדם שלובש משקפיים עם זכוכית ירוקה הוא יראה את הכל ירוק, ואם זה בצבע כתום הוא יראה את הכל כתום. הנגיעות זה הצבע של המשקפיים שלנו... ונחזור לדברי מרן שה"ת רבי חיים שברגע הראשון הם היו כשרים ומיד אח"כ כבר הלכו בעצה רעה, והענין מבואר ב'ברכת פרץ' למרן הסטייפלער זצ"ל שכותב דבר נורא: בהתחלה כשמינו אותם הם היו כשרים, אבל רגע אחרי המינוי הם נהיו בעיני עצמם "חשובים", ואז הם חשבו בדעתם בטח לא רוצים שאני אהיה כמו 'צ'לס' שמביא תמונות, אלא בטח צריך חוות דעת משפטית... להיות יועץ משפטי... פה זה נהיה ב"עצה רעה". דקה לוקח! **באותה דקה שהם התמנו היו כשרים הם הפכו את עצמם ל"עצה רעה".**

אל תגידו מה לעשות...

אנחנו עומדים על דבר תימה. אם היו שואלים אותנו מה יותר חמור, חטא המרגלים או חטא העגל?... בודאי היינו אומרים חטא העגל. עבודה זרה... ואחז"ל עה"פ "עד שהמלך במסיבו נרדי נתן ריחוי", עלובה כלה שמזנה תחת חופתה דקאי אחטא העגל שבתוך הארבעים יום שהם שמעו מפי ה' "אנכי ה' אלוהיך" וכבר הם חוטאים בעגל, והרגו את חור... נורא נוראות.

נכון... מרגלים זה חטא חמור אבל עדיין זה לא כמו חטא העגל.

אבל בכל זאת בחטא העגל הקב"ה אמר "לך נחה את העם" ופה הקב"ה לא הסכים לסלות. "חי אני נאם ה' אם לא כאשר דברתם באזני כן אעשה לכם... במדבר הזה יפלו פגריכם וכו' אם אתם תבואו אל הארץ... כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון"... ובמשנה בסנהדרין יש מאן דאמר שאין להם חלק לעולם הבא. וצריך להבין למה זה כל כך חמור יותר מחטא העגל?...

ומרן ראש הישיבה זיע"א הוסיף בזה דברים, שהרי לא מתו כולם בבת אחת, אלא כל שנה הם היו חופרים קברים **וכלם כו-לם** הם היו נכנסים לקבר ואח"כ יצאה בת קול "הבדלו החיים מתוך המתים", וכל שנה הם התמעטו לאט לאט... ארבעים שנה זה לקח... היו כאלו ששרדו עד השנים האחרונות ממש... אתם יכולים להבין מה היה שם בתוך הקברים... איזו תשובה הם עשו... איזה בכיות איזה צעקות... יכול להיות שהם לא יצאו מפה... וכל זה לא עזר להם...! כי לשנות גזר דין הרבה יותר קשה. וצריך להבין מה היה כאן יותר חמור מחטא העגל?...

אומר מרן שה"ת רבי חיים קניבסקי זצ"ל, כתוב בשי"ח ימים (מהרה"ג יהודה בן הרה"ג ישעי' אפשטיין שליט"א) שהוא שאל את רבי חיים, הרי המרגלים נשלחו לצורך זה... לראות מה קורה בארץ... והם אמרו מה שראו. **אמר רבי חיים קניבסקי, נכון. אבל למה הם הוסיפו "לא נעלה". תגידו מה ראיתם, אבל מה לעשות בפועל לא בקשו ממכם להגיד, למה אתם סתם מפחידים את כולם...** (וכעין דברי הרמב"ן).

אהוב עלי לספר שהיה פעם יהודי נכבד מקורב לאחד מגדולי ישראל (לפני כחמישים שנה) והוא שלח את הבן שלו לישיבה תיכונית וזה היה חילול ה'. שאלתי בזמנו את מרן רבי חיים גריינמן זצ"ל אם לספר את זה לאותו גדול, כי אני יודע שיש לו הרבה השפעה עליו. אמר לי רבי חיים גריינמן, בודאי תספר לו, והוסיף, **אבל אל תגיד לו מה לעשות. רק תספר לו את העובדות הקיימות, והוא כבר יידע לבד מה לעשות...** עצות הוא לא צריך ממך, הוא מבין טוב ממך. שלחו אתכם לרגל, תגידו מה ראיתם וזהו. הקב"ה אמר לעלות, איך אתם אומרים מסקנות נגד הקב"ה?... זה חמור יותר מחטא העגל. שם הם ראו שמשא רבינו לא הגיע והם טעו והטעו. אבל פה משה רבינו אומר לכם שהקב"ה אומר לעלות.

עם נגיעות רואים אחרת...

ונראה עוד יותר: החת"ס סופר שואל וזו שאלה מפורסמת, רש"י אומר "כולם אנשים" - כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו. ומצד שני אומרים חז"ל בפסוק כ"ו "וילכו ויבואו" - מהו וילכו, להקיש הליכתן לביאתן מה ביאתן בעצה רעה, אף הליכתן בעצה רעה. והשאלה נשאלת איך זה מסתדר עם ה'כשרים' היו?...

גם את זה הוא שאל את רבי חיים, ורבי חיים ענה שברגע הראשון הם היו כשרים, ומיד כשהתחילו ללכת הם הלכו בעצה רעה... זה נראה דבר תימה, אבל עוד מעט נראה שזה בכלל מילתא דמסתברא. מהלך נוסף אומרים בעלי המוסר:

סיפר לנו הגר"ע קסובסקי זצ"ל שחמיו היה בב"ד הגדול, והוא סיפר שפעם בא עורך דין חילוני, הוא היה משתמש גם בתשובות הפוסקים בשביל להבין גם בענייני התורה... הוא אמר בקול, מה נראה לעניות דעתו של הרב?... גם המרגלים אמרו מה שהיה נראה לעניות דעתם...

הקב"ה רץ אלינו...

רבתי, אני רוצה להגיד לכם: הרב אורי זוהר זצ"ל עמד בתחילת דרכו אחרי שהוא עשה את המהפך הגדול והקידוש שם שמים הכי גדול שהוא עזב את כל הכבוד והגדולה בשביל לחזור לאבינו שבשמים... [דרך אגב הוא אמר פעם שליהודי דתי רגיל יהיה שכר יותר גדול ממנו, כי הוא עוד חושב שיש שם משהו מעניין רק הוא מוותר על זה, אבל אני הייתי שם ואני יודע שאין שם כלום, אז בעצם אני לא מוותר על כלום...] על כל פנים הוא אמר בתחילת דרכו: העולם חושב שאני עשיתי צעדי ענק לחזור בתשובה. ובאמת הוא עשה מהפך עצום... אבל - אמר רבי אורי - **אני צעדתי כמו צב, והקב"ה רץ אליי וקירב אותי אליי**... בואו נראה איך הקב"ה רץ אלינו... כשאתה רואה את הארבעים שנה אקוט בדור... עוד חטא ועוד חטא ועוד חטא ועוד חטא... והקב"ה בכזו סבלנות... וזה לא סתם חטאים... אמרנו כעת שהחטא הכי גדול זה היה חטא המרגלים "במדבר הזה יתמו ושם ימותו"... והנה מיד אחרי חטא המרגלים יש את פרשת נסכים, אומרים חז"ל במדרש, אמר הקב"ה למשה בניי אבלים תגיד להם את פרשת נסכים שילמדו תורה ו"פיקודי ה' ישרים משמחי לב".

על מה מדובר פה?... הם חטאו כזה חטא נורא, הלכו נגד הקב"ה ומרדו בו... הקב"ה אומר להם לעלות לארץ ישראל והם אומרים לא נוכל לעלות... ואת יהושע וכלב שהולכים עם הקב"ה הם רצו לרגום באבנים... כן כתב רש"י לפום פשוט, ובמדרש איתא את משה ואהרן. והם היו הדור הכי יפה שהיה לכלל ישראל, דור דעה שראו את קריעת ים סוף... את מתן תורה... אבדו לכלל ישראל את הדור הכי יפה. כולם כלו אין לנו אותם... ומיד אח"כ אומר הקב"ה בני אבלים, תשמח אותם... **אנחנו רואים לא רק כשאנחנו צועדים בצעדי צב אל הקב"ה, אלא צועדים אחורה והקב"ה רץ אחרינו הלאה...**

חדוות התורה משכיחה את כל הצרות!

אנחנו תמיד אוהבים לספר שהיה שבע ברכות של אחות מורינו הגאון רבי יצחק שרייבר שליט"א עם בן הג"ר חיים זליבנסקי זצ"ל ר"י מאור התלמוד - רחובות. שני המחנותנים היו חולים במחלה הקשה והנוראה והם כבר ידעו שהם הולכים לקראת הסוף... זה שבע ברכות... איזה מצב רוח כבר יכול היה להיות שם... מה אפשר להגיד שם... מילא המחנותנים הם אנשים גדולים, אבל כל המשפחה מסביב היו לחוצים... הג"ר משה שמואל שפירא זצ"ל הוא היה דוד של רבי חיים זליבנסקי (אח אמו) והוא דיבר שם והביא את דברי חז"ל שהקב"ה שלח את משה לשמח אותם עם פרשת נסכים. "איך מתחילה פרשת נסכים" שאל רבי משה שמואל, "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם..."

וזה לא מובן, הרי אם נגיד לבן אדם שנוטה למות - עוד שנתיים תקבל ארבע מיליון דולר, זה ישמח אותו!... מה הוא יעשה עם זה בקבר?... הרי הקב"ה אמר להם שהם ימותו במדבר ולא יזכו להגיע אל הארץ, אז איך ישמח אותם מצוות נסכים שהם לא יזכו לקיימה?...

אלא אמר רבי משה שמואל, אדם שלומד תורה הוא שוכח מעצמו... כשאתה לומד אתה מנותק מעצמך... שכיב מרע יכול ללמוד הלכות שכיב מרע והוא שוכח מזה שהוא שכיב מרע, הוא נמצא בסוגיא... **הקב"ה מצווה אותם על נסכים, כעת לומדים "נסכים", אני לא זוכר כעת שאנחנו לא נזכה להגיע... כעת אני שמח!... והשמחה תשפיע גם אחרי שהוא כבר ייזכר... זה כח של תורה.**

סיפר לי גיסי הרה"ג רבי אברהם צבי טויב שליט"א, הוא היה מהמקורבים של מרן הרב שך זצ"ל, הרב שך קירב אותו. ולמרן הרב שך היתה בת שנפטרה צעירה באופן טראגי, מירחלה... בחורה כבת ארבע עשרה, והרב שך היה מאד קשור אליה. ביום היארצייט שלה עבר שם הג"ר מנחם צבי ברלין (ר"י רבנו חיים עוזר) שליט"א וגיסי אמר לו בוא נעלה כעת לרב שך, בטח יהיה מעניין... הם עלו לבית הרב שך וראו שהוא מהורהר... הרב שך הבחין בהם והוא אמר, אני רוצה לספר לכם... כשאני ישבתי שבעה על מירחלה הגיע אלי רבי חיים עוזר זצ"ל ואמר לי אתה יודע שגם לי קרה את אותו אסון... (שם האסון היה הרבה יותר גדול, היא כבר היתה בת תשע עשרה והרבה נכבדי עולם רצו אותה לשידוך...)

אובער... אבל, "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעוניי"... המקום ינחם אתכם וכו', ורבי חיים עוזר הלך.

מה הוא אמר לי? שאל אותם הרב שך... אני אגיד לכם מה הוא התכוון, אם תלכו פעם לבית האסורים ותראו שני אסירים, (אסירים פעם היו מאד מבזים אותם. מגלחים את שערותיהם ומלבישים אותם בגדי אסירים... ה"י) אסיר אחד רואים כבר את הייאוש על הפנים שלו כולו מדוכא, והשני מחייך, שמח, רגוע... מה ההבדל ביניהם?... אני לא צריך לשאול אותם, אני יגיד לכם לבד. הראשון הוא אסיר עולם וממילא אין לו טעם בכאלו חיים, לצאת מפה הוא כבר לא יכול, אז כל הזמן הוא חושב על המוות... ככה הוא נראה, מסכן. אבל השני הוא אסיר לכמה שנים, אז כשייגמרו קצבת השנים שלו הוא יחזור להיות חופשי ככל האדם, אז על חשבון זה הוא כבר יכול היום לחייך.

אמר מרן הרב שך - "יהודי הוא לא אסיר עולם"!!! אתה נכנס לדף הגמרא אתה שוכח מהכל, "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעוניי"... ועם הדף גמרא הרב שך נהיה הרב שך על אף כל מה שעבר. זה כח של תורה... מעל הכל.

בלי מוסר נופלים...

נדע: עם מה התחיל כל הנפילה של המרגלים?... אומר רש"י בתחילת הפרשה: למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקתה על עסקי דיבה שדברה באחיה, **ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר**. הם לא שמעו למה שראו.

יש מי ששומע את זה ומחייך... יש למשגיחים כבר על מה לדבר מוסר... אבל זה ח"ו נגיעה ב"רשעים הללו"...

הייתי פעם אצל המשגיח הגדול רבי דן סגל שליט"א ואמרתי לו שפעם שאלתי אותו "איך מתחזקים", והוא אמר יש בעולם הרבה דברים שמחזקים, אם חושבים ע"ז [כהיום כדוגמת הקורונה, הניסים במלחמה, השבויים שחזרו, עוד מלחמה...] תחשוב על זה ובכל דבר יש משהו מיוחד, תתחזק בלראות את האין עוד מלבדו, איך הקב"ה הוא בעל הבית על הבראיה... ככה יש המון מקרים. כתוב פה ורשעים הללו "ראו". "ראו" יש הרבה, הבעיה היא שלא לקחו מוסר... כך הוא אמר לי פעם לפני חמישים שנה. וסיפרתי לו את זה לאחרונה, אז הוא אמר בחיך, **"הוא אמר לך טוב"**... כשרואים דברים, תקח מוסר! תתעורר!... הרי אנחנו שומעים כמה גדולי ישראל דברו על מוסר. מרן הרב שך... מרן רה"י רבי גרשון אדלשטיין... **ידוע שהרב שך אמר שהוא חייב הכרת הטוב למשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל יותר מאשר לאמא שלו, כי רבי יחזקאל קירב אותו למוסר. ורבי גרשון אדלשטיין זצ"ל הבטיח שמי שילמד מוסר יהיה מאושר בחיים**. ומי שלא מאושר כנראה שהוא לא למד טוב... זה פשוט.

נו, אז למה אנחנו לא שומעים להם?... זה בדיוק ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר. הם ראו ושמעו, מקיש ראייה לשמיעה, והם לא למדו מוסר. וע"ז שלמו מחיר הכי יקר הם וכל כלל ישראל שהלך אחריהם. לכאורה יש לעיין כששמעו למרגלים - איזו תביעה היתה עליהם? הרי הם היו ראשי עדה, "ראשי בני ישראל המה", אז הם האמינו להם! פעם שאלתי את זה ב'גאון יעקב', והגיע אלי הגאון רבי זאב קוקיס שליט"א ואמר לי בכאב, יש גדול הדור והם שומעים להם!... איזו שאלה אתה שואל... יש משה רבינו...

פעם היתה מועצת גדולי התורה, והסטייפלער שלח לשם את חוות דעתו, ואמרו שם שהסטייפלער אמר ככה וככה. ואחד הרבנים אמר נכון, הסטייפלער כבודו במקומו מונח, אבל פה יש מועצת שלמה, בא נראה מה הרוב סוברים. קם הרב שך וצעק, **אם יש סטייפלער - אין רוב ואין כלום! יש גדול הדור!**

סיפר לי פעם המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל הוא היה במועצה"ת, ומישהו בא והסביר לו שהרה"י רבי אהרן לייב שטיינמן טועה במשהו, אז כשתבואו למועצת תגידו נגד הרה"י רבי אהרן לייב, אמר לו רבי דב יפה, אני בכלל לא אוהב פוליטיקה ואני לא מבין בזה כל כך... אתה יודע למה בכלל נכנסתי למועצת?... כדי שכל פעם שרבי אהרן לייב יגיד משהו אני אגיד כמוהו וכך אקיים את המצווה "לשמע דברי חכמים". בלי זה אין לי טעם ללכת לשם.

הרב שך אמר ללמוד מוסר, רבי גרשון אומר... מה זה, משחק ילדים!... בלי מוסר אי אפשר להיות ירא שמים! בלי מוסר - נופלים!!! המרגלים בגלל שהם לא למדו מוסר הם הפילו את כל כלל ישראל אתם ביחד.

היה פעם סיפור מעניין, יש יהודי בירושלים הגי'ר שלום שכטר שליט"א, הוא ראש ישיבה בריסקאי חשוב. והוא היה חבר טוב של הגי'ר אלה ברוך ווכטפויגל שליט"א מאמריקה. ופעם ר' אלה ברוך היה צריך לחזור לאמריקה, אז הוא אמר להגרי"ש שכטר בא ניסע תחילה לבני ברק להיפרד מהרב שך. הם חשבו שזה יקח כמה דקות, ואח"כ הוא יספיק את המטוס. הם נכנסו אל הרב שך ופתאום הרב שך התחיל לדבר אתם על מוסר... הוא מדבר אתם על השיטות במוסר, ועל החיוב במוסר. והם רואים איך שהזמן מתארך והם צריכים להגיע למטוס... והוא חושב, מה אני אגיד לרב שך שאני ממנהל... אבל אם לא זה אח"כ טיחנה גדולה מאד... **פתאום הרב שך מתלהב, אם הייתי יודע שיש מקום שצריכים חמש דקות על חשבון הסדר בשביל לימוד המוסר, וככה המוסר יהיה יותר חזק, הייתי אומר להם לעשות את זה...!** כך סיים הרב שך בהתלהבות, והוא נפרד מהם לשלום. הם לא כ"כ הבינו מה הרב שך מתכוין.

הוא כבר היה בדרך ללוד, ורבי שלום שכטר מקבל טלפון בחול מאבא שלו הגה"צ רבי נתן זצ"ל המשגיח של ליקוד, היכן נמצא כעת הבן שלי, אני חייב אותו דחוף...! אמר לו הרב שכטר שהוא כבר נסע... אוי ווי - אמר האבא... יש כזו שאלה חמורה פה... אמר לו הרב שכטר מה קרה... אמר לו המשגיח, יש לי כאן בעיה בליקוד עם הסדר מוסר, האברכים עוזבים בסוף הסדר וממילא גם אצל הבחורים כל האוירה נחלשת. שאלתי את האברכים למה אתם הולכים, והם אמרו שהם צריכים להיות בבית ואם יתחילו את זה חמש דקות קודם על חשבון הסדר ואנחנו נישאר עוד קצת אח"כ אז כמה דקות לגנוב מהבית - עוד אפשר. אבל אני מפחד... לקחת זמן של סדר בשביל מוסר... רציתי לשאול את הרב שך. אמר לו הרב שכטר - רבי אלה ברוך כבר במטוס, אבל כשהוא יבא אליך יש לו תשובה מוכנה מהרב שך בשבילך... ראו ולא לקחו מוסר. יש שיגידו, סיפור יפה... כי לא למדו מוסר...

תשכיל לנצל את שעת הכושר...

יש היום זלזול גדול בתורה של תלמידי חכמים. היום המדינה מנוהלת בידי כמה אנשי דלא מעלי שמקיימים בדיוק רב את הגמ' סוף סוטה - בעיקבתא דמשיחא ומסתייעים בידי כל מיני משפטים בל ידעום ומזלזלים בתלמידי חכמים.

צריך לדעת שני דברים מאד חשובים:

דבר ראשון, במדרש שוח"ט איתא על שלמה המלך, כשאשמדאי הדיח אותו מהממלכות הוא הגיע לבית שכידו אותו מאד מאד, נתנו לו הכל. אבל כל הזמן בעה"ב דיבר אתו על הזמן שהוא היה מלך, ושלמה הצטער מזה כי היום הוא כבר לא מלך.

אח"כ הוא בא לבית של איש עני שלא היה לו הרבה במה לכבד את המלך, רק דברים פשוטים, אבל כל הזמן הוא אמר כך דרכו של הקב"ה, קודם הוא משפיל בשביל להיטיב לו באחריתו, וגם אתה אל תפחד אמר העני, אתה תחזור להיות מלך. וזה רומם רוחו ושמוחו.

סיפרנו פעם שהגרי"ר יעקב פרידמן שליט"א (ראש ישיבת תפרח) כשהוא היה צעיר היתה לו רשת של ישיבות. ואחד הסניפים היה באור יהודה ולא היה להם כסף אז הוא אמר להם אני אתן לכם עצה. כל הגבירים הם עולים ויורדים, לפעמים מרויחים ולפעמים מפסידים, אבל רובם ככולם גם אם הם הפסידו הם חוזרים לגדולה.

והנה כל גביר כשהוא עשיר ויש לו כסף - כולם חברים שלו ורוצים בקרבתו, אבל כשאין לו כסף אף אחד לא מכיר אותו. ואפילו אם הוא נזקק להלוואה רצינית כמעט כולם נשמטים ומתחמקים... תדעו לכם שזו שעת הכושר! הגביר הזה כעת צריך שיעזרו לו, מי שכעת יהיה אתו הוא יזכור לו את זה לטובה כשהוא ישוב למעמדו הראשון. אתם תלכו דוקא לגביר הזה שהוא כעת בבחינת יורד ותתידדו אתו ותעזרו לו כספית עד גבול מסוים ובעיקר בסבר פנים יפות, תשתדלו לעזור לו במה שאתם יכולים, תהיו חברים שלו, תזמינו אותו... בסוף הוא עוד יעלה לגדולה, [אמנם אין הולכין בממון אחר הרוב אבל רובם עולים שוב לגדולה...] ואז הוא יחזיר לכם בכפל כפליים ותראו שרק הרווחתם.

היה כעת גביר גדול ומפורסם מאד שהיה נותן המון. והוא נפל והפסיד המון, והוא אמר אז ששני אנשים נשאר לו ידידים נאמנים... והיום ב"ה הוא חזר לגדולתו והרבה יותר ממקדם.

במדרש כתוב כך היא דרכו של הקב"ה, **היום התורה כביכול - הגבירתא הגדולה - כבודה מחולל... כעת הזמן לתפוס איתה**

קשרים... כעת זה הזמן להתקשר אל התורה, כשמזלזלים בה ולא מכבדים אותה, תלך אתה ותרם את כבודה... דוקא כעת אני אתחזק יותר! דוקא כעת אני מתחבר אליה... אני לומד עם כל הכוחות, ימים ולילות, לא שם לב לשום דבר... מוותר על כל העולם הזה... סופה לחזור, ואז היא תזכור אותך ותעלה אותך למעלה!!! היום זה הזמן לזכות להיות מגדולי ישראל. כשכולם עוסקים בכבודה זה לא חכמה. היום זה הזמן... היום זה הביזנס הכי טוב שיש!

כתוב שדוד אמר לשלמה "ומבני ברזילי הגלעדי... והיו באוכלי שולחך". כי הם עזרו לי בברחי מפני אבשלום אחיך. בזמן שדוד ברח והוא היה רדוף - כולם לא היו אתו, ובני ברזילי הגלעדי קרבו אותו, הם לא נתנו לו הרבה, והם זכו כל החיים לאכול על שולחנו של שלמה המלך... הם היו "מקורבים". זה הזמן לביזנס... אח"כ זוכים ל"והיו באוכלי שולחך".

קדושים - כמלאכים

כעת תראו:

אנחנו הבאנו פעם כשמרן רה"י זיע"א נפטר שלחו ישיבת 'אמרי משה' מירושלים שאלה למרן שה"ת הגרח"ק זצ"ל, לפי כל הסיפורים שמספרים על רבי אהרן לייב זצ"ל הוא היה מלאך. לא בן אדם פשוט. אז מה רוצים מאיתנו לספר שחוץ מגבריאל ומיכאל ורפאל יש גם מלאך בשם אהרן לייב... בסדר, מה זה נוגע לאנשים פשוטים בדורנו. השיב להם רבי חיים "כל אדם יכול להיות מלאך". וזה היה נראה קצת רחוק... אבל זה מאד נחמד לשמוע את זה... [והיום כבר שרים את דברי החזו"א "אבל באמת הוא מלאך הדר עם בני תמותה"...]

הבאנו פעם בשם הגי'ר שמואל בצלאל שליט"א, ראש ישיבת פורת יוסף, שיש לזה מקור בפרשת השבוע, וזה **חיוב** על כל בן אדם להיות מלאך. כתוב בפרשת ציצית "והייתם קדושים לאלוקיכם", זו מצות עשה! ובתרגום יונתן בן עוזיאל כתוב "ותהוין קדישין הי כמלאכיא דמשמשין קדם ה' אלקכון".

אז זה חיוב, וכל בן אדם יכול להגיע לזה... "והייתם קדושים". אנחנו רוצים להגיע למהלך חדש: מה הפירוש "קדושה", איך אנחנו מבינים מה זה "קדושה"... פרושים תהיו מן העריות.

[דרך אגב ראיתי בספר 'אהל משה' להגרי"ר משה שיינרמן שליט"א, כשהמשגיח רבי מתתיהו סלומון זצ"ל היה חולה מאד, (בשנת תשע"ב) הוא היה חלש ובקושי יכל לדבר, ועשו אז אסיפה גדולה נגד כל פגעי הטכנולוגיה, והוא הגיע לשם ואמר, **אני לא מבין... יושבים בני תורה, פיקודי ה' ישרים משמחי לב, ויושבים גם בעלי בתים ולומדים, חייבים להיות שמחים... איך קורה שאנשים היום נשארים עצובים...?** אלא, כתוב "ויבער ביעקב כאש אוכלת". טומאה של עריות, אם לא שומרים על העניינים זה אש ששורפת כל דבר שבקדושה! אי אפשר לשמוח... **אם אתם רוצים לשמוח - תשמרו על העניינים, תשמרו על ההורף הלב, ומוכרח להיות שתשמחו! לא יכול להיות אחרת...**

"והייתם קדושים" - מכובדים...

אבל אני רוצה לומר לכם היום מהלך מעניין ומיוחד של סלבדקא: ידוע בהלכה שיש מצוות "וקדשתו" לכבד את הכהן, ומילא לתת לו לברך ראשון, עולה לתורה ראשון זה מובן, אבל שואל הנסיך הסלבדקאי רבי אייזיק שר זצ"ל מה זה לתת לו מנה ראשון...? יושבים בחדר אוכל, ע"פ הלכה צריכים להקדים לתת לו לקחת ראשון, וצריך להבין מה זה נוגע ל"וקדשתו"?... מה זה שייך לקדושה...? קושיה עצומה של רבי אייזיק שר.

אומר רבי אייזיק, "וקדשתו" הפירוש הוא **תכבד** אותו. וכבוד כולל גם לתת לו מנה ראשון. כמו שתמיד ראש המשפחה מקבל ראשון.

והייתם קדושים לאלוקיכם הכוונה היא תהיו "מכובדים". אתם בנים של מלך...! אל תזלזלו בכבוד המלכות, ותתרחקו מכל הדברים הבזויים והשכלים.

א"ר יוסף אלמלא ההוא יומא כמה יוסף איכא בשוקא, אומר רש"י שלמדתי תורה ונתרוממתי. התורה צריכה לרומם את הבן אדם.

אמרנו בשבועות שהסבא מקלם הסביר את הגמ' בשבת פח שאמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה מה לילוד אשה בינינו, ואמר להם לקבל תורה בא, [וכבר דברנו באריכות וכעת אנחנו מקצרים] אמרו לו "מה אנוש כי תזכרנו וכו' תנה הודך על השמים". אמר הקב"ה למשה אחוז בכסא כבודי וענה להם תשובה. אמר להם מה כתוב בתורה, "אנוכי ה'

אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, כלום ירדתם למצרים ונשתעבדתם. שוב מה כתיב בה? "כבד את אביך ואת אמך", אב ואם יש לכם, משא ומתן יש ביניכם? וכמובא שם באריכות. ומסביר הסבא מקלם למה צריך כ"כ להאריך ולתת להם תשובות, הקב"ה הוא בעל הבית והוא רצה לתת אותה לנו... אלא הוא מסביר שהם טענו שזה בזיון לתורה. לא נותנים את כתר המלכות לאדם שעובד בפח הזבל גם כדי להיות סבל ולהוליך... התורה היא בת המלך! עם מי אתה מחתן אותה - שאלו המלאכים - עם מי? עם בן אדם?!... תנה הודך על השמים!...

אז מה ענה להם משה רבינו?... אומר הג"ר נתן צבי פינקל זצ"ל ראש ישיבת 'מיר', אדרבא, **זה לא כבוד של תורה להינתן למלאכים כי זה לא חכמה להיות מלאך... נולדת מלאך, אין לך נסיונות ומאבקים... כבודה של תורה הוא להינתן לבני אדם ולראות איך ילוד אשה נהפך למלאך...!** בן אדם עם כל השפלות שלו, עם כל המידות רעות שבו, הוא הופך את עצמו, ומתעדן ומתרומם ע"י דף הגמרא - זה כבודה של תורה. יש על זה הרבה סיפורים ואין את הזמן להאריך.

אחד הסיפורים שמביאים על הגה"צ רבי משה שווב זצ"ל, משגיח ישיבת גייטסהד שבנערותו חפץ ללמוד תורה, ונסע ממקום מגוריו בגרמניה לאחיו בברנוביץ, אך - כשהגיע לשם לא היה יכול לשאת את התנאים הגשמיים, לילד יקה פדנט נקי ומסודר להפליא, כמו שהיה רגיל במקומו, ואמר לאחיו אתם חיים כמו ברפת של בע"ח אני לא מסוגל להיות כך, ואני חוזר הביתה ולא הועילו שום דיבורים, אלא שהרכבת נסעה רק למחרת בצהרים והוא נאלץ להישאר עד אז.

בימים של אז אכלו אצל בעלת בית קבוצה של בחורים והוא היה ביניהם, היא הגישה להם גם קנקן של תה מלא וחם מאד, כי שם היה קר מאד, אחד הבחורים בשולחן שלו לקח ע"מ למלאת לו כוס ולא נזהר כ"כ והתה נשפך על הרגל של אחד הבחורים, ההוא נשך את שפתיו לרגע מרוב כאב, ויותר לא דבר מאומה, בעלת הבית התרגשה מזה ורצה אליו תעשה לי טובה תבקש ממני משהו שאני אמלא בקשתך, וכך רצתה קצת לרומם רוחו, והוא השיבה יש לי אכן בקשה אבל אני יודע שמאד יהיה קשה לך למלא אותה, והיא אמרה לו מה שתבקש אעשה, ואז הוא אמר לה הבחור ששפך עלי לא התכוין לעשות לי רעה, רק היה מאד צמא והיה לו קר ומיהר לשתות ולא נזהר, כעת הוא מתבייש לבקש עוד קנקן לאחר מה שקרה וזה קשה לו, אם רצונך למלא בקשתי אנא הגישי לו קנקן נוסף שישתה וירווח לו, היא פרצה בבכי ורצה להגיש קנקן נוסף.

וכשהוא ראה את זה הוא אמר לאחיו אם זה בן תורה, עדיף להיות בן תורה גם אם זה לגור ברפת, מאשר להיות במקום אחר כמו בן אדם. הייתי פעם באירופה והיה שם יהודי גביר גדול, היה לו בית מפואר מאד... ואכסן אותי, בבחרותו הוא למד בישיבת 'באר יעקב', תלמידו של המשגיח הרב וולבה זצ"ל, והוא מספר לי כלאחר יד, יש פה יהודי שרימה אותי בכמה מיליוני דולרים, הוא פשוט נוכל... הוא בנה לו בית יפה ורהיטים יקרים הכל מהכסף שלי. אני כמובן כעסתי עליו ולא דיברנו אחד עם השני, היינו במריבה.

ואני לומד מוסר כל יום, תלמיד של הרב וולבה... וחשבתי מה זה נוגע לי להיות אתו במריבה, יש לי תביעה עליו, או שהוא יתן לי או שלא, אבל מה זה קשור למריבה?... אז באתי אליו בערב ראש השנה ואמרתי לו, תראה, יש בינינו תביעה - אבל למה לריב, בא נהיה ידידים! והחצוף ההוא עוד עונה לי מה אתה רוצה ממני, אני לא חייב לך שום דבר... וגם על סכום מסוים שהודה, דחה אותו לזמן ארוך על אף שהיה לו.

ואני מאד התפעלתי ממנו... ס"ה בעל בית... ואז אמרתי לו, אבל אתה יודע שהוא לא מתכוין לתת לך, ואחרי המאה ועשרים שלו הוא יבוא לשמים כגב ונוכל, מה יהיה?... אז הגביר מחייך ואומר מה אתה חושב שלא חשבתי על זה?... כבר אמרתי במפורש שאם עד מאה ועשרים הוא לא יתן לי אני מוחל לו על כל הכסף. בעל בית - עם מוסר!... מוסר מרוקם... אשרי העם שככה לו... אשרי העם שה' אלוהיו...

הנהגה של "בן תורה"

הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל אומר ברוך אלוהינו שבראנו לכבודו. מהו "לכבודו"? שנעשה מעשים כאלו שיכבדו אותו. וכמו המעשה עם שמעון בן שטח שהשיב את היהלום מהחמור שהוא קנה אצל הגוי ואמר הגוי ברוך אלוהיו של שמעון בן שטח. כי הבין שאילו היה עבד ה' לא היה מחזיר בשו"א, וכך התרבה כבוד שמים. צריך לעשות מעשים שיכבדו את התורה ואת הקב"ה, ויאמרו ככה נראה בן תורה!... וכמו שאמרו ביומא (כו, א) שיהיה שם שמים מתאהב על ידך שיאמרו הבריות אשרי אביו שלמדו תורה, אוי לבריות שלא למדו, פלוני שלמד ראו כמה נאים דרכיו...

אנחנו שמענו מהג"ר ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל שאמר שבסלבדקא אמרו יש ארבע חלקי השולחן ערוך, אבל יש עוד משהו... אופ אסלבדקער בוחר פסט נישט... זה לא הנהגה שמתאימה לבחור מסלבדקא... זה לא עניין של מותר ואסור...

אפילו אלה שנמצאים בדייטת התחתונה בכנסת, אף אחד מהם לא יבוא לשם עם סנדלים ומכנסים קצרות גם לא ביום קייצי לוהט, אבל למה, זה אסור?! לא. אבל זה לא מתאים... זה לא מכובד. ואם הם שבעצם אין להם כלום עם נכבדות אמיתית רק דמיונית ומושאלת... בן תורה קל וחומר שהוא צריך לשמור על הנכבדות שלו... אתה בן מלך...

בספר 'אהל משה' הנ"ל הוא מביא שרבי מרדכי גיפטר זצ"ל (ר"י טלז) היה אומר שפעם בליטא זה היה הדבר הכי פשוט, שאמרו בן תורה לא מתאים לו הנהגה זולה. זה היה אלף בי"ת עוד לפני הכל.

וכעת אני רוצה לומר לכם, מה שכל כך הרבה מבזים אותנו זה זמן לחשבון נפש עד כמה אנחנו מכבדים את הבן תורה של עצמנו. שתהיה לנו הנהגה מכובדת של בני תורה כולל לבוש דיבור ומעשים שירוממו ויגדילו כבודם של בני התורה. אבל אם ח"ו לא נקפיד בזה...

בא נכבד אנחנו את הבן תורה שלנו, נבין כמה אנחנו חשובים... כמה אנחנו בני מלכים... אי אפשר לקרוא את ה'נפש החיים' בלי לבעור... נפשי חולת אהבתך. מה שכתוב על הבן תורה זה מושגים - - - גם בעולם הזה לא רק בעולם הבא. "וקדשתו"... תכבד את התורה הקדושה, "והייתם קדושים לאלוהים"... שבראנו לכבודו... שיראו ברחוב כך נראה בן תורה... כל ההנהגה שלו אצילית, הקפדה מלאה על מה שהורונו רבותינו המתאימים לבן תורה, ויראו איך הוא מתפלל... איך הוא מתנהג... הן בבית הן ברחוב והן בישיבה... בזאת תבחנו. אם אנחנו נרים פה את הקרן של הבן תורה, זה ממילא יגרום לרובי כבודם בכל מקום, וזו העבודה שלנו כעת.

בנפש החיים (פרק כ') מביא את המשנה באבות (ו, ב) "שכל מי שעוסק בתורה הרי זה מתעלה שנאמר וממתנה נחליאל ומנחליאל במות". התורה מרוממת, ...והייתם קדושים לאלוהים.

עלינו להתרומם ולהיות קדושים, לכבד כבוד שמים ולהרגיש כמו בני מלכים, ואז נזכה "והיה ה' למלך על כל הארץ", אם אנחנו הבנים שמתגעגעים אליו אז האבא בא אלינו, ...ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד!

לע"נ

הגאון רבי ניסן יוסף לשינסקי
בן ר' ישראל אריה לייב זצ"ל
נלב"ע כ"א סיון תשע"א
תנצב"ה

לע"נ

הרבנית אשת חבר
שרה לולו בת סלחה אצלן ע"ה
נלב"ע כ"ו סיון

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר וכו שיעור דף היומי ועוד. בקו השיחות שמספרו 074-740-3629
ניתן לתרום לגליון מכל עמדות נדרים פלוס ברחבי הארץ באמצעות לחצן קופות נוספות בחיפוש יש להקיש ארחות חיים או קוד מוסד 1000729
כמו"כ ניתן לתרום דרך המערכת הטלפונית הממוחשבת נדרים פון בחיוב לטלפון 037630585 שלוחה 2071 או במספר פלא' 053-415-3025
כל מי שיכול לעשות הוראת קבע אפילו של כ5 ש"ח תבוא עליו ברכה, וכל המוסיף... ניתן לקבל את הגליון במייל: 4166058@gmail.com

שיחה מהגאון רבי זאב פהן שליט"א

פרשת קרח

הכבוד האמיתי והכבוד המדומה

בקשת קרח למעלות רוחניות - בעומק הלב היו ביקוש כבוד

וכן למדנו בפרשת שלח על המרגלים שהיו אנשים חשובים הראויים להיות נשיאים. והיה את כל הסיבות שהשליחות שלהם תצליח ויחזרו בחיזוק לכלל ישראל להתחזק בבטחון בה', ומה גרם להם להביט בעין לא טובה ולהוציא שם רע על הארץ, המסלת ישירים הביא מש"כ בזוהר שעשו חשבון שבכניסה לא"י יפסידו את הנשיאות וזה מנע אותם מלדבר בטובת הארץ, ואף שהם היו אנשים גדולים, ביקוש הכבוד הכשיל אותם.

ירבעם בן נבט אבד הכל בגלל הרצון לכבוד

ומצינו עוד כן מה שאמרו חז"ל שהקב"ה אמר לירבעם בן נבט חזור בך ואני ואתה וכן ישי נטייל בגן עדן, הביטוי בחז"ל שהקב"ה תפסו בבגדו זה ביטוי של קירוב עצום להקב"ה, וכן המושג של נטייל בגן עדן הוא כמו הליכה של ידידות שזה קירוב עצום, ועל זה שאל מי בראש, ובתחילה הקב"ה אמר לו אני ואתה וכן ישי, וכששאל מי בראש הפסיד שהקב"ה אמר לו בן ישי בראש, ועל זה אמר אי הכי לא בעינא, והרי היתה לו אפשרות להשיג קרבת אלוקים עצומה שזה העינוג הגדול ביותר, ומה עומד כנגד זה מי בראש, וכי השיג משהו בכך הרי איבד את הכל, ומה ההגיון בתשובה שלו, אלא הביאור שלא היה מסוגל להפגש עם פחיתות כבוד, ואפילו שאין זה בגדר בזיון רק שנפחת כבודו מדוד המלך, את זה לא היה מסוגל לראות להיות במצב שמורגש פחיתות כבוד שלו לעומת דוד המלך.

ולמדים אנו מזה שבמדות אין הגיון שמוביל את ההחלטה, אלא המדות מביאות את האדם להתנהג כך בלי הגיון ודעת, וכשהמדות שולטות זה איבוד שליטה של ההגיון.

קרח היה מהמיוחדים שבכלל ישראל, ששבט לוי נבחר מתוך כלל ישראל, ומתוך שבט לוי משפחת קהת היתה בדרגה הגבוהה, והוא היה מהמובחרים במשפחת קהת שהיה מנושאי הארון שזה היה הדרגה הגבוהה של שבט לוי. וא"כ הוא היה בדרגה גבוהה מאד, ומהמקורבים להקב"ה. והוא ביקש גם נשיאות שזה עוד מעלה רוחנית, וא"כ היה אפשר לחשוב שזה היה שיאפה רוחנית, אבל מכח המשפט של הקב"ה רואים שזה לא היה כך, וחז"ל מגלים לנו שכל הדיבורים שלו במחלוקת היו שלא לשם שמים, ולכך הוא איבד את הכל מעלותיו במחלוקת זו, ולא רק שאבד את המעלה העליונה של נושאי הארון והמעלה המיוחדת של משפחת קהת ושבט לוי, אלא נבלע באדמה ואבד את הכל, ואעפ"י שטענותיו היו שרוצה יותר קרבת אלוקים וזה היה הויכוח שלו עם משה רבינו, אבל הסיבה העמוקה שהיתה מסתתרת בתוך לבו של קורח היתה מה שנתקנא בנשיאותו של אליצפן בן עוזיאל, ואף שבקשת הנשיאות זה בקשה על מעלה ומדרגה רוחנית, גילו לנו חז"ל שלא נתעורר מכח הבקשה להתעלות רוחנית אלא מה שעורר אותו היה הקנאה.

ויש להתעורר מזה שאדם משוכנע על השאיפות והטענות שלו שהם רצון רוחני לקרבת אלוקים, ואינו יודע שהקב"ה מבחין במעמקי לבו שהשורש של הבקשה שבו הוא בקשת הכבוד, וכי קורח בעצמו הבין שהוא מרמה את כלל ישראל, אלא הוא רימה את עצמו שלא הכיר מה הסיבה שמביאה אותו למחלוקת זו, וחז"ל פירשו לנו שזה היה שלא לשם שמים ומה שתלה הדבר בטענה רוחנית לא זו היתה הסיבה האמיתית, אלא זה נבע מקנאה, ורדיפת הכבוד.

השאיפה לכבוד מגיע מזיוף הרצון לכבוד האמיתי

ויש לנו להתבונן עוד סוף סוף איך יתכן לאבד את הכל כדי לא להיות בפחיתות כבוד, והרי שכל האדם לא יכול להשיג להבין הכרעה כזו, [ואם כך הם הדברים בודאי שאנחנו צריכים לחשוד בעצמנו בכך והרבה פחות מכך].

וביאור הענין, שיש דבר בנפש האדם שהוא הכבוד האמיתי שהוא אמת ויקר מאוד, וכל מה שרואים בעולם הזה הוא הכבוד המדומה וזיוף של כבוד, וכמו שאמרו חז"ל אין כבוד אלא תורה, וכן אמרו במשנה איזהו מכובד המכבד את הבריות, והוא מש"כ בפסוק "כבוד חכמים ינחלו" והיינו שהתורה היא הכבוד.

ולבאר דבר זה יש להקדים עוד הקדמה, שכתוב שלעתיד לבוא בעולם האמת צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, ומבאר הרמב"ם [בפיהמ"ש בסנהדרין] שעטרותיהם בראשיהם זהו התענוג של הנשמה כשמשיג השגה בהקב"ה, וכל השגה בהקב"ה היא נכבדות של האדם, וזהו עטרותיהם בראשיהם שמתעטרים בכבוד זה שמקבלים הכרה במציאות ה', שהכבוד הוא "עשירות הנפש" כשהשיגה עוד השגה בהקב"ה, ולכן אמרו עטרותיהם בראשיהם ולא עטרותיהם על ראשיהם, שהעטרה היא בראשם מה שהשיגו בעצמם השגה במציאותו של הקב"ה, וזה נקרא עטרה, שזהו הכבוד האמיתי.

הכבוד האמיתי הוא השגה והבנה בנפש להכיר את מציאותו יתברך שזה הקירבה אליו, והכבוד המדומה הוא זיוף של הכבוד האמיתי, ולכן הכבוד המדומה משפיע על האדם יותר מכל תאוות העוה"ז, מפני שהוא זיוף של הכבוד האמיתי, והוא הנסיון הקשה ביותר בחיי העוה"ז לבחון מהו כבוד אמיתי ומהו כבוד מזויף, שלא לטעות ולהסתפק בכבוד המדומה, מכיון שהכבוד הוא הקרוב ביותר לרוחניות ולכן זה הנסיון הכי קשה, ואומרים בשם הח"ח שאמר אין לי פחד

מהעוה"ז רק מדבר אחד - כבוד, הוא לא פחד מכסף ותאוות של אכילה רק מזה שלא יהא מושפע מכבוד, כי הסיפוק של האדם מן הכבוד זה מפני שהוא זיוף של כבוד הרוחני האמיתי וקשה על האדם להבחין בזה, משל לאדם שאסף וגנז באוצרותיו ממון רב מליון דולר ויותר, ואחר זמן בא מומחה ואמר לו שהכל מזויף, כן הוא הנסיון של הכבוד.

וזהו ביאור הפסוק "למען יזמרך כבוד", שהכבוד הוא הנשמה שהיא מזמרת להקב"ה, שדוד המלך קורא לעשירות הנפש ברוחניות כבוד, ועל זה אמר "למען יזמרך כבוד".

ואמנם יש תועלת מן הכבוד בעוה"ז וכמש"כ הרמב"ם בפירוש המשנה בסנהדרין שהחשש שיש לאדם מבזיון זהו שמירה גדולה להנצל מעבירות חמורות, וזה המחייב הגדול לעמוד בנסינות, וכן בחינוך ילדים צריך להשתמש בכבוד כדי לזרז אותם למצוות, וכ"כ הרמב"ם שבגיל קטן צריך לעורר אותו באגוזים וכדומה, ובגיל גדול יותר צריך לעורר אותו שע"י שיעסוק בתורה יהא נכבד, אבל זה רק בדרך החינוך ואח"כ צריך להתגבר על זה כדי להשיג את הטוב באמת, ובעלי החכמה מגנים ומזלזלים בכבוד, ויודעים את העבודה הזו, וכמש"כ בגמ' על רב כשראה שמקיפים אותו אנשים ומכבדים אותו הוכיח את עצמו בגנות הכבוד.

התפקיד שלנו הוא לבחור בכבוד האמיתי שהוא "כבוד חכמים ינחלו", וזה הלימוד שלנו מפרשה זו, להבין את החיים ולחיות לפי ההבנה האמיתית, והדרך להצליח בעבודה זו היא ליטול עצה מאחרים שיסייעו לו להכיר אם החשבון של הכבוד מסנור את עיניו, ויש לדעת שהבחירה בטוב האמיתי מתחיל בהכרה להבחין הטוב ובין הרע, וזה מביא לבחירה בטוב בשעת המעשה.

הקב"ה יעזור שנזכה לנצל את המציאות הזו של תשוקה להיות נכבד, להשתמש בזה רק כדי להתעלות, ולא ח"ו לחוב לעצמנו.

שאלה א':

במעשה של חטא המרגלים, כתוב בפסוק **"וְהָשָׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בְּלִילָה הַהוּא"** (במדבר יד, א) אומרים חז"ל: **"...שָׁבְכוּ בְּלִיל תְּשֻׁעָה בָּאֵב, וְאָמַר לָהֶם הַקֹּב"ה אַתֶּם בְּכִיתֶם בְּכִיָּה שֶׁל חֵסֶד לִפְנֵי, אֲנִי אֶקְבֹּעַ לָכֶם בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת, וּמִן אוֹתָהּ שָׁעָה נִגְזְרָה עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁתִּתְחַרֵּב, כְּדֵי שֶׁיִּגְלוּ יִשְׂרָאֵל לְבֵין הָאֻמוֹת"** (במדבר יד, א) פסקה א'. כיון שהיתה בכיה של חסד שלא הכירו בטובת ה' ובטובת ארץ ישראל, זה היה השורש לחורבן בית המקדש. כתוב בחז"ל שהסנהדרין היו הראשונים שנכשלו בבכיה של חסד, **"כָּל הָעֵדָה - סִנְהֶדְרָאוֹת"**¹. איך מבינים כזה דבר שהחשובים שבכלל ישראל, הם הראשונים שנכשלו בדבר הזה.

שאלה ב':

"וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַל לַעֲלוֹת אֶל הָעָם כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ" (במדבר יג, לא) אומר רש"י: **"חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ - בְּכִיכּוֹל כָּלִפִּי מַעֲלָה אָמְרוּ"**. בגמרא כתוב: **"אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בַּר פִּפְא, דְּבַר גְּדוֹל דְּבָרוּ מִרְגְּלִים בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ אֶל תִּקְרִי מִמֶּנּוּ אֶלָּא מִמֶּנּוּ, בְּכִיכּוֹל אֶפִּילוּ בַּעַל הַבַּיִת אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא כְּלָיו מִשֶּׁם"** (סוטה דף לה' ע"א). כביכול הקב"ה לא יכול להוציא את הענקים האלה מארץ כנען. שואל הח"ח, **"דִּלְכָּאוּרָה יִפְלֵא מֵאֵד, מַהִּי הַסִּפָּה שֶׁהִטְעֵתָה אוֹתָם לִירֹד פְּלָאִים כָּל כָּךְ, וְהִטְעוּ אֶת כָּלִל יִשְׂרָאֵל... וְיוֹתֵר מִזֶּה, שֶׁאָמְרוּ (במדבר י"ג ל"א): 'כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ'. וּפְרָשׁוֹ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּה (ערכין ט"ו), שֶׁכְּבִיכּוֹל אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא כְּלָיו מִשֶּׁם, וְאִיךְ אָמְרוּ שְׁטוֹת כִּזֹּ?!"**

שאלה ג':

מיד לאחר שהמרגלים פתחו בגנות ארץ ישראל, בא כלב בערמה והשתיק את העם. **"וַיִּהְיֶה כָּלֵב אֶת הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֶה נַעֲלֶה וְיִרְשְׁנוּ אוֹתָהּ כִּי יָכוֹל נוֹכַח לָהּ"** (במדבר פרק יג פס' ל). **"מִיֵּד עֲמַד עַל הַסִּפָּסֵל וְשָׁתַק אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ מִצְוִחִין עַל מֹשֶׁה, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּהְיֶה כָּלֵב, וְהֵם הָיוּ סְבוּרִין שֶׁהָיָה אוֹמֵר לְשׁוֹן הָרַע, לְפִיכֵךְ שִׁתְּקוּ, פָּתַח וַאֲמַר עֲלֶה נַעֲלֶה וְיִרְשְׁנוּ אוֹתָהּ כִּי יָכוֹל נוֹכַח לָהּ. מִיֵּד חָלְקוּ כְּנָגְדוֹ וַאֲמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלוֹת אֶל הָעָם וְגו'."** (במדבר רבה פרשה טז פסקה יט). כלב עשה מעשה ערמה והתחילו להקשיב לו, ואח"כ כשראו שמדבר בעד משה מיד חלקו כנגדו והשתיקו אותו. ז"א שהפעולה שהוא עשה שהשתיק אותם לרגע כמימרא, לא הניבה שום פרי. הוא ניסה ולא עלתה בידו. אם אנחנו היינו שמה, וכלב היה שואל אותנו לעשות את זה או לא, מאוד מסתבר שהינו אומרים לו אין ענין לעשות את זה. "כשם שמצוה לומר דברים הנשמעים, כך מצוה שלא לומר דברים שלא נשמעים". ולאחר שדיבר והשתיקו אותו מיד, היינו אומרים לו, אתה רואה שצדקנו, לא היית צריך לדבר. אבל בחז"ל כתוב: **"אָמַר לוֹ הַקֹּב"ה לְמֹשֶׁה טֹכָה גְדוֹלָה אֲנִי מִחֲזִיק לּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר וּזְלַתִּי כָּלֵב בֶּן**

יִפְנֶה..." (במדבר רבה פרשה טז פסקה ב). מה היה פה במעשה הזה שהקב"ה החזיק טובה גדולה לכלב?

שאלה ד':

בפרשה הקודמת (בהעלותך) יש פרשת פסח שני. כתוב שם רש"י שפרשה זו היתה אמורה להכתב כבר בתחילת חומש במדבר: **"בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן. פְּרָשָׁה שֶׁבְּרֹאשׁ הַסֵּפֶר לֹא נֶאֱמָרָה עַד אִיר, לְמַדָּת שְׂאִין סֵדֶר מִקְדָּם וּמֵאַחֵר בַּתּוֹרָה, וְלָמָּה לֹא פָתַח בָּזוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא גְּנוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל (פסחים ו: ספרי טד), שֶׁכָּל אַרְבָּעִים שָׁנָה שָׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר לֹא הִקְרִיבוּ אֶלָּא פֶסַח זֶה בְּלִבָּד"**. אומר כאן רש"י שפרשת פסח שני לא נכתבה בתחילת חומש במדבר כיון שהיא גנותם של ישראל, שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, לא הקריבו אלא פסח זה בלבד. והסיבה שהם הקריבו רק פסח זה בלבד, כיוון שעם ישראל לא יכלו לעשות ברית מילה במדבר מהטעם שלא נשבה רוח צפונית (יבמות עב ע"א), וערל לא יכול להקריב קרבן פסח (שמות יב, מח). השאלה היא, עד כמה שזה היה אונס גמור. הם ערלים בעל כרחם, מה הגנות שיש פה על ישראל? וכי אדם שמתו אחיו מחמת מילה ואינו יכול להקריב קרבן פסח, זה גנותו? וחז"ל אומרים פה שזה כזה גנות שבגלל זה התורה שינתה את הפסוקים שלא במקומם. מה הביאור בזה?

ביאור הדברים בס"ד

כתוב בחז"ל עה"פ **"לִישׁוּעֵתֶךָ קוֹיָתִי הַשֵּׁם"** (בראשית מט, יח) **"אָמַר רַבִּי זְחָק הַכֵּל בָּקוּי, יְסוּדִין בָּקוּי, קִדְשֵׁת הַשֵּׁם בָּקוּי, זְכוֹת אַבּוֹת בָּקוּי, תַּאֲוֹתוֹ שֶׁל עוֹלָם הָבָא בָּקוּי... חֲנִינָה בָּקוּי... סְלִיחָה בָּקוּי..."** (בר"ר פרשה צח פסקה יד). מבארים המפרשים, כל ההצלחה של האדם וכל מה שיש לאדם, זה דווקא על ידי שהוא מקווה להשם ליכות לזה. קידוש השם, זה התכלית של כל יהודי, "נקדש את שמך בעולם", אדם צריך לקוות אל השם שהוא יזכה לעשות קידוש השם. בשביל שאדם יזכה שזכות אבות יגן עליו, אדם צריך לקוות אל השם שזכות אבות יגן עליו. לזכות לעולם הבא אדם צריך לקוות להשם שהוא יזכה לעולם הבא. כל מה שאדם זוכה, זה דווקא על ידי שהוא מקווה אל השם.

אחד האופנים הפשוטים ביותר שאדם מקווה לה', זה כשאדם עומד בתפילה. וכך כתוב בחז"ל: **"אִם רָאָה אָדָם שֶׁהִתְפַּלֵּל וְלֹא נַעֲנֶה יַחֲזֹר וַיִּתְפַּלֵּל שֶׁנֶּאֱמַר קוּה אֶל ה' חֲזֵק וַיֵּאמֶץ לִבָּד וְקוּה אֶל ה'."** (ברכות דף לב' ע"ב) הכל בקיווי. כל מה שאדם זוכה זה על ידי שהוא מקווה להשם. אומרת הגמרא: **"עֲתִיד הַקֹּב"ה לַעֲשׂוֹת מַחֹל לְצַדִּיקִים וְהוּא יוֹשֵׁב בִּינֵיהֶם בְּגֵן עֵדֶן וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵרָאָה בְּאַצְבָּעוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כה-ט) וַאֲמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קוּינֵנוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה ה' קוּינֵנוּ לוֹ נִגְלֶה וְנִשְׁמַחָה בִּישׁוּעָתוֹ"** (תענית לא ע"א). ההצלחה של האדם זה עד כמה שהוא מקווה אל השם. לעתיד לבוא כל הצדיקים יראו איך

¹ וכן ביאר הנצי"ב בהעמק דבר וז"ל: "כל העדה. המה ראשי העם שעמדו שם. כדכתיב לעיל ואל כל עדת בני ישראל. וברור שלא עמדו ששים רבוא באותו מקום. אלא עדת בני ישראל. היינו ראשי העדה. והמה נתנו קולם ואח"כ כל אחד אחר שחזר לאחלו דרש במקומו לפני העם שתחתיו: ויבכו כל העם בלילה ההוא. כולם שמעו ובכו גם המה: "עכ"ל.

שהם קיוו וזכו. **הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קֵינֵנו לֹא וְיִוָּשִׁיעֵנו זֶה ה' קֵינֵנו לֹא נִגְלִיה וְנִשְׁמָחָה בִּישׁוּעָתוֹ.** כל מה שאדם זוכה זה על ידי קיווי.
לפי זה, האם רק צדיק שלא עושה עבירות, יכול לקוות אל השם. או שגם אדם שנמצא במצב שהוא עשה עבירות, עדיין יכול לקוות להשם?!

אומר החפץ חיים, שזה היה הטעות החמורה והנוראה של המרגלים. המרגלים ידעו שהקב"ה כל יכול. הם ראו את יציאת מצרים. אבל המרגלים כשהם ראו את ארץ ישראל, כשראו את הגיבורים שהיו שמה, הם הבינו שבדרך הטבע אי אפשר לנצח אותם. בשביל לנצח את הגיבורים בארץ כנען צריך ניסים. טענו המרגלים, כיוון שאנחנו חטאנו, קלקלנו בעגל, קלקלנו בבשר תאוה, לכן אנחנו לא יכולים לקוות לניסים, כיוון שאנחנו חטאנו. אומרים חז"ל שהראשונים שקיבלו את הדברים, זה היו הסנהדרין, מבאר הח"ח: **"וְהַעֲנִין, כִּי בִּאֲמַת כָּל מֶה שֶׁהָאֵדָם חָשׁוּב יוֹתֵר, הוּא מְכִיר אֶת עֲרֻכּוֹ הַדֵּל יוֹתֵר, וְכִמּוֹ שֶׁאֵנוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם, הֲלֹא כָּל הַגִּבּוֹרִים כָּאֵין לִפְנֵיךְ, וְאִנֹּשִׁי הַשֵּׁם כֹּלָּא הֵיוּ וְחֻכְמִים כְּבִלִי מִדַּע וְנִבְנוֹנִים כְּבִלִי הַשֶּׁפֶל וְכו'.** וְעַל כֵּן הוּא שֶׁפֶל בְּעֵינָיו בִּיתֵר, כִּמּוֹ שֶׁמִּצִּינוּ שֶׁאִמְרָ דָּוִד (תהלים כ"ב ז'), **"וְאִנֹּכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרַפְתָּ אֶדָם וּבִזּוֹי עָם",** וְלָכֵן, כֹּאשֶׁר הִצִּיעוּ לִפְנֵיהֶם הַמְּרַגְלִים, שֶׁדוֹרֵם אֵינוּ חָשׁוּב בְּעֵינֵי ה' מִצַּד רַע מַעֲשֵׂיהֶם וְקִשָּׁה עֲרָפָם, וְאִינֶם רְאוּיִים שִׁיעֲשֶׂה לָהֶם נֶס לְהַתְּגַבֵּר עַל עֲנָקִים כָּאלֹ, נִתְקַבֵּל הַדָּבָר מֵאִד בְּעֵינֵיהֶם" (שמי"ח ח"ב פ"י טי). לכן הם היו הראשונים שבכו, כי כמה שאדם יותר בעל מעלה, הוא מכיר יותר את ערכו הדל.

אומרת לנו התורה, שזה בכיה חמורה ביותר, כתוב בפרשת דברים על המעשה הזה, **"וַתִּרְגְּזוּ בְּאַהֲלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׁנְאֵת ה' אֲתָנוּ הוֹצִיאֵנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְתֵת אֲתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידֵנוּ"** (דברים א, כז). אומר הספורנו: **"בשנאת ה' אותנו. על מה שעבדנו עבודת גלולים במצרים: לתת אותנו ביד האמרי. שאף על פי שיש לאל ידו לכבוש את האמורים ולהמיתם יתן אותנו בידם להנקם".** כתוב פה, כשאדם אומר שהקב"ה לא יעשה לו נס בגלל שהוא עשה עבירות, זה נחשב שהוא אומר לקב"ה שהוא שונא אותו. ככה שונא מתנהג. אוהב לא מתנהג ככה. אוהב, גם אם חטאת כלפיו, אם אתה מקווה אליו, הוא לא יעזוב אותך. **"קָרוֹב הַשֵּׁם לְכָל קוֹרְאֵיו, לְכָל אֲשֶׁר יִקְרְאוּהוּ בְּאִמְתּוֹ."** גם אם אדם חטא ופשע.

אומר החפץ חיים, על הטענה שאתם אומרים שהבטחת הקב"ה בנתינת הארץ היא דווקא אם נהיה צדיקים, היא טעות מעיקרה: **"...וְעַל הַטֵּעֲנָה הָרְאוּשׁוֹנָה, שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים, שֶׁהִבְטַחְתָּ הַקֶּבֶ"ה בְּנִתְיַנְתָּ הָאֶרֶץ הִיא דוֹקָא אִם נִהְיָה צְדִיקִים, הִיא טְעוֹת מַעֲקָרָה. הַקֶּבֶ"ה אֵינוֹ מְדַקְדֵּק עַל הָאֵדָם לֹמַר, אוֹשִׁיעַךְ רַק בְּאִפֵּן שֶׁתִּהְיֶה צְדִיק, רַק אוֹמֵר לוֹ, לֹא אוֹשִׁיעַךְ אִם תִּהְיֶה מוֹרֵד, חֵס וְשָׁלוֹם, וְלִזֶּה סִימָנוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלָב וְאֶמְרוּ (שם ט'), "אֵדָה בָּה' אֵל תִּמְרְדוּ". וְכָל זְמַן שֶׁאֵין אֶדָם מוֹרֵד בְּהַקְבָּ"ה לַעֲקֹר מִצְוֹתָיו בְּכֹנָה, יוֹכֵל לְקוֹוֹת לְכָל טוֹב"** (שמי"ח ח"ב - פרק יט). כשאדם לא מורד, לעקור מצוות בכוונה, יוכל לקוות לכל טוב. גם אדם שחטא ופשע, ברגע שאדם מוציא מהפה שלו את המילה "חטאתי", הוא כבר לא מורד. וכשאדם לא מורד, הוא יכול לקוות לכל טוב. וזה היה החטא של המרגלים, הם טענו שאנחנו לא יכולים לקוות כיוון שאנחנו חטאנו.

ומצאנו מפורש ברבנו יונה במשל, שכתב אודות יעקב אבינו: **"וְאֶשֶׁר נֹאמַר "וַיִּירָא יַעֲקֹב" (בראשית לב ז'), יָרָא הָיָה מִן הַחֲטָא וְהָיָה מִתְאַמֵּץ בִּירְאָתָה הַשֵּׁם יִתְגַּבֵּר. וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר יִבְטַח וִיקוּהוּ אֶל הַשֵּׁם כָּל אֲשֶׁר יִפְחַד מִן הָעוֹן תַּחֲזֹק הַתְּקוּהָ אֶת לְבוֹ, עַל כֵּן לֹא יִמַּס לְבָבוֹ"**

עכ"ל. (רבנו יונה - משלי פרק ג פסוק כז).

ציור חי על היסוד הזה שהחפץ חיים אומר לנו. כתוב מפורש בחז"ל על מנשה: **"שֶׁעֲשָׂה צֶלֶם שֶׁל אֲרַבַּע פָּנִים וְהִכְנִיסוֹ לְהִיכָל... וְלָמָּה עָשָׂה צֶלֶם שֶׁל אֲרַבַּע פָּנִים, כְּנֶגֶד אֲרַבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, אֲמַר כָּל מִי שֶׁיָּבוֹא מֵאֲרַבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם יִהְיֶה מִשְׁתַּחֲוֶה לְצֶלֶם זֶה, וְמָה עָשָׂה לוֹ הַקֶּבֶ"ה מִסֵּרָו בְּיַד שׂוֹנְאָיו, מִנִּין, שֶׁנֹּאמַר (דברי הימים ב לג, יא): וַיָּבֵא ה' עֲלֵיהֶם אֶת שָׂרֵי הַצָּבָא אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ אֲשׁוּר, וַיֹּאסְרֵהוּ בְּנַחֲשֵׁתִים, וַעֲשׂוּ לוֹ מוֹלָן שֶׁל נַחֲשֵׁת וְהִכְנִיסוּ אוֹתוֹ לְתוֹכוֹ וְהָיוּ מְדַלִּיקִין תַּחְתּוֹ וְהוּא הָיָה נִשְׂרָף מִבָּפָנִים, אוֹתָהּ שָׂעָה קָרָא מְנַשֶּׁה לְכָל אֱלֹהִים שֶׁבַּעוֹלָם שֶׁהָיָה מְזַבֵּחַ לָהֶם וְלֹא עָנוּ אוֹתוֹ אֶחָד מֵהֶם, שֶׁנֹּאמַר (ישעיה מז, ז): אֵף יַעֲקֹב אֲלֵיוֹ וְלֹא יַעֲנֶה מִצִּרְתּוֹ לֹא יוֹשִׁיעֵנו, כִּיֹּן שֶׁרָאָה מְנַשֶּׁה צִרְתּוֹ צָרָה, שֶׁלֹּא עָנָה אוֹתוֹ אֶחָד מֵהֶם, הִתְחִיל קוֹרָא לְהַקְבָּ"ה, אֲמַר לִפְנֵי רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֲרִי קָרָאתִי לְכָל אֱלֹהִים שֶׁבַּעוֹלָם וְיָדַעְתִּי שֶׁאֵין בָּהֶם מִמֶּשׁ, רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֶת הוּא אֱלֹהִים עַל כָּל אֱלֹהִים, וְאִם אֵי אֶתָּה עוֹנָה אוֹתִי אֲנִי אוֹמֵר שֶׁמָּא חֵס וְשָׁלוֹם כָּל הַפָּנִים שׁוֹת, אֲמַר לוֹ הַקֶּבֶ"ה הָא רִשָּׁע בְּדִין הוּא שֶׁלֹּא אֶעֱנֶה אוֹתָךְ שֶׁהִכְעַסְתָּ אוֹתִי, אֲלֹא שֶׁלֹּא לְנַעַל דָּלֵת לִפְנֵי הַשָּׂבִים שֶׁלֹּא יְהִי אוֹמְרִים הֲרִי מְנַשֶּׁה בְּקֶשׁ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלֹא נִתְקַבֵּל, לִפְנֵיךְ הֲרִינִי עוֹנָה אוֹתָךְ, מִנִּין, שֶׁנֹּאמַר (דברי הימים ב לג, יא): וַיִּתְפַּלֵּל אֲלֵיוֹ וַיַּעֲתֵר לוֹ, וַיַּחֲתֵר לוֹ, מִלְּמַד שֶׁהָיוּ מְלַאכְכֵי הַשָּׂרִת מְסַתְּמִין אֶת חֲלוֹנוֹת שֶׁל רְקִיעַ שֶׁלֹּא תַעֲלֶה תַפְלָתוֹ לְשָׁמַיִם, מָה עָשָׂה הַקֶּבֶ"ה, חֲתֵר אֶת הָרְקִיעַ מִתַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד וְקִבֵּל אֶת תַּפְלָתוֹ, (דברי הימים ב לג, יא): וַיִּשְׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַיִם לְמַלְכוּתוֹ" (דב"ר ואתחנן פרשה ב' פסוק כ').**

מעשה נורא. מנשה היה בשפל המדרגה, ובשפל המדרגה הוא עוד לא עזב את העבודה זרה שלו. כבר מבשלים אותו בסיר, הוא עדיין ממשיך לקרוא לכל עבודה זרה שבעולם. ואז הוא פונה לקב"ה ואומר לו, אני מקווה אליך שתוציא אותי מפה, ואם לא, כולם אותו הדבר. והקב"ה קיבל את התפילה שלו. מה הפשט?
אמר רבי חיים קמיל זצ"ל, מנשה אמר פה דבר נכון. מנשה אומר, אם חס ושלום יש איזה גבול כמה אדם יכול לקלקל, וכשהוא עובר את הגבול הזה הוא כבר לא יכול לקוות אל הקב"ה שיעזור לו, פירושו של דבר שכביכול גם הוא יש לו גבול. יש גבול כמה אפשר להרגיז אותו, יש גבול כמה שאפשר לחטוא כנגדו. אומר מנשה אני מקווה אליך ריבונו של עולם, למרות כל מה שעשיתי והכעסתי וקלקלתי עד עכשיו, אני מקווה אליך. כיוון שהוא קיווה אל השם, הקב"ה שמע את התפילה שלו, והוא הוציא אותו משם בדרך נס.

רואים פה להדיא מה זה הכוח של קיווי, כמה אדם יכול לקוות. ממש איך שחפץ חיים כותב שגם אם אדם חטא ופשע **"וְכָל זְמַן שֶׁאֵין אֶדָם מוֹרֵד בְּהַקְבָּ"ה לַעֲקֹר מִצְוֹתָיו בְּכֹנָה, יוֹכֵל לְקוֹוֹת לְכָל טוֹב"** (שמי"ח ח"ב - פרק יט). ודבר זה מדויק גם בלשון המדרש שהקב"ה אומר על מנשה: **"הֲרִי מְנַשֶּׁה בְּקֶשׁ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה"** וכבר הוא לא מורד ויכול לקוות לכל טוב.

כתב הרמח"ל **"הַמִּקְוָה אֶפְלוּ נִכְנַס בְּגֵהִינָם יוֹצֵא מִמֶּנּוּ, שֶׁנֹּאמַר "וְקוֹי ה' יַחֲלִיפּוּ כַח יַעֲלֶה אֲבִיר", יְקוֹ"ק מֵאִיר עָלָיו. וְכִמָּה מְלַאכְכֵי עֲלִיּוֹנִים מַעֲלִים אוֹתוֹ הַמִּקְוָה זֶה "אֲבִיר בְּנִשְׂרִים", וּמִסְתַּלְקִים עִמּוֹ לְמַעְלָה, וְתַקְוָתוֹ הִיא טְהוֹרָתוֹ. "מִקְוָה יִשְׂרָאֵל" מִמֶּשׁ, כִּי הוּא בְּמַדְרָגָה עֲלִיּוֹנָה שֶׁאֵין עוֹשֶׂה בּוֹ פֶגֶם - "אִם חֲטָאתָ מֶה תַּפְעֵל". וְהוּא סוֹד הַתְּשׁוּבָה שֶׁהוּא מִמֶּשׁ שֶׁב אֶל מִקְוֹר, וְהִס"א לֹא יִכְלָה לוֹ, וְנֹאמַר, "שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה'". כֵּן הַמִּקְוָה הוּא מִמֶּשׁ בּוֹקֵעַ בְּקוֹ תַּקְוָתוֹ, וְעוֹשֶׂה נִקְבָּ וְסִדָּק לַעֲלוֹת תַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, זֶה, "לִישׁוּעָתָךְ קוֹיִתִּי ה'". וְזֶה, "יַחַל יִשְׂרָאֵל אֶל ה' כִּי עִם ה' הַחֲסֵד", בְּמִקְוֶם שֶׁמִּתְגַּלֶּה יְקוֹ"ק מִתְגַּלֶּה חֲסֵד, וְאֵין פֶּגֶם מַעֲכָב. וְכִמּוֹ שֶׁקוֹה בְּחִיּוֹ לֵה', כֵּן לְאַחֵר מוֹתוֹ כְּשֶׁמִּתְגַּבֵּרִים כְּנֶגְדּוֹ הַדִּינִים, הוּא מִתְחַזֵּק**

בְּתִקְוָתוֹ עַד ה' וְנִקְשֶׁר בּוֹ, וּמִסִּתְּלַק בְּרָגַע. וְזֶה, "לִישׁוּעָתְךָ קוֹיָתִי",
אִינוֹ אוֹמֵר לִישׁוּעָתְךָ אֶקְוֶה, אֶלָּא "קוֹיָתִי" - בְּחַיִּי, בְּן אַחֵר הַמּוֹת לֹא
יִבְשׁוּ הַקּוֹיִם" (דרוש בענין הקיווי לרמ"ל). הנה מנשה היה בגהינם בתוך
הסיר הבוער באש, ובכח הקיווי יצא משם!!

אחד, היה רוח של מרגלים, וכלב הגיע עם רוח אחרת. לפי זה צריכים להבין, בן תורה זה יהודי שחי עם רוח אחרת. כל העולם הולך בכיוון אחד, ובן תורה חי עם רוח אחרת. עולם של מושגים אחרים, יש לו שאיפות אחרות, אכזבות אחרות, שמחות אחרות, הכל אחרת. זה בן תורה, הוא חי ברוח אחרת.

אומרים חז"ל **"מאויבי תחכמני"**. אנחנו רואים איך שאנשים רודפים לומדי תורה. למה הם כל כך רודפים לומדי תורה? יש איגרת של החזון איש על גזירת שריפת התלמוד (קרה כמה פעמים בעם ישראל ששרפו ספרי קודש, אומרים שיש מדרשים שאין לנו בגלל שריפת התלמוד). אומר החזון איש, ראית מימדך מישוהו שכועס על ספר ומרביץ לו, או שורף אותו? א"כ מה הפשט לכעוס על התורה ולשרוף אותה? אומר החזון איש זה ראייה שהתורה היא תורת חיים. זה משהו חי, מציאות חיה. תורתנו הקדושה, חיי עולם נטע בתוכנו. תורה זה דבר חי. על דבר חי כועסים, דבר חי מנסים לשרוף אותו, לדכא אותו.

אומרים חז"ל שמשחי יבוא בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב. אומר החפץ חיים, זה לא הכוונה שכל הדור יהיה זכאי או שכל הדור יהיה חייב, אלא לפני שמשחי יבוא יתברר ויתאמת מי זכאי ומי חייב, עד כדי כך שמי שזכאי, הוא יהיה כולו זכאי. ומי שחייב, הוא יהיה כולו חייב.

אנחנו רואים היום אנשים שנעשים כולו חייב, כפשוטו ממש. וכשיש אנשים שנעשים כולו חייב, אנחנו צריכים ללמוד מהם, שזה שעת הכושר להיות כולו זכאי.

אומר החפץ חיים: **"וּבְאַמֶּת הַחֹב מוֹטֵל עַל כָּל תּוֹפְשֵׁי הַתּוֹרָה לְדַעַת אֶת עֶרְכּוֹ, כִּי הֵם מַעֲמִידֵי הַדָּת, וְכִמּוֹ בְּלוּיִם מְצִינּוֹ שֶׁנִּקְרְאוּ בַּתּוֹרָה בְּשֵׁם שׁוֹמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקִּדְּשׁ, שֶׁעֲלֵיהֶם הָיָה מוֹטֵל לְשִׁמּוֹר אֶת כְּבוֹד מִשְׁכַּן ה' אֲשֶׁר שָׁם הָיָה עוֹמֵד אֲרוֹן הַבְּרִית שֶׁלֹּא יִטְמָאוּהוּ זָרִים וְלֹא יִתְבַּזֶּה חֵס וְשָׁלוֹם. כֵּן בְּדוֹרֵנוּ, דָּת ה' עוֹמֶדֶת עַל הַתְּלַמִּידֵי חֻכְמִים שֶׁבְּדוֹר וְהֵם הַנִּקְרָאִים שׁוֹמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקִּדְּשׁ שֶׁעֲלֵיהֶם מוֹטֵל לְשִׁמּוֹר אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה', הִיא תוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁלֹּא יִפְרֹצוּ זָרִים. וְאֵם מִמֶּלֶא אֶת עֲבֹדָתוֹ, בְּאַמּוֹנָה, שֶׁעַל יָדוֹ מִתְרַבֵּה כְּבוֹד תּוֹרַת ה' בְּעוֹלָם, הוּא בְּדוֹאֵי חֲשׁוֹב אֶצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ מְלָכִים נוֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית ה', וְיוֹתֵר מֵהֶם, שֶׁהֵם נִשְׁאוּ אֲרוֹן הַבְּרִית עַל שִׁכְמָם בַּעַת שֶׁהָיָה נִגְלָה כְּבוֹד ה' לְעֵינֵי הָעָם וְהִכִּירוּ כוֹלָם אֶת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ וְהָיוּ הַלְוִיִּם מִתְּכַבְּדִים עַל יָדָהּ, אֶבֶל אֵלֶּה נוֹשְׂאִים אוֹתָהּ בְּשִׂאֲרֵית כֶּחֶם וּמְחַבְּבִים אוֹתָהּ וּמוֹסְרִים נַפְשָׁם עָלֶיהָ לְקִיָּמָה בַּעַת הַגְּלוּת בְּשִׂאֵין הָעָם מִפְּרִיִּם עֶרְכָּהּ וְכִבּוּדָּהּ, וְלִפְעָמִים סוֹבְלִים עוֹד עֲלֵבּוֹן עֲבֹרָה, וְעַל כֵּן בְּדוֹאֵי יְהִיָּה שְׂכָרוֹ כְּפֹל מִן הַשָּׂמִים"** (שם עולם חלק ב - פרק ב). אומר לנו החפץ חיים, בן תורה צריך להכיר את הערך שלו. כל בן תורה, הוא מראה שיש צד שכנגד. ולכן שונאי התורה כל כך מזדעזעים מכל בן תורה. הוא חפצא של צד שכנגד. הוא עושה מחאה כנגדם. הוא חי עם רוח אחרת, יש לו שאיפות. **אחת שאלתי מאת השם אותה אבקש שבתִי בבית השם כל ימי חיי.** יש לו שאיפה לגמור נשים נזיקין, ללמוד את כל התורה כולה, יש לו שאיפות להיות גדול בתורה. הוא חי ברוח אחרת. לא גרסין ליה. המציאות הזאת, שיש בני תורה שחיים ברוח אחרת, זה המציאות שמרבה את כבוד השם בעולם.

אומר החפץ חיים, מי שמרבה כבוד שמים בעולם, בזמן שלא מכבדים את זה, בזמן שלא מעריכים את זה, שכרו כפול מן השמים.

אומרים חז"ל **"גִּנּוּתוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל אֲרָבָעִים שָׁנָה שָׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר לֹא הִקְרִיבוּ אֶלָּא פֶסַח זֶה בְּלִבָּד"**, ולכן התורה משנה את הפסוקים שלא במקומם. ושאלנו מה הגנות הרי הם לא יכולים למול, הם אנוסים? ביאור הדבר, התורה מספרת על אנשים שהיו טמאים לנפש ובאו למשה רבינו ואמרו **"למה נגרע"**, אנחנו רוצים להקריב את קרבן פסח. ויש להבין מהי הטענה הזאת **"למה נגרע"**, זה כמו אדם שהיה מחוסר הכרה בסוכות והוא מתעורר בשמחת תורה, והוא אומר **"למה נגרע"**, אני רוצה לשבת בסוכה, אני רוצה לקיים מצוות ארבע מינים. נגיד לו, רבי יהודי אנחנו משתתפים בצערך, אבל גמרנו, התאריך כבר עבר. אי אפשר להחזיר את הלוח שנה אחורה. אנשים באים למשה רבינו ואומרים **"למה נגרע"**, אנחנו רוצים להקריב פסח. טמאים לא יכולים להקריב קרבן פסח. אמר רבי דניאל מקלם, האנשים האלה קיוו אל השם לקיים מצוות פסח, הם לא ידעו איך, אבל הם קיוו אל השם. וכיוון שהם קיוו בכל עוז, הקב"ה חידש להם פסח שני. אמר רבי דניאל, אם היו אנשים שהיו מקווים לסוכות שני, גם היה סוכות שני. אין גבול למה שאפשר לזכות על ידי שמקווים.

לפי זה, אומרים בשם חידושי הרי"ם, **"גנות לישראל שהם לא קיימו פסח במדבר"**, האי הם היו אנוסים? התשובה היא, אם הם היו מקווים, הם היו זוכים לקיים את הפסח, או שהיה להם רוח צפונית במדבר או כל דבר אחר, אבל את הפסח הם היו זוכים לקיים. והראיה שהנה כמה טמאים לנפש קיוו והיה להם פסח, גם אתם אם הייתם מקווים היה לכם ברית מילה במדבר עם רוח צפונית ובלי רוח צפונית². הקב"ה כל יכול. והחלק של האדם, לקוות אל השם. אין גבול מה שאדם יכול לזכות על ידי שהוא מקווה.

אומרים חז"ל, **"אמר לו הקב"ה למשה טובה גדולה אני מחזיק לו, שְׁנֵאֲמַר זִוְלָתִי כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה..."** (במדבר רבה פרשה טז פסקה ב). ושאלנו מה היה פה במעשה הזה של כלב שהקב"ה החזיק לו טובה? אלא היה פה מעשה נורא. כל כלל ישראל לא הכירו בטובת השם. הקב"ה המלך הטוב והמטיב לכל, הוא הטיב ומטיב. הקב"ה הוציא אותנו ממצרים, הקב"ה אומר לנו טובה הארץ, וכולם אומרים שהארץ לא טובה. במצב הזה היה קטרוג נורא על כלל ישראל. וכלב נעמד והראה שיש צד שכנגד. אפילו שהורידו אותו מיד, הוא הראה שיש צד שכנגד. בזה הוא הסיר קטרוג מעל ישראל. לכן אומר הקב"ה טובה גדולה אני מחזיק לכלב.

לפי זה אמר המשגיח זצ"ל, כשאדם פותח ספר מוסר, אפילו אם על ידי הלימוד בו הוא לא נהפך להיות צדיק, בזה שאדם פותח ספר מוסר הוא מראה שיש צד שכנגד. אפילו אם במשך היום הוא נופל, והוא תחת הרשות של היצר, כשאדם פותח ספר מוסר הוא מראה שיש צד שכנגד, והקב"ה אומר לו טובה גדולה אני מחזיק.

איך כלב עשה את זה? כתוב בפסוק, **"וַעֲבָדִי כָלֵב עֲקֵב הִתְהַרְוֶה אַחֲרָת עִמּוֹ"** (במדבר יד, כד). לכלב היתה רוח אחרת. כולם הלכו בכיוון

² יעויין בתוס' יבמות (עב' ע"א) ד"ה משום: "לא נשבה להם רוח צפונית. פי' בפני עצמה אבל אין לפרש דלא נשבה כלל דהא אמר בסוף כל הגט (גיטין דף לא: ושם) ד' רוחות מנשבות בכל יום ויום רוח צפונית מנשבת עם כולן שאלמלא כן אין העולם מתקיים". ובשו"ת חתם סופר או"ח סי' רח"ה התקשה כיצד הכניסו שבת לוי עצמם בסבבה ומלו למרות שלא היתה רוח צפונית וכתב ליישב על פי הגמרא יבמות עב א שאומרת כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא נשבה להם רוח צפונית ודקדק מהלשון "להם" שרק לישראל לא נשבה רוח צפונית אבל לשבת לוי נשבה.

שִׁיקוּ שִׁיגָאֵלִם הַקֶּבֶ"ה, בְּשִׁכְרָה קוֹה קוֹיֵתִי הַשֵּׁם. דְּכָתִיב טוֹב הַשֵּׁם לְקוֹיֵוֹ. וְאָמַר "שׁוּבוּ לְבַצְרוֹן אֲסִירֵי הַתִּקְוָה" (זכריה ט, יב). שְׁמָא תֹאמַר, עֲבַר קֶצֶר, כָּלָה קִיץ, וְאֶנְחֵנוּ לֹא נוֹשְׁעֵנוּ? "קוֹה אֵל ה' חֲזַק וַיֹּאמֶץ לְבָדָּה וְקוֹה אֵל ה'" (תהלים כז, יד) קוֹה אֵל ה' וְקוֹה אֵל ה', תִּקְוָה אַחֵר תִּקְוָה. חֲזַק וַיֹּאמֶץ לְבָדָּה. אִם קוֹיֵוֹתֶם וְלֹא נוֹשְׁעֵתֶם, קוֹי וְשׁוּבוּ וְקוֹי. וְאִם תֹּאמַר עַד מָתִי נִקְוָה, כִּבְרָתִיב "יַחַל יִשְׂרָאֵל אֵל ה' מַעַתָּה וְעַד עוֹלָם" (תהלים קלא, א). וְאָמַר "חֲזַקוּ וַיֹּאמֶץ לְבַבְכֶּם כָּל הַמִּיחָלִים לַה'" (תהלים לא, כה). אִם עוֹשִׂים כֵּן, הֲרִי אֲתֶם נוֹשְׁעִים, שְׁנֹאֲמַר "אֲשֶׁר לֹא יִבְשׁוּ קוֹי" (ישעיהו מט, כג). וְכָתִיב "וְקוֹי יִהְיֶה יַחְלִיפוּ כֹחַ" (ישעיהו מ, לא). וְכָתִיב "וְקוֹי ה' הִמָּה יִירָשׁוּ אֶרֶץ" (תהלים לו, ט). לְכָדָּה נֹאמַר "קוֹה קוֹיֵתִי ה' וַיֵּט אֵלַי וַיִּשְׁמַע שְׁוֹעֵתִי" (תהלים מ, ב). דָּוִד שָׁקוֹה לִי עֲנִיתִיו" (מדרש תהילים מזמור מ). דָּוִד הַמֶּלֶךְ זֶה דּוֹגְמָה לְמִי שֶׁהִיא מִקְוֶה לַהֲשֵׁם. דָּוִד הַמֶּלֶךְ כָּתוּב שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ חַיִּים בַּעֲצָמוֹ, הוּא הָיָה צָרִיךְ לַהֲיֹת נֶפֶל. דָּוִד הַמֶּלֶךְ הַחֲזִיקוֹ אוֹתוֹ כַּמְּזוֹר בַּמִּשְׁךְ שְׁנַיִם רַבּוֹת. וְדָוִד קִיוּוָה אֶל הַשֵּׁם, קִיוּוָה אֶל הַשֵּׁם, קִיוּוָה אֶל הַשֵּׁם. "קוֹה קוֹיֵתִי ה' וַיֵּט אֵלַי וַיִּשְׁמַע שְׁוֹעֵתִי" (תהילים פֶּרֶק מ'). הַכֹּל בִּקְוִיּוֹ. אֹמַר הַחֶפֶץ חַיִּים, הִיצָה"ר מִנְסָה לַפְתּוֹת אֶת הַבֶּן אָדָם, שֶׁהוּא לֹא יִכּוֹל לְקוֹוֹת. וְזֶה עֲצַת הַיֶּצֶר. מֵה שָׂאֲדָם מַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ יוֹתֵר שֶׁאֲפֶשֶׁר לְקוֹוֹת לְכָל טוֹב, זֶה סִיבָה שִׁיזְכָּה. אֲנַחְנוּ מִקְוִים אֶל הַשֵּׁם, לֹא רַק שֶׁנֶּאֱמַר מֵהַצָּרָה, אֲלֵא שֶׁנִּזְכָּה לִרְאוֹת אֶת הַיְשׁוּעָה עִם רִיבּוֹי כְּבוֹד הַתּוֹרָה, שִׁיתְּבַרֵּר וְיִתְאֲמַת שְׁכָל בֶּן תּוֹרָה הוּא נֹר הַבְּרִיאָה. כָּל בֶּן תּוֹרָה, הוּא מַעַל כּוֹלֵם. כּוֹלְהוּ קָמִיָּה כֹּלָא חֲשִׁיבִין. וְמָה שָׂאֲדָם מִקְוֶה יוֹתֵר, זֶה סִיבָה שֶׁהוּא יִזְכָּה לִרְאוֹת אֶת יְשׁוּעַת הַשֵּׁם. וְזֶה מֵה שִׁיחִיָּה. כָּל אֶחָד יֹאמַר בְּאֶצְבַּע, זֶה אֱלֹקִינוּ קִיוִּינוּ לוֹ, זֶה הַשֵּׁם קִיוִּינוּ לוֹ. וְיֹושִׁיעֵנוּ בְּמַהֲרָה בִּימֵינוּ, אֲמֵן וְאֲמֵן.

בְּזִמְנִים שֶׁאֲנִשִּׁים נַעֲשִׂים כּוֹלּוֹ חַיִּיב, לֵנוּ יֵשׁ אֶת הָאֲפִשְׁרוֹת לַהֲיֹת כּוֹלּוֹ זָכָאִי. וְאֶחָד הָאוֹפְנִים שְׁעוֹשִׂים אֶת זֶה, זֶה עַל יְדֵי תַפִּילָה. רַשִׁי עַה"פ "וְעַבְדִּי כָלָב עָקֵב הִיָּתָה רוּחַ אַחֲרֵת עָמּוֹ וַיִּמְלֵא אַחֲרָיו" (במדבר יד' כד'). אֹמַר: "וַיִּמְלֵא אַחֲרָיו. וַיִּמְלֵא אֶת לְבוֹ אַחֲרָיו", מִבְּאֵר אוֹה"ח הַקַּדּוּשׁ, שֶׁמִּילָא אֶת לִיבּוֹ עַל יְדֵי תַפִּילָה. כִּשְׂאֲדָם עוֹמֵד בַּתַּפִּילָה, עַל יְדֵי זֶה הוּא זֹכֶה לִרְוַח אַחֲרֵת. הוּא חֵי בְרוּחַ אַחֲרֵת. אָדָם שִׁישׁ לוֹ לֹא עָלִינוּ צְרוֹת בַּחַיִּים, שֶׁהַקֶּבֶ"ה לֹא יִנְסֶה אֶף אֶחָד, כִּשְׂאֲדָם פּוֹתַח אֶת הַסִּידוּר, אִם מִסְתַּכְלִים, בְּאִיזָה נוֹשֵׂא בַּתַּפִּילָה חֲז"ל לִימְדוּ אוֹתָנוּ לַהֲשַׁתֵּמֵשׁ בַּחֲכִי הַרְבֵּה לְשׁוֹנוֹת שֶׁל תַּחֲנוּנִים וְרַחֲמִים, זֶה עַל הַצִּלְחָה בַּתּוֹרָה. בִּאֲהַבָה רַבָּה. אֲהַבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ הַשֵּׁם אֱלֹקֵינוּ, חֲמִלָה גְדוֹלָה וְיִתְרָה חֲמִלָת עָלֵינוּ, בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבִּטְחוּ בְךָ וְתִלְמָדִם חוֹקֵי חַיִּים, כֵּן תַּחֲנוּנוּ וְתִלְמָדֵנוּ. מִבְּקָשִׁים פֶּה רַחֲמִים עַל הַצִּלְחָה בַּתּוֹרָה. זֶה רוּחַ אַחֲרֵת. אִיזוֹ הִיא עֲבוֹדָה שֶׁבֵּלֵב זֶה תַפִּילָה. כִּשְׂאֲדָם מִשְׁקִיעַ בַּתַּפִּילָה, בַּתַּפִּילָה הוּא מִקְבֵּל רוּחַ אַחֲרֵת. וְאָדָם שֶׁחֵי עִם רוּחַ אַחֲרֵת, בְּרוּר לוֹ כִּשְׁמֵשׁ, "כָּל כְּלִי יוֹצֵר עָלָיו לֹא יִצָּלַח וְכָל לָשׁוֹן תִּקְוָה אֲתָדָּה לְמִשְׁפָּט תִּשְׁיַעֲיָה זֹאת נִחְלַת עַבְדִּי ה' וְצִדְקָתָם מֵאֲתִי נֶאֱמַר ה'." (ישעיהו נד, יז). בְּנֵי תּוֹרָה נִמְצָאִים בְּצַד הַנֶּכּוֹן, הַצַּד שֶׁבוֹדָאִי יִנְצַח. בַּמִּשְׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת רַדְפוּ יְהוּדִים שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְוּוֹת, וְכָל הָאוֹיְבִים שֶׁלָּנוּ הֵמָּה כִּרְעוּ וְנִפְּלוּ, וְאֲנַחְנוּ קָמְנוּ וְנִתְעוֹדֵד. כִּשְׁנִמְצָאִים בְּזִמְנִים שְׂרוּאִים שְׁכּוֹלּוֹ חַיִּיב, אִם אֲנַחְנוּ נִקְוֶה לַהֲשֵׁם לַהֲיֹת כּוֹלּוֹ זָכָאִי, אֵין לִשְׁעַר מֵה שֶׁאֲנַחְנוּ יִכּוֹלִים לִזְכּוֹת. אֹמְרִים חֲז"ל עַה"פ: "לְמַנְצָח לְדָוִד מְזֻמּוֹר. קוֹה קוֹיֵתִי ה' וַיֵּט אֵלַי וַיִּשְׁמַע שְׁוֹעֵתִי" (תהילים פֶּרֶק מ'). "זֶהוּ שְׁאֲמַר הַכְּתוּב, "וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹקֵינוּ זֶה קוֹיֵנוּ לוֹ וַיִּוֹשְׁעֵנוּ" (ישעיהו כה, ט). אֵין בִּיד יִשְׂרָאֵל אֶלָּא

שיחת מורינו המשגיח הגרא"א קלרמן שליט"א חרדים לדבר ה' - טרודים בעיסוק גמור לקיים רצון ה'

את כל כולו של ה'חרד', והוא אינו מתעסק בשום דבר ולא חושב על כלום מלבד דאגה לשימור האפשרות לקיום המצוה על הצד הטוב ביותר. בפירוש בעל הטורים (דברים ל, ו) כתב בזה"ל "...וכן 'לולא' האמנתי לראות בטוב ה' (תהלים כז, יג), 'לולא' - אותיות 'אלול', שמאלול ואילך חרדתי נגד ה'", עכ"ל. והוא כמשנ"ת, דבעבודת ה' עלינו להיות במצב של "חרד לדבר ה'", שכל כולנו נהיה שקועים, טרודים ועסוקים בדאגה גדולה לקיום דבר ה'! והבעל הטורים אמנם כותב זאת על העבודה בחודש אלול, אך בודאי כך גם צריך להיות כל השנה כולה.

החרדה באה ע"י ענוה - על ידי שמכיר האדם בגדלות הבורא ומחויבות הברואים לקיום רצונו חרד הוא על דבר ה'!

ואולם כיצד באמת צריכה להיות ה'חרדה הגדולה' בעבודת ה'? נוכל ללמוד זאת מהכתוב בספר ישעיהו (סו, ב) "ואל זה אביט - אל עני ונכה רוח וחרד על דבריו", הרי שה'חרד על דבריו' בא על ידי שהאדם מעמיד את עצמו כ'עני ונכה רוח', והיינו, רק אדם "עניו" יכול להיות "חרד לדבר ה'", וההסבר בזה פשוט מאוד, שכאשר אדם מרגיש שהוא כבר מושלם או קרוב לשלמות והוא עושה מספיק עבור בוראו, אזי אינו רואה צורך להתאמץ או לטרוח אחר קיום התורה והמצוות, אך אדם שידע בעצמו שהוא אינו עושה כלום וגם מה שעושה זה הכל מהקב"ה, הוא גם יודע כמה באמת נדרש ממנו עבור עבודת הבורא וכמה בפועל הוא עושה, רק אז הוא מתאמץ ומתעסק בעיסוק גמור בחיפוש מלא דאגה וטרדה לקיום המצוות.

רבינו בחיי בספרו 'כד הקמח' (ערך 'הכנעה') כתב וז"ל "כמה גדול כח ההכנעה לפני הש"י, שכל זמן שאדם מכניע את יצרו ומביאו תחת שעבוד עבודת הש"י, אפילו היה רשע גמור כאחאב, מובטח לו שתגיע לו ממנה תועלת גדולה", עכ"ל. המבואר בדבריו, שלעבודת ה' באופן המיטיב זקוקים אנו להכנעה, שרק כך נוכל להיות חרדים לדבר ה' ורצים לקיים דבריו.

דברים מעין זה מצינו בסידור אשי ישראל (עמ' 357) עה"פ "מקימי מעפר דל, מאשפות ירים אבינו, להושיבי עם נדיבים, עם נדיבי עמו" שמביא לפירוש הגר"א על זה (מפירושו על ש"ש ו, יב) שיש 'דל' ויש 'אבינו', 'ראבינו' הוא מי שבוכה ותאב לעבוד את הקב"ה, ומי שנמצא בדרגה כזו מובטח לו שיזכה ל"להושיבי עם נדיבים" - הם האבות הקדושים, "עם נדיבי עמו" - הם הנביאים, ע"ש.

הדברים מתאימים עם מה שהזכרנו שיש על האדם להיות עני וחרד, עני - עני ושל רוח, וחרד - טרוד ועסוק כל כולו אחר קיום רצון הבורא. 'עני וחרד' הוא במילים אחרות 'עני ואביון', עני - עניו, ואביון - תאב ומשתוקק בכל מאודו לקיום התורה והמצוות.

החרדה המדוברת, הינה חרדה שמקורב אל הבורא ולא חלילה שמרחק את האדם ממנו

אך כאן יש להדגיש דבר חשוב מאוד, שהחרדה המדוברת כאן אינה חרדה משתקת חלילה, שהיא רק מזיקה ומרחקת את האדם מהבורא ומקיום מצוותיו, אלא הכוונה לחרדה המביאה את האדם לקרבת אלוקים, שעל ידי ההתבוננות בגדולת הבורא ובמטרה של היקום כולו לקיום רצונו והאדרת כבודו, על ידי כך האדם נכנס לגמרי אל תוך עבודת ה' בשקיעות גמורה, וכל כולו במשך היום כולו מסתובב סביב הדאגה לקיום מצוות, לראות כיצד יתאפשר לקיים את רצון הבורא בשלימות ועל הצד הטוב יותר! וזאת מחרדה וחשש שמא יחמיץ חלילה את הזכות לקיום המצוה. אדם החרד אל דבר ה' יכול לנצל כל שעה וכל דקה מזמנו ללימוד, לעבודת ה', ורק כך היא הדרך.

וכלשון הרמב"ם (פ"ב מיסוד"ה"ב) "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו. בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואי הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול. כמו שאמר דוד (תהלים מב ג) "צמאה נפשי לאלהים לאל חי". וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות", עכ"ל. וצריך שאחרי הנרתע לאחוריו יחזור שוב המתאוה תאוה גדולה לידע את השם הגדול, [וכדברי חז"ל שכל עבודת ה' הינה בשיתוף של יראה ואהבה יחדיו, והיינו שהיראה מחייבת בעבודת ה', וברור שהכוונה ליראה המסייעת לעבודת ה' ולא להיפוך חלילה].

ומפורש כן בדברי רש"י בישעיה שם פסוק ה' וז"ל "'החרדים אל דברו' - הצדיקים הממהרים בחרדה להתקרב אל דבריו".

בתהילים פ' קי"ט (פצ"ח) כתוב "מאוויב תחכמני מצותיך"; אחד הפירושים בפסוק זה הוא שכאשר רואים כיצד מתנהלים אויבינו, אפשר ללמוד מהם כיצד עלינו לעבוד את ה', ולהבין מה ה' דורש מאיתנו.

כע"ז מובא בשם מרן החפץ חיים שבעבר היו לנו נביאים שאמרו לנו מה עלינו לעשות, וכיום שאין לנו נביאים, ד' מדבר איתנו על ידי אומות העולם.

מהו התואר "חרדי"?

רציתי לדבר על נושא מאוד יסודי בהבנה מה חובת האדם בעולמו, שיש את החובה הכללית המבוארת היטב בדברי המסילת ישרים, אך ישנם דברים מרכזיים שהם יסודיים מאוד בעבודת ה'.

הנה, כיום התואר המגדיר יהודי שומר תורה ומצוות הוא "חרדי", ולהלן נברר את המכוון בכינוי זה.

ובאמת את המושג "חרד" מצינו בכמה מקומות בתנ"ך; מצינו זאת בספרי על פרשת 'בהעלותך', שבפסוקים שם מבואר שהיו אנשים טמאים שלא יכלו לעשות את הפסח בזמנו, ובאו אותם אנשים אל משה ואהרן בטענה - "למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל", והשיבם משה שישאל את ה' לגבי דינם, והשיבו ה' דגם להם יש תקנה בפסח שני. ובספרי שם (במדבר פ"סקא סח) איתא בזה"ל "'וראמרו האנשים ההמה אלי', מגיד שהיו בני אדם כשרים וצדיקים וחרדים על המצות", ע"כ, ומדויק בלשון הספרי ש'חרדים על המצות' הוא תואר בפני עצמו, וכאמור יש להבין מהו התואר 'חרדים'.

'חרד על המצות' - שם אל ליבו להיות עסוק וטרוד כל כולו לקיום המצוות ומתוך דברי הספרי שם אפשר להבין שהמכוון ב'חרדים על המצוות' הוא 'חרדה וטרדה לקיום המצוות בכל אופן אפשרי', שהרי ממשיך שם הספרי "למה נגרע", אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה. אמרו לו אם כן יזרק הדם על טמאים והבשר יאכל לטהורים, והדין נותן ומה חטאת שהיא קדשי קדשים דמה נזרק על הטמאים ובשרה נאכל לטהורים, פסח שהוא קדשים קלים, דין הוא שיוזק הדם על הטמאים והבשר יאכל לטהורים. אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה. אמרו לו אם קדשים שיש להם אחריות יהיו קרבים, קדשים שאין להם אחריות לא יהיו קרבים. אמר להם לא שמעתי", ע"כ.

הרי שאותם אנשים לא התייאשו ולא ויתרו, אלא התעקשו בכל הכח שאולי יזכו באיזה שהוא חלק בהקרבת קרבן פסח, וניהלו בשביל כך דיון הלכתי סבוכ עם משה רבינו, עד שלבסוף אמר להם משה רבינו שישאל את ה' מה דינם. ולבסוף אכן זכו שנאמרה פרשת 'פסח שני' על ידם, וזאת משום שהראו שאכפת להם באמת לזכות במצוה.

וכע"ז מצינו אצל אברהם אבינו שאמר לו המלאך "אל תשלח ידך אל הנער, ואל תעש לו מאומה", וביארו בזה חז"ל (מדרש שכל טוב בראשית כב, יב) "אמר לחנקו, א"ל 'אל תשלח ידך אל הנער', אמר אברהם אוציא ממנו טיפת דם, א"ל 'אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה'", ע"כ, והיינו שאברהם אבינו לא חיפש להיפטר מהמצוה אלא אדרבה, הוא חיפש כיצד יוכל בכל זאת לקיימה, ולכך התעקש שמא יוכל ע"י חניקה או הטפת דם, ועל זה אומר הכתוב "כי אתה ידעתי כי ירא אלהים אתה, ולא חשכת את בנך את יחידך ממני".

גם בנביאים מצינו למושג זה; בספר מלכים ב' (ד, יג) אמר אלישע לאשה השונמית "הנה חרדת עלינו את כל החרדה הזאת", ופרש"י שם "'את כל החרדה הזאת', לשום אל לבך את העסק הזה, כמו: 'וחרד על דבריו', זהיר על הדבר שיהא עשוי, ונותנו אל לבו", עכ"ל. וברד"ק שם כתב "'חרדת אלינו', לשון תנועה והשתדלות על הדבר, וכן 'ויחרדו זקני העיר לקראתו יחרדו כצפור ממצרים', ובענין זה תרגום יונתן הא עסקת לנא ית כל עסקא הדא", עכ"ל.

בדברי המפרשים הנ"ל מתבאר ש'חרדה' היינו עשיית עסק מהדבר, שהדבר יעשה כ'עסק' ויהיה האדם שקוע וטרוד לדאוג לקיומו של הענין בכל אופן אפשרי.

עוד מצינו בפרשת 'ואתחנן' על קיום משה לציווי הקב"ה להבדיל ערי מקלט בעבר הירדן שאמר הכתוב (דברים ד, מא) "אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה שמש", ופרש"י "'אז יבדיל', נתן לב להיות חרד לדבר שיבדילם". גם כאן כמו בהנ"ל מתבאר שבקיום המצוות יש על האדם לעבוד על קיומם בכל כוחו, וזה כאשר הוא נותן את ליבו וכל כולו להיות טרוד ודאוג שיוזכה הוא לקיים את המצוה, שזוהי היתה חרדת משה רבינו, שמא לא יצליח לקיים את מצות הבדלת שלש הערים, ולכן היה חרד עליה בכל מאודו.

המושג 'חרד' הינו שכל כולו של האדם תפוס בתחושת החרדה מדבר מה. ולענייננו, 'חרד על המצוות' הינו לא סתם 'פחד', אלא שהדאגה והיראה שמא לא יקיים את המצוה בכלל, או עכ"פ לא יקיימה בשלימות כנדרש, תופסים הם

וכאשר באים להתמסרות גמורה של כל האישיות עבור קיום התורה והמצוות אזי זוכים לסייעתא דשמיא לזכות לקיים רצון ה', וכמו שרואים אצל אותם אנשים שהיו טמאים לנפש אדם, שלפי כללי התורה לא יכלו להקריב קרבן פסח, ובכל זאת הם חיפשו ללא ויתור כיצד יוכלו לקיים את מצות הבורא להקריב קרבן פסח ככל בני ישראל, וזכו שתאמר פרשת 'פסח שני' על ידם, היינו שזיכם הקב"ה לקיים את מצות קרבן פסח, וכל זאת משום שהם הראו רצון וחשק אמיתי לקיום רצון הבורא, והטריד אותם שהם לא יוכלו לקיים את מצוותיו, וכאשר יעשה זאת האדם, יזכה גם הוא לעזרת הבורא לקיום מצוותיו.

לימוד דרכי עבודת ה' מהנהגת אויבינו

כפי שפתחנו בתחילת דברינו, לפעמים עלינו ללמוד מאויבינו את דפוס ההתנהלות לעבודת ה'; והנה כיום באים נגדינו אנשים שכל כולם 'חרדים' להצר את צעדינו. הם מנסים בכל דרך אפשרית להפריע לנו להמשיך בעבודת ה', בקיום התורה והמצוות. כל אישיות תפוסה בזממה זו, והו כל עיסוקם - כיצד להפריע יותר ויותר ללומדי התורה בדרכסם. וכאמור, עלינו ללמוד מהם לאיך דבועבודת ה' עלינו להיות שקועים, טרודים ועסוקים בעיסוק גמור אך ורק במחשבה כיצד נצליח לקיים את התורה והמצוות, איך נלמד יותר טוב, איך נתפלל יותר טוב. המציאות השוררת כיום היא, שכמעט אי אפשר לילך ברחוב ללא חשש שמא נתפס וכו"ב. ואולי אדרבה זהו מצב מועדף מבחינה כל שהיא, שהרי כך בני התורה מחוייבים ליישב בביהמ"ד ולעסוק בתורה, מחוייבים הם להיות שקועים באהלה של תורה.

וידוע מה שאמרו חז"ל במסכת סנהדרין דף צ"ד ע"ב "מה עשה [חזקיה] ? נעץ חרב על פתח בית המדרש, ואמר: כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו. בדקו מדין ועד באר שבע, ולא מצאו עם הארץ. מגבת ועד אנטיפרס, ולא מצאו תינוק ותינוקת, איש ואשה, שלא היו בקיאי' בהלכות טומאה וטהרה".

ואולי אם אנו לא עושים זאת לעצמינו, עושים זאת אחרים בשבלינו. בדרכך כלל יש לבני התורה מעין שאננות מסוימת, ומאפשרים אנו לעצמינו בגיל מסוים 'להתיבש'; לכך נשלחים אחרים להזכירנו שיש לנו תפקיד בעולם ועלינו לעשותו בחרדה, ולא לשקוע בהבלי העולם במשך הזמן.

בהקדמה לספר 'חרדים' כתב 'קראתי בשם 'ספר חרדים' לחיבור קטן זה שחברתי למזכרת מצות יוצרנו, לפי שאמרו רבותינו ז"ל כי לכך נתן לנו יתברך את התורה בסיני באש וברעש שהיינו אז באימה ביראה ברתת ובזיע, לזכרון לנו שנעסוק בתורה ובמצותיה עד עולם באימה וביראה ברתת ובזיע וכו", עכ"ל. [וע"ש בהמשך דבריו שמביא מדברי חז"ל שהבאנו].

בדבריו הנפלאים הוא מבאר שהצורה בא יש לגשת אל התורה והמצוות היא 'באימה ויראה', לחרוד חרדה גדולה על הזכות לקיים את התורה והמצוות. ובאמת כאשר אדם מבין זאת, הוא מייקר ומעריך כל פסק זמן - קצר ככל שיהיה, משום שהוא חפץ להתקרב יותר ויותר אל הקב"ה. והצורה שעלינו לעשות זאת, היא מעין נעיצת חרב בביהמ"ד, שהסדרים יהיו מלאים מתחילתם ועד סופם, שהתפילות יהיו מלאות מתחילתן ועד סופן. שהרי ה' רוצה ודורש מאיתנו שנתחזק.

ויש לשים אל לב דישנם גם כאלו שבאים באיצטלא דקדושה, הם באים בטענה דכביכול הם קרובים אל ה' יותר מאיתנו, בכך שהם מתנהלים נכון יותר מאיתנו בעבודת ה' בחיי היום יום. אך בספר ישעיהו (סו, ה) כתוב "שמעו דבר ה' החרדים אל דברו, אמרו אחיכם שנאיכם מנדיכם - למען שמי יכבד ה', ונראה בשמחתכם והם יבשרו", ופרש"י שם "החרדים אל דברו" - הצדיקים הממהרים בחרדה להתקרב אל דבריו: 'אמרו אחיכם' - פושעי ישראל הנזכרים למעלה: 'למען שמי יכבד ה' - בגדולתנו הקדוש ברוך הוא מתכבד, שאנו קרובים לו יותר מכם: 'ונראה בשמחתכם והם יבשרו' - הנביא אומר: אבל לא כן הוא כדבריהם, כי בשמחתכם נראה והם יבשרו", עכ"ל.

אותם שבאים כביכול בשם ה', גם הם מנסים להוריד את ערכינו בעינינו, שנגיש נחיתים ולא שווים, ונגד זאת צריכים אנו לומר ברורות - אנו ציבור בני התורה המתנהלים ע"פ התורה, רק אנו מייצגים את התורה, אנו קרובים יותר אל הקב"ה, אנו עמודי העולם!

אולם, יחד עם זאת עלינו לשים לב לעבודת ה' שלנו, שתהיה כראוי וכנדרש מאיתנו, שיהיה רק זה העסק שלנו. ורק כאשר נעמוד בכך, נהיה ראויים באמת לתואר "החרדים אל דברו".

הכרת ב' חלקים הקיימים בכל אדם - 'עני' ו'חסיד'

מצינו במדרש (ויקרא רבה ל, ג) "ואמר רבי אבין: אין אנו יכולין לעמד על אפן {מ"מ - 'אופיו'} של דוד, פעמים שקורא עצמו עני, פעמים שקורא עצמו מלך, הא כיצד? בשעה שהיה צופה ומביט שצדיקים עתידין לעמוד ממנו כגון: אסא, יהושפט, חזקיה ויאשיה, היה קורא עצמו מלך, שנאמר (תהלים עב, א) 'אלהים משפטך למלך תן', ובשעה שצופה רשעים יוצאים ממנו, כגון: אחז, מנשה, אמון, היה קורא עצמו עני, שנאמר (תהלים קב, א) 'תפלה לעני כי יעטף'", עכ"ב.

בכלל קושיית המדרש מונחת ב' תמיהות: א' לכאורה דוד המלך היה לא עקבי, דלעיתים כינה את עצמו כ'עני' ולעיתים כ'חסיד'!?, ב' היאך כינה דוד המלך את עצמו כ'חסיד'?

על כך מיישב המדרש דוד המלך הכיר בעצמו ב' חלקים, מחד את החלק שבו הוא 'עני' ומאידך את החלק שבו הוא 'חסיד'. ובמה שהוא היה חסיד, היה עליו להיות מודע לכך, דזה חיוני לא פחות מלידע את החלק בו הוא עני.

ונראה לומר דבא המדרש בזה ללמד שכך צריכה להיות ההסתכלות של כל אחד ואחד כלפי עצמו לענין עבודת ה' שלו, שיש דברים בהם הוא 'חסיד' ויש דברים בהם הוא 'עני'. אם אדם יראה את עצמו שבהכל הוא עני, זה יגרום לו ליאוש ובריחה מהעבודה, ומאידך אם יראה אדם את עצמו רק כחסיד זה עלול לגרום לו לתחושת 'שובע', שכבר עשה ועבד מספיק ואינו צריך להתאמץ עוד, ויבוא על ידי כך לבטלה ח"ו. על כן על האדם לראות תמיד שיש בו את שני החלקים הללו, ובכל מצב עליו להתבונן אם דבר זה הוא מהחלק שבו הוא עני ויש עליו לעבוד ולהתאמץ בו יותר, להיות חרד חרדה גדולה על קיום רצון ה', ועל התקדמות בחלק זה, כיצד להתמיד יותר ולנצל הזמן עבור זה, או שהוא מהחלק שבו הוא חסיד ולשמוח בכך שזכה לדרגה בענין זה. ובכל אופן לזכור שלבסוף "ונזכה בשמחתכם", אם רק נעשה כפי שנדרש מאיתנו.

ונסיים עם דברי הספורנו (ויקרא כו, יא) "ונתתי משכני בתוכם" - תשרה שכינתי בתוכם בכל מקום שתהיו, כמו שיעד קודם העגל באמרו (שמות כ, כא) "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך". 'ולא תגעל נפשי אתכם' - לעולם, כאמרו 'לא יוסיף להגלותך' (איכה ד, כב), וכאמרו 'כן נשבעתי מקצף עליך ומגער בך' (ישעיהו נד, ט). 'והתהלכתי בתוכם' - ענין המתהלך הוא ההולך אנה ואנה, לא אל מקום אחד בלבד. אמר אם כן אתהלך בתוכם, כי לא אל מקום אחד בלבד ירד שפע הכבוד, כמו שהיה במשכן ובמקדש, כאמרו 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' (שמות כה, ח), כלומר בזה האופן ובאותו המקום בלבד אשכון בתוכם. ובאר זה באמרו 'אשר אועד לך שמה' (שמות לו, ו), 'ונועדתי שמה לבני ישראל' (שמות כט, מז). אבל אתהלך בתוכם ויראה כבודי בכל מקום שתהיו שם, כי אמנם בכל מקום שיהיו שם צדיקי הדור, הוא קדוש משכני עליו, שבו תשלם כונתו, כאמרו 'השמים כסאי והארץ הדם רגלי, ואל זה אביט, אל עני ונכה רוח וחרד על דברי' (ישעיהו סו, א-ב).

"והייתי לכם לאלהים" - אהיה לאלהים מיוחד לכם, לא יהיה לכם אלהים ומנהיג זולתי. ובכן יהיה נצחיות מציאותכם ממני בלתי אמצעי, וכמו שהוא לשאר הנבדלים הנצחיים, בהיותכם אז בצלמי כדמותי כמו שהיתה הכונה בבריאת האדם ובמתן תורה. ולזה אמר 'ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים' (שמות י, ו), כי אמנם במתן תורה לולי השחיתו היתה הכונה לשום אותם במעלת ימות המשיח ועולם הבא שיעד בזאת הפרשה בלי ספק. אמנם בפרשת 'אתם נצבים' (דברים כט, יב) אמר שהכונה שיקים אותם לעם כדי שיהיה הוא לאלהים, אבל לא יעד שיהיה כן אז. אבל פעולת התמיד של משכן באמרו 'ושכנתי בתוך בני ישראל והייתי להם לאלהים' (שמות כט, מה), 'עד בכל ענין זאת הפרשה. אבל בשאר המקומות אמר 'להיות לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם', שתהיה כל מגמת פניהם לעשות רצוני ולעבדני שכם אחד בלי ספק, כמו שראוי שיעשה כל עם למלכו באמת", עכ"ל.

הנה, דעתו של הספורנו שעמה הולך הוא לאורך כל פירושו על התורה, שהיו מצבים מסויימים שעם ישראל לא היה זקוק למצוות מסויימות, כגון: קודם עשיית העגל לא היו זקוקים לבניית המשכן משום שהיה שוכן בכל אחד ואחד ממש, וכן קודם חטא המרגלים לא היה מצות הפרשת חלה, ועוד כהנה, והרעיון בזה, שמחמת שנתרחקו מה' בחטאם, ציוס הקב"ה במצוות המקרבות אותם אליו, והם מעין תיקון לחטא שחטאו.

ומבאר כאן הספורנו דכנ"ל - קודם חטא העגל היה שוכן הקב"ה בתוכו של כל אחד ואחד, ומוסיף שהיה תנאי כדי שישרה בתוכו של האדם, שיהיה הוא 'עני ונכה רוח וחרד על דבר ה'. למדנו מדבריו שכדי שנוכה לקרבת אלוים עלינו לעבוד בצורה הזו - לחרוד על דבר ה', והוא כאמור, להיות טרודים ושקועים בעיסוק גמור כיצד לקיים את רצונו יתברך, ולא סתם לקיים את רצונו, אלא מתוך חפץ ורצון אמיתי לקיימו בשלימות. וכל זה בא רק אם האדם רואה את עצמו כ'עני ונכה רוח', והיינו כנ"ל - עניו המכיר בגדולת השי"ת, ומבין שכל כולו לא נמצא כאן בעולם הזה אלא לקיום רצונו, ולעיתיד לבוא נזכה שנראה זאת בגלוי, אך עלינו לזכור שכך הוא גם כיום.

יה"ר שנוכה להיות "עני וחרד על דברו", נלמד ממשה רבינו, מאותם אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם, מהאשה השונמית כיצד לחרוד על דבר ה' וקיום רצונו, ולהכיר בעצמינו את ה'עני' מחד ואת ה'חסיד' מאידך, ולהתקרב אליו עוד ועוד, אכ"ר.

נודה מאד לכל מי
שיכול לסייע
בכיסוי
הוצאות ההדפסה.
להנצחות
לע"נ וכיו"ב,
בא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com
או בטל'
0527129867

דברי השירה

ויזכר משה באומי כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (זכרים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א
רב ביהכ"נ ידברי שירי ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פרשת קרח

כוחה של ליצנות

בפרשת קרח מצינו דבר מענין, שתחילה נענשו קרח וכל עדתו, חלק נבלעו באדמה וחלק בשריפת המחנות, וחלק מתו במגיפה, ורק אז נצטוו שכל שבט יביא מטה, ונהיה נס שמטה אהרן פרח.

וצריך להבין, שהרי מיד בתחילתה של המחלוקת, היו יכולים שיביאו כל השבטים מטה, והיה פורח רק מטהו של אהרן, ולא היה מקום למחלוקת של קרח ועדתו.

אכן הביאור בזה, שלפני שבאו כל העונשים על עדת קרח, לא היה השפעה לפריחת מטה אהרן, וכמו שכתב המסילת ישרים 'כי בליצנות אחד ובשחוק קטן יפיל האדם מעליו ריבוי גדול מן ההתעוררות וההתפעלות מה שהלב מתעורר ומתפעל בעצמו...'. שהליצנות כוחה רב לרעה, ואפילו שהיו רואים נס גלוי שפרח מטה אהרן, הליצנות היתה מנצחת, ולכן בהכרח היה שתחילה יבאו עונשים וימותו עדת קרח, ואז היה השפעה לנס של פריחת מטה אהרן.

והמגיד הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל היה מתאר, איך שאדם היה נוכח בשיחה מוסרית, והשיחה השפיעה עליו ביותר, והוא קיבל על עצמו קבלות טובות, ובדרך כשיוצא מהשיחה, נישא אליו איזה חבר וזורק לו מילה של ליצנות, אז כל מה ששמע במשך שעה ארוכה הכל נמחק על ידי המילה האחת של הליצנות.

.....

הזהירות מנגיעה לא טובה

"ויקח קרח בן יצחק בן קהת בן לוי" (ט"ז - א').

בספר משנת הרא"ש על התורה [שהוציא לאור ידידי הגאון הרב ישעיה כהן שליט"א מחשובי לומדי כולל פוניבז'], הביא מהמדרש וזה לשונו 'וא"ת מה עלה בדעתו של קרח להשתרר על הקהל ולהיות קופץ בראש, יש לומר שהשיג קרח והביט כי היה בן יצחק, ולשון יצחק שמו, פירוש והשמן ראש על כל המשקין ותתן טפה אחת של שמן באחד מכל המשקין לעולם יעלה למעלה השמן, אמר בלבו קרח מזלי ושמי עולה על גביהן ובשביל כך נכנס בתגר ויהל אחרי ההבל וינדותו מתבל'.

והיינו שקרח אמר שכיון שהוא בן של יצחק ויצחק זה שמו, יהיה לו את הטבע של השמן, שכמו ששמן תמיד צף על כל המשקין כך הוא יעלה לראש, והנה על ידי מחשבה זו עשה קרח מחלוקת עם משה רבינו, והרי זו מחשבה שאפילו ילד קטן לא היה אומר אותה, אבל כך הוא הטבע של רדיפת הכבוד, שהיא מעוותת את השכל הישר של הבן אדם, ומסנוורת את עיניו לראות את האמת.

.....

איך יצהר קרא בשם 'קרח'

"ויקח קרח" (שם).

הקשה החתם סופר, איך קרא יצהר לבנו בשם קרח, הרי זהו שם של אחד מאלופי עשו בפסוק בפרשת וישלח (ל"ו - ט"ז), וכתוב בגמ' 'יומא (דף ל"ח ע"ב) דאין לקרוא על שם של רשעים.

ובספר דעת נוטה השיב מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל 'יתכן שהיו גם כן צדיקים בשם זה', והיינו שהיו צדיקים שנקראו בשם קרח, וא"כ על שמם קרא יצהר לבנו קרח, ובמקורות וביאורים שם מאת בנו ידידי הגרי"ש שליט"א הביא שהגר"ח ציין לדברי הימים א' (ב' - מ"ג) שמבואר שהיה עוד אחד שנקרא בשם זה, אכן לא ידוע על עוד אנשים שנקראו כך, ע"ש.

ומפורסם שמרן הקהילת יעקב זצ"ל היה מורה לאנשים שמחמת כיבוד אב הוכרחו לקרוא על שם אביהם, שבאופן שהאב אינו יר"ש, יכולים לכוון שהם קורים על שמות של צדיקים הקרויים כשם אביהם.

.....

הטעם שמשא רבנו המתין לבוקר

"בקר וידע ה'" (ט"ז - ה').

כתב רש"י, 'עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו, והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו בהם'.

המהר"ם שיף (בדרושים נחמדים שנדפס בסוף מסכת חולין) מבאר באופן מדוע המתין להם משה רבנו עד הבוקר, שבגמ' סנהדרין (דף ק"י ע"א) כתוב שחשדו את משה על אשת איש, ואיתא בגמ' 'יומא (דף ע"ה ע"א) 'וכן איש ואשה שבאו לפני משה לדין, זה אומר היא סרחה עלי והיא אומרת הוא סרח עלי, אמר להם משה דינו לבקר משפט, למחר אם נמצא עומרה בבית בעלה בידוע שהיא סרחה עליו נמצא עומרה בבית אביה בידוע שהוא סרח עליה', וא"כ מבואר היטב הטעם שמשא רבינו אמר להם להתמתין לבוקר, כדי שהמן יוכיח כי שקר בפיהם.

ובספר כותנות עור כתב עוד ביאור, דבפסוק ט"ו כתוב שמשא רבינו ביקש מהקב"ה "אל תפן אל מנחתם", ומביא שם רש"י מהמדרש שאמר משה רבינו 'ודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור, אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון, תניחנו האש ולא תאכלנו', והיינו שמשא רבינו ביקש שחלקם מקרבן התמיד לא יקובל לפניך לרצון, והנה התמיד של שחר של אותו יום כבר נקרב, וע"כ כוונת משה רבינו היתה על קרבן תמיד של בין הערבים, שזמן הקרבתו על המזבח כל הלילה, ולכן המתין משה רבינו את הלילה, שלא תקובל מקרבן התמיד של בין הערבים.

והנה בגמ' ביומא שם כתוב שלצדיקים ירד המן על פתח ביתם, והרשעים שטו העם ולקטו מחוץ למחנה רחוק מביתם, וצריך להבין, א"כ מדוע לא היתה הוכחה שהצדק עם משה רבינו, שהרי ודאי למשה רבינו ירד על פתח ביתו, ולקרח ירד רחוק מביתו.

ומרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל בטעמא דקרא כתב ליישב וז"ל 'דלבעלי המחלוקת וללצים לא יועילו אפילו הוכחות כאלו, והיו להם אלף תירוצים להסביר למה ירד המן בריחוק מביתם, ואדרבה יסיפו לטעון שבגלל שאין פועלים וחולקים מספיק נגד משה ואהרן לכן נענשו בזה,' ע"ש עוד תירוצים בזה.

.....

'אל תפן אל מנחתם'

"אל תפן אל מנחתם" (ט"ז - ט"ו).

כתב רש"י, 'והמדרש אומר יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור, אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון, תניחנו האש ולא תאכלנו'.

הקובץ שיעורים בבבא בתרא (אות ת"ד) מביא שיש חילוק גדול בין קרבן של שותפין לקרבן של ציבור, שחפץ של שותפין יש לחפץ כמה בעלים שונים, אך חפץ של ציבור, א"ז נקרא שלכל אחד ואחד יש חלק מסוים בחפץ, אלא הדבר מוגדר שיש לחפץ רק בעלים אחד שזה הציבור, ויש כמה חילוקים בזה, ע"ש.

ומקשה שם, דא"כ איך ביקש משה רבנו שחלקם של קרח ועדתו בקרבנות ציבור האש לא תאכלם, הרי בקרבנות ציבור אין חלק מסוים לכל אחד ואחד, ונשאר בצ"ע.

.....

האם נבלע חפץ של קרח בשותפות עם אחר וכן המזוזות

"ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיהם..." (ט"ז - ל"ב).

יש לדון בחפץ שהיה שייך לקרח ולעוד אחד מבני ישראל בשותפות, האם חפץ זה ניצל ולא ירד לאדמה משום חלקו של השני.

ועוד יש לדון, מה היה עם המזוזות של קרח, האם גם הם נבלעו באדמה.

.....

דבר שבקדושה צריך עשרה ישראל

בגמ' ברכות (דף כ"א ע"ב) מובא שאין דבר שבקדושה נאמר בפחות מעשרה, ולומדים זאת מעדת המרגלים שהם היו עשרה יעו"ש, ובגמ' סנהדרין (דף ע"ד ע"ב) מבואר שלומדים ג"כ שצריך שיהיו כל העשרה ישראלים ולא עכו"ם ע"ש.

ומאיך בירושלמי בברכות (פ"ה ה"ג) לומד מהפסוק שכתוב אצל בני יעקב "ויבאו בני ישראל לשבור בר בתוך הבאים" שהם היו עשרה, ויעו"ש בתורה תמימה בפרשת אמור (כ"ב - ל"ב) לבאר מ"ט הירושלמי לא ניחא ליה ללמוד מהמרגלים, ע"ש עוד.

והנה באגרות משה (או"ח ח"א תשו"כ כ"ג ושם ח"ב תשו"י ט"ט) כתב דלפי המקור של הבבלי שלומדים מעדת המרגלים, א"כ יש ללמוד שאף מומרים מצטרפין לעשרה, שהרי המרגלים היו כופרים בפהרסיא, ומוכח שאף בכה"ג נחשבים כעדה לגבי דבר שבקדושה.

ולכאורה, לפי המקור של הירושלמי שלומדים מבני יעקב, א"כ יהני רק עשרה ישראלים כשרים.

וכתב מרן החפץ חיים זצוק"ל במשנה ברורה (סימן נ"ה ס"ק מ"ו), דאם עבר עבירה לתאבון מצטרף, אבל להכעיס אפילו בדבר אחד, או שהוא מומר לע"ג או לחלל שבת בפרהסיא דינו כעכו"ם ואינו מצטרף.

'שאל אביך ויגידך זקנך ויאמרו לך'

"קח את המחתה ותן עליה אש" (י"ז - א').

בספר משנת הרא"ש עה"ת מביא כאן מהמדרש תנחומא בפרשת צו, שכתב על הפסוק (ח' - ב') "קח את אהרן" - כלומר בקח אתה עתיד לגדלו, ואימתי, בשעה שהיתה המגיפה בישראל, ואמר ליה קח את המחתה ותן עליה אש, אמר ליה אהרן למשה - הלהורגני אתה בא, שהרי בני שהכניסו האש של הדיוט לפניו מתו, ואני אוציא הקודש לחוץ ואיני מת ואיני נשרף, אמר לו עד שאתה משיח הם מתים, אלא קח מהרה מה שאני אומר לך וכפר עליהם, כיון ששמע אהרן אמר אפילו אני מת על ישראל איני כדאי?! מיד ויקח אהרן כאשר דבר משה - הרי שנתגדל בכך.

והיינו שבזכות שמסר עצמו בשביל כלל ישראל בשעה שאמר לו משה רבנו 'קח את המחתה', כנגד זה זכה אהרן שנתגדל ע"י שנאמר למשה רבנו 'קח את אהרן'.

והחילוק בין בני אהרן שמתו לאהרן הכהן בעצמו, משום שאצל אהרן הכהן היה ציווי, וכיון שנצטווה אדרבה היה לו חובה ומצוה להקטיר בחוץ.

ומצינו ג"כ לגבי המרגלים, שהמרגלים ששלח משה נענשו וגרמו לחורבן גדול, ומאיך בזמן יהושע נשלחו המרגלים וקיימו את שליחותם בשלימות (הפסוק מפרשת השבוע), והחילוק הפשוט בזה, שאצל משה רבנו עם ישראל מעצמו רצה אפי' שהקב"ה אמר להם שהארץ טובה, וזה היה נחשב ששלחו את המרגלים שלא בציווי, ומשא"כ בזמן יהושע שנצטוו לשלוח מרגלים לבדוק איך לכבוש את הארץ, היתה שליחותם שלמה.

וענין זה נודע בהרבה מצבים בחיים, שהחובה שמוטלת על האדם היא לשאול דעת תורה, וההבדל בין אם עשה קודם ששאל דעת תורה לאחר ששאל דעת תורה היא עצומה, ויש להיזהר בזה.

.....

חלף עבודתם אצל הכהנים

"ולבני לוי הנה נתתי... חלף עבודתם..." (י"ח - כ"א).

בפסוק משמע שרק לגבי בני לוי אמרינן דהמתנות כהונה הוא בשכרן חלף עבודתם, אך לגבי הכהנים לא נאמר דהוי המתנות כהונה חלף עבודתם, אכן ברש"י בבבא קמא (דף ק"ט ע"ב) ובערכין (דף ל"ד ע"א) כתב דאף לגבי הכהנים נאמר שנוטלים המתנות כהונה בשכרם חלף עבודתם.

ובהעמק דבר לנצי"ב כאן כתב 'חלף עבודתם וגו' - לא כמתנות כהונה שמופרשים מתחלה לגבוה ומשלחן גבוה אתי לכהנים, אלא מתחלה לא בא המעשר רק חלף עבודתם...'

וצ"ע שלא הביא דברי רש"י הנ"ל שמפורש דגם לגבי הכהנים אמרינן דהוי חלף עבודתם.

ובקצות החושן (רמ"ג סק"ד) כתב 'ומתנות כהונה כעין שכירות לכהנים חלף עבודה, והיינו כמש"כ רש"י דאף אצל הכהנים הוי חלף עבודתם, והקצוה"ח לומד דהוי כעין שכירות.

ובהגהות יד אפרים על השו"ע (י"ד ס"א ח') תמה על הקצוה"ח, דא"כ מ"ט אף כהנים פסולים נוטלים מתנות כהונה, הרי הם אינם בכלל העבודה, ע"ש.

בגדר "הדלקת נרות" (שבת, חנוכה, ביהמ"ק)

יש ג' פעמים מצווה להדליק נרות: שבת, חנוכה ובהמ"ק ויש לברר האם דומים זל"ז בדרגתם וחומרתם. הדליקו נרות שבת וכבו קודם השקיעה יש להדליקם שנית (כלומר שאם האשה הדליקה וקיבלה שבת בהדלקתה ידליק בעלה) ולענין ברכה פסק הגרני"ק (חוט שני ח"ד סי' פג' ס"ק ו') שרק אם כבו כל הנרות יברך המדליק שנית (דבדיעבד די בנר א' שדולק). [והסתפק האם בכה"ג הברכה הראשונה נחשבת לבטלה או דל"ל כדברי הריטב"א בחולין, עי' בהרחבה בגליון קודם]. המ"ב (סי' רע"ג ס"ק כ"א) הביא מג"א בשם המהר"ם שאם יש חופה בע"ש ומתאחרין בה, והאשה לא רוצה להדליק הנרות ולקבל שבת קודם החופה שמא תצטרך לעשות מלאכות, שתדליק בלי ברכה וקודם חשיכה תפרוס ידיה על הנרות ותברך או שלא תדליק מעיקרא אלא שבבין השמשות תאמר לגוי להדליק והיא תברך (דלא גזרו על שבות בבין השמשות). וילה"ק על דבריו איך שייך לברך אחר השקיעה ובכלל הרי אין שליחות לגוי (רע"א, שעה"צ ס"ק כ"ט).

ותי' הגר"ש רוזנבסקי זצ"ל דלמג"א אין שליחות לגוי רק בשליחות של **דינים וקניינים** ולא בסתם פעולה של **מעשה הדלקה** (ולרע"א כנראה בכל גווני לא מהני שליחות).

כעין זה נחלקו **בהל' פסח** דכ' (סי' תמו' סעי' א') שהמוצא חמץ בפסח כופה עליו כלי והמג"א בשם השל"ה (מובא במ"ב ס"ק ז') כ' שאפשר לומר לגוי לזורקו לים ומקיים בזה "תשביתו" [דאי"ז מלאכה דאורייתא והתירו אמירה לגוי היינו "שבות דשבות במקום מצווה"] והק' ע"ז הרע"א דהא אין שליחות לגוי וא"כ לא מקיים בזה שום מ"ע, וגם בזה י"ל דלמג"א זריקת חמץ לים זהו מעשה של ביעור חמץ ואי"ז כפעולה דינית או קניינית שבה לכו"ע אין שליחות.

והק' האחרונים על המג"א **דבנר חנוכה** הסתפקה הגמ' (כב:) אי הדלקה עושה מצווה או הנחה ונפק"מ לחש"ו שאינם שייכים במעשה מצווה דהיינו "הדלקה" אך הם בכלל "הנחה" ולהלכה "הדלקה עושה מצווה" ולכך חש"ו אינם מדליקים וכ"ש גוי, ולפי"ז קשה מ"ש נר שבת דמהני בגוי מניח, ובהכרח י"ל שבשבת **שעיקר נר שיהי' אור בבית** וודאי שלא "הדלקה עושה מצווה" ואי"ז כנר חנוכה שהכל תלוי ב"הדלקה" ולכן "כבתה אין זקוק לה" ואסורה הדלקתה בגוי.

ויל"ד מה הגדר **בהדלקת הנרות בבהמ"ק** שהרמב"ם (ביאת מקדש פ"ט הל' ז') כ' שהדלקה כשירה בזר בחוץ, ורק הטבת הנרות חיובה בכהן בפנים {ומכאן מוכיחים החסידים ש"הכנה למצוה חשובה יותר מהמצוה"} ובכסף משנה כ' דס"ל שכשם ששחיטה כשירה בזר דאינה עבודה ה"ה הדלקת הנר, אך הראב"ד חולק עליו וכ' שהדלקה בזר מהני רק בדיעבד אך לכתחילה גם ההדלקה צריכה להיות בכהן, והכסף משנה הביא ריטב"א שהק' על הרמב"ם דהא בפס' כ' "דבר אל אהרן ואל בניו, **בהעלותך** את הנרות" [אך לראב"ד י"ל דאולי הכי קאי לכתחילה] והסיק דמדלא כ' "דבר אל אהרן ויעלה" א"כ אי"ז **עבודה שזר חייב עליה מיתה** שאינה עבודה תמה אך וודאי שחובתה בכהן, ולהרמב"ם נראה דל"ל שהפס' קאי **בהטבה בלבד**, והדלקה אינה מצוה כלל ולכן כשירה בזר. וא"כ יש ג' שיטות: לריטב"א כהן לעיכובא, לראב"ד מהני דיעבד, ולרמב"ם אפי' לכתחילה.

המעניין, שרש"י בשבת הנ"ל כ' ש"נרות חנוכה המצוה במעשה הדלקתן כדמצינו בנרות מקדש" ומכאן דייק השפת אמת שס"ל כהריטב"א שדווקא כהן חייב להדליקם ודלא כרמב"ם.

המנחת חינוך (מצווה צח') הק' דא"כ להרמב"ם מדוע הדלקת המנורה דוחה שבת והא אינה "עבודה" ואפשר לעשותה מע"ש, ונראה דל"ל כדמצינו בחלבים "שחביבה מצווה בשעתה" ומותר לשורפם בשבת אף שיכול לשורפם במוצ"ש וא"כ ה"ה בהדלקה יש ענין להדליקה בזמנה ולכן מ"מ דוחה שבת.

במדרש תנחומא (תצוה) אי' שבזמן רבי חנינא סגן הכהנים היה חביבות מן שמיא שגרמה לנס שהמנורה דלקה מר"ה לר"ה, והביא במקראי קודש (חנוכה סי' ח') שהגר"ח מבריסק שאל בזה את האמרי אמת דבשלמא לרמב"ם שאין מצות הדלקה שפיר (דהטבה מצוותה רק קודם הדלקה ודי שעשאוהו קודם הדלקה דר"ה) אך לריטב"א ולראב"ד שיש מצוות הדלקה מה נימא, ותי' לו ע"פ הגמ' (ביצה כב:) "המוסיף שמן בנר חייב משום מבעיר" ולפי"ז י"ל שכל יום הוסיפו קצת שמן וזה חשיב כהדלקה (וכן להיפך שהטובל פיתו בנר וממעט בזה מהשמן נעשה מכבה).

המנח"ח (מצוה צ"ח ס"ק ט') הסתפק האם לרמב"ם מהני להדליק הנר בבהמ"ק גם ע"י חש"ו ונוטה להחמיר, והחזו"א (מנחות סי' ל' ס"ק ח') ג"כ הסתפק בזה ונוטה לקולא ואפי' מסתפק **בקוף וכדו'** אי' מהני, והאבני נזר (או"ח סי' תק"ג ס"ק ה') דן יותר שאולי יועיל אפי' **בנדלק מאליו** דהעיקר בתוצאה, וכ"ש בחש"ו וכ"ש דכ"ש שגוי מהני.

ויש להסתפק לרמב"ם שבשבת מהני אפי' בגוי כי לא "ההדלקה עושה המצוה" האם יועיל בו אפי' אם הדליקוהו בחוץ ואח"כ היכניסוהו לבית כמוש"כ בבהמ"ק, והנראה דאמנם אינו כנ"ח אך אי"ז "הנחה עושה מצוה" אלא יש בזה כעין פשרה ביניהם היינו שאף שאין מצווה בהדלקתו מ"מ צריך שיהי' במקומו (אך בחנוכה שפיר אומרים "והדליקו נרות בחצרות קדשך" דווקא). [עיין שו"ע סי' רסג' סעי' י' ברמ"א שאם הדליק נרות השבת במקום אחר לא יצא אפי' בדיעבד, ועיי' עוד מ"ב ס"ק מח']. היוצא, שיש ג' דרגות בגוי שבשבת כשר, ובחנוכה לא ובבהמ"ק הסתפקו כנ"ל.

קידוש

רב בבי"ח וכדו' שעושה בכל ליל שבת קידוש לחולים וביה"ח רחוק מאד מביתו יל"ד האם בימות הקיץ שהימים ארוכים מאד יכול להקדים ולקדש להם מבע"י (אחר פלג המנחה) בלי שיקבל ע"ע קדושת שבת ואח"כ לחזור לביתו במכונית וכיו"ב.

יסוד הענין שהשו"ע (סי' רע"ג סעי' ד') כי שבקידוש אע"פ שיצא מוציא אחרים יד"ח מדין "ערבות" ואפי' שבברכות הנהנין בד"כ אינו מוציא את חבריו אם לא נהנה בעצמו כדפרש"י (ר"ה כח:) שכיון שאינו חייב בה שלא יאכל ולא יברך לעומת ברכת המצות שמדין "ערבות" כ"א חייב שהשני יקיימה [ולכן המתחיל סעודתו בע"ש ומפסיק לקידוש ("פורס מפה ומקדש")] לא מברך הגפן שכבר יצא י"ח בזה] מ"מ בהא כיון שחובה היא לקדש על היין נחשב **חלק מהקידוש**, וזו "ברכת הנהנין שהיא חובה למצוה" והבפה"ג הוא חלק מ"הערבות" אפי' כשהמקדש לא שותה וכדלהלן.

כ"ז מהני **כשיקבל ע"ע שבת** ונחשב מחויב בדבר אך בנד"ד יל"ד שהרי אינו בכלל זה, והרע"א הסתפק בזה (הגהות סי' רסז') האם כיון שלא קיבל שבת לא יכול להוציא או שכיון שבידו לקבל שבת נחשב "בר חיובא" ונשאר בצ"ע.

למעשה, הגרשז"א (מנחת שלמה ח"א סי' ג') כי שלכתחילה ראוי שלא לקדש בכה"ג, אך בשעת הדחק אפשר להקל ולסמוך על ספיקא דרע"א במקום צורך גדול וכמובן דכ"ז כאמור רק אחר פלג המנחה [ולפי"ז אולי אפשר בכה"ג לקדש דרך הטלפון למ"ד דחשיב "דיבור" אך וודאי שתושב מקסיקו וכדו' לא יכול להוציא יהודי מא"י כך שהרי שם עדיין בוקר בזמן זה ובכל גוונא א"א להחשב "בר חיובא" ואין את ההיתר "דבידו" הנ"ל].

כאמור "אע"פ שיצא מוציא" ומה"ט אפשר לקדש פעמים רבות, אך לברכת בפה"ג צריך לשתות כל פעם לפחות "רוב רביעית" (44 מ"ל) ואפשר שהחולה או א' מהמלווים ישתו במקומו (ואף אם השותה יוצא רק בבפה"ג) ואל"ה יברך ברכת הקידוש בלבד. אגב "בקידוש הראשון" כשהמקדש רוצה גם בעצמו לצאת יד"ח, אזי כיון שיש חובת "**קידוש במקום סעודה**" צריך המקדש לאכול לפחות כזית מזונות ובשעת הדחק כי המ"ב שלכתחילה ישתה עוד רביעית יין (נוסף על הרוב רביעית של חובת הקידוש).

במדרש אי' "**שחלשה דעתו של אהרן** כשראה את קרבנות הנשיאים ואז אמר לו הקב"ה "חייד שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומיטיב את הנרות", וזה פלא גדול שהרי אהרן הכהן יכול להקריב בכל עת ושעה וכל העבודות בידו ומה לו לקנא ע"ז. ושמעתי ממו"ר המשגיח הגה"צ רבי מתתיהו סלומון זצ"ל די"ל בזה מה שאמרו חז"ל "אוהב תורה לא ישבע תורה שנא' אוהב כסף לא ישבע כסף" וזה הי' אהרן הכהן שכמה שהקריב והתקרב לקב"ה רצה עוד ועוד להוסיף עד כדי חלישות הדעת. ומצאנו כעין זה עוד בפרשה לענין אלו שהיו הטמאים בזמן הקרבת הפסח שאמרו "למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו" כלומר שאפי' שהיו **פטורים** מקרבן פסח רצו לקיימו משום ההשתוקקות לעוד מצוה.

מאידך, במדרש אי' שפרשיית "ויהי בנסוע הארון" נאמרה כדי להפריד בין הפורעניות היינו בין פורענות המתאוננים לפורענות של "ויסעו מהר ה'-כתינוק הבורח מבית הספר" שזה גופא פורענות כי יהודי צריך תמיד לנסות ולהוסיף בתורה. (ואף ששהו שם כמעט שנה מאז מתן תורה).

ובזה מובן הגמ' (ע"ז ב:) שלעת"ל אוה"ע מבקשים גם לקיים התורה ואזי הקב"ה נותן להם מצוות סוכה ומוציא חמה מנרתיקה והם **מבעטים ויוצאים**, ולכאורה מה התימה הרי חם מאד והמצטער פטור מהסוכה, וי"ל שיהודי כשאינו מצליח לקיים מצוה מצטער מאד ואפי' אם הוא פטור ממנה אך הגוי מיד "מבעט" ויוצא ולכן אוה"ע לא היו ראויים ולא זכו לקבלתה. ויה"ר שנזכה לבקש עוד ועוד בעבודתו ית' ואזי נזכה לעובדו בשלימות.

ד' סמ"ג שמע"ש שכל המינים חייבים במע"ש

הראשונים נחלקו איזה מינים חייבים בתרו"מ מה"ת, וד' הרמב"ם שכל הפירות חייבים מה"ת, וד' רוב הראשונים שרק דגן תירוש ויצהר חייבים מה"ת והשאר מדרבנן, וכ"ה הוא בתו' ב"מ פ"ח א'.

ומצינו שי' מחודשת בסמ"ג עשה קל"ו דמ"מ מע"ש נוהג בכל המינים, והביא כן מספרי פ' ראה, ועוד כ' בסמ"ג עשה קס"א דאף שמע"ש נוהג בכל המינים, אבל מעשר עני אין נוהג אלא במה שתרומה גדולה ומע"ר נוהגים, שע"ז לא מצינו בפסוק שנוהג בכל המינים, ובמל"מ פ"א ממע"ש הביא שי' זו וכ' ע"ז שהוא תימה ולא מצינו כן, ובודאי ששאר הראשונים סברו שברייתא הנ"ל היא אסמכתא בעלמא. אבל כבר הביאו שכ"ה שי' היראים בס' קמ"ז (קע"ב) ומפורש שם שמע"ש אפי' בירקות הוא מה"ת.

והק' ע"ז מפסחים ל"ט ב' בעי רמי בר חמא מהו שיצא אדם ידי חובתו במרור של מע"ש בירושלים אליבא דר"ע לא תיבעי לך השתא במצה דאורייתא נפיק במרור דרבנן מיבעי, כי תיבעי לך אליבא דר' יוסי הגלילי מאי במצה דאורייתא הוא דלא נפיק אבל מרור דרבנן נפיק כו', ופרש"י מרור דמעשר ירק מדרבנן הוא ומדאורייתא אית ליה היתר במושבות מיבעיא, ומבואר שגם מע"ש הוא רק דרבנן, וכן הק' בס' קהלת יעקב להגאון בעל משכנות יעקב בפסחים, אך כבר העירו בזה שברש"י כ' עוד "לישנא אחרינא מצה בזה"ז דאורייתא ומרור מדרבנן", וע"ש ברש"י שהק' ע"ז, אבל כך אפ"ל בד' היראים והסמ"ג שזו כוונת הגמ'.

קו' עצומה ע"ז בטורי אבן

ובטור"א ר"ה דף ט"ז הק' קו' עצומה שהרי מי שיש לו ק' פירות מפריש תרומה גדולה, ושוב מפריש עשרה מעשר ראשון ותשעה מע"ש, כיון שנשאר לו רק תשעים פירות שחייבים במע"ש, אבל להיראים הרי כל הפירות חייבים במע"ש מה"ת, וכשמפריש עשרה מע"ר ואח"כ תשעה מע"ש, נמצא שהתרו"ג והמע"ר טבולים למעשר שני מה"ת.

בד' רדב"ז שמע"ש חייב גם בזה"ז מה"ת

ובע"ז ק' עוד על שו"ת הרדב"ז ח"ד סי' שע"א שאף שכ' הרמב"ם שבזה"ז תרו"מ מדרבנן אבל מע"ש מה"ת, והק' במלבושי יו"ט חיו"ד סו"ס י"ג דא"כ מה"ת חייב להפריש מע"ש מכל הפירות וכשמפריש קודם לכן תרומה ומע"ר נמצא שהם טבל למע"ש, וכ"כ שכמו כן ק' על ד' הסמ"ג הנ"ל.

בשי' כפתור ופרח שכל המינים אם הפריש חלים מה"ת והנה מצינו עוד שי' מחודשת להכפתור ופרח בפרק ג' שהביא בשם הראב"ד, דאף שכל הפירות אינם חייבים מה"ת בתרו"מ אבל אם הפריש חל עליהם דין תרו"מ

מה"ת, וכן הביא בפ' הר"ש סיריליאו ריש מעשרות בשם הראב"ד, ואם גם שי' היראים כן היה מיושב קו' הטור"א ד"ל כל תרו"ג ומע"ר פטורים ממע"ש ולא דוקא מה שחייבים בתרו"ג ומע"ר, וע"כ הואיל וחל עליהם תרו"ג ומע"ר מה"ת ע"כ פטורים ממע"ש, וכן תי' באו"ש פ"ב מהל' תרומות ה"א, וכפי הנראה שזו כוונת החזו"א בשביעית סי' ז' ס"ק כ"ה שהביא קו' הטור"א והביא אח"כ את ד' הכפתור ופרח אלו.

ובגיטין כ"ה א' הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ובתוד"ה עשרה כ' לאו דוקא עשרה, ומשעה שהחסיר שני לוגין לתרומה גדולה פשו להו מאה נכי תרתי, ויש מפרשים דאין המעשר מתמעט משום תרומה גדולה, כיון דחטה אחת פוטרת את הכרי עכ"ל, ולהיש מפרשים ה"ה בדבר שאין בו חיוב מעשר ראשון אלא רק מעשר שני אם יפריש מעשר מראשון אף אם חל מ"מ לא יתמעט שיעור מעשר שני, וא"כ תי' הנ"ל א"ש רק לפי' א' בתו' בגיטין שם.

רא"י שבתבלין אין חל מה"ת

אלא שבחזו"א כ' ע"ד הכפתור ופרח שזה ק' מסברא, וגם הק' ע"ז מזבחים ע"ז תרומת ירק דרבנן, ופסחים מ"ד א' תרומת תבלין דרבנן, ובדרך אמונה פ"ב מתרומות ה"א הביא שמצינו בכמה מקומות שחל אף שאין חייב, וכגון מע"ר שהקדימו בשבילים ע' ר"ש תרומות פ"א, (אך שם כ' הר"ש שיש ילפותא בפנ"ע), וכן הביא מתרומות פ"י מ"ו שתלתן אין חייב ואם הפריש חל, וכן הביא מירושלמי ריש מעשרות הפקיר וחזר וזכה פטורין ממעשרות אבל אם הפריש חל, אלא שד' החזו"א בשביעית בזה שהוא מדרבנן. ומה שהק' בחזו"א מהא דזבחים ופסחים, כ' בדרך אמונה ש"ל שבירקות ותבלין מודה הראב"ד שאינו חל מה"ת, וכ' שלפ"ז מיושב גם הגמ' בפסחים ל"ט הנ"ל.

ולפ"ז הרי א"א לת' את ד' היראים ע"פ הכפתור ופרח, דאכתי יק' קו' הטור"א בירקות ותבלין, שמה"ת חייבים רק במע"ש, וכשתיקנו להפריש מהם תרו"ג ומע"ר נמצא שהתרומה והמע"ר יהיו טבל למע"ש.

התפסה בתרומה

ובעיקר ד' הכפתור ופרח דאף במינים שאין חייבים בתרו"מ מ"מ אם הפריש חל מה"ת, יש לדון עוד דהנה נדר צריך להתפס בדבר הנדור ולא בדבר האסור, ונתקשו הראשונים בנדרים י"ב למה א"א להתפס בתרומה והרי נאסרה מחמת דיבורו ואמאי לא הוי כדבר הנדור, ומצינו כמה דרכים בראשונים, ובפ"י הרא"ש כ' בד"ה כחלת אהרן ובתרומתו, ואע"ג דמתסר על ידי פיו לא הוי דבר הנדור דהא מעיקרא נמי הוא

אסור משום טבל, ופיו לא אסר אלא התיר שהוציא השירים מידי טבל, וכע"ז בתוס'.

ולפי ד' כפתור ופרח הרי גם בשאר מינים שאין עליהם חיוב תרו"מ נמצא שיש כאן הפרשת תרומה בלא שיהא בהם איסור קודם לכן, וא"כ למה בזה א"א להתפס.

והנה בלא"ה הק' הגרע"א למה א"א להתפס בתרומה שהפרישה קודם מירוח שהרי לא היה בה איסור טבל קודם לכן, ושמעתי מכ' מו"ר הגר"ש זללה"ה, שאין כוונת הרא"ש משום האיסור בפועל שיש, ורק כוונתו שבתרומה אינו מחדש איסור אלא שבטבל חשיב כמעורב בו תרומה, ובה י"ל שגם קודם מירוח חשיב שיש בו תרומה, וע' במע"ש פרק ג' מ"ו שנחלקו לענין מתנות שלא הורמו כמי שהורמו קודם מירוח, אך בשאר מינים שאין מחויבים אכתי ק' כנ"ל, וצ"ל לד' הכפתור ופרח דמה שאין התפסה בתרומה הוא כשי' אחרות שהוזכרו בראשונים בנדרים. ובלא"ה הק' באמרי בינה דיני נדרים סי' א' כ' שלפי הרא"ש אה"נ דתועיל התפסה בתשלומי תרומה.

ובקדושין נ"ד ב' הפודה מע"ש שלו מוסיף עליו חמישיתו בין משלו בין שניתן לו במתנה כו', ובגמ' שם הק' דלר"מ דמע"ש ממון גבוה איך משכח"ל שניתן לו במתנה, ותי' בגמ' שניתן לו כשהיה טבל וס"ל דמתנות שלא הורמו לאו בכמי שהורמו, ולפ"ד כפתור ופרח אפשר להעמיד גם למ"ד מתנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו, אלא דאיירי במינים שאין חיביבים במע"ש מה"ת ואם הפריש חל, ובה ל"ש מתנות שלא הורמו כמי שהורמו, ואמנם לד' היראים יש מע"ש בכל המינים, אך לד' שאר הראשונים גם בשאר מינים אין מע"ש מה"ת וא"כ משכח"ל בשאר המינים.

ת"י או"ש על קו' טו"א

ובאו"ש כ' לת' קו' הטו"א דלכהן וללוי יש פטור של לקוח, והנה הראשונים נחלקו אם פטור של לקוח הוא דוקא אחר מירוח או דוקא קודם מירוח, וכאן הוא אחר מירוח וא"ש ת"י זה רק להסוברים שפטור של לקוח הוא אחר מירוח, ובדרך אמונה פ"ב מתרומות ה"א כ' דאכתי יק' מכהן ולוי שמפרישים שבזה אין פטור של לקוח וא"כ נשאר טבל למע"ש.

תירוצו דרך אמונה

וע"ש בדרך אמונה שכ' דמודה היראים שאינו טובל, שהרי טבל למע"ש ילפי' מיבמות דף פ"ו מקרא דלא תוכל לאכול בשעריך ושם כתיב דגנך ותירושך ויצהרך, וא"כ אף שחייב להפריש אבל אין כאן לאו של טבל.

מה נקרא מצוה תלויה בארץ

והנה בתו' ב"ב פ"א א' כ' שבכורים לא חשיב מצוה התלויה בארץ משום שאינו טובל, וברמב"ם פ"א ממתנו"ע הי"ד כ' ילפותא לפטור לקט שכחה ופאה בחו"ל, והק' מנ"ח תיפול דמצוה תלויה בארץ נוהגת רק בארץ, ובקה"י חלק ה' סי' מ"ב ת"י ע"פ ד' התו' שדבר שאינו טובל לא חשיב מצוה התלויה בארץ, והשתא אם מע"ש בשאר מינים יש עליו חיוב מעשר

אבל אינו טובל, א"כ לא חשיב מצוה התלויה בארץ ויהיה נוהג גם בחו"ל.

פטור לקוח בתרו"מ

בפסחים ל"ה ע"ב מעשר ראשון שניטלה תרומתו כו' פשיטא דכיון שנטלה תרומתו חולין הוי, לא צריכא שהקדימו בשיבולים ונטלה הימנו תרומת מעשר ולא נטלה הימנו תרומה גדולה, וכד' אבהו דאמר ר' אבהו א"ר שמעון בן לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשיבולים פטור מתרומה גדולה שנאמר והרמותם ממנו תרומת ד' מעשר מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר, א"ל רב פפא לאביי אלא מעתה אפי' הקדימו בכרי נמי ליפטר, א"ל עליך אמר קרא מכל מתנותיכם תרימו את כל תרומת ד', ומה ראית האי אידגן והאי לא אידגן. ומבואר שצריך פסוק לפטור מע"ר שהקדימו בשבולים מתרו"ג, וכן יש פסוק שמע"ר שהקדימו בכרי חייב בתרומה גדולה.

ושאלתי לכ' מו"ר מרן הגר"מ שך זללה"ה דהרי לקוח פטור מתרו"מ כדילפי' בב"מ דף פ"ח מתרומת זרעך, וכיון שלא גדל אצל הלוי הרי מעשר ראשון שבא לידו הרי הוא כלקוח, ואמנם תרו"מ בהכי חייב רחמנא, אבל תרומה גדולה שדינה להיות מופרשת קודם המע"ר הרי אם הקדים המעשר ראשון נמצא שכשבא ליד לוי הר"ז כלקוח ויפטר מה"מ, והנה בתו' שם ד"ה תבואת הביאו שיש' ר"ת שלקוח פטור דוקא אחר מירוח וד' הריב"ם שלקוח פטור דוקא קודם מירוח, ולב' השי' ק', דלשי' ר"ת ק' איך מע"ר שהקדימו בכרי שהוא אחר מירוח חייב בתרו"ג ולפי' ריב"ם ק' מה איצטריך קרא לפטור מע"ר שהקדימו בשבולים מתרו"ג והרי קודם מירוח יש בזה פטור של לקוח.

ואמר ע"ז כ' מו"ר זללה"ה דהנה הר"ש בפאה פ"א מ"ו הק' למ"ל קרא לפטור פאה ממעשר תיפול דלא הוי תבואת זרעך וכמו לקוח, וכ' הר"ש י"פאה נמי דפטרין בספרי מהא קרא דובא הלוי אי לאו האי קרא הוה מחייבין להו לעניים דכיון דזכי להו רחמנא בהאי שדה תבואת זרעך קרינא ביה, וכמו כן י"ל דהואיל דזכי רחמנא מעשר ראשון ללוי חשיב תבואת זרעך ע"כ.

והנה לכאוי' היה אפ"ל שכוונת הר"ש רק בפאה במחובר לקרקע דחשיב שיש להם זכות בשדה אבל בדבר שזוכין בו כשאינו מחובר לקרקע לא יחשב תבואת זרעך, ושוב הראוני במנ"ח מצוה שצ"ה בקומץ מנחה שהק' בגמ' ב"ק ק"י ע"ב דמיבעיא בבכנים בגזל הגר אם מקבלי מתנות הוו ופטורים ממעשר בהמה דלקוח פטור או הוי כיורשים, ולהר"ש כיון דזכי להו רחמנא למה חשיב כלקוח, וכ' דיש לחלק דהר"ש כ' שהתורה זכתה להם בשדה א"כ י"ל דוקא מתנות שבשדה. ואולי כל מתנות כהונה ולויה חשיב כמו יורש, ולענין יורש מצינו שנחלקו האחרונים אי יש בו פטור של תבואת זרעך, ע' במנ"ח שצ"ה דזה תלוי אם רשות יורש כרשות לוקח, וע' באו"ש פ"ו ממעשר הט"ו נקט דיוורש חייב מה"ת, ובאחיעזר ח"ג סי' ס"ד אות ד' נקט שרשות יורש כרשות לוקח.

פרשת קרח תשפ"ו

הגליון המלא מודפס בפנ"ע ניתן לקבלו גם במייל המסומן למטה

בסיועה ד'שמ"ח

מעדני כהן

משיעורי הגאון רבי נפתלי הכהן קופשיץ שליט"א

בענין אם דחינן איסור משום 'חלל עליו שבת אחת' אפילו שעכשיו אינו בר חיובא כלל

דחלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, כדי להביאו לכלל חיוב.

יבואר אם גר שמל ולא טבל מחללין עליו את השבת

ב' הש"ך (יו"ד ס' רס"ו ס' ק"י"ח) כתב בשם הרשב"ץ בתשובה דאסור למול הגר ביום ה' כדי שלא יבא ג' למילה בשבת ויצטרך לחלל עליו השבת, ותמה עליו הש"ך דאין דבריו נראין דהא אמרינן בש"ס פ"ק דשבת (דף י"ט ע"א) אהא דאין מפליגין בספינה דהיינו דוקא לדבר הרשות, אבל לדבר מצוה שפיר דמי, והוא מוסכם מכל הפוסקים כמו שנתבאר בא"ח סימן רמ"ח, והכא נמי אין לך מצוה גדולה מזו, עכ"ד.

והנה גם מדברי הרשב"ץ וגם מדברי הש"ך מבואר דמותר לחלל את השבת על גר זה, אלא דהרשב"ץ כ' דלא יכניס את עצמו ליד זה שיצרכו לחלל עליו שבת, והש"ך כ' דזה חשיב לדבר מצוה ומותר לו להכניס את עצמו ליד זה. ולכא' צ"ע בזה, הרי כל גר שמל ממתנין לו עד שיתרפא רפואה שלימה, ורק אח"כ מטבילין אותו, וא"כ נמצא שבשבת אכתי לא יטבל, והרי גר שמל ולא טבל כאילו לא טבל, וא"כ הוא אכתי גוי גמור, ואיך מותר לחלל עליו את השבת, הא אין היתר לחלל את השבת להציל גוי.

ואפשר, דגם גר שמל ולא טבל אע"פ שאינו חשוב כישראל, אבל כיון שהוא כבר מל ועומד קודם טבילה, אמר' בזה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה וכן ביאר בחלקת יואב (תנינא סימן ח')². ולפ"ז מבואר דגם על מי שאינו חייב עכשיו במצוות מ"מ אמר' ב' הך סברא דחלל עליו שבת אחת וכו' כדי שלהבא יבוא לכלל חיוב.

יבואר דהא דמחללין שבת על עובר הוא משום דחלל עליו שבת אחת וכו'

ג' הרמב"ן (נדה דף מ"ד ע"ב) כתב דהא דשנינו (בגדה שם) דההורג בן יום אחד חייב, זה דוקא בן יום אחד, אבל ההורג עובר אינו חייב, דלא קרינא ביה נפש אדם, והקשה על זה מהא דתנן בערכין דף ז' ע"א האשה שהיא יושבת על המשבר ומתה בשבת מביאין סכין וקורעין אותה ומוציאין הולד ממנה, ואמאי מחללין שבת עליו כיון שאינו קרוי נפש, ותיירץ ולא קושיא היא, התם אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שיקיים שבתות הרבה, עכ"ד. והרי עובר לכא' גרע מקטן, ואינו חייב במצוות כלל, ואעפ"י כן סובר הרמב"ן דשייך בו הך סברא דחלל עליו שבת אחת וכו'.

בענין אם כשאוכל מאכלות אסורות בהיתר זה גורם לטמטום

ולכא' כן נראה ללמוד מדברי הש"ך והט"ז (יו"ד סוף ס' פ"א), דהרמ"א (שם סעי' ז') כתב ומ"מ לא יניקו תינוק מן המצרית אם אפשר בישראלית, דחלב עובדת כוכבים מטמטם הלב ומוליד לו טבע רע, וכן לא תאכל המינקת אפי' ישראלית דברים האסורים.

וכתב הש"ך (שם ס' ק"ה) כלומר אע"פ שאסור לה בלא"ה לאכול דברים האסורים, מ"מ גם בשביל התינוק לא תאכל, ונ"מ אם היא חולה בענין שצריך להאכילה דברים האסורים לא יתן האב לתינוק לינק ממנה אלא ישכור לו מינקת אחרת ישראלית, וכ"כ הט"ז (שם ס' ק"י"ב) נ"ל לפרש דזה מיירי אפי' אם יש לפעמים היתר לאשה לאכול דבר איסור מפני פק"מ מ"מ לא תניק את התינוק.

² אך יש לומר דאין רא' מדברי החת"ס, דהחת"ס מסיק דאין היתר להאכילו מאכלות אסורות, אלא שבמה שמכניסים את הילד לאותו מוסד שמאכילים שם מאכלות אסורות ליכא איסור ספי', וא"כ להכי ס"ל דיש בזה טמטום, דליכא שם שום היתר להאכילו מאכלות אסורות, וכן מבואר להדיא ברמ"א (יו"ד ס' פ"א) דכשקטן אוכל מאכלות אסורות אפילו אם אין ביד מצווין להפרישו מ"מ מוטב להפרישו כדי שלא יגרם לו טמטום הלב, ויעו"י שם בפרי חדש שם.

בתשו' חת"ס (או"ח ס' פ"ג) דן בקטן שלפי מעשיו דינו כשוטא, והרי הוא פטור מכל המצוות, אך יש אפשרות להכניסו למוסד מסוים ששם יוכלו ללמדו ולהחזירו לשפיות דעתו, אך דא עקא שמוסד זה שייך לגויים ואוכלים שם רק מאכלות אסורות, ואין אפשרות להביא לו שם מאכלים כשרים, האם מותר להכניסו לשם כדי שעל ידי זה כשיגדל יבוא לכלל דעת, ויוכל להתחייב בכל המצוות.

ודן שם החת"ס דאעפ"י שאסור לספות לקטן איסור, והוא הדין לשוטא אסור לספות איסור³, מ"מ יש לומר דשרי להכניסו לשם, וליכא למיחש לאיסור ספייה, והוא עפ"י מה דאמר' בגמ' ביומא (דף פ"ה ע"ב) מוטב שיחלל עליו שבת כדי שישמור שבתות הרבה, והכ"ג מוטב שיאכל כמה שנים מאכלות אסורות כדי שיוכל אח"כ בכל שנותיו לקיים כל המצוות כולן.

אך פקפק בסברא זו, דכיון דעכשיו הוא שוטא, ואינו בר חיובא כלל, א"כ למה נאכילהו דבר איסור כדי שיתחייב אח"כ במצוות, הא השתא אינו חייב כלל. אולם לכא' מצינו בכמה מקומות שדנו לדחות איסור עפ"י סברא זו דחלל עליו שבת אחת וכו', אפילו במקום שעכשיו אינו בר חיובא כלל, וכדלהלן.

יבואר הא דאליהו החיה את בן הצרפית אפילו שהי' כהן

א' התוס' בב"מ (דף ק"ד ע"ב) הקשו איך החיה אליהו את בן הצרפית, הרי אליהו כהן היה, ואסור לכהן להטמא למת, ותיירצו שהיה ברור לו שיחיהו. והקשו האחרונים שהרי אין מצות וחי בהם אלא על חי ולא על מת, וא"כ אפילו היה ברור לו שיחיהו איך הותר לו להטמא למת כדי להחיותו, ועוד דאפילו אם נימא שיש וחי בהם כדי להחיות מת, אמאי היו צריכים לומר שהיה ברור לו שיחיהו, הרי גם בספק פיקוח נפש נאמר וחי בהם.

וביאר הנצי"ב (שאלתא קס"ז אות י"ז) דבאמת אין וחי בהם במת, והא דאליהו החיה את בן הצרפית הוא משום הא דאמר' בגמ' ביומא חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, וטעם זה שייך גם במת, אך כיון דמבואר בגמ' שם דמשום הך סברא דחלל עליו שבת וכו' אין מחללין רק בודאי פיקוח נפש ולא בספק, להכי הוצרכו לומר שהיה ברור לו שיחיהו, דאי לא הכי לא הי' לו היתר להיטמאות לו.

והרי מת אינו בר חיובא, דבמתים חפשי, ואעפ"י כן אמר' דשייך ב' הך סברא

ובתשו' חת"ס הנ"ל האריך טובא, ובסו"ד כתב דאעפ"י שמעיקר הדין מותר להכניסו למוסד זה, מ"מ העידו קדמונינו ז"ל שע"י מאכלות אסורות בנערות מטמטם הלב ומוליד לו טבע רע, עדיין אני אומר מוטב שיהיה שוטא כל ימיו וכו', וד' יחנונו דעה בינה והשכל ויראנו נפלאות מתורתו הקדושה עכ"ד.

ולמדנו חידוש גדול מדברי החת"ס, דאעפ"י שיש לו היתר גמור לאכול את המאכלות אסורות, מ"מ זה גורם לטמטום ומוליד טבע רע.

יבואר דאשה שאכלה מאכלות אסורות מחמת פיקו"נ לא תניק את בנה

³ בחת"ס שם כ' דמדברי התרומת הדשן משמע דבשוטה אין איסור ספי', אך האריך להוכיח דגם בשוטא יש איסור ספי', וכ"כ במנחת חינוך (מצוה רע"ט אות י"ד).
² ושמעתי שמרן הגר"ד לנדו שליט"א תמה ע"ז שהרי בגוי כיון שגם אחר שנחלל עליו שבת עדיין גוי הוא, אלא שרוצה להתגייר, בזה קשה מאוד לומר שמחללין עליו את השבת, אבל בשוטא אע"פ שאינו מחויב במצוות מצוה לחלל עליו שבת כדי שישמור שבתות הרבה מאחר דכשיבירא יהא מחויב במצוות מיד.

ומבואר דאעפ"י שאוכלת האשה מפני פיקוח נפש, מ"מ הרי זה מטמם ומוליד טבע רע, ולכן לא יתן האב לתינוק לינק ממנה, וזה כדברי החת"ס דאעפ"י שמן הדין מותר להאכילו מ"מ המאכלות אסורות מטמם את הלב ומוליד טבע רע.¹

יבואר אם הקדלי דחזירי שהותר לישראל שנכנסו לארץ גרם להם טמטום

ולכא'ו יש להביא רא' דכשאוכל בהיתר אין זה גורם לטמטום, דבגמ' בחולין (דף י"ז ע"א) דרשו עה"פ "ובתים מלאים כל טוב" דבשעה שנכנסו לארץ הותר להם אפילו קדלי דחזירי, ולא מבואר להדיא אם קדלי דחזירי אלו ה' גורם

להם טמטום, אך לכא'ו נראה דאם התורה קראה לזה "כל טוב" לא יתכן שזה ה' גורם להם טמטום, דוכי לאוכל שגורם טמטום הלב אפשר לקרוא "כל טוב", הא אין לך דבר רע גדול מזה, אלא ודאי לא ה' גורם להם טמטום, ומבואר דמאכלות אסורות שהותרו אין גורם לטמטום.²

אכן במשך חכמה (פרשת ואתחנן עה"פ ה"ל, ו' - י"א) כתב דבתר דכתיב בתים מלאים כל טוב כתיב השמר לך, והיינו דאעפ"י שהותר להם קדלי דחזירי מ"מ השמר לך כי טבע דברים האסורים שמטמם את הלב ואפילו אם אוכלן בהיתר, ולכן יחלל שבת לחולה ולא יאכילנו נבילה, עכ"ד. ומבואר דס"ל דגם כשהותר מ"מ הרי זה מטמם את הלב.

מקשה זהב - הרוצה לזכות לכותרה של תורה יזהר בכל לילותיו שלא יאבד אחת מהם

חולשה והתרשלות לעסוק בתורה, גם כשהאדם מרגיש בקטנות המוחין, שלא יתירשל מן התורה, יזהר בכל לילותיו, וע"י הוא יזכה לכותרה של תורה, כי השלימות בתורה באה דווקא על ידי רציפות.

וכן היא המציאות של התורה כי השלימות בתורה הוא דווקא על ידי לימוד ללא הסח הדעת, עיי"כ זוכים לכותרה של תורה, וכשחיסר זה אמרו בגמ' דומה כמי שלא קרא מעולם, שחיסרון בשלימות התורה הוא חיסרון בעצם הלימוד, הוא מחסר דבר שהנשמה תלויה בו.

אמנם מי ששומע את דברי הרמב"ם ומהרהר לעצמו הרי כבר איבד כמה וכמה מלילותיו וא"כ חלילה לא יוכל לזכות לכותרה של תורה, הרי הוא טועה, כי כעת יוכל לקרוא שוב את דברי הרמב"ם ולהתחיל לקיימם, גם מי שהוא כבר בגיל נ' שנים, מעתה ואילך יעסוק בתורה בכל כוחו ולא יאבד אחת מלילותיו, ויצליח ויעשה פרי.

אבל הקבלה שמקבל מכאן ואילך צריכה להיות על דעת שיזהר בכל לילותיו שלא יאבד אפי' אחת מהם, לא יוצא מן הכלל, תמיד לשקוע בתורה בלא הסח הדעת, ואם יתמיד בזה יזכה לחוש בהרגשה הנפלאה של ההתגברות בזמן לילה, הוא יקנה קנין התורה ולא יוכל להפסיק שקידתו בה, מרוב שיתלהט אחריה.

מעשה המנורה הוא דווקא על ידי מקשה זהב, מקשה לשון קושי ולשון מקשה אחת

ולפ"ז יל"ב את הפסוק וזה מעשה המנורה, המנורה היא מרמזת על התורה שבעל פה, והתורה מדגישה ומפרטת כיצד זוכים לאור התורה, וזה מעשה המנורה, - 'מקשה זהב', עד ירכה עד פרחת מקשה היא, הזכייה בתורה הוא דווקא על ידי 'מקשה', ע"י הלימוד ברציפות במקשה אחת, והיינו שלומד בכל הזמנים גם בזמן הקושי, שאינו מסחי דעתו מן התורה וכל ימי חייו הם חטיבה אחת של רציפות בתורה, מקשה הוא גם לשון קושי וגם לשון מקשה אחת, כי הלימוד גם בעת קושי בלא הפסקות מחבר את הלימוד להיות מקשה אחת, וכל זה מתחילה ועד סוף עד יריכה עד פרחת מקשה היא ללא איבוד שום אחת מלילותיו.

כתרה של תורה שזוכה לה מי שנזהר בכל לילותיו הוא שלימות מיוחדת, מי שמגד שניה מעניו עבור התורה, שמוסר עצמו ונפשו עליה הוא יזכה לכותרה של תורה. ונזכה בעזה"י להיות דבוקים בתורה כל הימים בחטיבה אחת בלא הסח הדעת, ולזכות לכותרה של תורה.

בהן עכ"ל. ומבואר דס"ל להרמב"ם דאי"ו היתר גמור, אלא רק כשאין לו מה לאכול התירו לו לאכול גם מאכלות אסורות, והיינו דזה בכלל ההיתר של פיקוח נפש, (אך אי"ו ממש ההיתר הכללי של פיקוח נפש, דא"כ לא ה' צריך פסוק מיוחד בשביל זה). אבל הרמב"ם עה"ת (פרשת ואתחנן ו' - י') חולק על הרמב"ם, וכתב דבכל ענין התירה התורה אף כשיש לו מה לאכול. ולפ"ז ע"כ שהוא היתר בפני עצמו ואינו שייך להתירה דפיקוח נפש. והנה לדעת הרמב"ם שזה היתר בפני עצמו, והוא היתר גמור, שכל ענין התירה להם התורה לאכול מאכלות אסורות, מסתבר יותר שאין זה גורם להם טמטום, דוכי התורה נתנה להם דבר שגורם טמטום, אבל לדעת הרמב"ם שאין זה היתר גמור, אלא הוא בכלל ההיתר של פיקוח נפש, א"כ אפשר דאכתי יש בזה את הטבע של מאכלות אסורות שהוא מוליד טבע רע וגורם טמטום.

שיש קושי, הרוצה לזכות בכתר התורה צריך להיזהר בכל לילותיו, בכל הזמנים שיש לו קושי ללמוד או שאר קשיים, לעסוק בתורה ולא להתרפות בשום זמן לחדול מעסק התורה.

הרציפות בלימוד היא מעלה בעצם הלימוד וכגודל הרציפות מעלתו גדולה

והיינו דתלמוד תורה כשאנו נזהר בכל הזמנים חסר בשלימות של התלמוד תורה שעיקרה השלימות והרציפות וכל שמפסיק בה בזמנים מסוימים הרי הרס והחריב את הבניין השלם של התלמיד חכם, וההסבר בדבר, דהנה למשל אם אומרים על פלוני שהוא ניגן בחתונה שעתים רצופות, הרי אין תוספת מעלה מיוחדת לענין הניגון שניגן שעתים רצופות, שאין שום הצטרפות בכל השעתיים יחד, אבל אם אומרים על אחד שניגן ניגון אחד של שעתיים, הרי יש כאן מעלה מיוחדת, שהשלימות בניגון הוא דווקא ההצטרפות מכל השעתיים יחד, ואילו היה מנגן ניגון זה במשך שעה הרי חסר מן הניגון דבר שהנשמה תלויה בו וחסר במהותו של הניגון שהוא בהצטרף כל הניגון יחד.

ועפ"ז יש לבאר כי אע"פ שכל המצוות התמידיות נוהגות בכל שעה וזמן, מ"מ אין הצטרפות מיוחדת דווקא בכל משך הזמן, אף שבדאי מי שקיים ברציפות את המצווה יש לו מעלה גדולה יותר, אבל מ"מ אינו מסוגלת המצווה עצמה וכל שחיסר יום אחד באחד המצוות חסר אותו יום בלבד אבל שאר הימים לא נפגמו בקיום המצווה, משא"כ תלמוד תורה כי ככל שהרציפות והשקיעות בלימוד גדולה יותר הרי מעלתו גדולה לאין ערוך, וככל שהאדם שקוע ברציפות בשבתו ובלכתו בתורה הקדו' ואינו מפנה ליבו לבטלה או לעניני העולם הזה אלא כל מחשבתו תפוסה בתורה בלא הסח הדעת הרי שלימות התלמוד תורה שלו היא במדה אחרת לגמרי שהעיקר בתלמוד תורה הוא ההצטרפות של הלימוד כולו, ולכן כתבה התורה דווקא במצוות תלמוד תורה שצריך לקרותה בשבתך בביתך ובלכתך בדרך וגו'.

ולכן כתב הרמב"ם דהרוצה לזכות לכותרה של תורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחד מהן בשינה ואכילה ושתייה ושיחה וכיוצא בהן אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה, היינו כי השלימות בתורה, וזהו כתרה של תורה, הוא דווקא ע"י רציפות והתמדה ללא הסח הדעת מן התורה, גם בזמני קושי, בזמן חושך ואפילה שיש

כתיב בפרשת בהעלותך, וזהו מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחת מקשה היא, כמראה אשר הראה ד' את משה כן עשה את המנורה, ולכא'ו מה ענין פסוק זה לכאן, הרי כבר נתפייס אהרן במה שאמר לו הקב"ה חי"ך ששלך גדולה משלהם, ומה הוסיף הכתוב במקרה זה על האמור לעיל, ועוד צ"ב דאי בא לפרש סדר מעשה המנורה תחילה יש להביא מקרא זה קודם הדלקת הנרות שיש לפרש כיצד מעשה המנורה ואח"כ כיצד העלו בה נרותיה, ועוד מדוע לא הוזכרו כל הלכות עשיית המנורה אלא הוזכר רק פרט זה דמקשה תעשה המנורה.

ובאמת כבר הקשה הרמב"ן קושיא זו, מ"ט לא הוזכרו שאר הלכות המנורה וכתב דאתי קרא למימר דדין זה דמקשה תעשה הוא לעיכובא, אכן בגמ' מבואר דאינו לעיכובא אלא במנורה של זהב ולא בשל עץ, ועכ"פ צריך יישוב לאלו התמיהות.

התורה פירטה כי לימוד התורה יה' בשבתך בביתך וכו' מה שלא פירטה בשאר מצוות תמידיות

ואולי אפשר לפרש, דהנה כתיב ודברת בס' בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך, וראיתי מאמר מהגה"צ ר' יצחק הוטנר זצ"ל (בספרו על שבועות מאמר כ"ד) שהקשה מדוע הכתוב כאן מפרט את כל הזמנים שיש לעסוק בתורה, מאי שנא משאר מצוות תמידיות כמו אהבת ד' שאין הכתוב מפרט ואומר ואהבת את ד' בשבתך בביתך וכו', או יראת ד' שלא כתוב בו את ד' אלו קיין תירא בשבתך בביתך וכו' ומדוע רק במצוות תלמוד תורה פירט הכתוב בפרטות את כל הזמנים המקיפים את האדם.

והביאור בזה, דהנה הרמב"ם (פ"ג מת"ת ה"א) כתב, אף על פי שמצוה ללמוד ביום ובלילה אין אדם למד רוב חכמתו אלא בלילה, לפיכך מי שרצה לזכות בכתר התורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחד מהן בשינה ואכילה ושתייה ושיחה וכיוצא בהן אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה, וכ"כ הרמב"ם שם שאין אדם קונה רוב חכמתו אלא בלילה, מבואר מדברי הרמב"ם כי הרוצה לזכות לכותרה של תורה עליו להיזהר בכל לילותיו, שלא יאבד אפי' אחת מהם, ואם לא חלילה הוא עלול להפסיד כתרה של תורה.

והנה לילה, אין הכוונה ללילה שיש בו כוכבים שאם כן היה צריך להפוך היום ללילה ולילה ליום וללמוד בכל הלילות ולישון ביום אלא הכוונה לביטוי של חושך, לזמן

¹ ובספר ארחות יושר (ערך יראת חטא) כתב דבמקום פקוח נפש כיון שהוא מצוה זכות המצוה מגינה עליו שלא ייק לו, ולכא'ו מדברי הש"ך והט"ו מבואר שלא כדבריו, אך יש לומר, דלתינוק היונק מאמו אין מצוה של פקוח נפש שתגין עליו מן הטמטום, וע"ע.

² ואפשר שזה תלוי בדברי הראשונים, דהנה לכא'ו מדברי הראשונים נראה שנחלקו בגדר האי דינא שהותר לישראל כנכנסו לארץ אפילו קדלי דחזירי, אם הוא מישך שייך להתירה דפיקוח נפש, או שהוא היתר בפני עצמו.

הרמב"ם (פ"ח ממלכים ה"א) כתב וז"ל חלוצי צבא כשיכנסו בגבול העכו"ם ויכבשום וישבו מהן, מותר להן לאכול נבלות וטרפות ובשר חזיר וכיוצא בו, אם ירעב ולא מצא מה יאכל אלא מאכלות אלו האסורים, וכן שו"ת יין נסך, מפי השמועה למדו ובתים מלאים כל טוב ערפי חזירים וכיוצא

עמק השבוע

גליון קיץ

שנה ג

שבת פרשת קרח בארץ ישראל

שבת פרשת שלח בחוץ לארץ

והימים שסביבותיה תשפ"ו לפ"ק

עיונים וביאורים במהות ימי השבוע

מאת הרב ג'ר' ראובן מלך שווארץ שליט"א

מחבר סדרת הספרים גינת ראובן, עמקי ראובן, מנחת ראובן ומעינת ראובן

חמש צרות בחמשה ימים בסוף חודש סיון

הזקנים שהיו בימי יהושע, בכ"ג בו נתקבצו כל ישראל על שבט בנימין על ענין פלגש בגבעה, בז' באדר מת משה רבינו ע"ה, בט' בו נחלקו בית שמאי ובית הלל. עכ"ל.

הנה חזינן שהזמן שיש הרבה צרות ותעניות בזמן קצר, יותר משאר זמני השנה, הוא בסוף חודש סיון, שאז יש תענית בכ"ג סיון ובכ"ה סיון ובכ"ז סיון, והתענית דכ"ה סיון היא מחמת ג' דברים שאירע בו, מיתת רשב"ג ומיתת ר' ישמעאל ומיתת ר"ח סגן הכהנים, ובאופן שיש חמש צרות בחמשה ימים.

עמו, באחד באב מת אהרן הכהן, ב"ח בו כבה נר מערבי בימי אחז, ב"ז באלול מתו מוציא דבת הארץ, בה' בתשרי מתו עשרים איש מישראל ונחבש רבי עקיבא, בז' בו נגזרה גזרה על אבותינו שימותו בחרב וברעב ובדבר מפני מעשה העגל, בז' במרחשון עוורו עיני צדקיהו ושחטו בניו לעיניו, בכ"ח בכסליו שרף יהויקים המגילה שכתב ברוך מפי ירמיהו, בשמונה בטבת נכתבה התורה יונת בימי תלמי המלך והיה חשך בעולם שלשה ימים, ובט' בו לא נודע איזו היא הצרה שאירע בו, בה' בשבט מתו

עיין באו"ח סי' תקפ"פ דאיתא על פי המבואר בפרק בתרא דמגילת תענית וז"ל אלו הימים שאירעו בהם צרות לאבותינו וראוי להתענות בהם וכו' באחד בניסן מתו בני אהרן, בעשרה בו מתה מרים ונסתלק הבאר, בכ"ו בו מת יהושע בן נון, בעשרה באייר מת עלי הכהן ושני בניו ונשבה ארון ה', בכ"ח בו מת שמואל הנביא, בכ"ג בסיון בטלו הביכורים מלעלות לירושלים בימי ירבעם בן נבט, בכ"ה בו נהרג רשב"ג ורבי ישמעאל ור' חנינא סגן הכהנים, בכ"ז בו נשרף רבי חנינא בן תרדיון וספר תורה

התעניות דסוף סיון הן מיוחדות

האפשרות להביא בכורים, ובכ"ג סיון בטלו הביכורים מלעלות לירושלים, ובעצרת מקבלים התורה, ובכ"ה סיון ובכ"ז סיון יש כעין ביטול להתורה שהמלכות גברה והרגה הני חכמי התורה ושרפו ס"ת עמו. ובאופן שבשנים שעברו היה כעין ביטול בסוף החודש למה שקבלנו בתחילת החודש.

הנה לכאורה י"ל דהיטוד בזה הוא דבשנים שעברו בעצרת קבלנו מתנות טובות בתחילת החודש, ואם אין אנו משתמשים עם הני מתנות טובות לתועלתם יש קטרוג ח"ו שנפסיד הני מתנות טובות, וזהו מה שאירע כביכול בסוף החודש בכל השנים שעברו, ולכן היו התעניות הנ"ל בסוף החודש.

תרדיון וספר תורה עמו, הרי דבצרה זו נשרף ספר תורה ממש בהדי הצדיק, מה שלא מצינו בשאר הצרות הנ"ל, ושוב מבואר דהני צרות הן מיוחדות בהא דהוי כעין בחינת "הריגת התורה" ח"ו. נמצא דהני תעניות הן מיוחדות בהא שהחמש צרות שבהם כוללים שני דברים מיוחדים ביטול בכורים וביטול התורה.

הנה ביו"ט דעצרת בתחילת חודש סיון אנו מקבלים בדיוק שני דברים "חדשים", חדא, הרי יש בהאי יום ענין קבלת התורה, ושנית, יום זה הוא יום הביכורים.

ולכאורה פשוט שיש להעיר שהשני דברים הנ"ל שנכללו בהצרות דסוף סיון הם כנגד הני שני דברים שמקבלים בעצרת, דבעצרת מקבלים

הנה הני תעניות דסוף סיון הם תעניות מיוחדות, שהתענית דכ"ג סיון לבד היא מחמת ביטול איזה מצוה, דבטלו הביכורים מלעלות לירושלים בימי ירבעם בן נבט. והתעניות דכ"ה סיון וכ"ז סיון לבד הם מחמת הריגת חכמי התורה, דשאר הצדיקים שהוזכרו מיתתם ברשימה הנ"ל אין עיקר ההתייחסות שלנו להם בזה שהם חכמי התורה, אבל הני חכמים, עיקר ההתייחסות שלנו להם הוא בזה שהם במשניות ובברייתות, ובאופן שהריגתם היא כעין בחינת "הריגת התורה" ח"ו, (ועוד הרי שאר הצדיקים הם חלק מתורה שבכתב והני צדיקים לחוד הם חלק מתורה שבע"פ, ובהם במיוחד שייך בחינת "הריגה", דו"ק), ועוד הרי בכ"ז סיון נשרף רבי חנינא בן

ויסעו מהר ד'

וי"ל דזהו מה ש"אירע" בין תחילת החודש לסוף החודש, דבתחילת החודש היו בהר סיני וקיבלו המתנות הנ"ל, ואח"כ "ויסעו מהר ד'", דנסענו מחג השבועות וקבלת התורה אשר בה, ואף שהם היו מוכרחים ליסע מהר סיני, אבל יש טענה שנסעו מהר סיני כתינוק הבורח מבית הספר, וזהו שורש הפורעניות. ויש להתבונן לתקן ענין זה בימים אלו בהאי שתא.

חנינא שסרו מאחרי ה'. ועיי"ש בתוס' ד"ה פורענות דאיתא וז"ל ואומר ר"י וכו' פורענות ראשונה כדאמר במדרש (ילמדנו) ויסעו שנסעו מהר סיני דרך שלשת ימים כתינוק היוצא מבית הספר שבורח לו והולך לו כך היו בורחים מהר סיני דרך שלשת ימים לפי שלמדו הרבה תורה בסיני. עכ"ל. וכ"ה ברמב"ן עה"ת שם.

עיין במסכת שבת דף קטז ע"א דאיתא ת"ר ויהי בנסוע הארון ויאמר משה פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ולמטה וכו' תניא רשב"ג אומר עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן ותכתב במקומה ולמה כתבה כאן כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שנייה פורענות שנייה מאי היא ויהי העם כמתאוננים פורענות ראשונה ויסעו מהר ה' ואמר רבי חמא ברבי

❧ ❧ "סתירה" בהמהות דב"ה סיון

עצמו והלכך לענין קבלת צער כגון תשעה באב שנדחה זה אינו בכלל תענית ולא נכנס בכלל איסור הכתוב שם עד שיוצדק לומר שביטלו אותו ולפי זה היינו צריכין לומר שהיום טוב עצמו בטלו ובאמת זה אינו דלא קאי רק על איסור תענית אבל קבלת צער מעיקרא לא נאסר ואם כן אף שבטלו האיסור מכל מקום **מי שרוצה להקל בענין קבלת צער מחמת יום טוב שלו שפיר יש להקל שהיום טוב עצמו לא בטל לגמרי** ולכן לא השלים מחמת היום טוב שלו. עכ"ל.

הרי מבואר דהימים טובים דמגילת תענית לא נתבטלו בעצמותם, ורק שאין חיוב להשתייך להני ימים טובים, ולכן לית בהו איסור תענית, אבל מי שמשתייך להימים טובים שפיר משתייך לימים טובים שעדיין קיימים.

וכן עיין בספר דרך ה' ח"ד פ"ז בעבודה הזמנית דמשמע בדבריו כנ"ל, שעדיין יש "אור המאיר" בהימים הכתובים במגילת תענית, אלא שנפטר מהיות עושים זכר להאי אור המאיר.

וכן יש עוד מקורות דהימים טובים עדיין קיימים בעצמותם, דעיין בטור באו"ח סי' תקע"ג דאיתא וז"ל הלכתא בטלה מגילת תענית שכל הימים הכתובים במגילת תענית שלא להתענות בהם מותר להתענות בהם חוץ מבחנוכה ופורים וכתב הראב"ד דדוקא יחיד יכול להתענות בהן אבל צבור אסורין לגזור תענית בהן. עכ"ל. הרי דהראב"ד סובר דגם בזה"ז דאין לגזור תענית ציבור בימים הכתובים במגילת תענית. וכ"ה בהשגות הראב"ד על המאור בפ"ק דמגילה. (עיין בספר תורת רפאל בה' תענית סימן צ"ט מש"כ לגבי שיטת הראב"ד. ועי' במ"ב בריש סי' תרפ"ו דאיתא לגבי חנוכה ופורים וז"ל מותר להתענות לפנייהם ולאחריהם וכן בהספד שרי וב"ח כתב דבחנוכה אסור להתענות לפניו, וכן הוא ג"כ דעת הפר"ח, והנה יש נוהגים להתענות לפני חנוכה תמורת ער"ח ואין לשנות מנהגם אבל לכתחלה לא ינהוג כן ועכ"פ אסור לגזור בו תענית צבור וכן יום ראשון דאחר חנוכה אף דיחיד מותר להתענות בו תענית צבור אסור לגזור בו. עכ"ל. הרי מבואר דאף דמותר להתענות ביום אחרי חנוכה, אבל אסור לגזור בו תענית ציבור, וכן מבואר דאף להצד דמותר להתענות ביום שלפני חנוכה, אבל אסור לגזור בו תענית ציבור. ועיי"ש בשער הציון שציון למחצית השקל, ועיי"ש במחצית השקל שביאר דהמקור להאי חילוק בין תענית יחיד לתענית ציבור הוא משיטת הראב"ד. ועיין בשו"ת ערוגת הבושם או"ח סי' ר"ה דאיתא וז"ל

בצ"ח בשמעתתא דרחס"ה אות כ'.
 הנה לכאורה י"ל דגדר הצרות דהאי יום הוא שנהרגו הני חכמי ישראל (וא"כ יום זה הוא **יום מיוחד לגבי הענין דהעשרה הרוגי מלכות**, דרק יש עוד יום אחד בהרשימה דהתעניות הנ"ל שהוזכר בו הריגת שום אחד מהעשרה הרוגי מלכות, דהיינו כ"ז סיון, ורק בהאי יום דכ"ה סיון הוזכר הריגת יותר מאחד מהעשרה הרוגי מלכות). אולם יש להעיר דאפשר שיש עוד ענין מיוחד השווה להני ג' חכמים במיוחד, דאחד מהם היה הנשיא ואחד מהם היה הכהן גדול ואחד מהם היה הסגן. וצע"ע בזה.

הנה יש עוד ייחוד לכ"ה סיון, דהוא מהימים טובים דמגילת תענית, דעיי"ש בפרק ג' דכתיב לגבי חודש סיון "בעשרים וחמשה ביה איתנטילו דימסנאי מיהודה וירושלים" (עיי"ש) שמבואר שביום זה נסעו בני ישמעאל מירושלים לאחר שעירערו על נחלת ארץ ישראל לחלוק עם ישראל, וכן דחו את הכנעניים שטענו שארץ ישראל שלהם ואת המצריים שתבעו להשיב להם את כלי הכסף והזהב ששאלו ישראל מהם).

וכן יש עוד ימים שהם ימים טובים הכתובים במגילת תענית ואפ"ה הוזכרו בפרק בתרא דמגילת תענית עם הימים שראויים להתענות בהם, כגון י' ניסן, ז' אלול, ג' תשרי, ז' כסלו, וט' אדר.

ובפשוטו י"ל דלית בזה שום סתירה, דכאן בזמן שביהמ"ק קיים, דאז הוי יו"ט, וכאן בזמן שאין ביהמ"ק הימים, דאז הוי תענית. אולם כל זה א"ש לפי הא דקיי"ל דבטלה מגילת תענית, אבל לפי השיטות שהוזכרו במס' ר"ה דף י"ח ודף י"ט דס"ל דלא בטלה מגילת תענית, קשה לכאורה, איך איכא באותו יום קביעות יו"ט וקביעות תענית. וצ"ע.

עוד יש להעיר בזה אפילו לפי מה דקיי"ל דבטלה מגילת תענית, דעיין במס' תענית דף יב ע"א דאיתא אמר רב חסדא כל תענית שלא שקעה עליו חמה לאו שמיא תענית מיתבי אנשי משמר מתענין ולא משלימין התם לצעורי נפשיה בעלמא הוא תא שמע דאמר רבי אליעזר ברבי צדוק אני מבני בניו של סנאב בן בנימין ופעם אחת חל תשעה באב להיות בשבת ודחינוהו לאחר השבת והתענינו בו ולא השלמנוהו מפני שיום טוב שלנו הוא התם נמי לצעורי נפשיה בעלמא הוא. ותמוה הרי משחרב בית המקדש בטלה מגילת תענית. ועיין באו"ח סי' תקס"ב ביד אפרים שביאר בזה וז"ל עד כאן לא אמרו שביטלו אלא שחזר והותר מה שהיה אסור עד עתה כגון תענית שהיה אסור להתענות ביום טוב הכתוב במגילת תענית ושוב חזר והותר אבל מכל מקום **לא ביטלו היום טוב**

הנה ראינו המבואר במגילת תענית דכ"ה בסיון הוא יום שגזרו תענית וראוי להתענות בו משום שבו נהרגו רשב"ג ורבי ישמעאל ור' חנינא סגן הכהנים.

[הנה בקינות לתשעה באב (בקינת ארזי הלבנון) איתא "נטל ראשו ונתנו על ארכבותיו מנורה הטהורה שם עיניו על עיניו ופיו על פיו באהבה גמורה ענה ואמר פה המתגבר בתורה וכו'", ומקורו במדרש אלה אזכרה ושם איתא אחר שהרגו לרשב"ג ויאמר לר' ישמעאל פשוט את צוארך אמר ר' ישמעאל חיך הנח לי רגע אחד עד שאבכה על הצדיק א"ל עשה מיד נטל ר' ישמעאל את ראשו של רשב"ג ונתנו על ארכבותיו ונתן עיניו על עיניו וכו' ואמר אי הפה המתגבר בגבורה של תורה וכו', וכן הוא באבות דר' נתן פ' ל"ח ונפל הפור על רשב"ג מיד נטל החרב וחתך את ראשו ונטלו ר' ישמעאל בן אלישע והניחו בחיקו והיה בוכה וצועק פה קדוש וכו', וכמו כן בפיוט "אלה אזכרה" הנאמר בתפלת מוסף דיו"כ איתא כשנחתך ראשו ונטלו ר' ישמעאל וצרח עליו בקול מר כשופר וכו'. ולפי המבואר בשו"ע זה אירע בכ"ה סיון. (עיין בקובץ מורי' שנה כ"ז שהביא מקובץ אחד שכתב שם הגרצ"פ פראנק ז"ל וז"ל שמעתי קושיא בשם גאון מפורסם בדור שלפנינו שעמד בפליאה על הפיוט של עשרה הרוגי מלכות שאנו מזכירים אותם במוסף של יו"כ דבהריגת ר"י כה"ג ורשב"ג שרשב"ג נהרג תחילה ונטלו ר"י כה"ג וצרח עליו בקול מר וכן בצום ת"ב בהקנינה המיוחדת לארזי הלבנון ושם נזכר נטל ראשו ונתנו על ארכבותיו וכו' והרי כה"ג אינו מטמא אפילו לקרבו וכיצד טימא את עצמו בטומאת מת שלא לצורך קבורה. עיי"ש מש"כ בזה. ועיין בקובץ מבקשי תורה כרך ג' גליון ט"ז דאיתא מה שאמר בזה הגרשז"א ז"ל. ועיין מש"כ בזה בשו"ת אגרות משה באו"ח חלק ד' סי' ס"ט.]]

הנה יש שנקטו שכולם נהרגו באותו יום, וממילא נתקשו בזה, דרשב"ג ור"י כה"ג נהרגו לפני החורבן, ורחס"ה היה חי לאחר החורבן, לדוגמא, עיין בספר סדר הדורות חלק תנאים ואמוראים אות ח' דאיתא וז"ל ר' חנינא סגן הכהנים וכו' בספ"ק דיומא (דף כא ע"ב) אמר שראה אש על גבי המזבח רבוץ ככלב, והיה ג"כ אחר החורבן כי חולק עם ר' מאיר ור' יוסי, פ"ק דיומא (דף ח ע"א), ר' חנינא סגן הכהנים אומר וכו' וברפ"ד (דף לט ע"א) וכו', וצ"ע שהרי נהרג בשעת החורבן, נהרג כ"ה סיון עם רבן שמעון בן גמליאל ור' ישמעאל וכו'. עכ"ל. אבל מפרשים אחרים כתבו שרק רשב"ג ור"י כה"ג נהרגו באותו יום, ורחס"ה נהרג באותו תאריך הרבה שנים אח"כ. (וע"ע

שמתייחס להיו"ט בזמנו (ואפשר דחשיב סעודת מצוה, ואפשר דאינו אומר תחנון, וצע"ע למעשה).

ולפ"ז יל"ע לגבי מי שרוצה להתענות בכ"ה סיון משום שנהרגו הצקידים הנ"ל וגם רוצה להתייחס להיו"ט דמגילת תענית בכ"ה סיון, שיש בזה "סתירה" איך להתנהג בהאי יום.

תענית, ע"י טור סי' תקע"ד שהסכים כן, וכן משמוע מסקנת המג"א לקמן סי' תרפ"ו ס"ק א' עיי"ש וכו'. עכ"ל.) ומוכח דהימים עדיין קיימים בעצמותם.

הנה לפי כל זה נמצא דאפילו בזה"ז, אם עושה איזה זכר להניסים הכתובים במגילת תענית בהימים שלהם, דשפיר חשיב

במג"א יש נוהגין בשנה מעוברת לקבוע תענית ביום ה' מפרשיות שובבי"ם ת"ת וכו' אי אירע תענית שובבי"ם ב"א י"ב י"ג שבאדר ראשון דמבואר בתענית דף י"ח ע"ב דהו"ל ימים הכתובים במגילת תענית צ"ע אי יתענו, ונהי דקיי"ל בטלה מגילת תענית מ"מ שיטת הראב"ד דלענין תענית ציבור לא בטלה מגילת

מה נכלל בהמאזרע דכ"ז סיון

יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וספר תורה מונח לו בחיקו הביאוהו וכרכוהו בספר תורה והקיפוהו בחבילי זמורות והציתו בהן את האור והביאו ספוגין של צמר ושראום במים והניחום על לבו כדי שלא תצא נשמתו מהרה אמרה לו בתו אבא אראך בכך אמר לה אילמלי אני נשרפתי לבדי היה הדבר קשה לי עכשיו שאני נשרף וספר תורה עמי מי שמבקש עלבונה של ספר תורה הוא יבקש עלבוני אמרו לו תלמידיו רבי מה אתה רואה אמר להן גליון נשרפין ואותיות פורחות אף אתה פתח פיה ותכנס בך האש אמר להן מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבל הוא בעצמו אמרו לו קלצטונירי רבי אם אני מרבה בשלהבת ונוטל ספוגין של צמר מעל לבך בשלהבת ונוטל ספוגין של צמר מעל לבך אתה מביאני לחיי העולם הבא אמר לו הן השבע לי נשבע לו מיד הרבה בשלהבת ונטל ספוגין של צמר מעל לבו יצאה נשמתו במהרה אף הוא קפץ ונפל לתוך האור יצאה בת קול ואמרה רבי חנינא בן תרדיון וקלצטונירי מזומנין הן לחיי העולם הבא.

הנה לכאורה משמע דשלתן יצאו בשעה אחת, וא"כ כמו דשריפת רחב"ת היה בכ"ז סיון, הוא הדין דהריגת אשתו והושיבת בתו בקובה של זונות היו כ"ז סיון, וצע"ע בזה.

עליהם את הדין הוא אמר הצור תמים פעלו וגו' ואשתו אמרה אל אמונה ואין עול בתו אמרה גדול העצה ורב העלילה אשר עניך פקוחות על כל דרכי וגו' אמר רבי כמה גדולים צדיקים הללו שנזדמנו להן שלש מקראות של צדוק הדין בשעת צדוק הדין תנו רבנן כשחלה רבי יוסי בן קיסמא הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו אמר לו חנינא אחי אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכה שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגה את חסידיו ואבדה את טוביו ועדיין היא קיימת ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וספר מונח לך בחיקך אמר לו מן השמים ירחמו אמרו לו אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר לי מן השמים ירחמו תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש אמרו לו רבי מה אני לחיי העולם הבא אמר לו כלום מעשה בא לידך אמר לו מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים אמר לו אם כן מחלקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי אמרו לא היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קיסמא והלכו כל גדולי רומי לבקרו והספידוהו הספד גדול ובחרתן מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה

הנה ראינו שכ"ז בסיון הוא יום שגזרו תענית וראוי להתענות בו משום שבו נשרף רבי חנינא בן תרדיון וספר תורה עמו.

עיי' בפ"ק דמס' ע"ז דאיתא אתיוהו לרבי חנינא בן תרדיון אמרו ליה אמאי קא עסקת באורייתא אמר להו כאשר צוני ה' אלהי מיד גזרו עליו לשריפה ועל אשתו להריגה ועל בתו לישב בקובה של זונות עליו לשריפה שהיה הוגה את השם באותיותיו והיכי עביד הכי והתנן אלו שאין להם חלק לעולם הבא האומר אין תורה מן השמים ואין תחיית המתים מן התורה אבא שאול אומר אף ההוגה את השם באותיותיו להתלמד עבד כדתינא לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות אלא מאי טעמא אענש משום הוגה את השם בפרהסיא דהוי ועל אשתו להריגה דלא מיחה ביה מכאן אמרו כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש עליו ועל בתו לישב בקובה של זונות דאמר רבי יוחנן פעם אחת היתה בתו מהלכת לפני גדולי רומי אמרו כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו מיד דקדקה בפסיעותיה והיינו דאמר רבי שמעון בן לקיש מאי דכתיב עון עקבי יסבני עונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה מסובין לו ליום הדין בשעה שיצאו שלשתן צדקו

בענין הזמן בחודש שקוראים פרשת שלח בא"י ובחז"ל

ביום רביעי קוראים פרשת שלח בכ"ג סיון, ואם שבועות חל ביום ששי קוראים פרשת שלח בכ"ח סיון, וי"ל דקריאת פרשת שלח מישר שייך להתעוררות ימי שילוח המרגלים בימים שאחרי הקריאה.

אלא דזהו דוקא בחז"ל, אבל בא"י אם שבועות חל ביום ראשון (ושמיני של פסח היה בשבת) קוראים פרשת שלח ב"ט סיון, ואם שבועות חל ביום ששי (ויום שני דשבועות היה בשבת) קוראים פרשת שלח בכ"א סיון. וצע"ע בזה.

וכמבואר במס' פסחים דף קיא ע"ב ובעוד (מקומות), הוא מיוסד על הא שהם ימי הילוך המרגלים. ולפ"ז לכאורה גם כ"ט סיון צריך להיות יום השייך לפורעניות, דהא גם כ"ט סיון הוא יום מימי הילוך המרגלים. וצ"ע.

הנה בדרך כלל בחז"ל תמיד קוראים פרשת שלח בשבוע שלפני כ"ט סיון, דאם שבועות חל ביום ראשון קוראים פרשת שלח בכ"ו סיון, ואם שבועות חל ביום שני קוראים פרשת שלח בכ"ה סיון, ואם שבועות חל

הנה ראינו המבואר במס' תענית דף כט ע"א דמכ"ג סיון עד כ"ט סיון היו ה' ימי הסגר של מרים, ומבואר שם דאח"כ בכ"ט סיון נשלחו המרגלים, והלכו למ' יום וחזרו בט' באב. והנה אף שנתבאר שם דנשלחו המרגלים בכ"ט סיון, אפשר דלית מזה נפק"מ לדורות, דאפשר דלא נאמר איזה ענין להתייחס ליום שילוח המרגלים.

אבל עיי' בספר בני יששכר מאמרי חדשי תמוז אב מאמר א' שביאר דזה שימי תמוז הם ימי פורעניות (אפילו קודם י"ז בתמוז,

עמק הפרשה

הרה"ג ר' ראובן מלך שווארץ שליט"א

לבני ארץ ישראל – פרשת קרח

הנה בפרשת קרח הזכירו הכ"ד מתנות כהונה, ותוה"ד כתיב "כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן ראשיתם אשר יתנו לד' לך נתתם, בכורי כל אשר בארצם אשר יביאו לד' לך יהיה כל טהור בביתך יאכלנו". ואפשר דמשמע דאכילה בבכורים היא עצמיות המתנה יותר מבתרומה.

ועי' במס' ב"ב דף פא ע"ב דאיתא וליחוש דדלמא לאו ביכורים נינהו וקא מעייל חולין לעזרה דמקדיש להו והא בעי מיכלינהו, ועיי"ש בתוס' רי"ד דאיתא וז"ל הקשה דאי לא מצי למיכלינהו מה בכך אטו אכילה מעכבא, ונראה לי דלא קשה ולא מידי וכו' היאך מחייבין חכמים להביא ביכורים דלא חזו לאכילה למה חייב הבורא להביא ביכורים כי אם לתתן לכהן ולאוכלם. עכ"ל.

לבני חו"ל – פרשת שלח

הנה בסוף הפרשה איתא אחת מהפרשיות שאומרים פעמיים בכל יום בקריאת שמע, דהיינו פרשת ציצית. והנה בשלמא איך שתי פרשיות דקריאת שמע הם באמצע פרשיות דמיירי בעבודת ד' בכללות, אבל הכא דמיירי בכלל ישראל במדבר, למה הובא דוקא הכא פרשה שנכללה בקריאת שמע. וצע"ע בזה.

הנה הפרשה מתחילה לדבר בלשון נסתר, "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית, על כנפי בגדיהם לדורותם ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת", ואח"כ יש שינוי ומדבר בלשון נוכח "והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ד' ועשיתם אותם". והעירוני ד"תכלת" גורם השינוי. והדברים צ"ב.

דעת תורה

מן ראש הישיבה הגאון רבי דוד פיינשטיין שליט"א

והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר [י"ח, כ"ו]

בברכות דף מ"ז ע"א אמר רבי אבהו אמר ריש לקיש, מעשר ראשון שהקדימו בשבילים פטור מתרומה גדולה, שנאמר 'והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר' - 'מעשר מן המעשר' אמרתי לך, ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר.

והנה בפירוש הר"ש בתרומות פ"א מ"ה ובביכורים פ"ב מ"ג כתב, שכשם שמעשר ראשון שהקדימו בשבילים פטור מתרומה גדולה, הכי נמי מעשר שני שהקדימו בשבילים פטור מתרומה גדולה. וב'תוספות' יום טוב' שם כתב דלמד הר"ש כן מסברא, מפני ששם מעשר אחד הוא. והמהרי"ט אלגאזי בריש הלכות חלה הוסיף, שאינו כל כך דחוק לומר דלפינן מעשר שני ממעשר ראשון, דהא הוקש מעשר ראשון למעשר שני, כדאמרינן בספרי בפרשת ראה דהוקשו אהדדי לענין דאין מעשרין משנה לחברתה.

אולם הרמב"ם בפ"ג מתרומות ה"ג כתב, וזה לשונו - ישראל שהפריש מעשר ראשון כשהוא שבילים קודם שידוש ויפריש תרומה גדולה, ונתנו ללוי, אין הלוי חייב להפריש ממנו תרומה גדולה אחר שידושנו, אלא תרומת מעשר בלבד, עכ"ל. ומדנקט שהפריש 'מעשר ראשון' כשהוא בשבילים, ולא כתב דהוא הדין בהפריש 'מעשר שני' כשהוא בשבילים, משמע דסבירא ליה דדוקא ב'מעשר ראשון' איתא להך דינא דרבי אבהו אמר ריש לקיש, וצ"ע בטעם הדבר.

והנראה לומר בזה, דהנה יש לחקור בהך ילפותא ד'מעשר מן המעשר' ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר, אי ילפותא בעלמא היא דמעשר ראשון פטור מתרומה גדולה, או דנאמר בזה דלא חיילי תרי חיובי הפרשת תרומה, אלא רק חד חיובא, ומשום הכי אין הלוי חייב להפריש ממנו תרומה גדולה, אלא מפריש ממנו תרומת מעשר לחוד.

והנה בירושלמי חלה פ"א ה"ג מיייתי להך דינא דרבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש, וקאמר עלה - בשמירח ואחר כך הפריש תרומת מעשר שבו, אבל אם הפריש תרומת מעשר ואחר כך מירחו, לא בדא, ע"כ.

ויש לומר הביאור בזה, דגדר הפטור דמעשר ראשון שהקדימו בשבילים מתרומה גדולה הוא כהצד השני שבחקירה הנ"ל, דלא חיילי תרי חיובי הפרשת תרומה, וזה שייך דוקא בשמירח ואחר כך הפריש, דכיון דלא חיילי תרי חיובי הפרשת תרומה, סגי ליה בחד הפרשה דתרומת מעשר, אבל בהפריש תרומת מעשר ואחר כך מירחו, דבשעת חלות חיוב הפרשת התרומה הגדולה - דהיינו בשעת מירוח - כבר נפטר מחיוב הפרשת תרומת מעשר, ולא רמי עליה אלא חיוב הפרשת תרומה גדולה לחוד, שפיר מתחייב הוא בהפרשת תרומה גדולה, כיון דהשתא לא הוי אלא חיוב אחד של הפרשה.

ואשר לפי זה פשוט, דדין זה שייך רק במעשר ראשון, דאיכא ביה דין הפרשת תרומת מעשר, אבל במעשר שני דליכא ביה אלא חיוב הפרשה אחד של תרומה גדולה, לא שייך דין זה, דלא עדיף ממעשר ראשון שהפריש הימנו תרומת מעשר קודם מירוח, או שהפרישה ממקום אחר עליו, דלא מיפטר מהפרשת תרומה גדולה.

אות לחופות
עימוד שהופך טקסט ליצירה
otf74041@gmail.com | 05276-74041

הפצה פרסום ושיווק ספרים
י. בלוי
עד הבית

לרכישה מוזלת של ספרי המחבר

במקד ההזמנות של י. בלוי
bloy.co.il • 054-856-40-33
bloyseforim@gmail.com

כמו"כ ניתנת האפשרות לקבל את הספרים בחינם לכתללים, ישיבות ולבתי כנסיות ומדרשות

לפניות, הארות, ולהרשמה לקבלת הגיליון מידי שבוע במייל

ניתן לפנות בכתובת: emekhashavua@gmail.com
או להשאיר הודעה במספר: (001)- 516-581-3597
או בפקס: 1532-5326259
לתרומות והנצחות אפשר לפנות להג"ל

תוספת שבת

זמני הדלק'נ פרשת קרח
ירושלים: 7:09 מוקדם: 6:59
בני ברק: 7:25 מוקדם: 7:15
מודיעין עילית: 7:19 מוקדם: 7:09
חיפה: 7:19 מוקדם: 7:09
טבריה: 7:16 מוקדם: 7:06

העלון השבוע
לרפואת הצדיק הגאון
רבי חזקיהו דב הכהן
בן שושנה קוק שליט"א
ולרפואת האברך הצעיר
חיים בן עדינה בתושח"י.

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

לרגל הנסיעה לחו"ל להצלת עולם התורה: משל נפלא על כבוד השבת עם סיקור הביקור ההיסטורי של מרן רשכבה"ג הגר"ד לנדו שליט"א ב...ביתי במודיעין עילית

הקדמה למשל:

המקור לכל המשל המתואר כאן הוא מפורש בגמ' (שבת קיט.):
'רב אמי ורב אסי מכתפי ועיילי מכתפי ונפקי. אמרי: 'אילו איקלע לן רב יוחנן, מי לא מכתפינן קמיה?'. ופירש רש"י:
'מכתפי ועיילי וכו'. בער"ש יוצא ונכנס תמיד, להביא תמיד משואות, כלי תשמיש ובגדי חופש ומגדים, כאדם שמקבל את רבו בביתו, ומראה לו שהוא חשוב עליו, וחרד לכבודו לטרוח ולהרבות בשביליו, ע"כ, וכמו שביאר לנו רבינו הרמח"ל במסילת ישרים (פ' ט): 'ותראה היקשו של רב נחמן שיש לנו ממנו מקום לימוד, כי אם היה 'מתבונן' מה היה עושה לפי דרכו לאדם שהוא חפץ לכבודו, וכזה עצמו היה עושה לשבת'.

וז"ל היערות דבש ח"א: 'בכל מקום שמשמרים שבת כראוי יש שם שריית

שכינה, ולכן מאוד יש לזהר בשבת בעסקיו ודבריו וענייניו כעומד לפני ה', והכל מתוך שמחה עצומה שזכה לכך, כמו שבא אליו האדם הגדול שבדור, ששמח בכל רגע למרות שיש בדבר יראה, וכמו שכתב רבינו המשנה ברורה בלשונו הזהב (סי' רנ סק"ג; שם עולם שער שמירת השבת פ"ד ד"ה ובפרט): 'כי שבת נקראת כלה מלכתא, וכאילו מקבל פני המלך יתברך שמו... וידמה בדעתו כאילו יבוא אליו להתאכסן מלך בשר ודם, כמה היה מכבד הבית ומציע המיטות - ואפילו יש לו כמה משרתים - והיה שמח על שהורשה לשמש לפניו'.

המשל הנפלא

...אני הולך ברחוב מהורהר, חושב על חשבון הבנק שנמצא קרוב לקו האדום, והמצב בבית לא הכי שפיר בכל מיני תחומים. ולפתע... "ר' משה מה שלומך?" אני שומע את קולו של ידידי מהכוילל ר' יענקב: "מה העניינים? אתה יודע, יש לי בשבילך חדשות מעניינות מאוד, משהו שפשוט יהפוך אותך בין רגע למאושר עלי אדמות".

"יעקב, אולי תפסיק למתוח אותי ותספר כבר", ואני חושב לעצמי: מה כבר יכול להיות? אבל ר' יענקב כולו משולהב כאילו לא מבחין במבטי היבש שלא מאמין שיש משהו שיכול באמת להפוך אותי למאושר... וממשיך בדבריו:

"ובכן; הייתי היום אצל מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א להכרעה גדולה בכמה עניינים מסובכים מאוד, וכשהוא הבין תוך כדי השיחה שאני מקריט ספר, הוא שאל אותי אם במקרה אני מכיר את הגאון ר' משה כהן. כשהנהנתי בראשי הוא

אמר לי, שהראו לו את השיטק'ל שכתבת ב'אהלי טהרות', מה שתירצת שם את קושייתו על החזו"א מהסוגיה ביומא כ"ד, וכתבת שם ש... וכו'. והוא כל כך התפעל מהישרות שלך, וברוב ענוותנותו הוא ביקש ממני לשלוח איתי לא פחות מאשר 'מתנת ידידות' עבורך!!! אתה שומע טוב?!! מתנת ידידות ממרן גאון ישראל... כל ספרי שיעורי מרן וכמה כתבים שעין הדפוס לא שזפתן, עם הקדשה מיוחדת לכבודך.

הכול מרוב שמחתו ממה שתירצת שם את דברי החזו"א, מהקושייה האדירה שהייתה קשה לו ארבעים שנה מסוגיה ארוכה, שלכאורה מפורש בה נגד דברי מרן זללה"ה, ובהזדמנויות רבות שאל כמה מגדולי תלמידי החזו"א ולא אמרו לו דבר... ואתה זכית לתרץ את זה... לכן הוא נותן... לך... ר' משה, מרוב התפעלות מהאמת שלך, והישרות והעומק שהוא ראה בחידוש שלך, הוא רוצה לכבד אותך בכל הכבוד הזה..."

אני שומע את הכול ו... פשוט לא יודע מה לעשות עם עצמי. הלב שלי מנתר מהתרגשות... "מה? באמת?! אתה בטוח שאין פה איזה טעות בכתובת?", "לא, הוא אמר לי במפורש: הגר" משה כהן מקריט ספר מרחוב... מספר... והנה הנה הספרים שמרן רשכבה"ג שלח לך... וזה ההקדשה..." אני לא מאמין... כתב ידו של מרן לא ניתן לזיוף...

וממשיך ידידי ומתאר לי מה שהיה שם באותו מעמד בבית בגבעת רוקח, לעיני באי ביתו וכל הציבור שהיו שם. "תקשיב טוב ר' משה... זה לא נגמר בזה. מרן, שבלבו בוערת אש אהבת התורה, והוא ארט החזק שלך תפס אותו כל כך והוא שווה אצלו כל הון דעלמא, עד כדי כך שהוא הביע בפני כל הנוכחים שם את רצונו לבוא לבקר אותך... והוא ביקש לברר מתי זה הכי טוב בשבילך ושחם ושלום לא יגרם לך מזה ביטול תורה..."

אני פשוט לא יודע את נפשי מרוב כבוד ואושר, ודמעות סוררות של התרגשות יורדות על לחיי... מה זכיתי אני הקטן שמרן גדול הדור, שעל פי כל הגה היוצא מפיו מתנהלת כל הגולה כולה, מרן שנהירין לו כל חדרי תורה, יופיע בביתי הקטן?! איזה כבוד הוא רוצה לעשות לי, עבור שזכיתי לחדש לו חידוש אחד בתורה, וכמה אני חשוב בעיניו על הדבר הזה... מה? מרן רוצה להטריח את עצמו עד קריית ספר לבקרני, על שהאיתי את עיניו בדבר אחד מדברי מרן החזו"א זללה"ה?! איזה אהבת תורה שאין בנמצא מונחת בדבר הזה...

המשב"ק: "אז השבת הבאה פרשת... תשפ"ו, כן! סגרנו, אני מיד חוזר אליך לקבל את האישור הסופי מהקודש פנימה". לא עברה דקה והוא חוזר אלי: "כן, בשבת מרן אצלך!!".

אני כולי רועד, הולך במהירות הביתה, ובדרך פוגש אנשים ומספר להם בהתרגשות: "אתם יודעים, מרן גאון ישראל בשבת הקרובה בקריית ספר!", "מה?!" "שמעתם טוב! כן, מרן רשכבה"ג הגר"ד לנדו שליט"א השבת בקריית ספר המעטירה".

"אבל לכבוד מה? מה זכתה עירינו לביקור ההיסטורי הזה?!", אני מתחיל לספר להם בהתלהבות גואה את כל הסיפור הבלתי יאומן הזה, ואני רואה את המבטים הננעצים בי, של אדם שנסתרה דעתו. אבל אני שכבר חששתי ובצדק מזה, השארתי אצלי את המצלמה, ואני מראה את כל ההסטרות לכל דורש... "מה? הוא בא אליך עבור השטיקל תיירה שכתבת ב'אהלי'?" "כן, זה מרן שליט"א. מרן פשוט בא אלי עבור ההתפעלות מהחידוש הנורא שחידשתי לדעתו הרחבה מיני ים". "מה? אשרך שזכית לזה!".

אט אט פשטה השמועה כאש בשדה קוצים. כן, מרן שליט"א שובת בעירנו בעזרה"ת בשבת זו... כמובן שבת הכנסת שאני מתפלל בו, לא יוכל להכיל את כל הבאים מכל קצוות העיר להקביל את פני מרן, ומיד העירייה והעומד בראשה שהוכנסו בסוד העניינים, הקצו את המתנ"ס העירוני, לצורך קהל האלפים העומד להגיע להיות במחיצתא חדא עם רשכבה"ג. האולם נוקה ועוטר בעיטורים מפוארים ומרהיבי עין במיוחד.

בכניסה לעיר נתלה שלט ענק עם תמונת מרן גאון ישראל והכיתוב: "ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבקות הוא"... לוחות המודעות כוסו במודעות וכותרות 'צהלי ורונ', ושם פורסמו כל סדרי השבת. כמובן שלסעודות השבת בבית, הוזמנו רק אי אלו מחשובי העיר, כמרא דאתרא ורבני העיר, שיבואו בסוף הסעודות, אך בסעודות עצמם לא יהיו רק אני וביתי, לפי בקשת מרן שליט"א, להראות את גודל חיבתו אלי, וזר לא יקרב אליהם.

כמובן שביתי הקט נוקה ונשטף כמו בערב פסח. החלונות צוחצחו, והכניסה לבניין הוברקה כמו שלא הוברקה מעולם... אשתי היקרה עשתה חלות טעימות מיוחדות, ממרשם מיוחד של אמי, ויין הוזמן במיוחד מבני ברק, מהמקום שמרן בעצמו קונה, משם הזמנתי דגים מיוחדים בהשגחה המהודרת של הגאב"ד ר' שבח, ומרוב שמחה הלכתי בעצמי לקחת אותם מהמכירה הפרטית... ובשר ועופות של 'שארית' שנשחטו בפיקוחו האישי של הגאון הגדול... הכול כמו בבית מרן, כי מרן אמר שהוא סומך עלי בכל העניינים, שאני יעשה הכול כמו בביתו נאווה בכל החומרות והדקדוקים... והלכתי ל'יש' וקניתי כל מיני דברים מיוחדים, הכול שיהיה בתכלית הכבוד הראוי...

וחוץ מזה, אותו השבוע שקעתי בלימוד עד השעות הקטנות של הלילה, להיות ראוי קצת לארח את מרן, והכנתי כמה שטיקל'עץ להציעם לפני מרן בסעודות השבת.

ביום ששי קמתי מוקדם, כולי מרוגש. אני בודק מה עוד אפשר להכין, שיהיה בתכלית הכבוד וההדר, ואני מסתובב בבית ושואל: "מה עוד אפשר לעשות לכבוד האורח הדגול?". אני מציע בעצמי את המיטה בו מתעתד מרן לישן, ופורס סדינים חדשים שנקנו במיוחד לכבוד מרן, ושמיכה מיוחדת...

וידידי ממשיך ומספר לי עוד יותר, כי מרן בתוך הדברים הציע, כי אם זה רק שייך הוא רוצה להיות אצלך שבת שלמה, ולהתפלל אתך בבית כנסת שלך דווקא, ולאכול אצלך את כל סעודות השבת. פשוט להיות אתך, במחיצתך - מחיצת מי שמפיו יצאו המרגליות שהניחו את דעתו אחרי 40 שנה, והתברר שם שהשאלה הזו טרדה את מוחו יום ולילה, למרות כל הש"ס והראשונים והאחרונים שנמצאים במוחו, וכלל דברי החזו"א וכו', אבל השאלה הזאת דווקא לא משה מליבו כל הימים... ואתה שהנחת את דעתו, פשוט נקשרת בליבו פנימה באופן שאי אפשר לדמיין, כמו שהיה ברור לכל מי שהיה שם מתוך הלהט שהוא דיבר על זה, והוא לא פחות מכך, רוצה להיות אתך כל יום השבת! רק שהוא מפחד מרוב ענוותו, אולי זה יהיה טרחה לבני ביתך. לכן הוא הסתפק כרגע רק בשליחת המתנה, ואולי באיזה ביקור קצר מאוד, לאות אהבה וידידות שאין בדומה לה.

אני שומע את הדברים, ואני צובט את עצמי כלא מאמין... נכון שאת השטיקל הזה שכתבתי שם, באמת השקעתי בו כמה ימים לנסות ליישב את הקושיה ההיא, ובאמת כשמצאתי את היישוב שמחתי מאוד... אבל עד כדי כך, שאזכר לכוז חובה יתירה אצל מרן רשכבה"ג?! זה אני לא מסוגל להאמין. אבל מה לעשות, ר' יענקב דאג להצטייד מראש במצלמה דיגיטלית, שהסריטה והקליטה את כל הביקור הזה, והוא מוציא לי את המצלמה, ואכן, הכול מתועד ומוסרט ברור באופן שלא נשאר שום ספק בדבר. כן, מרן שליט"א פשוט רוצה, אם זה רק אפשרי לבוא אלי הקטן משה כהן, לפחות לביקור קצר, ומשאלת לבו באמת בכל הרצינות. והלוואי שיתאפשר לו לשבות אצלי שבת שלימה, ואין שום ספיקות בדבר.

כמובן שבדבר כזה אני חייב לשתף את בני ביתי. ולוידוא אחרון, אני מבקש מידידי את המס' של הגבאי הראשי בבית מרן, ואני יוצר קשר אתו. "שלום, מדבר כאן משה כהן ממודיעין עילית" אני אומר בביבשות... "מה, אתה יודע? מרן לא מפסיק לדבר על השטיקל שלך כבר שבוע ימים, מאז שהראנו לו את זה בחוברת על טהרות, והוא מדבר כל הזמן אם אפשר לבקש ממך, אם הוא יכול לבוא לבקר אצלך, ואולי גם להיות אצלך בשבת, ולאכול אצלך".

והוא מוסיף: "אנחנו לא זוכרים דבר כזה מעולם. מרן, שכל ימיו כסתו מונחת בין תלמידי החכמים המופלגים שבכל הדור האחרון. מרן, שכל יום באים לכאן גדולי תלמידי החכמים שבדור להציע את ספקותיהם, ומביאים את חיבוריהם בכל מקצועות התורה בעומק וחרירות, ולא ראינו דברים כאילו, התפעלות כזאת. קשה כל כך לחדש למרן משהו בכל מקצועות התורה, איזה דבר חדש שהוא לא הכיר מכבר. ופה הוא יצא מגדרו לגמרי... כנראה הוא רואה מה שאנחנו לא רואים... הוא פשוט נקשר עמך בחבלי אהבה כאלו, שאנחנו לא זוכרים דוגמתם. מרן שלא יוצא כמעט מגבעת הישיבה, ודאי לא לשבתות שלימות, פשוט מצפה בכיליון עיניים להזמנתך... אז מתי כבר אפשר לארגן את השבת המיוחדת בליבו של מרן?" שואל המשב"ק בקול כמעט מתחנן.

גלי השמחה שעולים בליבי באותו הרגע, עומדים לשטוף אותי... אני מפחד שאני עומד פשוט לטבוע בהם, ואני מיד אומר בקול כמעט נשנק: "מתי שמרן רק רוצה, כל הבית שלי - שלו".

בה רק תכין את עצמך ואת ביתך עם כל הלב לרגלי".

אני מסתובב ולא מאמין. אני הולך להיות אכסניה לשכינה הקדושה. איזה מאושר אני... השכינה הקדושה חפצה בי... השמחה שלי פשוט פורצת גבולות. וכמובן שאני משתף את בני ביתי בשמחתנו הגדולה, בו יהיה ביתנו מעון לשבת הקדושה.

כבר כמה ימים קודם, אני בהיכון עולה ברמה בעבודתי הרוחנית: בתפילה, בתורה, במידות.

ביום שישי אני קם מוקדם, מרוב שמחה, פשוט מרוגש. כן, היום זה קורה. היום השבת באה אלי! מיד אחרי שחרית כמו שצריך, אני רץ הביתה ומתחיל להתכונן לשבת. נותן הוראות לבני הבית, בעדינות ומתוך רוגע ושמחה, מה לעשות בסידור הבית כיאה וכנאה לקודש הבא אלי, ואני בעצמי יוצא לרחוב לקנות בסופר במכולת לפי היכולות שלי, מה שאמצא לכבודה.

אחרי שהכול מוכן, אני מכין את השניים-מקרא בנעימה ברוגע, ולומד כמה הלכות מהלכות שבת, שאדע היאך ליזהר בקדושת השבת, וחס ושלום לא אכשל באיזה מלאכה או שבות חלילה, ופונה לבית הכנסת למנחה גדולה, שיהיה לי האפשרות לקבל שבת מבעוד יום ולהתפלל לפני ה' שאזכה לארח את השבת ולכבדה כראוי, ושלא אפגום בקדושת השבת הבאה אלי.

ב"סלח לנו" אני מהרהר בתשובה. הרי אין זה ראוי לקבל את המלך מלוכלך בפגמי העוונות... לאחר מכן אני פורש למנוחה קצרה, לקבל פני השבת ברוגע ורעננות.

בהדלקת נרות, לובש בגדי שבת והולך לבית הכנסת לקבל את פני השבת הבאה אלי בשמחה, בשירה אדירה של "בואי בשלום עטרת בעלה גם בשמחה ובצהלה", לפחות כמו ה"לאורו לאורו" שעושים בקבלת פני הגדול שבדור.

לאחר תפילת ערבית אני פוסע לביתי, עם אורחת הכבוד שלי 'שבת המלכה', המלווה במלאכי השרת המתלווים אליה עד בואה לביתי. אני עולה במדרגות... כן, הנה-הנה המלכה בעצמה באה לביתי. בהתרגשות ממש כמו שבא אלי פאר הדור והדרו, רשכבה"ג מרן שליט"א.

הסיפור הנפלא על מסירות נפשה של הרבנית תמר שטינמן זיע"א לשמירת השבת בשואה,

ואולי בזכותו זכתה הרבנית גם להתחתן עם גדול הדור?

קורנפלד, לימים הרבנית הצדקנית, אשת חבר לרשכבה"ג מרן הגראי"ל שטינמן זצ"ל. הנערה שמחה על שהצליחה להתקבל לעבודה, והחלה לבוא מדי יום יום לעשות את מלאכתה במפעל

ויהי באחד הימים, ומנהל המפעל קרא לכל העובדות, וקבע כי העבודה תימשך בכל ימות השבוע, כולל יום השבת רח"ל. מיד החלה תסיסה בין הנשים היהודיות שעבדו במקום, היעלה על הדעת כי תיאלצנה לחלל שבת?! האם אשה או נערה יהודיה יכולה להסכים לכך?! מנהל המפעל שם לב לכך, ומיד קם והכריז בטון נחרץ: 'אשה שאינה מתעתדת לעבוד בשבת - שתקום ותעזוב את המפעל עוד היום! אינני מוכן להחזיק כאן עובדות שעובדות ששה ימים בשבוע בלבד!'

המנהל ידע היטב מה משמעות האיום, והיה בטוח כי הוא יעשה את שלו... כל בר דעת הבין שעזיבת המפעל - הינה למעשה בחירה מרצון בחיי בריחה, רדיפה ונדודים, מפחד השלטון

הרגע המיוחל מגיע. הפלאפון מצלצל. 'מרן כבר נמצא ליד לוד'. כל ילדי העיר לבושים בגדי שבת עם לפידים בידיהם, עומדים בכניסה לעיר, ותזמורת מיוחדת על ככר השבטים ו... הנה נראה רכבו של מרן... וכל הקהל הענק פוצח בשירה אדירה לכבוד התורה: 'לאורו לאורו לאורו, לאורו נסע ונלך... עד כי לבדו לבדו, עד כי לבדו ימלוך מלך! וכולם ביחד בטון הכי גבוה ששייך, והתזמורת מנצחת על הכול: 'לאורו לאורו לאורו, לאורו נסע ונלך... עד כי לבדו לבדו, לבדו ימלוך מלך... עוד הפעם: 'לאורו לאורו לאורו, לאורו נסע ונלך'---

ההתרגשות אוחזת בכולם, ואט אט רכבו של מרן מפלס דרך בין קהל הרבבות שבא לקבל את פניו, והרכב נוסע הישר אל ביתי... רעדה אוחזת בי כשאני מחזיק בידי של מרן, עולה עמו במעלית, ונכנס להבית שנראה זרה באור יקרות... הנה, הודה זיוה והדרה של הדור כולו, בא לקדש את ביתי... מי אני שזכיתי לכל הכבוד הנורא הזה...

נכון, זה באמת לא היה. גדול הדור מרן הגרד"ל לא בא לביתי... אבל הדבר היותר לא יאומן זה שהשבת הקדושה, המלכה של מלך מלכי המלכים בכבודה ובעצמה, רוצה לבוא אלי ולביתי הפשוט והדל בשבת הבעל"ט, אני שומע ומשפשף את עיני לוודא שאיני חולם. מה, באמת?! השכינה רוצה לבוא אלי הביתה? אני אדם פשוט מאוד... אין כאן איזה טעות? - אני שואל, מתקשה לעכל את הבשורה מטריפת החושים. למה מגיע לי הכבוד האדיר הזה?

אבל כן, זה ככה! יודע למה? כי ה' פשוט אוהב אותך, בנו יקירו. כן, אותך היהודי שומר השבת!! "כ"כ עצומה שמירת השבת הפשוטה שלך, שבגלל זה לבד הוא רוצה לבוא בשכינתו אליך, להיות אתך לבד כל השבת.

והשאלה מנסרת בחלל, שואלת כמתחננת: "אתה מסכים שאני יבוא??", ואני רועד מהתרגשות וקולי נשנק מבכי: "מי אני ומה אני ואיך אני, הקטן, בביתי הפשוט, יזכה לארח את השכינה הקדושה כראוי?", ובת קול משיבה: "אליך ולבית שלך הפשוט,

היה זה בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, כשאירופה כולה נרמסה תחת מגפי הקלגסים הנאצים, שהשליטו בכל מקום אימה ופחד. גם צרפת הגדולה נפלה בקרב והובסה בפני הצבא הגרמני, שהקים בה את מה שכוונה 'שלטון וישי' - השלטון ששלט בצרפת בתקופת המלחמה, וכדרכם של הנאצים בכל מקום בו דרכה כף רגלם, גם בצרפת החלו מיד בהצרת צעדי הציבור היהודי. כל מי שנמצא ברחובות צרפת ולא היה שייך לעבודה כלשהי בשירות המשטר הנאצי - חרץ בכך את דינו להישלח ברכבות המוות לאחד ממחנות ההשמדה. הדרך היחידה לשרוד את התנאים הקשים באותה עת, היתה להתקבל לעבודה במפעל כלשהו, שתוצרתו משמשת את הנאצים, וכך ניתן היה לזכות בחיים.

באותה תקופה, נשים ונערות יהודיות רבות התקבלו לעבודה במתפרות שונות ברחבי פריז וגלילותיה, מה שהעניק להן אפשרת חיים. אחת מהנערות הללו היתה נערה צעירה בשם תמר

בשבת, בכל מחיר שבעולם. היא ידעה שהיא נוטלת על עצמה סיכון לא פשוט ומחיר אישי לא קל - אבל בחרה מרצון לקום ולעזוב את מקום העבודה שהבטיח מחסה בטוח ומוגן!

כראות המנהל את אומץ ליבה וגבורתה של הנערה היהודיה, הודיע המנהל כי הוא מוותר רק לה על חובת העבודה בשבת. 'לאחר שראיתי עד כמה בוערת בה האמונה בדתה היהודית ועד כמה היא מוכנה להקריב ולהתמסר למענה - אני משחרר אותה מכל עבודה בשבת, והיא תוכל להישאר במפעל במתכונת עבודה ששה ימים בשבוע בלבד!' וכך גם ניצלה מהשואה, ומי יודע אולי 'גם' בזכות סיפור זה זכתה הרבנית ע"ה להיות אשתו של גדול הדור!

הנהגות מרן רה"י רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זיע"א בניצול הזמן בימי שישי שבת - לרגל יום פטירתו כ"ו סיון

השבת היה מוסר שיעור לבעלי בתים, וכעבור שעות אחדות - שעתיים לפני שקיעת החמה - היה מוסר את שיעורו הקבוע לבני הישיבה.

נשאל רבינו מפי נכדו: הרי הסבא כלל לא נח במשך השבת, ובנוסף לשיעורי הישיבה עוד הוא קובע ללמוד עם כמה וכמה מנכדיו, האם אכן ראוייה הנהגה זו לכל אחד? התחמק רבינו בענווה, והפטיר: "אח, פעם היו לי כוחות..." - ומיד הוסיף ואמר: "בכל אופן, ההנהגה בשבת קודש צריכה להיות שתהא כולה רוחניות. אם צריך לנוח - אזי נחים, אבל העיקר שלא יהיה חלילה מצב של ישיבת בטלה וכד'."

לפני כעשרים וחמש שנה כתב מכתב בנושא זה יחד עם מרן הגראי"ל שטינמן זיע"א ומרן הגר"ח קניבסקי זיע"א, וז"ל: אל יראי ה' מקדשי שביעי: הננו פונים בזה לבני התורה היקרים שיחיו, בדבר אשר עוררו כבר כמה פעמים גדולי ישראל, בעניין חיזוק הסדרים של ימי שישי ושבת קודש עד כמה שאפשר. אשר כידוע שקדושת ימים אלו מסוגלים מאד לעליה בתורה וביראת שמים, והרבה תלמידי חכמים צמחו לגדולי ישראל על ידי ניצול זמנים אלו, ומה עוד שימים אלו הם כמעט שליש מימי חייו של האדם עלי אדמות.

ידועים דברי הגר"א ז"ל ב"שנות אליהו" פ"א דפאה בשם הירושלמי, שכל תיבה ותיבה של דברי תורה היא מצוות עשה בפני עצמה, ויכול לזכות ביום אחד באלפים ורבבות של מצוות עשה, ולעומת זאת המבטל יום אחד, כבר ביטל אלפי מצוות, שכל מצווה של לימוד תורה שקולה כנגד כל המצוות, וכדאיתא בירושלמי.

והעיצה לחזק את הלימוד בימים אלו, על ידי קביעות בחברותא לסדרי לימוד קבועים ולא ארעיים, או לחזרת הלימוד, או ע"י לימוד פרק או מסכת אחרת [ובתור הצעה לאברכים אפשר לנצל ימים אלו ללימוד ועיון סדר זרעים או טהרות] וכאשר הלימוד יהיה קבוע יתקיים הדבר ויצליח. ובזכות החיזוק במצוות לימוד התורה וכבוד שבת קודש, יעזרינו הקב"ה על דבר כבוד שמו יתברך, ונזכה לראות בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן. (חשון תשנ"ה)

הנאצי. שהות בצרפת בלי תעודת עובד - כמוה כהזמנה לנסיעה מהירה ברכבות המוות, בואכה מחנות ההשמדה!

הנשים שמעו את האיום, ונרעדו. בצער רב ובכאב לב נוראי נאלצו להסכים לתנאים הקשוחים של מנהל המפעל, ולהסכים לעבוד שבעה ימים בשבוע. כולן, חוץ מנערה אחת... הנערה תמר, היא לא הסכימה. מיד בשומעה את איומיו של המנהל, ארזה את תרמילה הקט והודיעה כי היא עוזבת את המפעל. בראש מורם ובגבורה יהודית הודיעה למנהל כי היא לא מוכנה לעבוד בשבת בעד כל מחיר שבעולם, ולפיכך היא קמה ועוזבת!

היא ידעה את המשמעות, הבינה את הסיכונים. ובכל זאת, האמונה שבערה בתוכה וכוחות נפשה לא הסכימו לכך שתעבוד

בתוספת שבת בכניסת השבת

ידוע על חביבותו הרבה של רבינו זצ"ל להקדמת כניסת השבת, ולכבודה של השבת, הדבר אף התבטא בהנהגתו המיוחדת שהקדים והנהיג בביתו שידליקו נרות 50 דק' לפני השקיעה, ולאחמ"כ קרא שיר השירים מתוך מגילה מקלף בהתרגשות מיוחדת, הרבנית הדליקה בחדר שסועדים בו, ורבינו היה מעלה את הנרות בעצמו בשאר החדרים.

והיה מרבה רבינו לעורר על הצורך לסיים את כל ההכנות זמן ניכר לפני כניסת השבת, ולא עם כניסת השבת, וכך ביאר בספרו 'מנחת יהודה', על דברי רבי חנינא שהיה מכריז ואומר בכל ערב שבת "בואו ונצא לקראת כלה מלכתא": רצה לומר בזה, דהרי לצאת לקבל פני השבת כאדם היוצא לקראת אורח החשוב לו לקבל פניו - הוא יוצא לקראתו לפני בואו. כן צריך להיות קבלת השבת - לפני שמגיעה כניסת השבת. ואם כן, הרי האדם צריך להיות מוכן ויגמור כל מלאכתו עוד לפני אותו הזמן שהוא יוצא לקבל פני השבת... שהוא גם כן עדיין לפני כניסת השבת. (מנחת יהודה, ב"ק לב. אות יז).

במעלת לימוד התורה ביום שבת קודש

יום קודש ללימוד תורה היה יום השבת אצלו עוד מימי חורפו: "כשלמדנו בישיבת חברון, היה כל אחד מכין קושיה של רבי עקיבא איגר, עליה היו דנים במהלך סעודת השבת" - סיפר. כמו כן, קיבלו עליהם רבינו וחבריו ללמוד במשך כל יממת השבת בהיכל הישיבה במשמרות, כדי שקול התורה לא יפסק מהיכלה של הישיבה מכניסת השבת ועד צאתה. ועד שנותיו האחרונות, היה הולך בכל ליל שבת ללמוד בבית המדרש, כשהוא עוסק אז בענינים ומסכתות שלא עסק בהם במשך ימות השבוע. כן היה לומד עם בניו ומשנן עמהם את תלמודם, ולאחר שגדלו ובנו את ביתם, למד עם נכדיו.

אף כשהיה עייף ויגע ממלאכת הקודש שלו - משיעוריו וקביעותיו - במשך ימות השבוע, לא ויתר על הלימוד בליל שבת. לעיתים היה נח קמעה לאחר הסעודה, ולאחר זמן מה היה מתגבר כארי, קם והולך ללמוד. לאחר תפילת מוסף בישיבה, היה עולה לחדרו שבישיבה ולומד עם נכדיו וניניו. לאחר סעודת

זרקה תורה

לע"נ רעייתי מרת זיוה בת ר' אליעזר הכהן ע"ה

נלב"ע כ"ו בסיון תש"פ

© מאת הרב ישעיהו גלינסקי שליט"א בן לא"מ הרב יעקב יצחק צ"ל וא"מ מרת צביה ע"ה

ובחנוני - חידות לפרשת קרח - אבות פ"ד - מברכין תמוז

כך אמר להם הקב"ה לישראל: בני, מה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבים זה את זה ומכבדים זה את זה. [תנא דבי אליהו רבה כח] ארחות חיים לרבינו הרא"ש אות לז: "למד פרשיותיך עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום ופרוש רש"י ז"ל ותדקדק בו כאשר תוכל"

1. מילה בפרשה שהיא שם פרשה ורש"י מפרשה לא בפשט הפשוט. [טז, כז רש"י ושפתי חכמים]
2. איזה דבר שנקבע בפרשת במדבר הוא סיבה למה שקרה בפרשת קורח? [טז, א רש"י; ג, כט רש"י]
3. מה שביקש יעקב בפרשת ויחי, נתקיים בפרשתנו. [בראשית מט, טז; א רש"י]
4. צמד מילים המופיע בפרשתנו מופיע גם בפרשת כי תשא על מתנה שקיבל משה רבינו. [טז, לא; לא, יח]
5. מה שלמדו בפרשת נח ששנאו, למדו בפרשתנו שקשה. [טז, כז רש"י; בראשית יא, ט רש"י]
6. מה המשותף בין 'נעשה ונשמע' לקטורת? [יז, יא רש"י; שבת פח:]
7. אחד מהשמונה שלבש, פרח במטהו. רמז: מוזכר בפיוט 'ונתנה תוקף'. [יז, כג; כח, לו; ישעיהו כח, א]
8. לא גזל ונצטוו להשיב. [יז, כה]
9. צמד מילים זהה. [יז, כח; יז, יז]
10. איזה שלושה אנשים ערערו על הכהונה? [יז, כג בעל הטורים]
11. המשותף בין משה לעוזיה. [יז, ה רש"י]
12. היכן מצאנו בפרשה אחד חוטא ואחרים נענשים? [יח, א רש"י]
13. מי קיבל במתנה עבודה? [יח, ז רש"י ושפתי חכמים]
14. אחת משלוש שהטמין יוסף במצרים אצל קורח. [פסחים קיט.]
15. במגילה שקורין בסוכות פסוק הקשור לקורח. [קהלת ה, יב; פסחים קיט.]
16. מה היה משקל מפתחות בית הגנזים של קורח? [פסחים קיט.]
17. איזה דבר רש"י בפרשה כותב שהוא דבר בריא? [יח, רש"י]
18. שלוש מילים רצופות הפותחות את הפסוק המסיים את פרשת בלק, פותחות פסוק בפרשתנו. [כח, ט; יז, יד]
19. שניים מטעמי המקרא במילה אחת בפרשה. [יז, כג]
20. היכן בפרשה חצי הספר? [יז-יט, כ]
21. מאלו מילים בפרשתנו נלמד עיקר שירת הלוויים? [יח, ג; ערכין יא.]
22. איזו פעולה שהלוויים עושים לכהנים לא ידע הבית יוסף טעמה? [יח, ב; שו"ע או"ח קכב]
23. איזו פעולה הכהנים עושים בפנים והלוויים בחוץ? [רמב"ם בית הבחירה ח, ד]
24. אלו ממתנות הכהונה יכולה לקרות רק בעקבות עבירה? [יח, ט רש"י]
25. מה שמיוחס לאהרון בפרשת שמות מופיע בפרשתנו במתנת כהונה. [יח, ח רש"י]
26. מה לא מסריח לעולם? [יח, יט רש"י]
- ומה היה הסרחון הרביעי? [טז, ד רש"י]
27. איזה דבר לא תורמין ממנו לכתחילה וחל בדיעבד? [יח, כו; ירושלמי תרומות ב' א]
28. איזו מצוה אפשר לעשות במחשבה? [יח, כז; רמב"ם תרומות ד' טז]
29. כינוי לבישול בפרשה, הורד אות ראשונה - אחת מארבע אימהות. [יח, כז רש"י]
30. איזה שימוש לומדים מפרשתנו שמותר לישראל בתרומה? [יח, כז; פסחים כג.]

31. מהו החפירה שחפר מלכו של עולם? [יח, כז, רש"י]
32. האם אדם שאינו מהול יכול להפריש תרומה? [יח, כח; גיטין כג]
33. מאיזה מילים בפרשה לומדים תחיית המתים מן התורה? [יח, כח; סנהדרין צ:]
34. היכי תמצי שהלוי חייב להפריש ממעשר תרומה גדולה לכהן ולא רק תרומת מעשר? [יח, כט, רש"י]
35. האם אישה יכולה לתת רשות לתרום תרומה בלא ידיעת בעלה? [יח, לא; יבמות פו.]
36. סגנון דיבור משותף לפרעה ולדן ואבירם. [טז, יד, רש"י; שמות א, י, רש"י]
37. צמד מילים שאמרו משה ואהרן להקב"ה בפרשתנו, אמר משה להקב"ה בפרשת פנחס. [טז, כב; כז, טז]
38. מי אמר למי 'יפה אמרת'? [טז, כב, רש"י]
39. ממה שלמדו בפרשה מצוה ללוויים ידע הוגרס בן לוי ולא רצה ללמד. [טז, ט, רש"י; יומא לח:; שקלים ה, א]
40. מי ראה שיוצא ממנו אחד מטעמי המקרא, שהוא ספר בנביאים, שממנו בהפטר. [טז, ז, רש"י]
41. איזה ספר בכתובים הוא סימן למספר פסוקי הפרשה?
42. בשני פסוקים רצופים: בראשון - מופיעה המילה 'ולא', ובשני - 'כן'. [יז-כה, כו]
43. היכן כתובה המילה 'לאמר' ולא ה' אמר ולא משה אמר? [יז, כז]
44. תואר שאמר ה' ארבע פעמים על עם ישראל ומשה רבינו פעמיים, ראה משה על קורח. [טז, ח, רש"י; שמות לב, ט; שמות לג, ג; שמות לד, ט; דברים טו, ג; דברים טז, ג]
45. מילה בת 11 אותיות ברש"י. [יז, ג, רש"י]
46. מי בפרשה לא התפלל כי ראה את הסימן של ר' חנינא בן דוסא שהוא מטורף. [יז, י, בעל הטורים]
47. היכן כתב האור החיים על הרמב"ם שהתחכם? [יח, ג, אור החיים]
48. על איזה קרבן התפלל משה שלא תאחז אש המזבח בכולו? [טז, טו, רש"י]
49. שם אדם בפרשה שהוא שם דבר שהחלב שלו הוא מתנת כהונה. [טז, א; יח, יב]
50. מה שעשתה בפרשת בראשית, לא עושה עוד לעולם אלא לרעה. [טז, לב; בראשית ד, יא; סנהדרין לז: תוס' שם]
51. מצוה המופיעה בפרשיות התפילין שהיא אחת ממתנות הכהונה. [יח-טו, טז; מות יג, יב]
52. לאיזה שני דינים קשורים חמישה שקלים לענין בן חודש? [יח, טז; ויקרא כז, ו]
53. היכי תמצי שתי בכורות לכהן מבהמה אחת? [יח, טו, בעל הטורים]
54. מה שאמר שמואל בהפטר טען משה בפרשה. [טז, טו; שמואל א' יא, ה]
55. היכן בהפטר כל עם ישראל ענו תשובה בת מילה אחת? [שמואל א' יא, ז]
56. מי שמוזכר בהפטר בשלח, מוזכר בהפטרנו. [שופטים ד, יז; שמואל א' יא, יא]

חודש טוב ומבורך!

מזל טוב מזל טוב, למחותני הר"ר אהוד רבלין שליט"א וביתו, ולחתנו הר"ר שמואל זיסוביץ שליט"א וביתו,

לרגל הולדת הנין - הנכד בשעטו"מ, בן לחתנם הר"ר שלום הכהן שליט"א וביתו

יהא רעווא מן שמיא שיזכו לנחת יהודית ממנו ומכל יוצ"ח ויזכו ההורים להכניסו בבריתו של אאע"ה בעתו ובזמנו.

לרפואה שלימה ולישועה לר"ר ישעיהו בן צביה שיחי', ולגסי, הרה"ג ר' חיים בן ראשא רייזל שליט"א,

שלמה זלמן בן גליה אייגה, אברהם חיים בן זהבה ג'ורג'ט, הילדה אסתר הענדל בת רייזל.

ולמרת תמר בת גולדה זהבה תחי', ולמרת מרים בת בלומה תחי', וטובה ציפורה בת חיה שרה מרים תחי' בתושח"י

לע"נ רעייתי מרת זיוה בת ר' אליעזר הכהן גלינסקי ע"ה. נלב"ע כ"ו בסיון תש"פ

לע"נ הגאון רבי מיכל יהודה ב"ר משה דוד ליפקוביץ זצלה"ה. ראש ישיבת פוניבז' לצעירים. נלב"ע כ"ו בסיון תשע"א

לע"נ הרב אריה בן יוסף ז"ל. נלב"ע כ"ט בסיון תשנ"ז

לע"נ חברי מזכה הרבים ר' מרדכי יוסף בן ר' אליהו זיידל טובל, נלב"ע י"ג בטבת תשפ"ד ללא זש"ק. ואחיו הק' ר' משה יצחק הי"ד.

אחינו כל בית ישראל המתונים בצרה ובשביה העומדים בין פנים ובין פנישה המקום ירחם עליהם

ויזיאו מצרה לרוחה ומאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמן:

© להעדרות ולשליחת חידות [ת"ק]: 03-6166107 | ניתן להשיג: 053-3182722 | להוריד מ'דרשו' dirshu.co.il

לקבלת הגליון במייל: 9960316@gmail.com. בשורת הנושא יש לרשום 'גליון'.

מלך ישראל: בן ומסר לך מורשת

שוב ניתן להשיג את סט הספרים המבוקש
'ביום דרך' על התורה
משיעורי הגאון האדיר מרא דכולא תלמודא
הגרי"מ זילבר שליט"א

רעיונות עמוקים וחידושים נפלאים בכל ענייני הפרשה,
ע"פ פרדס התורה, מוגשים בצורה מענגת וקולחת.

מתוקים מדבש ונופת צופים, ערוכים בטוב טעם
מתוך שיעוריו הבהירים של הגאון הגדול שליט"א.

לקבל את
התורה
באור חדש

מחיר מבצע לחודש הספר
340 ₪ בלבד

להזמנה ומשלוח עד הבית ולכידורים נוספים:
מכון 'ביום דרך' 073-30-222-67

מענג ♦ עמוק ♦ מקיף ♦ מקורי

הפתרון האנרגטי הביתי המושלם של HTHIUM

המוצר זמין במלאי — ללא צורך בקבוצת רכישה!

HTHIUM — חברת ענק Tier 1

יצרנית עולמית המייצרת בעצמה את כל מארזי הסוללה, ומחזיקה נתח שוק עצום בעולם.

15 קוט"ש נטו לשימוש בכל סוללה

ניצול אנרגיה חכם וייעיל עם עומק פריקה מומלץ של עד 90%.

טעינה מהירה במיוחד

סוללה של 16 קוט"ש נטענת במלואה תוך כ-3 שעות בלבד.

רובסטיות ואורך חיים יוצאי דופן

11,000 מחזורי טעינה ופריקה. גם בסוף החיים הסוללה שומרת על 70% מהקיבולת המקורית.

קומפקטיות וקלה יחסית

110 ק"ג בלבד במידות 78x24x54 ס"מ — קלה להתקנה ולא תופסת מקום.

חכמה וניתנת להרחבה

מסך טאצ' מובנה לנתונים בזמן אמת; ניתנת להרחבה עד 16 סוללות (256 קוט"ש).

המחיר המנצח: פחות מ-500 ש"ח לקוט"ש!

יבואן רשמי של HTHIUM • התקנה ע"י חשמלאי מורשה מטעם 'משמרת השבת' אחריות 10 שנים • מתח נמוך מאוד (לפי חוק החשמל), ללא סכנת התחשמלות תקני בטיחות אירופיים • IEC 62619 • UN38.3 • CE • CB • אישור מכון התקנים

מוקד הזמנות: 03-3030-777